

ANKARA

HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**ABDULLAH KOÇ'UN
ŞAİRLİĞİ, YAZARLIĞI VE MÜZECİLİĞİ**

Nigar KARAKURT

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Gözde TEKİN

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRK HALK BİLİMİ ANABİLİM DALI
TÜRK HALK BİLİMİ BİLİM DALI**

ARALIK 2024

**ABDULLAH KOÇ'UN
ŞAIRLİĞİ, YAZARLIĞI VE MÜZECİLİĞİ**

Nigar KARAKURT

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRK HALK BİLİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRK HALK BİLİMİ BİLİM DALI**

**ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

ARALIK 2024

ETİK BEYAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Nigar KARAKURT

17.12.2024

TEZ ONAY SAYFASI

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türk Halk Bilimi Anabilim Dalı Türk Halk Bilimi Programı 2264201035 numaralı yüksek lisans öğrencisi Nigar Karakurt tarafından hazırlanan Abdullah Koç Monografisi başlıklı tez çalışması 17/12/2024 tarihinde saat 10.00'da yapılan tez savunma sınavında aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile YÜKSEK LİSANS tezi olarak **KABUL** edilmiştir.

	Kabul	Ret
Başkan Prof. Dr. M. Öcal OĞUZ Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	☒	☐
Üye: Doç. Dr. Tuğçe ERDAL Yozgat Bozok Üniversitesi	☒	☐
Üye: Dr. Öğr. Üyesi Gözde TEKİN Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	☒	☐

ABDULLAH KOÇ'UN ŞAİRLİĞİ, YAZARLIĞI VE MÜZECİLİĞİ
Yüksek Lisans Tezi

Nigar KARAKURT

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Aralık 2024

ÖZET

1931 yılında Yozgat'ın Boğazlıyan ilçesi Uzunlu kasabasında doğan, yöresinde hem şair hem belediye başkanı kimliğiyle tanınan Abdullah Koç bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Tezde, Abdullah Koç'un şiirleri, yöresinin somut kültür unsurlarını sergilemek için kurduğu müzeler ve somut olmayan unsurlarını içeren kitabı incelenmiştir. Bu doğrultuda; 1993 yılında kasabasında belediye başkanı iken açık ve kapalı alanlarda kurmuş olduğu iki folklor müzesi, 1996 yılında yayımlanan Sev ki Sevilesin şiir kitabı, günümüzde yayıma hazırlanmış fakat henüz yayımlanmamış Bağ Bozumu şiir kitabı ve Dünden Bugüne Yaşadıklarımız isimli kültür içerikli kitabı kapsamında değerlendirme yapılmıştır. Amaç, Abdullah Koç'un kültürel çalışmalarının kayıt altına almak ve tanıtmaktır. Giriş, sonuç ve dört ana bölümden oluşan çalışmada sırasıyla Abdullah Koç'un hayatı, müzeciliği, yazarlığı ve şairliği ele alınmıştır.

Bilim Kodu : 31003
Anahtar Kelimeler : Abdullah Koç, halk şiiri, folklor müzeciliği, kültürel miras.
Sayfa Adedi : 572
Danışman : Dr. Gözde TEKİN

ABDULLAH KOÇ’S POETRY, WRİTING AND MUSEOLOGY
Master’s Thesis

Nigar KARAKURT

ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNİVERSİTY
POSTGRADUATE EDUCATION İNSTİTUTE

December 2024

ABSTRACT

Abdullah Koç, who was born in Uzunlu town of Boğazlıyan district of Yozgat in 1931 and is known as both a poet and a mayor in his region, is the subject of this study. In the thesis, Abdullah Koç's poems, the museums he established to exhibit the tangible cultural elements of his region, and his book containing intangible elements were examined. In this direction; An evaluation was made within the scope of the two folklore museums he established in open and closed areas when he was the mayor of his town in 1993, his poetry book *Sev ki Sevilesin* published in 1996, his poetry book *Bağ Bozumu*, which was prepared for publication but not yet published, and his cultural content book titled *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*. The aim is to record and promote Abdullah Koç's cultural works. In the study, which consists of an introduction, a conclusion and four main sections, Abdullah Koç's life, museology, writing and poetry are discussed respectively.

Science Code : 31003
Keywords : Abdullah Koç, folk poetry, folklore museum, cultural heritage.
Page Number : 572
Supervisor : Dr. Gözde TEKİN

TEŞEKKÜR

Çalıştığım tez üzerinde titizlikle durarak ciddi emek harcayan danışmanım Dr. Gözde TEKİN'e, ufuk açıcı tavsiyelerinin yanı sıra tezimin isim babası olan değerli hocam Prof. Dr. M. Öcal OĞUZ'a; tez sürecinde bilgisini ve vaktini esirgemeyen Türk Halk Bilimi Bölümünden Dr. Kadirhan ÖZDEMİR'e; tez yazım aşamasında maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen babam Şahin KARAKURT, annem Raziye KARAKURT, abim Ömer ve kardeşim Büşra'ya; en önemlisi -beni duyamayacak olsa da- tezime konu ve sebep olan rahmetli dedem Abdullah KOÇ'a çok teşekkür ederim.

KISALTMALAR

A. Koç:	Abdullah Koç
BB:	Bağ Bozumu (Koç'un yayına hazır şiir kitabı)
DBY:	Dünden Bugüne Yaşadıklarımız (Koç'un yayına hazır kültür kitabı)
ICOM:	International Council Of Museums (Uluslararası Müzeler Konseyi)
KK:	Kaynak Kişi
SOKÜM:	Somut Olmayan Kültürel Miras
SS:	Sev ki Sevilesin (Koç'un 1996'da yayınlanmış şiir kitabı)
TDK:	Türk Dil Kurumu
UNESCO:	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu)

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
KISALTMALAR	vii
İÇİNDEKİLER	viii
RESİMLERİN LİSTESİ	x
1. GİRİŞ	1
2. ABDULLAH KOÇ'UN HAYATI, ŞAHSİYETİ VE YAŞADIĞI ORTAM	3
2.1. Hayatı	3
2.1.1. Doğumu, Çocukluğu, Eğitimi	3
2.1.2. Askerliği, Evliliği, Mesleği.....	3
2.2. Şahsiyeti	5
2.2.1. Fiziksel ve Karakteristik Özellikleri	5
2.2.2. İnanç ve Düşünce Dünyası	6
2.3. Yaşadığı Ortam.....	6
3. ABDULLAH KOÇ'UN MÜZECİLİĞİ VE KOLEKSİYONCULUĞU	11
3.1. Abdullah Koç'un Uzunlu'da Kurduğu Müzelerin Özellikleri	16
3.2. Abdullah Koç'un Kültürel Koleksiyonunun Özellikleri	28
4. ABDULLAH KOÇ'UN YAZARLIĞI	37
4.1. Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar	40
4.1.1. Atasözleri ve Tabirler	41
4.1.2. Alkış ve Kargışlar	43
4.1.3. Anonim Nazım Örnekleri	45
4.1.4. Sözlü Anlatımın Yardımcı Unsurları: Jestler ve Mimikler.....	47
4.2. Gösteri Sanatları	49
4.2.1. Geleneksel Sporlar ve Oyunlar	49

4.2.2. Köy Seyirlik Oyunları.....	51
4.3. Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Şölenler	54
4.3.1. Toplumsal Yaşama İlişkin Gelenek ve Görenekler	54
4.3.2. Dinî ve Mevsimlik Bayramlar	57
4.3.3. Geçiş Dönemleri	59
4.3.4. Halk İnanışları.....	67
4.4. Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar.....	70
4.4.1. Halk Mimarisi	70
4.4.2. Halk Tarım ve Hayvancılığı	72
4.4.3. Halk Hekimliği	75
4.4.4. Halk Mutfağı.....	78
4.4.5. Halk Takvimi ve Halk Meteorolojisi	80
4.5. El Sanatları Geleneği.....	81
4.5.1. Geleneksel Meslekler.....	82
4.5.2. Giyim Kuşam, Süslenme	83
4.5.3. El İşi Eşyalar	86
5. ABDULLAH KOÇ’UN ŞAİRLİĞİ	93
5.1. Abdullah Koç’un Şairliği, Şiirlerinin Üretim ve Tüketim Süreci	93
5.2. Abdullah Koç’un Şiirlerinin İçerik Özellikleri.....	98
5.3. Abdullah Koç’un Şiirlerinin Yapısal Özellikleri.....	104
5.4. Abdullah Koç’un Şiirlerinde Dil ve Üslup	126
6. SONUÇ	153
KAYNAKLAR	157
EKLER.....	161
ÖZGEÇMİŞ	571

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim 3. 1.	17
Resim 3. 2.	17
Resim 3. 3.	17
Resim 3. 4.	21
Resim 3. 5.	22
Resim 3. 6.	22
Resim 3. 7.	22
Resim 3. 8.	22
Resim 3. 9.	23
Resim 3. 10.	23
Resim 3. 11.	23
Resim 3. 12.	23
Resim 3. 13.	24
Resim 3. 14.	24
Resim 3. 15.	24
Resim 3. 16.	24
Resim 3. 17.	25
Resim 3. 18.	25
Resim 3. 19.	25
Resim 3. 20.	26
Resim 3. 21.	26
Resim 3. 22.	26
Resim 3. 23.	29
Resim 3. 24.	29
Resim 3. 25.	30
Resim 3. 26.	31
Resim 3. 27.	31
Resim 3. 28.	31
Resim 3. 29.	32
Resim 3. 30.	32
Resim 3. 31.	32
Resim 3. 32.	33

Resim 3. 33.	33
Resim 3. 34.	34
Resim 3. 35.	34

1. GİRİŞ

Tezin konusunu, 1931 Uzunlu kasabası (Boğazlıyan / Yozgat) doğumlu şair ve belediye başkanı kimliğiyle tanınan Abdullah Koç'un hayatı ve eserleri oluşturmaktadır.

Çalışmanın amacı, Yozgat şairlerinden Abdullah Koç'u, eserleri vasıtası ile tanımak, yöresinin kültürel özelliklerinin ve hayat hikâyesinin eserlerine ne şekilde yansıdığını ortaya koymaktır. Diğer taraftan Koç'un eserlerinin yöresine ait kültürel unsurları içermesi çalışmanın monografik özelliğini güçlendirmektedir. Tezin hem şair hem de dolaylı olarak yöre monografisi sunması yönüyle alana katkı sunacağı söylenebilir.

Çalışmanın kapsamını Abdullah Koç'un 1996 yılında yayımlanmış "Sev ki Sevilesin" ve yayına hazırlanmış "Bağ Bozumu" isimli şiir kitapları, "Dünden Bugüne Yaşadıklarımız" isimli bir kültür içerikli kitap ve Uzunlu Belediye Başkanlığı döneminde kurmuş olduğu folklor müzeleri oluşturmaktadır. Tez çalışmasında bütün bu eserler ele alınarak Abdullah Koç'un şairliği, kültür aktarıcılığı ve müzeciliği ortaya konulmuştur.

Tez çalışmasında nitel araştırmanın veri toplama tekniklerinden gözlem ve doküman analizi kullanılmıştır. Abdullah Koç'un hayat hikâyesinin tespitinde ve müzecilik faaliyetlerinde -kendisinin yakını (torunu) olmamız sebebiyle- gözlem tekniği; yöresine dair yazdığı kültür içerikli kitabının incelenmesinde ve şiirlerinin muhteva-yapı çözümlemesi ile sınıflandırılmasında doküman analizi tekniği tercih edilmiştir.

Tez, giriş ve sonuç bölümlerinin dışında dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde (giriş) tez hakkında bilgi verilmiştir.

İkinci bölümde Abdullah Koç'un hayat hikâyesini oluşturan doğumu, çocukluğu, eğitimi, askerliği, evliliği, mesleğinin yanı sıra karakter özellikleri ve yaşadığı yöre ele alınarak hayatında dönüm noktası sayılabilecek ve eserlerinin temelini oluşturabilecek olaylara, dönemlere, özgün faaliyetlere dikkat çekilmiştir.

Üçüncü bölümde Abdullah Koç'un meslek hayatında belediye başkanlığı yaptığı dönemlerde kişisel gayretinin yanı sıra bilim insanlarıyla yapmış olduğu tavsiye

alışverişi sonucunda kasabasında kurmuş olduğu müzeler ve müzeci kimliği ele alınmıştır.

Dördüncü bölümde Abdullah Koç'un kültür aktarımı konusunda edindiği misyon sebebiyle yaşadığı yörenin kültürel unsurlarını monografi tarzında kitaplaştırması ele alınarak yazarlığı değerlendirilmiştir. Yazmış olduğu kültür içerikli *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız* isimli kitabında geçen folklor unsurları Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi'nde geçen beş alana göre tasnif yapılarak yorumlanmış ve Koç'un yazarlığı değerlendirilmiştir.

Beşinci bölümde ise Abdullah Koç'un bir halk şairi olarak şiire ne zaman ve nasıl başladığı, ne kadar süre devam ettiği, onu şiir yazmaya iten sebeplerin neler olduğu, şiirlerinin üretim ve tüketim bağlamları incelenmiştir. Bununla beraber Koç'un şiirlerinin yapı, muhteva ve üslup bakımından hangi özelliklere sahip olduğu tespit edilmeye çalışılarak onun şairliği yorumlanmıştır. Bölümde yer alan şiir örnekleri (tezin "Ekler" kısmında konusuna göre sınıflandırılarak 1-350 arasında numaralandırılmıştır) parantez içinde "şiirin numarası / şiirdeki dörtlüğün sırası" biçiminde verilmiştir. Altıncı bölüm olan 'sonuç' kısmında ise konuyla ilgili genel bir değerlendirme yapılmıştır.

2. ABDULLAH KOÇ’UN HAYATI, ŞAHSİYETİ VE YAŞADIĞI ORTAM

2.1. Hayatı

2.1.1. Doğumu, Çocukluğu, Eğitimi

Abdullah Koç’un babası Duran Koç, seferberlik¹ döneminde henüz çocuk yaşta iken Erzincan’dan Yozgat’ın Boğazlıyan ilçesinin Uzunlu kasabasına göçmüş ve savaş sonrası memleketine dönmeyerek burada bir ağanın yanında yıllarca çalışmıştır. Duran Koç’un bu ağanın kızı ile olan evliliğinden 1931 yılında Abdullah Koç dünyaya gelmiştir.

Yedi yaşına kadar tek çocuk olarak büyüyen Abdullah Koç, annesini erken yaşta kaybederek öksüz kalmıştır. Annesinin ölümü üzerine babası ile teyzesi Şerife evlenmiş, kısa bir zaman sonra Abdullah’ın kardeşi Saliha dünyaya gelmiştir.

Çocukluğunun geçtiği ev, İç Anadolu'nun coğrafi ve iklim özelliklerine uygun kerpiç malzemeden yapılmış adına 'tandırılık' denen; mutfak, banyo, oturma ve yatak odası gibi ayrı bölümleri bulunmayan fakat tüm bu nitelikleri karşılayan tek odalı binadır. Böyle bir evde büyüyen Abdullah Koç, zor şartlar altında yaşamıştır.

İlkokula Uzunlu kasabasında başlayan Abdullah Koç, eğitimine üçüncü sınıfa kadar devam edebilmiş, daha sonra babasının tek erkek çocuğu olması ve onun yardımına ihtiyaç duyması sebebiyle okulu bırakmak zorunda kalmıştır.

Her ne kadar eğitim hayatı yarım kalsa da Abdullah Koç, henüz o yaşlarda iken okumanın önemini kavramış, kendi deyimiyle yeri geldiğinde mum ışığı, yeri geldiğinde ay ışığında ne bulduysa okumayı sürdürmüş, hayatının ilerleyen dönemlerinde küçük bir kütüphane kurabilecek kadar çeşitli eserleri okuyup zamanla kitaplığına yerleştirmiştir. Tarih, felsefe, din, kültür, psikoloji, kişisel gelişime dair Türk edebiyatının kilometre taşı niteliğindeki birçok eserle hemhâl olmuştur. Biriktirdiği tüm kitaplar onun için kıvanç kaynağıdır.

2.1.2. Askerliği, Evliliği, Mesleği

Abdullah Koç, 1950 yılında askerliğe çağırılmış hem acemi birliğini hem usta birliğini Mardin-Midyat’ta 24 ay kadar sürdürerek vatani görevini tamamlamıştır. Uzun bir askerlik döneminden sonra memlekete dönen Abdullah Koç, evlenmiş ve bu

¹ Birinci Dünya Savaşı veya Kurtuluş Savaşı dönemlerinden biri olduğu tahmin edilmektedir.

evlilikten beş çocuğu olmuştur. Çocukları doğum sırası ile Turan, Münevver, Raziye, Nermin ve Turgay ismini taşımaktadır. Abdullah Koç'un altısı kız, dördü erkek olmak üzere toplam on torunu vardır ve çocuklarının hepsi hayattadır. Eşi Feriman Hanım ise 2021'in Kasım ayında vefat etmiştir.

Gençlik çağında çeşitli işlerde çalıştıktan sonra meslek hayatına Kayseri Tayyare Fabrikası'nda sendika temsilcisi olarak bir süre devam etmiştir. Daha sonra Harb-İş Sendikası'nın seçilmiş icra kurulu üyesi ve mali sekreterliğini yapmıştır. Kısa zamanda hitabette herkesin dikkatini çekmiş ve resmî bayramlarda veya özel günlerde konuşma yapması için defalarca görevlendirilmiştir.

Kayseri'de mesleğini icra ettiği dönemde kapısını çalan hemşehrileri ona kasabanın belediye başkanı adaylığı için teklif götürmüştür. 1968'de ailesini yanına alarak memleketine geri dönen Koç, ilk adaylık sürecinde ve sonrasında üç kez daha başkan seçilerek görevini devam ettirmiştir.

Başkanlık görevine başladığı ilk yıl, 'kaderine terkedilmiş sıradan bir Anadolu köyü' olarak tanımladığı kasabasını nasıl imar edeceği konusunda uykularının kaçtığını yazmış olduğu kitabında anlatan Koç, daha sonra gönlünün ve ufkunun açıldığını, hayal edilemeyecek işlere giriştiğini, ilinde ve ilçesinde olmayan hizmetleri gerçekleştirerek dikkat çektiğini belirtmiştir:²

Uzunlu halkı, ilçesindeki hatta vilayetindeki insanların belki de onlarca yıl sonra tanışacağı hizmetleri çoktan yaşamaya başlamıştı. Kanalizasyon, sulama kanalları, olimpik yüzme havuzu, eğlenme ve dinlenme kompleksi, düzenli planlı caddeleri, tretuvar kaldırımları ve yeşil alanlarıyla halka bir paket sigara fiyatına mal olan konutlar ve Türkiye'nin henüz 90'lı yıllarda ehemmiyetine binaen başlattığı çevrecilik hareketinden 20 yıl önce Uzunlu'da dikilmiş on binlerce ağaç, ilimizin ilkleri arasında yer almaktaydı. Sonraki yıllarda kültür merkezi ve açık hava folklor müzesi de ilkler halkasına eklenecekti.³

1968-1980 yılına dek aralıksız üç dönem hizmet hayatından sonra 12 Eylül 1980 İhtilali sebebiyle görevden alınan belediye başkanlarından biri olmuştur. Dokuz yıl sonra yeniden reisliğe seçilen Koç, son dönemini beş yılda tamamladıktan sonra emekliliğe ayrılmıştır.

² Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s.221.

³ A.g.e. s.222.

Emeklilik yıllarını köyünde ve geniş ailesinin yanında geçiren Abdullah Koç, yıllar önce yazdığı şiirinde geçen *Köyümden ayrılmam ana kucağı / Ayrılmam da ben köyümden ölürüm* dizelerinde arzu ettiği gibi 15 Ağustos 2023 tarihinde Uzunlu'da hayata gözlerini yummuştur.

2.2. Şahsiyeti

2.2.1. Fiziksel ve Karakteristik Özellikleri

Abdullah Koç, 165 cm boyunda, beyaz tenli, seyrek ve ak saçlı, bakımlı bir görüntüye sahiptir. Yaşamı boyunca hiçbir zaman sakal bırakmayan Koç, genellikle kasket şapka takmayı ve bahçıvan yeleği giymeyi tercih etmektedir. Çevresince dürüst, çalışkan, neşeli, nüktedan, özgün ve çok zeki olarak bilinir.

İyi bir hatiptir. 1978 yılında Türkiye Belediyeler Derneği'nin⁴ 2. Genel Kurul Toplantısı'nda yerel yönetimlere dair hazırladığı konuşma için söz sırası ona geldiğinde normal şartlarda 5 dakika ile kısıtlı olan konuşma hakkı defalarca uzatılarak yarım saati bulmuş ve Abdullah Koç konuşma sonunda ayakta alkışlanmıştır. AP Genel Başkanı Süleyman Demirel *"Siz demokrasinin temel taşlarıdır. Bilhassa Uzunlu Belediye Başkanı Abdullah Koç'un söyledikleri hem aklımda hem gönlümden yer etmiştir."* diyerek kürsüden, birçok siyasetçi de yanına gelerek yaptığı konuşmadan ötürü onu tebrik etmiştir.

Olgun bir kişiliğe sahiptir; siyasî hayatında kendisine karşı gerçekleştirilen olumsuz yaklaşımları her ne kadar şiirlerinde sert biçimde karşıladığı gözükse de günlük hayatta bu olumsuzluklardan yumuşak bir ifadeyle bahseder.

Koç, çevresince hoşgörülü, nezaket sahibi biri olarak bilinir. Yaratılmış canlı-cansız her varlığa özenle yaklaşır. Koç'un ağaç ve doğa sevgisini hem şiirlerinde hem de meslek hayatındaki ilk hizmet olarak ağaçlandırma çalışmalarını seçmiş olmasında görülür. Koç, hayvanseverliği ile de tanınır. Tüm bu bilgiler ışığında Abdullah Koç'un yaşama dair farkındalığı yüksek, bilinçli bir insan olduğu yorumunu yapmak mümkündür.

⁴ Türkiye Belediyeler Birliği

2.2.2. İnanç ve Düşünce Dünyası

Abdullah Koç Müslüman bir Türk milliyetçisidir. Dini ve kültürü hayatının merkezine alarak yaşamaya çalışmıştır. İslam'a verdiği değer din konulu şiirlerinden, kültüre verdiği önem ise doğrudan kültürü konu edinen kitabından (Dünden Bugüne Yaşadıklarımız) anlaşılabilir. Sağlıklı olduğu dönemlerde vakit namazlarını camide kılmaya özen göstermiş, orucunu aksatmamış, 2005 yılında Hac vazifesini de yerine getirmiştir.

Yerelden ulusala uzanan bir vatan sevgisi anlayışı vardır. Köyüne, ilçesine, iline ve ülkesine şiir yazmıştır. İlmli bir politik anlayışa sahiptir; ülkesini başarıyla yönettiğini düşündüğü tüm liderlere, padişahlara, demokrasi ile gelmiş yöneticilere saygı duyan, onların başarılarıyla onurlanan bir düşünce yapısındadır.

Kültür, onun için sadece bir yaşam biçimi değil ayrıca övünç kaynağıdır. Geleneğe bağlı olmakla birlikte modern olana da karşı olmayan bir bakış açısına sahiptir, fakat tüm bunların işlevsel olmasını önemser. Gelenekte batıl olana, modernitede faydasız ve sakıncalı olana karşıdır. Bu karşı çıkışı mümkün olduğunca daha dar kapsamda tutmuş, çoğunlukla olumlu bir tavırla yaklaşmayı tercih etmiştir. Yani kültürel değerlerden bahsederken iyi olanı parlatıp çoğaltmayı, kötü olana ise kısaca değinip geçmeyi üslup edinmiştir. Ulusal kültür unsurlarının yanında yerel olanı da kıymetli bulur.

Abdullah Koç'un, dine, kültüre, siyasete bakış açısı incelendiğinde tüm bu yönleriyle ılımlı bir düşünce dünyasına sahip olduğu yorumu yapılabilir.

2.3. Yaşadığı Ortam

Uzunlu, Yozgat'ın Boğazlıyan ilçesine bağlı bir kasabadır. Boğazlıyan-Çandır karayolunun 17. kilometresinde yer alır. Kasabanın doğusunda Çandır ilçesi, batısında Güveçli köyü, güneyinde Başhoroz ve kuzeyinde Karakuyu köyleri vardır.⁵

Bir vadi üzerinde bulunan kasabanın güneyinden Kozan özü geçer. Deniz seviyesinden yüksekliği 1165 metre olan beldede bozkır iklimi hâkimdir.

⁵ https://tr.wikipedia.org/wiki/Uzunlu,_Boğazlıyan (Erişim: Mayıs 2023)

Resim 2. 1.

Abdullah Koç, kendi yazdığı kitabında kasabanın isminden şu şekilde bahseder:

“Uzunlu’da çok eski medeniyetlerin yaşadığını gösteren ören yerleri ve Kültür Bakanlığı’na kayıtlı 17 adet sit alanı ve tümülüsler vardır. Tarihçi Prof. Faruk Sümer’in ‘Oğuzlar’ adlı kitabında ve araştırmacı yazar Ertuğrul Kapusuzoğlu’nun ‘Yozgat Kültür Takvimi’ adlı çalışmalarında belirttikleri üzere; Uzunlu’nun eski adının ‘Güzelceköprü’ olduğu yazılıdır.”⁶

Beldenin kuruluş tarihi 1750’li yıllara rastlamaktadır. Uzunlu 1907’den beri günümüzdeki adını taşımaktadır. 1955 yılında belde belediyesi kurulmuştur.⁷

Uzunlu, kozmopolit yapısıyla dikkat çeken bir kasabadır. Beldenin sosyal yaşamı ve kültür özellikleri hakkında yapılmış en kapsamlı çalışmalardan biri olan, Turgay Koç’a ait *Gelenek, Din ve Değişim: Yozgat-Uzunlu Örneği* adlı yüksek lisans tezinden edinilen genel bilgiler şu şekildedir:

“Uzunlu’nun sosyo-kültürel yapısının oluşmasında iki temel etkenden bahsedilebilir: Birincisi, yaklaşık yüz elli yıldır devam edegelen kitlesel nüfus hareketleridir; ikincisi, fizikî çevrenin planlı, dışsal ve hızlı dönüşümüdür.”⁸

Kafkaslardan gelen Çerkesler, Doğu illerinden gelen yurttaşlar, kitlesel göçün ilk ayağını oluşturmaktadır. Cumhuriyetimizin kuruluşunun ilk yıllarında yapılan ‘Nüfus Mübadelesi Antlaşması’ sonucu Balkanlardan gelen soydaşlarımız kitlesel göçün ikinci ayağını oluşturmaktadır. Planlı ve zorunlu göçün yanında, yurt dışına işçi göçü ve şehre göç gibi kendiliğinden nüfus hareketlerinin de yaşandığı görülür.⁹

⁶ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s.221.

⁷ https://tr.wikipedia.org/wiki/Uzunlu,_Boğazlıyan (Erişim: Mayıs 2023)

⁸ Turgay Koç, *Gelenek, Din ve Değişim: Yozgat – Uzunlu Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, 2017, s.84.

⁹ Koç, *Gelenek: Din ve Değişim: Yozgat – Uzunlu Örneği*, s. 84.

(...) Uzunlu'da 1915 yılına kadar belli bir oranda Ortodoks Ermeni nüfusun da bulunduğu ve azalarak da olsa 1950'li yıllara kadar varlığını devam ettirdiği bilinmektedir.¹⁰

Turgay Koç, Uzunlu'daki sosyo-kültürel yapının şekillenmesinde devlet politikasıyla ve ekonomik nedenlerle gerçekleşen göçlerin rolünün altını çizmiş; kasabaya yapılan göçün halk tarafından kabul görmesini ve taraflar arasındaki uyumu din birliğine bağlamıştır.¹¹ Bu sebep dışında, sosyal yaşamda farklı medeniyetlerle tanışmanın yerli halk açısından olumlu ve pratik sonuçlar doğurmuş olmasından da kaynaklanabildiğini belirtmiştir. Milliyetçi yaklaşımın da bu uyum sürecine katkı sağladığını vurgulamıştır. Tüm bu olumlu olgulara rağmen siyasi alanda yapılan "particilik" köy halkının sosyal ilişkilerini olumsuz biçimde etkilemektedir.¹²

Turgay Koç, yakın dönemde küreselleşme ve bireyselleşme gibi modernite kavramlarının Uzunlu'nun sosyal ve kültürel yapısını etkilediğini ve kasabanın bir geçiş sürecinde olduğunu vurgulamıştır. Sürece dair şu cümleleri ilgi çekici sayılabilir: “Son 'yağmur gelini' Uzunlu sokaklarından geçeli 40 yıl; son misafir köy odasından uğurlanmalı 50 yıl; son 'saç' gelin üzerinden havaya savrulmalı 30 yıl; son değirmen taşı duralı 25 yıl oldu.”¹³

Turgay Koç'un çalışması incelendiğinde özetle şu sonuca varılabilir: Uzunlu'nun sosyo-kültürel yapısının temelini göç olgusu oluşturmuştur. Uzunlu'ya göç eden farklı topluluklar, memleketlerinden edindikleri kültürel ve sosyal bilgi birikimini, teknoloji ve görgü unsurlarını göç ettikleri bu topraklardaki insanlarla tanıştırmak kabul görmüşler, farklı medeniyetleri bir araya getirmişlerdir.¹⁴

Savaş sebebiyle gelen Çerkesler, Dadaşlar, Muhacirler; ekonomik faaliyetler için mevsimlik tarım işçisi olarak gelen Kürtler; yine ekonomik sebeplerden dolayı kasabadan uzaklaşan fakat bağını koparmayan gurbetçiler ve yerli halk onlarca yıldır bir arada, her alanda -sosyal, siyasi, coğrafi, ekonomik ve kültürel- etkileşimde bulunarak yaşayagelmışlerdir.

Abdullah Koç, böyle bir ortamda yaşayıp büyümüştür. Tüm bu çeşitlilik ve renklilik onun hayatında, düşünce dünyasında, hizmet konusundaki aldığı kararlarda

¹⁰ Koç, *Gelenek: Din ve Değişim: Yozgat – Uzunlu Örneği*, s. 85.

¹¹ A.g.e. s. 91.

¹² A.g.e. s. 120

¹³ A.g.e. s. 170

¹⁴ A.g.e. s. 90.

etkili olmuştur. Bununla beraber, onun kişiliği de Uzunlu'nun sosyal ve kültürel yapısına etki etmiştir. Belediye başkanlığı döneminde kasabasına getirdiği teknolojik ve sosyal hizmetler (lise, sağlık ocağı, kültür merkezi, su ve elektrik alt yapısı vb.), Uzunlu halkının medeniyet bakımından o dönemki diğer birçok küçük yerleşim yerlerinden önde olmasına yol açmıştır.

3. ABDULLAH KOÇ'UN MÜZECİLİĞİ VE KOLEKSİYONCULUĞU

Bu bölümde Abdullah Koç'un kasabasında kurduğu, halk kültürü müzesi ve açık hava müzesi olarak tanımladığı¹⁵ müzeler yorumlanacaktır. Halk yaşamına dair bazı etnografik nesnelerin sergilenmesinden oluşan bu müzeler, bir koleksiyonerin kaybolmadan derleme ve sergileme motivasyonu ile yaptığı girişimler olarak değerlendirilebilir. Ancak kendisinin hem yaşayan ve ve artık kullanılmayan folklor unsurlarını kayda geçirerek kitap çalışması yapmış olması hem de toplayabildiği nesneleri sergileme biçiminde tanıtması amatör bir kültür araştırmacısı olarak değerlendirilmesini gerekli kılar. Buradan hareketle bu bölümde, koleksiyon ve müzecilik kavramlarından bahsedildikten sonra, her ne kadar sergileme biçimi ve amacı bakımından müzecilik disiplinde bilimsel anlamda tanımlanan etnografya ve açık hava müzeciliği ile uyuşmasa da, etnografya ve açık hava müzelerinden söz edilecektir. Devamında ise Abdullah Koç'un bu müzeleri hangi amaçla kurduğuna, müzelerin sergileme biçimlerine ve müzelerdeki nesnelere değinilecek ve koleksiyonerliği yorumlanacaktır.

Koleksiyon ve müze terimleri Latince kökenli “colligere” ve Yunanca kökenli “mouseion” kelimelerinden türemiş kavramlardır.¹⁶ *Colligere*, sözcük anlamı olarak “toplamak” fiilini karşılarken, *mouseion* sözcüğü ise “ilham perilerinin tapınağı” anlamına gelmektedir.¹⁷

Türk Dil Kurumuna (TDK) göre koleksiyon “Öğrenme, yarar sağlama veya zevk amacıyla bir araya getirilmiş ve özelliklerine göre sınıflara ayrılmış nesnelerin bütünü, derleme”dir. “Müze” ise TDK’nin tanımına göre “Sanat ve bilim eserlerinin veya sanat ve bilime yarayan nesnelerin saklandığı, halka gösterilmek için sergilendiği yer ve yapı”dır.¹⁸

Temelini koleksiyonların oluşturduğu müzeler “uygarlık tarihine ait her türlü objenin, bilimsel kurallar altında sergilenerek, halkın beğeni ve kültürel birikimini

¹⁵ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s.227-230.

¹⁶ Ahmet Yaraş, “Anadolu’daki İlk Koleksiyonculuk ve Müzecilik Faaliyetleri”. II. Müzecilik Semineri Bildiriler, 1994, s.19.

¹⁷ <https://icofom.mini.icom.museum/publications/key-concepts-of-museology/> (Erişim Tarihi: 04.07.2023)

¹⁸ TDK. Türkçe Sözlük. (Erişim tarihi: 08.05.2023)

zenginleştiren, araştırmacıların çalışmalarını kolaylaştırıcı ve geliştirici tarihi verilerin gelecek kuşaklara aktarıldığı mekânlardır.”¹⁹

Koleksiyonculuk, sözlük anlamından da anlaşılacağı üzere bir toplama işidir ve bu eylemin en eski zamanlardan beri yapılagelmiş olduğu kanaatine varmak zor değildir. İlkel toplumlarda avcılık-toplayıcılık üzerine kurulu yaşam tarzında vahşi hayvanlardan korunmak için taşlar, kemik parçaları, boynuzlar, bitki ve ağaç kökleri gibi nesneler içgüdüsel veya işlevsel sebeplerle toplanmakta; duygusal nitelik taşımamaktadır.²⁰ İlk etapta ihtiyaçlarını gidermek zorunda olan insanoğlu, zamanla kendini veya değer verdiklerini unutturmama çabası ve dinsel güdülerini doyurma gayesiyle toplayıcılığa devam etmiştir.²¹ İlk koleksiyonlar, Antik Yunan’da kutsal mekânlarda toplanarak tanrılara sunulan adaklardır, sistemsiz ve inanç odaklı olması bakımından günümüzdeki koleksiyonculuktan uzaktır.²² Söz konusu biriktirme biçiminde, maddesel ihtiyaçlardan ziyade ruhsal ihtiyaçlar öne çıkmaktadır. Mekân olarak ise dinî yapılar göze çarpar. Orta Çağ’da Avrupa’da Hristiyanlığın yayılması sonucu hem dinî hem siyasi otorite hâline gelen kiliselerde din adamları zengin bir eser birikimi oluşturmuş; ayrıca dönemin devlet yöneticilerinin dışında soylular da koleksiyonculuk faaliyetlerine katılarak farklı nesneler toplamışlardır.²³ Koleksiyon oluşturma eylemine zamanla meraklı kâşifler de yapmış oldukları geziler sonunda topladıkları garip sayılabilecek meyve, çiçek, hayvan, fosil gibi nesnelerle katılmışlar, Nadire kabineleri (Cabinets of Curiosities) olarak da tanımlanan ve farklı kültürlerin etnografik nesnelerinin sergilendiği mekânları oluşturmuşlardır.²⁴ 17. yüzyılda sadece ayrıcalıklı kişilerin yararlandığı, sanat eserleri ve tarihsel-arkeolojik malzemelerden oluşan koleksiyonlar, üniversiteler tarafından toplanmaya başlamıştır. 18. yüzyılda hümanist akımla birlikte müzecilik kavramı genişletilerek halka açık müzeler oluşturulmuştur.²⁵ British Museum (İngiltere), Louvre Müzesi (Fransa), Berlin Altes

¹⁹ <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-43253/genel-mudurlugumuze-bagli-muzeler-ve-oren-yerleri.html> (Erişim Tarihi: 23.05.2023)

²⁰ İrem Konukçu, *Özel Koleksiyonların Müzelere Dönüştürülmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, 2008, s.5.

²¹ Hüseyin Türkseven, *Osmanlı Devleti’nde Eski Eser Politikası ve Müze-i Hümayun’un Kuruluşu*, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, 2010, s.1.

²² Konukçu, *Özel Koleksiyonların Müzelere Dönüştürülmesi*, s.7.

²³ https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/153514/mod_resource/content/1/1_2.hafta%20muze%20ve%20muzecilik.pdf (Erişim Tarihi: 05.06.2023)

²⁴ Bülent Bulduk, “Müze Kavramı ve Modern Müze Örnekleri”, *Journal of Institute of Economic Development and Social Researches*, 4/9, (2018), s.164.

²⁵ https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/153514/mod_resource/content/1/1_2.hafta%20muze%20ve%20muzecilik.pdf (Erişim Tarihi: 05.06.2023)

Museum (Almanya), Hermigate Müzesi (Çarlık Rusya) resmi biçimde halka açılan ilk müzeler arasındadır.²⁶ 19. yüzyılda özellikle Avrupa'daki halkların uluslaşma süreci, kendi ulusunu ve kültürünü tanıma ve tanıtmaya isteği ile halkbilimi çalışmaları doğrultusunda kültürel nesnelerin daha fazla müzelenmesini sağlamıştır.²⁷

Bu doğrultuda etnografya müzeleri bu ihtiyacı karşılamıştır. Etnografya müzeleri Öcal Oğuz'a göre²⁸ “halkbiliminin inceleme alanına giren konularla ilgili kimi objelerin camekân ardında teşhiri” olarak kurulmuştur. Etnografya terimi TDK tarafından “Kavimleri karşılaştırarak inceleyen, kültür oluşumlarını araştıran bilim; budun betimi, kavmiyat”²⁹ şeklinde tanımlanmıştır. Öcal Oğuz³⁰ etnografya teriminin folklor ve etnoloji kavramlarıyla birlikte doğduğunu ve halk kültürünün maddi unsurlarını adlandırmada kullanıldığını belirtmiştir.

Etnografya müzeciliğinin gelişimine bakıldığında, ilk girişimler doğrudan ve sadece etnografik eser sergilemek için kurulmuş müzeler şeklinde olmamıştır. Etnografya müzelerinin kurulmasındaki amacın “ötekinin keşfi” olarak tanımlandığını belirten Canan Dural, kurumsal olarak müzeler kurulmadan önce dünya ülkelerindeki etnografik sergilerin bu keşfin ilk formlarını oluşturduğunu vurgulamıştır.³¹ Kültürel eserler, genellikle arkeoloji veya sanat tarihi müzelerinin bir köşesinde kendine yer bulmuş,³² zamanla küreselleşen dünyanın kültürü tek tipleştirdiği fark edilerek bu konuda daha ciddi adımlar atılması gerektiği anlaşılmıştır. Dünyada ilk etnografya müzesi 1841 yılında Kopenhag'da,³³ Türkiye'de ise 1930 yılında Ankara'da kurulmuştur.

Zamanla dönüşüm gösteren her şey gibi müzecilik de döneminin şartlarına, eğilimine, ihtiyacına göre şekillenmiştir. Özellikle de kültür unsurlarının sergilenmeye başlanmasından kısa bir süre sonra henüz az da olsa kullanımda olan veya yeni

²⁶ Bulduk, “Müze Kavramı ve Modern Müze Örnekleri”, s.166-168.

²⁷ https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/153514/mod_resource/content/1/1_2.hafta%20muze%20ve%20muzecilik.pdf

²⁸ Öcal Oğuz, “Ön söz”, Türkiye'de Halkbilimi Müzeciliği ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri, (2003), s.3.

²⁹ TDK. Türkçe Sözlük. (Erişim Tarihi: Haziran 2023)

³⁰ M. Öcal Oğuz, *Küreselleşme ve Uygulamalı Halkbilimi*, Ankara: Akçağ Yayınevi, 2002, s.45.

³¹ Canan Dural, “Bir Hafıza Mekânı Olarak Müze: Ankara Etnografya Müzesi”, Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi, sayı 5-6, s.138.

³² Orhan Acıpayamlı, “Açık Hava Müzesinin Niteliği ve Fonksiyonu Ne Olmalıdır?”, Folklor Açık Hava Müzelerinin Türkiye'de Kurulma İmkânları Sempozyumu Bildirileri, (1985), s.11.

³³ <https://arkeopolis.com/muzeciligin-kisa-tarihi-ve-turk-muzeciliginin-gelisimi/> (Erişim Tarihi: 08.08.2023)

kullanımdan kalkmış bir geleneğin, bir objenin yeni bir sergileme yöntemine ihtiyaç duyduğu düşüncesinden hareketle ilk kurulan etnografya müzesinin üzerinden elli yıla yakın bir zaman geçtikten sonra açık hava müzeciliği denilen uygulama esaslı bir anlayışın ortaya çıktığı görülür. Fakat bu durum etnografya müzeciliğinin devam etmediği anlamına gelmemektedir. Her iki sergileme türü de amaca göre tercih edilebilmiştir.

Mehmet Önder açık hava müzelerini etnografya müzelerinden ayrı tutmak gerektiğini ve aralarındaki farkı; klasik anlamdaki müzelerin geçmiş devirlere ait maddi kültür varlıklarının toplandığı, korunduğu ve sergilendiği statik yerler olduğunu şu cümlelerle ifade eder:

(...) Bir anlamda ölü tarihtir. İnsanların eşyası ve hüneleriyle gömüldüğü bir mezarlığa benzerler. Oysa açık hava müzeleri canlıdır, dinamiktir. Bir devrin yaşayan uzantısıdır. Nefes alır verir. İnsanlar burada manken değildir. Yaşamaktadır; üretmektedir; üreticidir. Sergilenen eşyayı gözümüzün önünde yapmakta, size sunmaktadır. Sizinle konuşur, size bilgi verir. Ziyaretçi donuk gözlerle vitrin seyretmez, doğrudan o hayatın içinde yaşar. Bu yüzüyle daha çok ilgi çekici, daha çok didaktik, daha çok eğlendiricidir.³⁴

Esasen açık hava müzelerini kapalı mekân müzelerinden ayıran en belirgin fark, Z. Sema Demir'in de belirttiği üzere onların koleksiyonlarından, bu koleksiyonu sergileme stratejisinden ve sergi mekân tasarımından kaynaklanmaktadır.³⁵

Orhan Acıpayamlı'ya göre açık hava müzeleri birdenbire doğmuş değildir, bunlar bir kültürel evrimin sonuçlarıdır. Açık hava müzelerinin doğup gelişmelerine neden olan etkenler arasında ulusal romantizm hareketleri, geçmişe hasret, halkın kendini tanıtmak istemesi, elle yapılan araç ve gereçleri kurtarma amacı, kültürün sürekliliğini sağlama bilinci vardır.³⁶ Z. Sema Demir, açık hava müzelerinin Avrupa'da doğuş sebebini uluslaşma hareketlerinde aramak gerektiğini, bu girişimlerin endüstrileşme dönemine denk geldiğini ve turizm kaygılarının da önemli bir etken olduğunu vurgulamıştır.³⁷

³⁴ Mehmet Önder, "Açık Hava Folklor Müzelerine Doğru", Folklor Açık Hava Müzelerinin Türkiye'de Kurulma İmkânları Sempozyumu Bildirileri, (1985), s.16.

³⁵ Z. Sema Demir, "Türkiye'de Açık Hava Müzeleri 'Açıldı' Açılıyor Açık Hava Müzelerine Yeni Bir Bakış", *Milli Folklor Dergisi*, (2013), sayı 99, s.150.

³⁶ Acıpayamlı, "Açık Hava Müzesinin Niteliği ve Fonksiyonu Ne Olmalıdır?", s.11.

³⁷ Demir, "Türkiye'de Açık Hava Müzeleri 'Açıldı' Açılıyor Açık Hava Müzelerine Yeni Bir Bakış", s. 150-152.

İlk açık hava müzesi 1891’de Stockholm’de kurulan Skansen’dir; ardından Oslo, Kopenhag, Helsinki, Bükreş ve Avrupa’nın diğer büyük şehirlerinde kurulan bu tip müzeler kırsal mimariye yönelik ve çiftlik hayatı ve folklorunu anlatan örneklerdir.³⁸ Türkiye’de açık hava müzeciliğine dair ilk farkındalığın ne zaman geliştiği net bir şekilde bilinemese de konuya dair ilk girişimler, Hamit Zübeyr Koşay öncülüğünde olmuştur. 1957 yılında Açık Hava Müzeleri Konferansı’na katılarak bir rapor hazırlamış, konuyla ilgili olarak 1962’de bir muhtıra vermiştir.³⁹ Türkiye’de ilk halk bilimi müzeciliği bilimsel toplantısı ise yirmi bir katılımcı tarafından “Folklor Açık Hava Müzelerinin Türkiye’de Kurulma İmkânları Sempozyumu” adıyla 13-15 Haziran 1985 tarihleri arasında Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi Başkanlığı ile Orta Doğu Teknik Üniversitesi Rektörlüğü’nün işbirliğinde gerçekleştirilmiştir.⁴⁰ Bu sempozyumda açık hava müzelerine dair tanımlama, nitelik ve fonksiyon belirleme; böyle bir müzenin, nerelerde, nasıl, ne şekilde inşa edilebileceği noktasında fikir beyan etme; örnek sayılabilecek mekânlar; kaynak temini ve benzeri konular üzerinde durulmuştur. Fakat sempozyum sonrasında başlatılan bazı girişimler çeşitli sebepler dolayısıyla sonuçsuz kalmıştır.

Geleneksel müzecilik zaman içinde dünyada olduğu gibi Türkiye’de de yerini çağdaş müzeciliğe bırakmak durumunda kalmıştır. Öcal Oğuz çağdaş halkbilim müzeciliğini, camekân müzeciliği niteliğindeki etnografya sergileri ile yine aynı mantıkla camekâna giremeyen objelerin açık havada sergilenmesinin ötesinde, onları da özünde birleştirerek ‘canlandırma’ ve ‘uygulama’ odaklı yeni bir yaklaşım olarak açıklamıştır.⁴¹ Kültürü koruma adına farklı dönemlerde yeni yaklaşımlar geliştiren UNESCO, Paris’te 29 Eylül-17 Ekim 2003 tarihleri arasında toplanan 32. Genel Konferansı’nda konuya dair hazırlanan “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi”ni ilgili devletlere sunmuştur. Sözleşme, kültürün dondurarak korunmasından yaşatarak korunduğu bir süreci vurgulamakla birlikte müzecilik çalışmalarına da yön vermiştir.⁴² Evrim Ölçer Özünel, SOKÜM müzeciliğinin “(...)

³⁸ Gül Asatekin, “Genelde Açık Hava Müzeleri ve Türkiye’de Bir Açık Hava Müzesi Kurulması Konusunda Bazı Öneriler”, Folklor Açık Hava Müzelerinin Türkiye’de Kurulma İmkânları Sempozyumu Bildirileri, (1985), s.54.

³⁹ Demir, “Türkiye’de Açık Hava Müzeleri ‘Açıldı’ Açılıyor Açık Hava Müzelerine Yeni Bir Bakış”, s.147.

⁴⁰ Oğuz, Açılış Bildirisi, s. 11.

⁴¹ Oğuz, *Küreselleşme ve Uygulamalı Halkbilimi*, s. 47-48.

⁴² Gözde Tekin, “Dönüşen Müzecilik ve Müzede Öğrenme: Ankara Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi Örneği”, *Milli Eğitim*, (2017), sayı 214, s.158.

sergileme yerine canlandırma, arşivleme yerine yeniden üretme, geçmişe odaklanmaktan çok geleceğe dair bir vizyon oluşturma, nesne odaklı olmaktan çok hikâye ve değer odaklı olma” gibi pek çok stratejiye dayandığını belirtir.⁴³

Tüm bu bilgilerden özetle, etnografya müzeleri daha çok somut kültür unsurlarını, açık hava müzeleri kültürün yaşanan hâlini, SOKÜM müzeleri ise kültüre dair hem süreci hem de sonucu belirli bir sistem dâhilinde halka sunmaktadır. Etnografya müzeleri nesnenin kendisini fiziksel anlamda korumayı amaçlarken açık hava müzeleri ve SOKÜM müzeleri nesnenin veya üretilenin bilgisini korumayı amaçlar. Üretilen nesne, düşünce veya sözel birikim kimlerce, nerede, niçin ve nasıl oluşturulmuştur, tüm bu bilgiler ne şekilde kayıt altına alınmalı ve ne şekilde aktarılmalıdır, bu sorulara cevap arar. Bu üç çeşit folklor müzeciliğini birbirinden ayıran temel farkları -sergilenen nesnenin neyi temsil ettiği bakımından keskin bir ayırım olmasa da- nesne veya nesnenin geleneğinden hangisini sergilemeyi tercih ettiklerinde, koruma-aktarma biçimlerinde görülebilir.

3.1. Abdullah Koç’un Uzunlu’da Kurduğu Müzelerin Özellikleri

Abdullah Koç, 1991 yılında belediye başkanı olarak görev yaptığı Uzunlu kasabasında, halkın uğrak yeri olan ve köyün merkezinde yer alan Uzunlu Kültür Parkı’nda bir kültür merkezi binası⁴⁴ inşa ettirir. Kültüre olan tutkusu onu müze oluşturma girişimine iter. Kültür merkezinin içerisine ve yanına hem kapalı mekânda hem de açık alanda olmak üzere iki küçük müze açarak halkın ziyaretine sunar. Koç tarafından “halk kültürü müzesi” ve “açık hava müzesi” şeklinde tanımlanan müzelerin⁴⁵ her ikisi de kültürel nesneleri bünyesinde barındırır. Yaklaşık on beş sene boyunca varlığını durağan biçimde de olsa sürdürebilen bu müzeler daha sonra ilgisizlik, bilinçsizlik vb. sebepler sonucunda koleksiyonunun büyük bir bölümünü kaybetmiştir. Geriye kalan nesneler ise bulunduğu parkın farklı bir bölümüne taşınarak günümüzdeki yerini almıştır ve burada sergilenmeye devam etmektedir.⁴⁶

⁴³ Evrim Ölçer, “Camekândan Canlı Performansa Somut Olmayan Kültürel Miras ve Müzeler”, Somut Olmayan Kültürel Mirasın Geleceği Türkiye Deneyimi, (2013), s.67.

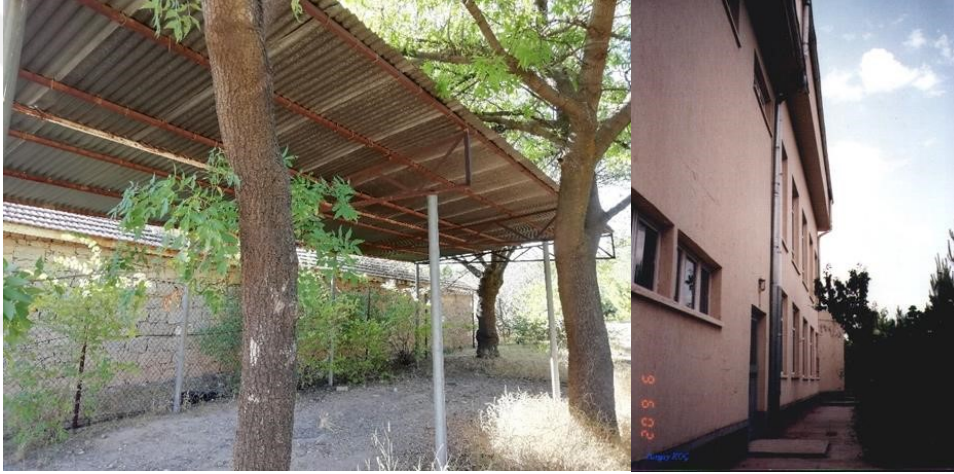
⁴⁴ Bknz: Resim 3.1. (Müzeler, Kültür Merkezi binasının alt katı ve yan tarafına kurulmuştur.)

⁴⁵ Bknz: Resim 3.2. (Açık ve kapalı alandaki koleksiyonların ilk sergi mekânları)

⁴⁶ Bknz: Resim 3.3. (Açık alandaki koleksiyon parçalarının son sergi mekânı)

Resim 3. 1.

Resim 3. 2.

Resim 3. 3.

1991 yılında Orta Anadolu'nun küçük bir kasabasında, altmışlı yaşlarını yaşadığı dönemde beldesinin belediye başkanlığını yapan Abdullah Koç tarafından gerçekleştirilen maddi kültür unsurlarının sergilenmesine yönelik bu girişimler, kültürün korunması bağlamında dikkate değerdir. Onu bu girişime iten en önemli sebep kasabasındaki hızlı sosyal değişimin getirdiği kültürel yaşamdaki farklılaşma ve o döneme ait unsurların kullanımındaki azalmadır. Eskide kalmaya yüz tutmuş kültür unsurlarını koruma içgüdüsü, dolayısıyla duygusal bir yaklaşımla kurulan bu müzelerde maddi gelir beklentisi göz ardı edilmiştir. Amaç, öncelikle geçmişi korumak ve unutulmasına göz yummamaktır. Müze mekânı olarak tercih ettiği yer köyün merkezinde yer alan, çevre köylerce ve ilçelerce bilinip sıkça gelinen bir parktır ve bu tercih de müzenin tanıtımı, farklı kişilerce ziyaret edilebilmesi açısından isabetlidir. Açık alandaki müzenin yanında ve kapalı alandaki müzenin üst katında bir kültür merkezinin de (kütüphane, kapalı spor salonu, tiyatro salonu) bulunması ayrıca müzelerin görünürlüğü açısından olumludur.

Abdullah Koç, yazmış olduğu bir şiirinde kültüre verdiği önemi ve müzecilik girişimini ne şekilde gerçekleştirdiğini şöyle ifade eder:

ESKİ KÜLTÜRLERE SAHİP OLMALI⁴⁷

Eski kültürlere sahip olmalı
Kullandığımız o hacetler nic' oldu
Tüm evlerde aramalı bulmalı
Ben aradım fakat zaman geç oldu

Kimi hacet bir yerlere atılmış
Kimisi de eskiciye satılmış
Güzel şeyler hurdalara katılmış
Nereye taşıdı kültürümüzü

Bir orman köyünde kağnıyı buldum
Para verdim sahibinden zorunan aldım
Kağnıyı görünce çok duygulandım
Bana hatırlattı o günlerimizi

⁴⁷ Abdullah Koç, *Sev ki Sevilesin*, s.108.

Hep topladım gaz lambadan ıradan
Unutulmuş yıllar geçmiş aradan
İz kalmamış o eski manzaradan
Uyarsak n’oğlurdu birbirimizi

Aramaya ıktım yazı yabana
Bir köyde rastladım kara sabana
Sağ olsun onu da verdiler bana
Çok ısrar edince kırmadı bizi

Bu költürlere bakın ne olmuş
Kimi kırmış kimi yakmış oturmuş
Kimisi de Almanya’ya götürmüş
Al kabul et demişler hediyeimizi

Koç’um aramaya ben karar verdim
Pek çok büyük küçük hacet derledim
Uzunlu parkında hep sergiledim
Kıymet verilmeyen hacetimizi

Abdullah Koç, müzecilik girişimini bireysel bir koleksiyonculuğun ötesinde bilimsel bir temele oturtmak için bazı bilim insanlarıyla temas kurmayı tercih etmiştir. 2022 Haziran ayında vefat eden Prof. Dr. Tuncer Gülensoy 9.11.1993 tarihli gazete yazısında Uzunlu kasabasını ziyareti sonrası şunları dile getirmiştir:

“... Bu yazımda size nakletmek istediğim konu bu güzel parkın bir köşesinde kurulmuş olan açık hava folklor müzesidir. Bu müze sanırım Türkiye’nin ilk açık hava folklor müzesi olma şerefine sahiptir. Geçen yazımda bahsettiğim gibi parkın aşağısında yer alan Belediye Költür Sarayı’nın hemen yanında, etrafı telle çevrili bir alan açık hava müzesine ayrılmış. Burada restarasyonu yapılmış çe kağnısı, sap kağnısı, kara saban, çok eski demir pulluk, boyunduruk gibi artık kaybolmaya başlamış etnografik değerlerimiz sergilenmekte. Bilindiğ gibi bugün kaybolmakta olan birçok etnografik malzemelerimizin üzerinde yer alan küçük parçalara adları yazılmış. Böylece atalarımızdan kalan yüzlerce mahalli ad da korunmuş ve nesilden nesile aktarılmış olacak.

Belediye Költür Sarayı’nın alt salonunda yer alan bir salona pinpon masası konmuş, yandaki küçük kütüphanede okuyup zihni yorulan çocuklara spor imkânı sağlanmış. Salonun bir bölümünde de kirmen, iğ, tarak, kandil, lamba, testi, küp, bıçak, kılıç, üzengi, heybe, torba vb. gibi etnografik malzemelerle kapalı bir müze oluşturulmuş.

Bir dostumuz bilim adamı ağabeyimiz vardı: Hamit Zübeyir Koşay. Şimdi Allah'ın rahmetine kavuştu. Hayatta iken hep bu tür bir müze kurulması için didinmiş, yazıp çizerek mücadele vermişti. Ama ne yazık ki gönlünde yaşattığı bu açık hava müzesini görmeden öldü. Ruhu şad olsun. Uzunlu'nun Koç'u devletin yapamadığını kendi gayreti ve Türklük sevgisiyle yaptı.

Bu müzeyi mutlaka görmenizi isterim. Açık hava müzesinin kapısından girerken mavi bir zemin üzerine yazılmış; bu folklor müzesi Prof. Dr. Tuncer GÜLENSOY'un katkılarıyla kurulmuştur yazısını okuyunca sakın şaşırmayın. Her ilçeye bir folklor ve etnografya müzesi kurulması dileğiyle.”

Prof. Dr. Tuncer Gülensoy'un yazısından anlaşılacağı üzere Abdullah Koç bu konudaki çalışmalarına bilim insanlarını da dâhil etmiştir. Gülensoy'un, gazete yazısıyla müzenin tanıtımında öncülük ederek ciddi katkıda bulunduğu açıktır.

Açık ve kapalı alanlardaki bu müzelerin koleksiyonları genel olarak 1900'lü yıllarda günlük hayatta, tarım faaliyetlerinde ve mutfakta kullanılan eşyaları içermektedir. Bu nesneler yörenin kültürünü yansıtmakla birlikte Türk toplumunun o yıllardaki yaşayış biçimini de ortaya koymaktadır. Az sayıda oymalı ve üzeri yazılı taş eserler olsa da koleksiyon kültür üzerinde yoğunlaşmıştır. Tüm bunlar göz önüne alındığında her iki müze de, yapılan tespite göre folklor müzesi niteliğindedir. Folklor müzeleri arasından ise daha çok etnografya müzesi özelliği taşımaktadır. “*Etnografya, insan topluluklarının meydana getirdiği maddi kültürlerdir. Giyim, ev aletleri, süs eşyası, avcılık, yapı maddeleri, tarım aletleri ve halk sanatlarına ait aletler bu konu kapsamında değerlendirilmektedir.*”⁴⁸ Diğer birçok etnografya müzelerinden farklı olarak hem kapalı hem de açık alanda sergileme hizmetinde bulunmuştur.

Abdullah Koç folklor müzesi kurmaya karar verdikten sonra eser toplama işinde aktif rol almış, “Eski Kültürlere Sahip Olmalı” başlıklı şiirinde malzemeyi ne şekilde temin ettiğini anlatmıştır. “*Aramaya çıktım yazı yabana / Bir köyde rastladım kara sabana / Sağ olsun onu da verdiler bana / Çok ısrar edince kırmadı bizi*” dörtlüğünde bağış yapma yoluyla malzemeye ulaştığı açıktır. “*Bir orman köyünde kağınyı buldum / Para verdim sahibinden zorunan aldım*” dizelerinde satın alma yolunu denediği de görülür. Ayrıca toplama işini köy köy dolaşarak gerçekleştirdiği de yine bu dizelerden anlaşılabilir. “*Kimi hacet bir yerlere atılmış / Kimisi de eskiciye satılmış*” dizelerinden ise malzemeyi temin etme konusunda hurdacılarla görüşmüş olabileceği çıkarımı da yapılabilir. Ayrıca Abdullah Koç'un annesine ait bir sandığın Koç ailesi tarafından

⁴⁸ https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/124155/mod_resource/content/1/3.%20HAFTA.pdf
(Erişim Tarihi: 23.09.2023)

bağış yoluyla müze sergisine eklendiği tarafımızca bilinmektedir. Tüm bunların dışında Tuncer Gülensoy'un müzeye katkıda bulunduğu, hem Gülensoy'un yazısında hem de Koç'un bir şiirinde görülmektedir: *Profesör Tuncer Gülensoy bize / Katkıda bulundu kuruldu müze / Eski kültürümüzü bugünüme / Taşydık şenlendi Uzunlu Parkı.*⁴⁹

Her iki müzenin de koleksiyonlarını maddi kültür unsurları oluşturur. Abdullah Koç'un "Sev ki Sevilesin" isimli şiir kitabında geçen -yukarıda verilen- şiirden ve Tuncer Gülensoy'un yazısından anlaşılacağı üzere açık alanda çeç kağnısı, sap kağnısı, kara saban, demir pulluk, boyunduruk; kapalı alanda ise kirmen, iğ, tarak, kandil, gaz lambası, testi, küp, bıçak, kılıç, üzengi, heybe, torba ve benzeri ürünler yer almaktadır. Tarafımızca -yıllar önce- yapılan ziyaretlerde kapalı alanda ayrıca mutfak eşyalarından elek, çanak, bakraç, kalbur, helke ve güğüm; aydınlatma araçlarından şamdan, idare, fener, lüks; tarım aletlerinden yaba, tırpan, düven; günlük hayatta sıkça kullanılan çarık, kilim, beşik, ölçü kapları, terazi çeşitleri ve radyo, gramofon gibi eşyaların dışında un ambarı, haft ve bulgur çeteni ve benzeri eşyaların varlığı tespit edilmiştir. Açık alanda ise soku taşı, değirmen savağı, dirgen ve tarım bıçağı tespit edilen diğer nesneler arasındadır. Bunlar dışında arkeolojik ürün sayılabilecek oymalı ve üzerinde motif veya yazı bulunan taşlar da koleksiyonun bir parçasını oluşturmuştur.

Büyük bir kısmı -özellikle küçük ve kolay taşınabilir nesneler- çeşitli sebeplerle kaybolan koleksiyonun, kuruluşunun üzerinden otuz yıl geçmesine rağmen günümüze ulaşabilen parçaları şunlardır:⁵⁰

Resim 3. 4.

⁴⁹ Koç, *Sevki Sevilesin*, s.201.

⁵⁰ Bknz: Resim 3.4. – Resim 3.22. (üstü oymalı taş nesneler ve tarımsal araçlar)

Resim 3. 5.

Resim 3. 6.

Resim 3. 7.

Resim 3. 8.

Resim 3. 9.

Resim 3. 10.

Resim 3. 11.

Resim 3. 12.

Resim 3. 13.

Resim 3. 14.

Resim 3. 15.

Resim 3. 16.

Resim 3. 17.

Resim 3. 18.

Resim 3. 19.

Resim 3. 20.

Resim 3. 21.

Resim 3. 22.

Müzelerde sergileme farklı biçimlerde yapılmıştır. İç mekândaki müzenin kapısının girişinde küpler sıralanmıştır; odanın içerisindeki eşyaların bazıları duvarda asılı, bazıları yerde, bazıları da sütunların üzerindedir. Heybe, çarık, yöresel kıyafet, kalbur gibi eşyalar duvarda; düven, tırpan gibi eşyalar yerde; gramofon, bakraç gibi eşyalar ise sütun üzerinde sergilenmiştir. Eserlerin boyutuna ve ağırlığına göre yerleştirme yapıldığı çıkarımında bulunmak mümkündür. Sergileme için beton duvarın önüne desenli ahşap sunta tabaka yerleştirilmiş, bazı eserler özel aparatlar takılarak duvara asılmıştır. Mekânın ortasında sergileme için ayrıca bir de masa bulunmaktadır. Mutfak eşyaları, tarım aletleri, aydınlatma araçları kendi içerisinde bütünlük sağlayacak biçimde belirli bir sistemle sergilenmiştir. Özellikle aydınlatma araçları eskiden yeniye (kronolojik biçimde) şamdan - idare - gaz lambası - fener - lüks şeklinde sıralanmıştır. Eserlerin hemen yanında eserin bilgisinin yer aldığı kâğıt parçalar bulunmaktadır.

Dış mekân sergisi ise, yaklaşık 120 metrekare genişliğinde, toprak alan üzerindedir. Malzemeler alana diğer eserlerden bağımsız biçimde serpiştirilmiş, birbiriyle ilişkilendirilmemiştir. Müzenin giriş kapısında başlayan yarım metre genişliğinde beton yol, her bir eserin yerleşim alanına kadar uzanmıştır. Eserlere ulaşma konusunda belirli bir yön dayatması yoktur, ziyaretçi istediği nesneye istediği sıra ile ulaşır. Eserler dokunulabilir biçimde sergilenmiştir. Burada yaklaşık yirmi tane eser vardır. Dış mekândaki koleksiyonun bir kısmının üzerine boya ile nesnenin ismi yazılmıştır. Bazı eserlerin kullanım amacını belirgin hâle getirmek için eserler yan araçlarla zenginleştirilmiştir. Örneğin kağınının üzeri sap balyası ve çuvallar ile doldurulmuştur. Her iki müzenin sergileme özellikleri göz önünde bulundurulduğunda, nesnelerin tasnifinde net bir sistem yoktur; fakat belirli bir mantığa göre yerleştirilerek sergilenmiştir, denilebilir. Sunumda işitsel anlamda anlatıcı bir rehber görevlendirilmediğinden görsel iletimin ön planda olduğu açıktır.

Tüm bu bilgiler ışığında; Koç'un kurduğu müzelerin somut kültür nesnelerini koleksiyon edinen, nesnenin bağlamına dair bilginin araştırılmasından ziyade nesnenin fiziksel bilgisine odaklanan müzeler olduğu söylenebilir. Temel amaç, kaybolmaya yüz tutmuş kültürel unsurları muhafaza etmektir. Müzeler kamuya açıktır ve kâr amacı güdülmemiştir. Kapalı alanda yer alan her bir eserin üzerinde veya yanında eserin ismi, neyden yapıldığı, ne işe yaradığı, hangi dönemde kullanıldığı ve kim tarafından

müzeyle bağışlandığının bilgisi ziyaretçi ile paylaşılmışken, açık alandaki eserlerin ise bir kısmının üzerine boya ile nesnenin adı yazılmıştır. Koç, bu şekilde nesnenin kendisiyle birlikte nesneye dair bilgiyi de ziyaretçilerine sunmuştur. Kapalı alanda vitrin ve benzeri araçlar kullanılmamıştır ve eserler dokunulabilir nitelikte sergilenmiştir, açık alandaki eserler tel örgülerle, amatör bir yaklaşımla korunmuştur. Müzelerden geriye kalan nesneler 2009 yılında temizlik işleminden geçirilerek bulunduğu parkın giriş bir bölümüne taşınmıştır.

Türkiye’de Abdullah Koç’un müzecilik adına geçmişin izlerini koruma içgüdüsüyle attığı bu adım, ister geleneksel anlamda kurulmuş bir etnografya müzesi olsun ister açık hava müzeciliğinin dar kapsamlı bir örneği olsun, günümüze nispetle daha erken bir dönemde gerçekleşmiş olması bakımından dikkat çekicidir.

3.2. Abdullah Koç’un Kültürel Koleksiyonunun Özellikleri

İhtiyaç, ilgi, merak ve benzeri sebeplerle sistemli veya sistemsiz olarak biriktirilen eşyalar koleksiyon olarak tanımlanmaktadır. Abdullah Koç, 1990’lı yılların başında kasabasına kültürel bir müze kurmak için koleksiyon oluşturma eylemine başlayıp bir sonuca ulaşmıştır. Fakat belediye başkanlığı görevinin kısa zamanın ardından sona ermesi onun müzecilik faaliyetlerinin önüne engel koysa da bu durum Abdullah Koç’un kaybolan kültür unsurlarını biriktirme tutkusunu dindirememiştir. Koç bu çabasını farklı bir alana taşımayı tercih etmiş, emeklilik döneminde kendi evinin bahçesinde küçük bir müze niteliğinde koleksiyon oluşturmak için her şeye yeniden başlamıştır. Müze koleksiyonunu topladığı zamanlardaki gibi yine kapı kapı dolaşarak eşya sahiplerini ikna etmiş veya onlardan eşyayı satın almış, bugün irili ufaklı yaklaşık 112 ürünü bir araya getirmiştir.

Koç’un koleksiyon oluşturmadaki en temel sebep kültürel değerlere, doğaya önem veren bir karaktere sahip olmasıdır. Yok olma sürecindeki her şeye duyarlılıkla yaklaşması, onu bu yolculuğa çıkarmıştır. Onun koleksiyon oluşturmada ilgi, en büyük etkidir. İhtiyaç ve merak gibi etkenlerin ise daha az etkili olduğu söylenebilir. Çünkü artık gündelik hayattaki kullanım sıklığını yitiren eşyalar ihtiyaç olmaktan çıkar ve merak etkeni daha çok yeni olana karşı hissedilen dürtüsel bir yaklaşımdır.

Abdullah Koç'un oluşturduğu koleksiyonu sergilemek için seçtiği mekân evinin bahçesidir. Küçük boyuttaki nesneleri bahçesindeki çardağın⁵¹ duvarlarında ve çatısının alt kısmında sergilerken daha büyük boyuttaki nesneleri çardağın ve evin etrafındaki uygun yerlere serpiştirmiştir.

Resim 3. 23.

Bahçe kapısından giriş yaptığınızda hem sağ tarafta hem sol tarafta koleksiyonu oluşturan eserler göze çarpar. Giriş kapısının sağ tarafında bakımı yapılmış bir at arabası bulunmaktadır. Yine kapının sağ çaprazında taş değirmen, soku taşı ve yün targağı dikkat çeker:

Resim 3. 24.

⁵¹ Bknz: Resim 3.23. (A. Koç'un koleksiyonunu sergilediği çardak)

Bu nesnelerin arasından geçtikten sonra çardağa ulaşılır. Üç tarafı tahta duvarlar, üst kısmı da çatı ile kapalı olan çardakta seksen dört eser tespit edilmiştir. Kültüre dair eserler dışında iki Türk bayrağı, bir Atatürk portresi ve küçük bir Atatürk heykeli olduğu görülmüştür. Çardaktaki nesneler soldan sağa doğru incelendiğinde ilk duvarda sırasıyla iki adet heybe, bir sepet, bayrak, üç adet gaz lambası, çan, tava, kantar (tartı); duvarın köşesinde bir ispiro ocak ve baston; ikinci duvarda sırasıyla heybe, patik, bir kınında kılıç, terazî, terazinin arka kısmına düşen bir yer fıstığı demeti, bir pamuk demeti, bir iğde dalı parçası, bakır bardak, zil, bir küçük çıtlık süpürgesi, tahta kaşık, iki orak çeşidi, üç adet iğ, iki kirmen, evrağaç, üzerlik otu, anahtar, bir diğer terazî, duvarın köşesinde özel yapılmış bir çıkıntıya konulmuş radyo, radyonun üst kısmına asılmış başka bir sepet; üçüncü duvarın üzerinde bakır kaplar (tas, tabak, tencere), bir oymalı taş, iki ölçü kabı (çinik, çerik), bir tahta kutu, üç dibek, merdane ve testi; çardağın yan kısmında bir soba, bir tırmık, iki tekerlek (at arabası ve kağnı tekerleği); çardağın çatısının alt kısmında yani oturulan yerin tavanında hemen lambanın üzerinde üzüm sepeti, çardağın açık kısmı tarafındaki tavanda iki adet güğüm, bir küçük ve bir büyük helke, çatının ucunda bir sepet, eski yaşam koşullarında kışlık yiyeceğin saklanma biçimini anımsatması için asılmış mısır, soğan gibi gıda maddeleri bulunmaktadır. Ayrıca yıllar önce koleksiyonda var olan daha sonra kaybolan veya tandırlık kısmına kaldırılan bir yayık, bir ankesörlü telefon, bir de gramofon ve zaman içinde kırılan büyük küpler ile benzeri birkaç ürün daha bulunmakta idi.

Abdullah Koç'un evinin bahçesindeki çardakta yer alan koleksiyon parçaları:⁵²

Resim 3. 25.

⁵² Bknz: Resim 3.25 – Resim 3.28.

Resim 3. 26.

Resim 3. 27.

Resim 3. 28.

Bahçe kapısının sol kısmında ise daha çok taş nesneler ve büyük tarım aletleri göze çarpmaktadır. Evin yan kısmına uzanan sergide loğ taşı, kağrı, kağrı üzerine konulmuş bir sandık, yerde sergilenen bir değirmen taşı, ağaca asılmış bir terek ve elek, evin duvarına yaslanmış bir düven, düvenin bir metre yanında demir pulluk ve yaba, serginin sonunda eski bir at arabası tekerleği bulunur.

Resim 3. 29.

Resim 3. 30.

Resim 3. 31.

Evin bahçesinde geniş bir alanı kapsayan tüm bu nesnelerin zaman zaman yeri değiştirilerek farklı sergileme biçimleri denenmiştir.⁵³

Resim 3. 32.

Resim 3. 33.

⁵³ Bknz: Resim 3.32 – Resim 3.35.

Resim 3. 34.

Resim 3. 35.

Koleksiyonundaki nesneleri tasniflemeden önce şunları belirtmek gerekir: Eserler yaklaşık altmış yıl öncesine ait günlük kullanılan ev eşyaları ve tarım aletlerini kapsamaktadır. Eserlerin hammaddelerini tahta, demir, bakır, taş ve yün oluşturur. Bazı eserler de bitkilerin kurutulmuş hâlidir.

Halk mutfağının ürünlerini oluşturan ispiroto ocak yemek yapımında; bakırdan yapılmış tava, tencere, tabak, helke, güğüm, tas ve bardak yiyecekleri ve içecekleri servis etmede, topraktan yapılmış testi ve küp bazı içecekleri muhafaza etmede; tahtadan yapılmış yayık süttten tereyağı elde etmede, elek un veya bulgur gibi ürünlerin yabancı cisimlerden ayıklanmasında, dibek (havan) bir ürünün ufak parçalara dönüştürülmesinde, kaşık yemeğin pişirilmesi veya tüketilmesinde, merdane hamur açmada, evrağaç sacda yapılan böreğin ters yüz edilmesinde, terek (dolap) eşyaların düzenli biçimde muhafazasında kullanılır.

Günlük hayatta sıkça kullanılan eşyalardan olan heybe ve sepetler günümüzdeki torba veya poşet yerine, tahta sandık ve kutular günümüzdeki dolap ya da cüzdan yerine kullanılmaktadır. Kirmen, iğ ve yün tarağı iplik elde edebilmek için; çıtlık süpürgesi bahçeyi temizlemek için kullanılan eşyalardandır. Koleksiyonda yer alan ve günlük kullanımı herkesçe malum olan diğer eşyalar baston, anahtar, patik ve seyyar zildir.

Koleksiyonun teknolojik aletler sınıfına alınabilecek nesnelerinden gaz lambası, soba, gramofon, radyo ve ankesörlü telefon (kayıp) 1970'li yıllardan kalma nesnelerdir. Yıllar öncesinde bu nesneler sayesinde halkın ısınma, aydınlanma, haberleşme ihtiyaçları giderilmiştir.

Ölçü ve tartım için kullanılan kantar, terazi, çirik ve çenik gibi eşyalar döneminin en mühim araçlarından olmuş, kantar ve terazi çoğunlukla büyük veya bütün halindeki maddeleri tartarken çirik ve çenik bulgur, mercimek gibi ufak taneli maddeleri tartmaya yaramıştır.

Çiftçilikte kullanılan ve ekin biçmeye yarayan orak, harman zamanı ekinlerin tanelerini sapından ayırmaya yarayan düven, samanı savurmaya yarayan çatal görünümlü yaba, toprağın üzerindeki yaprak ve benzerlerini temizleyip toprağın havalandırılmasını sağlayan tırmık, toprağı ekilecek hale getiren karasaban ve demir pulluk, taşımacılıkta kullanılan kağnı ve at arabası, ekin biçildikten sonra bulgur yapımı için kullanılan soku taşı ve değirmen taşı koleksiyonun parçalarındandır. Bu nesnelerin dışında yörenin ana malzemelerinden olan kerpiç ile yapılmış evlerin dam bakımında kullanılan bir loğ taşı ile oymalı ve süslemeli küçük taşlar da mevcuttur.

Ayrıca koleksiyondaki yer fıstığı demeti, pamuk demeti, üzerlik otu, iğde dalı, mısır ve soğan pürü halk botaniği sınıfına girmektedir.

Mutfak, çiftçilik, mimari, teknoloji, ölçü araç ve gereçleri; günlük kullanılan eşyalar ve botanik ürünleri olarak sınıflandırabileceğimiz ve yeri zaman zaman değiştirilen koleksiyonun nesneleri farklı biçimlerde sergilenmekle birlikte belli bir sisteme dâhil değildir.

Abdullah Koç'un koleksiyonculuğu, sergileme yaklaşımındaki çeşitlilik ile kültürel mirasın her türlü nesnesini bünyesinde barındırma eğilimindedir. Onun koleksiyonculuğuna dair ilgi ve geçmişi koruma içgüdüsüyle gerçekleşen sistemsiz ve amatörce bir gayretin ürünü olduğu yorumunu yapmak mümkündür. Evini ziyaret eden herkese masrafsız müze deneyimi yaşattığı söylenebilir. Bu kişisel gayretin sosyal çevresince ilgi ve takdir gördüğü bilinmektedir.

4. ABDULLAH KOÇ'UN YAZARLIĞI

1999 yılında Türkiye Yazarlar Birliği'ne üye olan Abdullah Koç, yalnızca şair olarak değil yazar kimliği ile de karşımıza çıkmaktadır. Düz yazı türünde yalnızca bir eseri olan Koç, monografik bir eser kaleme almış; *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız* isimli kitabında (henüz yayımlanmamış) kendi yöresinin monografisini gözler önüne sermiştir.

Bilimsel alanlarda özel bir konu veya sorun üzerine yazılan inceleme⁵⁴ yazılarını karşılayan monografi “bir olgu, kişi ya da konuyu ele alıp onu derinlemesine betimleyen, ayrıntılarına inen ve onu yorumlayan yazı türü ve araştırma biçimidir.”⁵⁵ Monografi çalışmaları bir kişi üzerine olabildiği gibi yerleşim yerlerine yönelik de olabilmektedir. Abdullah Koç, kendi yöresini kültür unsurları üzerinden ele almayı tercih etmiştir.

Kültür, Türk Dil Kurumuna göre⁵⁶ “Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü”dür. Kültürün yaratımı, ortak düşünceye, ortak malzemeye, ortak coğrafya veya tarihe (vs.) sahip insan topluluklarına bağlıdır. Çünkü bu ve daha başka unsurlar insan topluluklarının yaşam tarzını belirlemektedir. Kültürün yaratımı kadar aktarımı ve devamlılığı da büyük önem taşır. İnsanoğlu kültürü bir yandan yaşarken diğer yandan da amaçlı veya amaçsız, bilinçli veya bilinçsiz, doğaçlama biçimde yeni nesillere aktarır. Kültür aktarımı doğal ortamda gizil öğrenme yoluyla gerçekleştiği gibi bir amaç doğrultusunda bilinçli ve belli bir sistem dâhilinde de olabilmektedir. Kültürü aktarma eylemi görsel, sözel ve yazınsal biçimde gerçekleşmektedir.

Abdullah Koç, farkındalığı yüksek bilinçli bir kültür aktarıcısıdır. Henüz yaşanmakta olan bir geleneği veya miadını dolduran herhangi bir kültürel unsuru unutturmamak adına gösterdiği çaba, onu kültür aktarımında sözlü ve yazılı kültür ortamında katkıda bulunmaya itmiştir. Bu doğrultuda, çevresinde yaşanan ve yaşatılan kültür unsurlarının işlevlerini, fiziksel özelliklerini, kullanılış biçimini, bağlam

⁵⁴ TDK Türkçe Sözlük. (Erişim Tarihi: 13.12.2023)

⁵⁵ Gürbüz Enginer, “Monografi Yönteminin Ana Nitelikleri (Halkbiliminde Monografik Çalışmalar)”, *Antropoloji* 12 (1980), s.258.

⁵⁶ TDK. Türkçe Sözlük. (Erişim Tarihi: 13.11.2023)

bilgisini ve benzeri detaylarını sadece bilmekle kalmayıp yıllar önce başkalarından duyduğu, şahit olduğu veya bizzat yaşadığı ve kültür bakımından bir değer atfettiği herhangi bir hikâyeyi, şiiri, bir geleneği, inanışı, bir eşyayı veya tarihî bir kişiyi çevresindekilere sıkça anlatarak onun sözlü kültür ortamında devamlılığını sağlamıştır. Kültür unsurlarına dair bilgiyi sözel olarak yaşatmanın ötesine geçen Abdullah Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız* isimli, kültür içerikli ve yayına hazır kitabının ön sözünde bu eseri kaleme alma sebebini şöyle açıklamıştır:

Eskiden bölgemizde yaşadığımız kültürümüzün kitaplaşmasında beni ısrarla teşvik eden, Türk halkının “Gönül Dağı” programından tanıdığı araştırmacı yazar, Güzel Sanatlar Genel Müdürü, benim de dostum Bayram Bilge Tokel’in payı büyüktür. Şöyle ki Bayram Bey’in annesinin vefatı dolayısıyla baş sağlığı için oğullarım Turan ve Turgay’la birlikte evine gitmiştim. Gece geç saatlere kadar devam eden sohbetlerimizde ben hep eski yaşadıklarımızı anlatıyordum. Bayram Bey bir kültür adamı olarak "Aman ağabey, bu anlattıkların bölgemizin ve köylerimizin genel yaşantısını yansıtıyor, bu kültürü bizzat birebir yaşayan kaynak kişi olarak yaz da bunları kitap haline getirelim" dedi. Zaman zaman da telefonla arayarak "Kitap ne oldu, yazıyor musun?" diye ısrarla takip etti, adeta yazmam için bana baskı uyguladı. İşte bu müşterek gayretin mahsulü olarak bölgemizin ve köylerimizin gelenek, görenek ve yaşanan hayatın tüm inceliklerini içine alan bu kitap meydana geldi. Bayram Bilge Tokel’e teşekkür ederim.

Ön sözde geçen bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere Abdullah Koç yörenin kültürünü sözel olarak aktarmakla kalmayıp yazılı kültür ortamında da sunma girişiminde bulunmuştur. Kaynak kişi olarak bizzat kendisini gördüğümüz bu kitapta zaman zaman hangi dönemde hangi kültür unsurunu yaşadığı veya hangi bilgiye kimden ulaştığı, bahsettiği kültür unsurlarının ne işe yaradığı, hangi fiziksel özelliklere sahip olduğu gibi bilgilerin yanında unsura karşı olumlu-olumsuz tutumunu da okuyucuya sunmuştur.

Koç, kitabında köy odaları, aile yapısı, sosyal ilişkiler, köyde yapılan meslekler (çiftçilik, hayvancılık, zanaat), mimari yapılar (ev, ahır, tandırlık, değirmen), eşyalar (günlük ve tarımda kullanılan hacetler), giysiler, yiyecekler, hastalıklar ve sağaltma yöntemleri, uygulamalar, kutlamalar (Hıdırellez, bayramlar, düğünler), yöreye özgü dil ve ifadeler, yöreye dair acıklı ve mizahi hikâyeler ve benzerlerini içeren konulara yer vermiştir. Ayrıca kitabın son kısımlarında yöresindeki kültürel değişimin habercisi

olan, Abdullah Koç'un belediye başkanlığı döneminde teknolojinin yavaş yavaş Uzunlu'ya gelişinden bahseder.

Abdullah Koç, tüm bu konuları kültür aktarımı noktasında kaynak kişiliğini konuşturarak 2010 yılına dek müsvedde kâğıda yazmıştır. Ardından oğlu Turgay Koç tarafından bilgisayar ortamına geçirilen bilgiler daha sonra da tarafımızca sınıflandırılarak yayına hazır kitap hâline gelmiştir.

Kitapta folklorun alt başlıklarından “gelenek ve görenekler”, “geçiş dönemleri”, “halk inanışları”, “şenlikler”, “halk ekonomisi”, “halk hukuku”, “halk hekimliği”, “halk mutfacı”, “halk taşıtları”, “halk mimarisi”, “giyim ve süslenme”, “eşyalar”, “mahalli oyunlar” gibi konu alanlarına dair geniş bilgiler verilmekle birlikte diğer konularla harmanlanarak verilmiş “halk takvimi”, “halk meteorolojisi” ve “halk botaniği”ne dair terimler de geçmektedir. Tüm bu alt başlıklar 2003 yılında UNESCO tarafından kabul edilen -Türkiye'nin 2006'da taraf olduğu- Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi'nde geçen beş alan çerçevesinde değerlendirilecektir:

- 1) Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar
- 2) Gösteri Sanatları
- 3) Toplumsal Uygulamalar; Ritüeller ve Şölenler
- 4) Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar
- 5) El Sanatları Geleneği⁵⁷

Dünden Bugüne Yaşadıklarımız isimli henüz yayımlanmamış kitapta geçen bilgiler günümüzdeki bazı uygulamaları da yansıtmakla birlikte esasen Abdullah Koç'un çocukluk ve gençlik dönemlerini kapsayan 1940-1970 yılları arasındaki Uzunlu kasabası monografisini gözler önüne sermektedir. Adeta bir ansiklopedi niteliğinde olan bu kitabın her bir paragrafı yörenin kültürüne dair bir bilgi, bir terim veya bir uygulama açıklaması içermektedir. Koç kitabının ön söz kısmında şunları dile getirir:

Benim gibi asra merdiven dayamış akranlarım da iyi bilir ki biz hem çok şanslı hem de kültür ve medeniyet açısından köprü vazifesi görmüş bir nesiliz. Bizler kağıyla da yolculuk yaptık, çağ değişti koca uçaklarla ülkeler de aşabildik; gençliğimizde köyden köye mektupla haberleşirken, yaşlılığımızda dünyanın öbür ucuyla görüntülü konuşabildik. Eskiden ocağı yakmak için komşudan köz

⁵⁷ https://www.unesco.org.tr/Content_Files/Content/Sektor/Kultur/sokum_bb.pdf (Erişim Tarihi: 15.11.2023)

isterdik, şimdi ise kalorifer döşeli evlerimizi ısıtmak için bir düğmeye basmak yeterli. Bu denli hızlı bir değişim zannediyorum ki binlerce yıllık dünya üzerinde hiçbir çağda görülmemiştir. Bu kültür farkını birebir yaşayıp hisseden bir neslin üyesi olarak bunu sadece anlamakla kalmayıp anlatmaya da gayret ettim.

Bu kitapta yer alan bilgiler çoğunlukla 1940 – 1970 yılları arasındaki yaşantımızı yansıtırsa da muhakkak bugüne dair kültür izlerine de rastlayacaksınız. Nelerin değişip bambaşka hâl aldığını, nelerin devam edegelin aynı kaldığını keşfedeceksiniz. Eğer eski neslin insanıysanız bu kitap sizi anılarınıza götürecek, yeni neslin genç çocuklarıysanız atalarınızın neler yaşayıp hangi zorlukları göğüslediğini öğreneceksiniz. Bunun yanında kimi zaman şaşırarak, kimi zaman gülümseyecek, kimi zaman da hüznleneceksiniz. Belki o günlere dönmek isteyecek, belki bugününe şükredeceksiniz.

Bir kültür gönüllüsü olarak, cefasını çekmeyi de sefasını sürmeyi de ayrı ayrı sevdiğim, yaşamaktan büyük haz duyduğum, artık eskide kaldığını düşündüğüm bu güzel kültürümüzü en azından kitabımda yaşatmak istedim. Umuyorum ki sizlerin de zihninde ve gönlünde yaşamaya devam eder.”

Tezin bu bölümünde Abdullah Koç’un düz yazı türündeki tek kitabı *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız* isimli monografik eserinin içerik analizinden sonra onun yazar kimliği hakkında değerlendirme yapılacaktır.

4.1. Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar

Sözlü gelenekler ve anlatımların, halk bilimi çalışmalarının genel anlamda ilk inceleme ürünleri olduğu düşünülmektedir. TDK, sözlü kültür kavramını şu şekilde açıklamıştır:

Sözlü kültür, sözlü gelenek veya geleneksel kültür kavramlarıyla da karşılanan sözlü anlatımlar, kuşaktan kuşağa veya aynı kuşak içinde aktarılan, edebî niteliği olan veya olmayan ve bütün halk tarafından davranış, tutum, norm ve inançların dayandığı referanslar olarak belirlenen ve bu bağlamda göndermeler içeren çeşitli anlatım biçimlerini içermektedir. Mitler, efsaneler, destanlar, halk hikâyeleri, fıkralar, deyimler, atasözleri, küfürler ve argo sözler, yeminler, selamlaşma şekillerine ilişkin ifadeler, ad ve lakaplar, sözlü tarih, halk şiiri bilinen sözlü anlatım biçimleridir.⁵⁸

Abdullah Koç, kitabında sözlü gelenekler ve anlatımlardan halk hikâyelerinin isimlerine ve yöreye ait yaşanmış öykülere, nazım parçalarına, atasözlerine, alkış ve kargış örneklerine, lakaplara ve yerel sözcüklere yer vermiştir.

⁵⁸ TDK. Türkçe Sözlük. (Erişim Tarihi: 25.11.2023)

Abdullah Koç'un kitabında yöreye ait bir halk hikâyesi olmamakla birlikte Anadolu'da bilinen bazı halk hikâyelerinin ismi geçmektedir. Köy odalarında *Âşık Garib, Köroğlu, Arzu'yla Kamber, Kerem ile Aslı, Ferhat ile Şirin, Tahir ile Zühre* hikâyelerinin anlatıldığını belirtir.⁵⁹

Koç, yörede -o dönemde- herkesçe bilinen gazi ve şehit olanların hikâyelerine de kitapta yer verilmiştir. Bu hikâyelerin hemen hepsini doğal sohbet ortamında dinleyerek yazıya geçirmiş, tahkiye anlatım tekniğini kullanmakla birlikte duygusal, romantik bir yaklaşımla okuyucuya sunmuştur. Doğrudan ve dolaylı anlatımla verilen hikâyelerde yıllarca cephede savaşıp öldü haberi gelen askerlerin memleketlerine döndüğünde yaşadıkları acıklı durumlar, savaş zamanı göç edenler tarafından terk edilen çocuklar yer alır.⁶⁰

4.1.1. Atasözleri ve Tabirler

Abdullah Koç'un kitabında ağırlık verdiği bir diğer tür atasözleri ve tabirlerdir. Anonim halk edebiyatı türleri içerisinde yer alan, kalıplaşmış ifadelerden biri de atasözleridir. "Atasözleri; tarihi kökleri çok eskilere kadar dayanan, deneyim, gözlem ve tecrübelerle yoğrulan, ilk şekillerinin çoğunluğu genellikle manzum olan kalıplaşmış sözlerdir."⁶¹

Yörede yıllar öncesinde bazı durumlar için kullanılan atasözleri ve tabirler vardır. Komşuluk ile ilgili olan kalıplaşmış tabirler Abdullah Koç'un kitabında yorum içermeden sıralanarak verilmiştir:

*"Anam babam kim, en yakın komşum.
Hayırlı komşu, hayırsız akrabadan iyidir.
Komşu hakkı, Allah hakkıdır.
Ev alma komşu al.
Oğlun ile oba, kızın ile komşu ol.
Komşuda pişer bize de düşer.
Hayır dile komşuna, hayır gelsin başına.
Kurt komşusunu yemez.
Allah komşununkini beş etsin, bizi ona eş etsin.
Gülme komşuna, gelir başına.
Komşunun iti komşuya ürümez.*

⁵⁹ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 10.

⁶⁰ A.g.e. s. 11-15.

⁶¹ Sinan Gönen, "Manzum Atasözü Kavramı Üzerine Değerlendirmeler", *Edebiyat Dergisi*, 2006, s.250.

*Oğlum olsun, ateş vermedik komşum olsun.
Komşunu bul yurdunu tut, arkadaşını bul yolunu tut.*”⁶²

Kitapta yer alan tabirlerden bir kısmı kadın - erkek ilişkilerinde zorlu süreç sayılabilecek dönemler -erkeğin sevdiği kıızı ikna etme, dünürücü gönderme, başlık parası belirleme ve nişanlılık- için kullanılmıştır. Koç’un bu tabirlerden bahsederken tabirin çıkış noktasını, hangi sözün ne anlama geldiğini ve hangi süreç içerisinde kullanıldığını da vermektedir. Daha çok öznel ifadelerle süreç açıklaması yapılmakla birlikte, tabirleri destekleyecek bazı tanımlamalar da mevcuttur:

*“(…) Oğlan, kıızı elde edebilmek için araya (her yerde olduğu gibi) bir kadın kor. Bu işi yapacak kadına ‘pilingir’ denir. Kıızı isteyen oğlanın lehine, kıızı kandırmaya çalışır. ‘İki söz, bir büyü yerine geçer’ derler. (...) Ancak sevdiğini belirten bazı işaretler, bazı adetler vardır. (...) Kıız sinirleniyor, kızıyor, tersliyorsa oğlan yine de asılır. ‘Varın sorun kıza, eğer sıçarsa gönü bize’ diye bir tabir vardır.”*⁶³

*“(…) Kıız evi naz evidir. Gönülleri olsa da hemen evet demezler; ‘Biz bir görüşelim, danışalım; vakti ikileyin.’ derler. (...) Başlık mevzu başlayınca kız tarafı kapıyı çok yüksekten açar. Oğlan tarafı “Bu para çok fazla” deyince, ‘Elin geçtiği köprüden siz de geçin’ diyerek başlık örneklerini saymaya başlarlar. (...) Nişanlılık dönemi uzun sürüp düğün gecikirse oğlan evi için bir yıkım olur. Çok masrafa giren oğlan evi ‘Şu düğünü yapsak da baltamız kütükten bir çıksa’ derler.”*⁶⁴

Abdullah Koç, kız çocuklarıyla ilgili farklı tabirlere yer verirken tabire dair yorumunu da öznel ifadelerle sunar, tabirin söylenme nedenini belirtir:

*“Her ne kadar ‘hayırlısı kız evladı’ inancı varsa da kız evde kalmaz, ‘El aşu yer, el işi görür’ denir. Yani aile ekonomisine katkısı olmaz.”*⁶⁵

*“Camız yoğurdu çok kıymetlidir. Birisi kızının ne kadar kıymetli olduğunu anlatmak isterse: ‘Benim kızım camız yoğurdu, onu herkes yiyemez.’ der.”*⁶⁶

*“(…) Eğer hanımı doğurduysa müjdesini verirler ve komutanının ismini koyduklarını yazarlar. Şayet kız olmuşsa ‘Gözün aydın mendil yıkayanın oldu’ diye yazarlar.”*⁶⁷

⁶² Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 30-31.

⁶³ A.g.e. s. 18.

⁶⁴ A.g.e. s. 41-43.

⁶⁵ A.g.e. s. 16.

⁶⁶ A.g.e. s. 82.

⁶⁷ A.g.e. s. 36.

“Böylesi kızları yakın akrabaları kaçırmazlar, ‘Kendi yetiştirdiğimiz meyveyi ele mi yedirelim?’ diyip yakın akraba ile evlendirirler.”⁶⁸

Kitapta bebek beşiği ile ilgili bilgiler verilirken ona dair yörede kullanılan tabirler de örnekleme yoluyla okuyucuya sunulmuştur:

“Çocuğa verilen emek, beşiğin sallanmasıyla özdeşleştirilir. Onun için halk dilinde önemli yer tutar. Mesela; ‘Bana ne, beşiğini ben mi salladım, ne yaparsa yapsın!’ denir. Üvey anne ayıplanırken de ‘Nesine gerek, gecenin seherinde onun beşiğini sallamadı ya!’ denir. Bir de: ‘Dünyada ne ucuz diye sormuşlar, elin evladı ele ucuz’ denmiş.”⁶⁹

Kitapta hayvanlar, mutfakta sıkça kullanılan eşyalar üzerine söylenmiş ve ekonomik sebeplerden ötürü yaşanan bazı olaylar ve cesaret gerektiren durumlar çerçevesinde üretilmiş tabirler de yer alır. ‘Enik büyür it olur, yavşak büyür bit olur’⁷⁰ (s. 164), ‘Davarın yüzü yetti, kuzunun tüyü bitti’⁷¹ (s. 71), ‘İrgatlık bardağı gibi ne lıkırdıyon?’⁷² (s. 172), ‘Ekmeğin kestiğini kılıç kesmez’⁷³ (s. 33), ‘Yazın boku kışa azık olur’⁷⁴ (s. 120), ‘Harman zamanı Türk’ten, Göç zamanı Türkmen’den sakın’⁷⁵ (s. 94). Abdullah Koç’un bu sözleri hikâyeleri ve kullanım yerleri ile birlikte vermesi dikkat çekicidir.

4.1.2. Alkış ve Kargışlar

Atasözlerinin yanında kitapta Uzunlu’da alkış ve kargışlara da yer verilmiştir. Genellikle konuşmayı etkili hâle getirmek için kullanılan, alkış ve kargış adı verilen söz kalıpları zaman zaman tercih edilebilmektedir. “Alkış sözü halk edebiyatında karşıdaki kişinin iyiliğinin istendiğini gösteren, kargış veya kara alkış tam tersine söylenen kişinin kötülüğünü isteyen söz kalıplarıdır.”⁷⁶ Alkış, bir anlamda ‘hayır dua’sını karşılarken kargış ‘beddua’ya yaklaşır. Kitapta geçen alkış ve kargışlar, atasözlerinde olduğu gibi bir konu çerçevesinde cümle içinde verilmek yerine sınıflandırılarak sıralanmıştır.

Uzunlu’da günümüzde de sıkça kullanılan hayır duaları şunlardır:

⁶⁸ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 22.

⁶⁹ A.g.e. s. 40.

⁷⁰ A.g.e. s. 164.

⁷¹ A.g.e. s. 71.

⁷² A.g.e. s. 172.

⁷³ A.g.e. s. 33.

⁷⁴ A.g.e. s. 120.

⁷⁵ A.g.e. s. 94.

⁷⁶ https://turkoloji.cu.edu.tr/CUKUROVA/sempozyum/semp_3/artun.php

*“İşin rast gelsin
Allah birini bin etsin
Allah gönlüne göre versin
Allah ayağına taş değdirmesin
Allah Kâbe’ler nasip etsin
Allah emeğini zayi etmesin
Allah kesene bereket versin
Allah kazadan beladan korusun
Allah kem gözden korusun
Allah kötülerin şerrinden korusun
Allah uzun ömürler versin
Allah yavrularını bağışlasın
Toprak diye avuçladığın altın olsun
Oğlunla oba ol, kızınla komşu ol
Gökden yağsın, yerden deşir
Göğsünde ağ tüyler bitsin”⁷⁷ (s. 211-212)*

Kargışlar ise şu şekildedir:

*“Baba yiyesice
Baba deviresice
Kanı altına akasica
Şanına yetme
Hayrını görme
Kudurasica
Geberesice
Töremeyesice
Sürünesice
Sidiği durasica
Sesin kara yerden gelsin
Ciyerine fitil işlesin
Ciyerine cinler sarılsın
Kınalı parmak sıkmayasın
Vurgunun yeğin olsun
Yiğit yanın yere gelsin
Evin başına yıkılsın
Soykanda kalsın
Kapın kitli kalsın
Şeytanından bul”⁷⁸*

⁷⁷ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 211-212.

⁷⁸ A.g.e. s. 211-212.

4.1.3. Anonim Nazım Örnekleri

Kitapta adı geçen halk hikâyelerinin, yöreye ait anlatılan hikâyelerin, atasözlerinin, alkış, kargış, lakap gibi sözlü alatımların dışında Koç'un -yazdıklarının yanında- duyduğu, ezberlediği, yöre halkınca bilinerek zaman zaman kullanılan nazım parçaları da yer alır. Bu nazım parçalarının bir kısmı köy halkının bazı üyelerince bir durum üzerine doğaçlama söylendikten sonra halk tarafından ilgi duyulmuş, benzer durumlar için sık sık dile getirilmiştir. Bir kısmı da anonim özelliktedir.

Abdullah Koç, türkü olduğunu belirttiği bir nazım parçasına kitabında yer verirken yan bilgilerle metni zenginleştirmiştir:

“(...) Şehirlerin hanlarında hasırlar serildiği gibi Osmanlı saraylarında da hasırhaneler bulunduğu ve buralarda dokunan hasırlarla sarayın hasır ihtiyacı karşılandığı söylenir. Yine ecdadımız Osmanlı dönemine ait bir türküden çocukluğumda duyduğum şu dörtlüğü yazıyorum:

***Altımızda yarım hasır
İşimizde yoktur kusur
Hep yiğitler burda esir
Eğribozun kalesinde”⁷⁹***

Koç, yörede 1960 yılı öncesinde düğünlerden bir gün evvel gelin için kına gecesinden hemen sonra *kekil (kakül) kesme* merasimi düzenlendiğini ve bu merasimlerde sıkça şu türkünün söylendiğini ifade eder:

*“Korur seni Mevlam yüce
Görelim ayrılık nice
Misafirsin sen bu gece
Kız anam kınan kutlu olsun
Dilerim ağzın tatlı olsun

Kurdular düğün aşını
Överler kızın başını
Çağırın kızın kardaşını
Kız anam kınan kutlu olsun
Dilerim ağzın tatlı olsun

Boş kalacak senin yerin
Güzel geçsin tüm günlerin
Mevlam etsin seni şirin*

⁷⁹ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 166.

*Kız anam kınan kutlu olsun
Dilerim ağzın tatlı olsun*”⁸⁰

Koç’un kitabında yer alan nazım parçalarından biri de mânidir. Koç, kitabında mâni örneğine yer verirken mâninin söylenme sebebini, bu geleneğin eğlence işlevini ne şekilde karşıladığını anlatım tekniklerinden tahkiye ve betimleme ile okuyucuya sunar:

“Bayram şenliğini ve coşkusunu kadınlar, çocuklar, bütün herkes yaşar. Avlusu geniş, çevresi duvarla çevrili evlerin içinde toplanan kadınlar def çalar, türkü söylerler.

***Aşağıdan gelir deve
Zincirini geve geve
Sanki biz de gelin mi olduk
Çatal kapılı eve***

gibi deyişlerle çatal kapılı büyük avlularda eğlenirler. Ayrıca yüksek yapılı samanlıkların hezenlerine urgan atıp salıngaç kurarlar.”⁸¹

“Bizim köyde eşek işletenler, eşek ile kiracılık yaparken Kışla’nın Türkmenleri deve ile uzak illere nakliyecilik yapar, iyi para kazanırlar. Develer yükünü alınca 15-20 deve sıra ile yola dizilir, iki yanlarında büyükçe deve çanları asılı olarak gümbür gümbür yollarına devam ederler. Biz de yola dizilir, onları seyrederdik. Kışlada bir söz vardır:

***Bostan ekme eylenirsin
Bağ dikme bağlanırsın
Sür koyunu çek deveyi
Gide gide beylenirsin***”⁸²

Kitapta küçük tekerleme parçalarına da rastlanır. Abdullah Koç yağmur duası için çocuklar tarafından söylenen şu tekerlemeye yer verirken ritüelin ne şekilde gerçekleştiğini de açıklar:

*“İki genç çocuk bostan korkuluğuna benzeyen bu kuklayı kollarından tutarak havaya kaldırır ve yürümeye başlarlar. Arkalarına takılan çocuklar da **"Yağ yağ yağmur, teknede hamur, ver Allah'ım ver, bir sulu yağmur"** diyerek bağırır sonra da topluca **"Amin, amin!"** sesleriyle evleri dolaşırlar.*”⁸³

Kitapta ayrıca beyit örnekleri de yer alır ve beyitlerin söylenme sebepleri veya hangi ortamda söylendiği kısaca verilir:

⁸⁰ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s.53-54.

⁸¹ A.g.e. s. 70.

⁸² A.g.e. s. 83.

⁸³ A.g.e. s. 6-68.

“(...) Demek ki başka bölgelerimizde de palan var ki; Ziya Paşa hiciv olarak: “Nush ile yola gelmeyi enmeli tektir / Tektirle uslanmayanın hakkı kötektir / Zerdüş palan çeksen merkep yine merkeptir.” demiş. Bizde de şöyle derler:

*Artık akılda kalmadı hüner
Öldü eşşek kaldı semer”⁸⁴*

“Yine o dönem şeyhliğini ilan eden birinin okuduğu bir kaside de şöyleydi:

*Ehli kanaat olun yiğün mercimek
Beyhude dünyaya vermeyin emek”⁸⁵*

Türkü, mâni, tekerleme ve beyit örneklerinin dışında yörede bir olay veya durum üzerine doğaçlama ve uyakla söylenmiş şiir niteliği taşıyan parçalar da hikâyesi ile birlikte Koç tarafından kitaba eklenmiştir.⁸⁶ Bu örnekler, doğrudan bu konular üzerine değil, bazı ritüellerden, çiftçilikten, bayram ve benzeri şenliklerden, kız isteme ve çeyiz yazma merasiminden, düğün ve kına gecesi gibi etkinliklerden bahsederken metni zenginleştirmek amacıyla verilmiştir.

4.1.4. Sözlü Anlatımın Yardımcı Unsurları: Jestler ve Mimikler

Abdullah Koç, sadece sözlü anlatımları değil sözlü anlatımın yardımcı unsurları olarak değerlendirilen beden diline de yer vermiştir. Beden dili görsel, sessiz ve kelimesiz; jest ve mimik içeren bir iletişim biçimidir. Köy halkınca kullanılan, zamanla değişim göstermeyen ve sadece yöreye has olmayıp evrensel olan beden dillerini Abdullah Koç şu şekilde ifade etmiştir:⁸⁷

“Yaka Silkmek: Ceketin yakası bir elle tutularak aşağı yukarı silkelenir. Bu hareketle, muhataptan ne denli nefret edildiği ve usanıldığı anlatılır. ‘Herkes ondan yaka silkiyor’ denir.”

“Dudak Bükmek: Yanında duran insanı aşağılamak için onun görmeyeceği bir şekilde dudaklarını bükmektir. O insanı aşağılamak ve beğenmemek anlamına gelir.”

“Bıyık Tutmak: Kişi birine kızdığı ve intikam almak istediği zaman, eliyle bıyığının bir ucundan tutarak: “Eğer onun yanına korsam, şu bıyıklar anasında bitsin” derler.”

⁸⁴ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 152.

⁸⁵ A.g.e. s. 67.

⁸⁶ A.g.e. s. 44, 48.

⁸⁷ A.g.e. s. 194-195.

“Göt Dövmek: Bilhassa kadınlar birbiriyle çekişirken (daha doğrusu kavgaderken) karşısındakine arkasını dönerek elini kışına vurmasıdır. Bu hareket muhatabın kendisine ya da davranışına verilen cevabı (kıymeti) belirtir.”

“Başı Sağa Sola Sallamak: Bir mevzu konuşulurken başı ağır ağır sağa sola sallamak, o meselenin ne denli nafile olduğunu anlatır. Ayrıca sözü edilen kişinin ne denli uyanık olduğunu anlatmak için de kullanılır.”

“Başı Aşağı Yukarı Hareket Ettirmek: Bir mesele konuşulurken başı yukarı yavaşça kaldırmak, o konu hakkında bilgisinin olmadığını veya söyleneni onaylamadığını anlatırken; aşağı doğru hareket ettirmek, konuyu bildiğini veya onayladığını anlatır. Kısaca evet-hayır anlamlarında kullanılır.”

“Parmakla Tehdit: Şahadet parmağı dik tutularak muhataba sertçe gösterilir. Bu harekette intikam alma ahdi ve kızgınlık gösterisi vardır.”

“Göz Kırpma: İki göz kapağını yumuşakça aşağı indirmek evet/onay anlamında kullanılır. Tek gözü gizlice kırpma, konuyla ilgili gizli bir işarettir. Birine şaka yapılırken, üçüncü şahsa (yapılan ya da söylenenin) şaka olduğunu bildirmek için gizlice yapılır.”

“Bir Eli İleri Uzatıp Sallamak: Bir mesele konuşulurken onun olmayacağını anlatmak için; bir el ileri doğru uzatılarak ‘nerdee’ veya ‘keşke’ diyerek sallanır.”

“Elinin Tersine İtmek: Bir mesele kabul edilmeyecekse, el ileri doğru uzatılarak, tersine ile doğru savrulur. Kabul etmeyene ‘Elinin tersiyle itiyor’ denir.”

“Omuz Silmek: Kendisine sorulan soru hakkında bilgisi yoksa, omzunu yukarı-aşağı sallayarak cevaplar. Başka bir anlamı da kendisine önemle anlatılan konuyu ciddiye almadığını gösteren bir davranıştır.”

“İki Kolu Yana Açmak: Karşılaşılan olumsuz durum hakkındaki çaresizliği göstermek için kollar yana açılarak ifade edilir.”

“Elleri Bele Koymak: Kavgaya başlamak üzere olan kadınlar ellerini yumruk yapıp böğürlerine (kalçalarının üst kısmına) koyarak kavgaya hazır olduklarını gösterir; meydan okurlar.”

Abdullah Koç, kitabında doğrudan sözlü gelenekler ve anlatımlara yönelik bir metin oluşturmamış olsa da bu bölüm adı altında incelenebilecek çok sayıda örnek vermiştir. Halk hikâyesi ve yöreye dair acıklı ve mizahî hikâyelere, atasözü niteliğinde tabirlere, alkış ve kargış cümlelerine, nazım parçaları dışında yine çeşitli metinler içinde yöre halkından bahsederken lakaplara ve oluşum nedenlerine de değinmiştir. Ayrıca kitabın bir bölümünde yerel dilde kullanılan özgün kelimelerden oluşan bir sözlük yer alır. Tüm bu örnek cümleler genellikle bir açıklama metninin içerisinde

verilmiş olmakla birlikte, bir kısmı (alkış, kargış, yerel dilde sözlük) bir başlık altında açıklama veya tanımlama yapılmadan sıralanmıştır.

4.2. Gösteri Sanatları

Gösteri sanatları, geleneksel tiyatroyu (gölge oyunu, kukla, meddah, köy seyirlik oyunları gibi), halk oyunlarını, halk müziğini, çocuk oyunlarını ve halk sporlarını içermektedir. Abdullah Koç, kitabında mahalli oyunlar adı altında çocuklar ve yetişkinler tarafından oynanan oyunlara, yörede daha çok düğünlerde sergilenen köy seyirlik oyunlarına ve ata sporu güreşe yer vermiştir.

4.2.1. Geleneksel Sporlar ve Oyunlar

Oyun oynamak, evrensel bir içgüdüdür. Oyun, eğlence işlevi ile karşımıza çıkmakla birlikte özellikle çocuklar için başarılı olma, iş birliği yapma, rekabeti sağlıklı yönetme, yol ve yöntem geliştirme gibi gerçek hayatta öğrenilmesi gereken birçok şey de ilk olarak oyun yoluyla deneyimlenmektedir.

Abdullah Koç yöresine ait hem çocukların hem büyüklerin oynayabildiği mahallî oyunlara kitabında yer verirken bu oyunların nerede, hangi sebeple ve nasıl oynandığını, oyun sonrası verilen cezaları, oyunun aşamalarını nesnel ifadelerle açıklamış, yer yer betimleme yapmış, oyunlara dair sayısal veri kullanmakla birlikte bazı oyunlarda (yeldirmeli çelik, sülenke) geçen terimleri tanımlamış, benzetmelerden (üstü açık hamam oyunu) yararlanmıştır:⁸⁸

“Yüksük Fincan Oyunu: Daha çok uzun kış gecelerinde oynanan yüksük fincan oyunu, köy odalarında oynanır. Gece vakit ilerleyip yaşlılar evlerine gidince gençler köy odasında toplanır. (...) Yüksük fincan oyunu çoğunlukla arabaşı yapmak için oynandığı gibi başka yiyecekler için de oynanır. Bunun dışında kazanan taraf, kaybedenlere karşı eziyet verecek oyunlar yaptığı da olur.”

“Üstü Açık Hamam Oyunu: Yedişer kişilik iki ekip oluşturulur. Yedi kişiden altısı daire oluşturarak kafalarını birleştirir, elleriyle de omuzlarından tutarak birbirlerini bağlarlar. Bu halleriyle hamam kubbesini andırırlar. Yedinci kişi de kubbenin etrafında dönerek diğer ekip elemanlarının kubbeye atlamasını önlemeye çalışır. Kubbeye atlayanlardan birine ayağı ile vurursa kubbe dağılır, bu sefer de diğerleri kubbeyi kurarlar.”

“Takla Güvercin: Takla güvercinde dörder kişilik guruplar oluşturulur. İlk ekibin iki kişisi ayakta sırt sırta vererek, belden 90 derece olacak şekilde

⁸⁸ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 189-193.

eğilirler. Diğer ikisi de ilk ikisinin arkalarına gelecek şekilde kafalarını birleştirirler. İkinci ekibin elemanları koşarak gelir ve üzerlerinden takla atarak diğer tarafa geçmeye çalışırlar. Eğer takla atanlardan biri düşerse, yer değiştirerek oyuna devam ederler.”

“**Birdirbir Oyunu:** Oyun için toplananlardan birisi eğilir ve ötekiler sırayla üstünden atlarlar. Atlayan atladıktan sonra hemen eğilerek oyunun devamını sağlar.”

“**Yeldirmeli Çelik Oyunu:** (...) Çeliği çelenlere “yeldiren”, karşılayanlara da “yelen” denir. Yeldiren çeliği çeldiğinde, çelik havada iken yelenlerden biri elindeki değnekle vurursa, yeldiren ölmüş sayılır ve yerine arkadaşı geçer. (...)”

“**Kuyulu Çelik Oyunu:** Çelik oynayacaklar toplanarak bir harmana veya tarlaya giderler. Geniş bir daire şeklinde dizilirler. Herkes eline ucu sivri bir değnek alır ve kendisine atılacak çeliği bekler. Biri yanındakine çeliği atar, o da elindeki değnekle çeliğe vurarak uzaklara gitmesini sağlar. Çeliği atan, çeliği gittiği yerden alıp gelene kadar diğerleri onun durduğu yere koşarak eşmeye başlarlar. Çelik getirilip çukura atılınca eşme işi durur.

Herkes sırayla birbirine çeliği atar ve durdukları yerler gittikçe derinleşmeye başlar. Oyun bittiğinde kimin yeri fazla eşilmişse o çukura indirilir ve toprak sıkıştırılarak doldurulur. Bazen beline, bazen de dizine kadar gömülen oyuncu bir müddet orda öylece durur.”

“**Sülenke Oyunu:** Sülenke oynayacak olanlar ellerine 15-20 santim çapındaki sal taşlarını alırlar. Yumurta büyüklüğünde “hot” denen taş, sert bir zemine dikilir. Hotun on metre uzağına bir çizgi çekilerek atış alanı belirlenir. Ebe hotun başında beklerken, diğerleri de çizginin ötesine durur. (...) Hotu alıp yerine diken ebe, bunlardan hangisini ellerse o ebe olur. Oyun böylece devam edip gider.

Sülenke oyununu her yaştaki insanlar oynar. Bilhassa kızlar, gelinler çatal kapılı büyük evlerin avlularında oynarlar.”

Kitapta verilen geleneksel oyun ve sporlardan biri de güreş müsabakalarıdır. Türk kültürü içerisinde yer alan askerlik, evlilik gibi ara ritüeller ile bahar mevsiminin içinde var olan Hıdrellez ve Nevruz gibi şenliklerin ayrılmaz bir olan güreş⁸⁹, kitapta yer alan bilgilere göre yörede düğünlerle özdeşleştirir. Abdullah Koç’un ifadesine göre yıllar öncesinde Uzunlu’da yapılan düğünlerde hem kız tarafının hem de erkek tarafının eğlencelerinde olmazsa olmaz bir faaliyet olan güreş şekilde gerçekleşir:⁹⁰

“(...) Düğün güreşleri şöyle olur: Gelin almaya gidildiğinde köyün içinde bile olsa kız başı tarafından düğün yemeği verilir. Yemekten hemen sonra kimse

⁸⁹ Murat Özdemir, “Türk Kültüründe Pehlivanlık Kavramı”, ASEAD, 2018, s.559.

⁹⁰ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 196.

dağılmadan harmana yani güreş yerine gidilir. Orada birisi meydana çıkararak bağıır.

'Başa bir tosuun! Ondan aşağıya bir koooç! Ondan aşağıya bir tokluuu! Ondan aşağıya don gömleek! Ondan aşağıya davul tozu.' diye ödüller açıklanırken, davul - zurna da güreş makamı olarak Köroğlu'nu, Sicimoğlu'nu, Arzu ile Kamber'i çalar. Güreşe çıkan pehlivanlar 'perdah' (peşrev) yapar, alanda dönerler. Birbirine sarılır yine döner, birbirlerinin ayak bileklerini tutacak kadar eğili biçimde, saygı usullerini tamamladıktan sonra ayrı ayrı diz çöküp seyirciyi 'temennah' ile selamlarlar. Mağrur adımlarla dolanırken birisi eğilerek 'aydah' diye ellerini birbirine vurur. Güreşe davet olan bu harekete rakiplerden de aynı şekilde karşılık gelir. Güreş başlamıştır.

Davul zurna güreşi coşturur, tempoyu yükseltir. Güreşte yikan, yıkılan belli olunca davul zurna aniden sesini keser. Zurna 'bitti' dercesine bir ses çıkarır. Pehlivanlar hemen kol kola girer, düğün sahibi ile birlikte seyircilerin arasında hali vakti iyi olan veya orada eşraftan olan şahısların karşısında dururlar. Ellerin dizlerine vurup başlarının üzerine doğru götürürler. Bir saygı ifadesi olan bu 'temennah' gösterisinden sonra ellerini açarak bahşiş isterler. Bu şekilde seyirciyi de dolaşarak bahşiş toplarlar. Bahşiş, yıkana da yıkılana da verilir. Bunun için güreş seyrine gelenler üzerlerinde mutlaka bozuk para bulundururlar, aksi halde mahçup olurlar."

Abdullah Koç, yöresinde düzenlenen güreş müsabakalarından bahsederken, düğünlerin yapıldığı dönemlerde, harman yerlerinde, bazı kalıplaşmış ifadelerle ödüllerin açıklandığını, davul ve zurnanın güreş makamı olarak bazı ritmik müzikleri halka sunduğunu, tahkiye yoluyla anlatır. Güreş ile ilgili terimler olan 'perdah', 'aydah' ve 'temennah' eylemlerinden, pehlivanların güreşten sonra hangi usülle bahşiş istediklerinden bahseder. Metnin devamında pehlivanların manda derisinden yapılma kısbet giydiklerini ve muska taktıklarını belirten Koç, öznel ifadeler kullanarak muskaların siyah gerdanlık gibi ayrı hava verdiğini, her pehlivanın muska takamayacağını iddia eder.⁹¹

4.2.2. Köy Seyirlik Oyunları

Abdullah Koç, kitabında onun gençlik döneminde yörede daha çok düğünlerde icra edilen köy seyirlik oyunlarından (sinsin, Arapoğlu oyunu, deve oyunu, at oyunu, tilki oyunu) bahsederken bu gösterilerin amacının köylüleri ve düğün için gelen misafirleri eğlendirmek olduğunu belirtmiştir:⁹²

⁹¹ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 197.

⁹² A.g.e. s. 46.

“Akşam olunca herkes misafirini alarak düğün evine toplanır. Çok eğlendiren ve güldüren oyunlar oynanır.

Çevremizdeki tüm köylerde ‘Arapoğlu oyunu’ bilinir. Biri Arap kılığına girerek elini yüzünü boyar. Beline kasnak, eline ziller takan zorba kılıklı Arap, kaybettiği kızlarını aramaktadır. Nara atarak içeri girer, elindeki palaskayla sağa-sola rastgele vurur. Kızlarım nerede, der vurur; getirin buraya, der vurur. Oranın kâhyası olarak kendisini tanıtan şen şakrak biri, iki tane kız kılığına girmiş genci ortaya çıkarır. Eşkıya kılıklı Arapoğlu kızlarını karşısına alarak ‘Ne duruyorsun çalsana davulcu!’ diye bağırır. Çalgının ritmiyle oynarken bir yandan da kırbacıyla sağa sola vurur, nağra atar.

Arapoğlu gibi deve oyunu, at oyunu ve daha nice güzel oyunlar oynanır. Bu gösterilerin amacı hem dışarıdan gelen okuntuları hem de köylüleri eğlendirmektir.”

Tilki oyunu yine düğünlerde eğlenmek için oynanan oyunlar arasındadır. Kitapta yer alan bilgilere göre düğüne günler kala oğlan evinden kız evine gidecek kahve, şeker, çörek, pişmiş tavuk ve düğün yemeği için kınalanıp süslenmiş davar “tilki heybesi” adı altında hazırlanır ve bunları götürecektir kişiye “tilki” denmektedir. Kız evini temsil edenler tarafından kendisine yapılacak eziyete dayanıklı olmalıdır:⁹³

“Tilki gidecek insanın boğazına ziller takılıp, başına foter şapka giydirilir. Foterin kenarı aşağı doğru eğdirilir. Tilkinin yüzü karaya boyanarak eşeğe ters bindirilir. Adı geçen tilki heybesi eşeğe konduktan sonra, başka birisi bir eliyle eşeğin yularını tutarken diğer eliyle de kınalanıp süslenen davarı çeker. Tilkinin boğazındaki ziller cangır cingur öterek kız evine varılır. Kız evinde eşekten indirilen tilkinin elleri arkasına bağlanarak ‘Sen geçen gün bizim kümesten tavuk çaldın, şimdi o tavuğun hesabını ver!’ diyerek ayaklarından tutulup sağa sola sürüklenir. ‘Hırsız tilki al bunları da ye!’ diyerek ağzına çok acı ve çok tatlı yiyecek sokulur. Elleri bağlı olan tilki fırsat buldukça kaçmaya çalışır ama kız tarafının gençleri yakalayarak eziyete devam ederler.

Tilkinin her tarafını karaya boyarlar. Boynuna yazılı levha takıp suya batırırlar. Kağnı tekerinin mazısına bağlayıp, bir bayırdan yuvarlarlar. Epey eziyet ettikten sonra tilki kaçırılır.”

Düğünlerde oyuna dönüştürülen ve düğün için toplanan halkı eğlendirmek için bazı eziyetli eylemler ve şakalar köy seyirlik oyunlarının örneklerindendir. Kitapta, âdet gereği erkek tarafından gelen düğün alayı için hazırlanan şakalardan bahsedilir.

⁹³ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 47.

Bu şakalar genellikle hâkim veya doktor kılığına girerek yapılır. Şakaya maruz kalanlar mâhkum veya hasta rolünü kabul etmek zorundadır:⁹⁴

“Bizim köyde bu tip şakaları uzun yıllar Hacı Ömer Ağa yaptı. Kendisi bir cübbe giyer, yakalarını da ensesine doğru kaldırır; gözüne gözlük takarak ciddi bir hâkim havasına bürünür. Koltuğunun altına bir dosya alarak, kürsü olarak kurulmuş masasının başına geçer. Dosyayı masanın üstüne koyup açtıktan sonra, oğlan tarafına yakın olanlardan birinin adını söyleyerek mübaşire çağırır. Hâkim bey, elindeki dosyadan kararı okur; ‘Falanca adam! Senin suçun vatani vazifeni şereflice yapman gerekirken, silahınla birlikte cepheden kaçmışsın. Asın bunu!’ der. Cellat rolünde olanlar hemen harekete geçip, idam kararını yazan levhayı mahkumun boynuna takarlar. Darağacının yanına götürülerek, beline urgan bağlanır. Mahkumun belindeki urgan darağacından çekilerek yukarı asılır ve bir müddet öyle bekletilir. Aynı şekilde başkalarının idamı da gerçekleştirilir.

Biraz ötede doktor rolüne giren Gıdıcın Süleyman, oğlan tarafından gelen hastalara bakar. Beyaz önlük giyer, gözlük takar. Boğazına da dinleme cihazına benzeyen bir alet takar. Hastaların tek tek ismini okuyarak muayeneye çağırır. Hasta bakıcılar, içi diken doldurulmuş keckereyi (sedye niyetine) alarak, ismi okunan hastayı üstüne yatırır. Doktor, yanına getirilen hastayı muayene ettikten sonra kalçasına diken batırır. Şurup olarak bir şişeye hazırlanan, içi toz biber dolu sıvı zorla içirilir.”

Abdullah Koç, bu eziyetli oyunlarda bazılarının kağnıya bağlandığını, bazılarının yokuş aşağı itildiğini, yaşlı olanların da yüzlerine kara sürüldüğünü; oğlan tarafının eziyete katlanıp itiraz etmediğini; amacı düğünü şenlendirmek olan bu adetleri seyretmek için tüm köy halkının sokakları doldurduğunu ifade eder.⁹⁵ Ayrıca düğün sonrası bölükbaşı odasında toplanan gençlerin davul zurna eşliğinde damlarda mendil sallayarak halay çektiğini, geceleri ateş yakarak sinsin adı verilen, yüzlerce yıl öncesinden bugüne taşınmış oyunu icra ettiklerinden bahseder.⁹⁶

Abdullah Koç’un kitabında geleneksel oyunlardan bir kısmının (sinsin, deve oyunu, at oyunu) yalnızca adı geçerken, bir kısmının (Arapoğlu oyunu, tilki oyunu, eziyetli oyunlar) aşamaları verilerek açıklaması yapılmıştır. Kitapta konunun işlenişi dikkate alındığında, bahsi geçen oyunların daha çok düğünlerde icra edildiği yorumunu yapmak mümkündür.

⁹⁴ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 51-52

⁹⁵ A.g.e. s. 52.

⁹⁶ A.g.e. s. 56.

Koç, gösteri sanatları içerisinde yer alan geleneksel sporları ve köy seyirlik oyunlarını farklı anlatım tekniklerini kullanarak okuyucuya sunmuştur. Oyunların aşamaları açıklanırken sayısal verilerden yararlanılmış, oyunlara dair terimler tanımlanmıştır. Bazı bölümde tahkiyeli anlatım tercih edilmiştir. Genel olarak nesnel ifadelerle verilen bilgiler az da olsa öznel bakış açısı ile zenginleştirilmiştir.

4.3. Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Şölenler

Toplumsal uygulamalar; bir inanış, düşünce, yaşam biçimi veya bir olay vb. çerçevesinde genellikle yarar sağlamak ya da varlığı / kavramı kutlu hâle getirip yüceltmek gibi amaçlarla yapılabilmektedir. Yaşam sürecinde bir statüden başka bir statüye geçerken, olay ya da durum içeren bir konuya dair yıl dönümü yaklaştığında, sosyal ilişkileri düzenlemek için veya bir ihtiyacı karşılamak amacıyla bazı eylemlere başvurulur. Bu eylemler, temelinde bazı inanışlar barındırabileceği gibi bir tecrübe sonucunda da uygulama hâlini almış olabilmektedir.

Abdullah Koç toplumsal uygulamalar adı altında sosyal yaşamı düzenleyen gelenek – göreneklerden, inanışlara dair ritüellerden ve yörede gerçekleştirilen bazı kutlamalardan bahsetmiştir.

4.3.1. Toplumsal Yaşama İlişkin Gelenek ve Görenekler

“Bir toplumda kuşaktan kuşağa geçen kültür kalıtları, alışkanlıklar, bilgiler, beceriler, davranışlar ve benzerleri”⁹⁷ olarak tanımlanan gelenekler ve “en yalın anlamıyla bir şeyi görülegeldiği gibi yapma alışkanlığı”⁹⁸ şeklinde tanımlanan görenekler, topluluk hâlinde yaşamının temellerindendir. Toplumsal ilişkilerin düzenlenmesinde önemli bir yere sahip olan gelenek ve görenekler konusunda Abdullah Koç, köy odalarına geleneğine, aile yapısına, kadının toplum içindeki yerine, komşuluk ilişkilerine ve misafir ağırlamanın adaplarına, Ramazan ayı geleneklerine kitabında yer vermiştir.

Türkiye’nin pek çok yöresinde farklı biçimleri bulunan köy odası geleneği ile yöre halklarının dayanışma, eğitim, eğlenme gibi sosyal ihtiyaçları karşılanmış⁹⁹ ve diğer yörelerde olduğu gibi, Koç’un ifadelerinden anlaşılacağı üzere, Uzunlu’da da

⁹⁷ S. Veyis Örnek, *Türk Halkbilimi*, Ankara: Bilgesu Yayınları, 2018, s. 178.

⁹⁸ Örnek, *Türk Halkbilimi*, s. 179.

⁹⁹ <https://www.unesco.org.tr/Pages/126/123/UNESCO-Somut-Olmayan-K%C3%BClt%C3%BCrel-Miras-Listeleri>

toplumsal yaşamın şekillenmesinde etkili olmuştur. Özellikle köy odalarında büyükler tarafından anlatılan yaşam tecrübelerinin gençlerin veya çocukların hayata dair iyi ve kötüyü ayırt edebilmesinde, dinî kitapların okunarak tartışılmasında, gazilerin hikâyeleriyle vatan sevgisinin aşılmasında, köy odalarının bir okul görevi gördüğünü belirtmiştir. Ayrıca oyun-eğlence mekânı olmanın yanında misafîrhane özelliği de taşımaktadır.¹⁰⁰

“Köyde doğup büyüyenler, bir eğitim ve kültür merkezi olarak tüm hayatın acı - tatlı gerçeklerini köy odalarında öğrenir ve yaşarlar.

Köy odalarında kış günlerinin uzun gecelerinde nice geçmiş olaylar, hatıralar dile getirilir; dini konular ve memleket meseleleri tartışılır. Köy odalarında bu çok yönlü sohbetleri dinleyen gençlerin ruhunda vatan sevgisi artar, ufku açılır. Hülâsa köy odaları sanki bir okuldur.

Dini kitaplar yani sireti kitabı köy odalarında okunur; (...) Ayrıca oda cemaati dinini, ibadet usullerini birbirinden sorarak, tartışarak öğrenirler.

Geç vakitte yaşlılar evlerine gidince gençler de yüksük-fincan gibi nice eğlenceli oyunlar oynar, muhabbet ederler.

Köy odaları, köy halkının toplanıp günlük yaşantıyı paylaştıkları yer olduğu gibi aynı zamanda yolcular ve yolda kalmışların misafîr olacağı, parasız yiyip içip karınlarını doyuracağı ve yatacağı yerlerdir.

Köy odalarında odanın başköşesine oturan gazilerimiz tarafından Balkanlara, Çanakkale'ye ve Kurtuluş Savaşı'na dair kahramanlıklar, çaresizlikler, acılar anlatılır; tüm bunlar herkesçe heyecan ve gözyaşları içerisinde dinlenir.”

Geleneksel sohbet toplantılarından biri olan ferfene geleneği de temelde köy odası geleneği çerçevesinde şekillenmiştir. Sohbet ve eğlenceye dayalı bir geleneksel kültür unsuru¹⁰¹ olan ferfeneye ilişkin ise şu bilgileri vermiştir:¹⁰²

“Ferfene, bir nevi imece usulü ve her evin katkısıyla meydana gelen zengin bir sofranın adıdır. Bir gün önceden ne zaman ve nerede toplanılıp yeneceği kararlaştırılan ferfene için, herkes kendi evinde bulunan ve imkânı nisbetinde hazırlattığı yiyecekleri getirir. Çok çeşitli ve zengin bir sofrâ hazırlanır. Yaz aylarında toplanma yeri; bir suyun kenarı, bir çeşme başı veya ağaçlık, çimenliktir. Kış aylarında ise daha çok köy odalarında toplanılır. Şen şakrak, güle oynaya yemekler yenilir. Eğlence dolu dakikalar uzadıkça dostluklar pekişir; dayanışmanın, fedakârlığın, birlik ve beraberliğin incelikleri bu ferfene olayında yaşanır.

¹⁰⁰ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 10-11.

¹⁰¹ Filiz Mete, “Somut Olmayan Kültürel Miras: Ferfene (Ankara Örneği)”, *Milli Folklor* 144, s. 100.

¹⁰² Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 126.

Ferfeneyi yetişkin erkeklerin yaptığı gibi kadınlarımız da bir araya gelip aynı usullerle yaparlar. Çocuklar da kendi aralarında toplanarak sıkça ferfene oynarlar.”

Abdullah Koç’un toplumsal yaşama ilişkin değindiği meseleler arasında aile yaşamı ve kadın ile erkeğin görevleri de vardır:

“Köyümüzde aile içinde erkek egemenliği esastır. İşleri yönetmek ve başarılı kılmak ailenin büyüğü olan, kadının kocası, çocukların babasına aittir. (...) Her ne kadar ‘Hayırlısı kız evladı’ inancı varsa da kız evde kalmaz, ‘El aşı yer, el işi görür’ denir. Yani aile ekonomisine katkısı olmaz.”¹⁰³

“Köylerde genellikle üç neslin bir arada yaşadığı geniş aileler vardır. (...) Kadının çocuğunu kucağına alması, onun bakım ve beslenmesinden doğan zaruret vesilesiyle olur. Bu töre sadece çocuğun anası ve babası için geçerlidir. Amca, teyze, hala ve ağabeyler kucaklarına alıp sevebilirler. Anne ve baba, çocuğun temel ihtiyaçlarını gidermekle sorumluyken sevgi ihtiyacını karşılamak ise diğer büyüklere kalır.”¹⁰⁴

Abdullah Koç kitabında, yöresinde yaşanan kadın-erkek ilişkilerinden bahsederken gençlerin birbirine duygularını doğrudan veya aracı (pilingir) ile açma biçimi, görüşme mekânları, iletişim araçları, aşkın gidişatı için verilen son kararlar ve kavuşamayan sevdalılar üzerine de bilgiler vermiştir.¹⁰⁵ Ayrıca kadının toplumsal yaşamdaki yeri, önemi, ona yüklenen yahut kendi üzerine aldığı görevler, eşine ve çocuklarına verdiği emeğin niteliği, günlük hayatta yaptığı işler de kitapta yer bulur.¹⁰⁶

Kadın-erkek ilişkileri dışında toplumsal yaşamı şekillendiren bir başka ilişki biçimi de komşuluktur. Kitapta geçen ifadelerle göre yörede komşuluk ilişkileri saygı, dayanışma ve eğlence üzerinedir. Tarla, bahçe hasatında, imece usulü ekmek yapımındaki yardımlaşmanın dışında düğün ve şenlikte de birlikte hareket edildiği belirtilir:¹⁰⁷

“Komşular neşede ve kederde beraberdirlir. Düğünde, bayramda, Hıdırellez’de ve şenliklerde beraber hareket ederler. Bağ ve bostan bozumunda yardımlaşarak güzel bir dayanışma örneği gösterirler. (...)

Komşular tandır başında beraber oturur, pişirdikleri güzel yemeklerden birbirlerine gönderirler. Yufka ekmeklerini tandırda beraber yaparlar. (...)

¹⁰³ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 16.

¹⁰⁴ A.g.e. s. 17.

¹⁰⁵ A.g.e. s. 17-20.

¹⁰⁶ A.g.e. s. 27.

¹⁰⁷ A.g.e. s. 31.

Uzun kış gecelerinde evin erkekleri köy odasına gittiğinde, kadın çocuklarını alarak komşusunun tandırına veya ahır sekisine gider. Televizyon ve radyonun olmadığı tandırlık evlerde eski hatıralar yâd edilerek oturulur. (...)

Askerliğini yapmak için giden genç, ailesine yazdığı mektupta önce anne ve babasının elini öper; küçüklerin de gözlerinden öptükten sonra komşularının isimlerini tek tek sayarak onlara da aynı muhabbeti bildirir.”

Misafirlik, konuk ile ev sahibi arasında gerçekleşen, bazı göreneklere göre şekillenen bir diğer önemli sosyal ilişki biçimidir. Abdullah Koç, yöresinde günümüzde de geçerliliğini koruyan misafir ağırlama usulü hakkında bilgi verirken misafirin on rızıkla gelip, dokuzunu ev sahibine bıraktığı inancıyla ikramda bulunulduğundan, devamlı güler yüzle karşılandığından, kaç gün kalacağının sorulmasının uygun olmadığından, her evin özel bir misafir yatağının bulunduğundan bahseder.¹⁰⁸

Abdullah Koç, toplumsal yaşamı etkileyen gelenek, görenek ve insanlar arası ilişkileri bazen genelleme yaparak, zaman zaman da yöresindeki insanların hayat hikâyelerinden örnekler vererek okuyucusuna sunmayı tercih etmiştir.

4.3.2. Dinî ve Mevsimlik Bayramlar

Toplumsal uygulamalarda önemli yeri olan bir diğer alan şölen, şenlik ve festivallerdir. Her topluluğun kendine has eğlenme biçimi, sebebi, amacı, işlevi olmakla birlikte Uzunlu kasabasında da dinî bayramların ve dinî inançla ilişkili özel günlerin yanında tarım ve hayvancılığa ilişkin mevsimlik bayramların da kutlamalar arasında yer tuttuğu görülür.

Ramazan ayı, Hicrî Takvim'in dokuzuncu ayı olmakla birlikte Müslümanlar için özel ve kıymetli bir zaman dilimidir. Ramazan ayı ve bayramı kendi içinde pek çok ritüel ve inanış barındırır. Abdullah Koç, yöresinde Ramazan ayı hazırlıklarından, sahur ve iftarda neler tüketildiğinden, komşuların birbirine ikramından ve böylece sofranın zenginleşmesinden, çocukluk yıllarında iftar ezanı beklemenin çocuklar için adeta bir görev olduğundan ve yalın sesle duyulan ezanın damlara çıkan çocuklar tarafından birbirine heyecanla haber verildiğinden bahsetmiştir. Ayrıca sahura 'irlik'

¹⁰⁸ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 32-33.

dendiğini, çocukları oruca alıştırmak için yarım gün tutulan oruca da “tekne orucu” dendiğini ifade eder:¹⁰⁹

“İrlik dediğimiz sahura kalkacakları uyandırmak için davulcu bütün kapıları tek tek dolaşır. Bizde uzun yıllar Ramazan davulunu Topal Mahmut çaldı. (...) İrlikte en çok erişte pilavı ve kuru üzüm, kayısı ile yapılan hoşaf yenir. Ramazan’ın başlamasına yakın günlerde hamurdan erişte kesilir, kavrulup hazırlanır. (...)”

Bizim çocukluk yıllarımızda iftar ezanı beklemek çok önemliydi. Bunun için de yalın sesle okunan ezanı duyabilmek için mahallenin çocuklarıyla damlara çıkardık. Hoca ezan okumaya başlayınca hep bir ağızdan ‘Ezan okundu, ezan okundu!’ diye bağırarak evlerimize koşardık. Sokaklarda bağırarak giden çocukların sesini duyanlar oruçlarını açarlardı. Ezan bekleyip bağırma bir ay boyunca sürerdi. (...)”

Çocuklar, oruca alıştırmak için irliğe kaldırılır. Öğleye, ikindiye kadar dayanabildiğince dayanır, sonra yer. Buna da yarım gün tuttuğu için tekne orucu denir. Tam oruç tutabilen çocuklara akşam teşvik amacıyla para verilip, sözde oruç satın alınır. Çocuğun oruç tuttuğunu komşular da duyunca sevip hediyeler veririler.”

Abdullah Koç, dinî bayramlara ilişkin hem bayram öncesi hazırlıklardan hem de bayram günü yapılan uygulamalardan bahsederken bayram arefesinde sevap olduğu düşüncesiyle duş alındığını, yine arefe günü ikindi namazı sonrası halkın topluca mezar ziyaretinde bulunduğunu, erkeklerin bayram traşı olduğunu ve kadınlarla çocukların bayram gecesi ellerine kına yaktığını ifade eder. Bayram günü de şu şekilde gerçekleşir:¹¹⁰

“Sabah erkekler ve çocuklar bayram namazına gider. Kalabalıkla bayram namazı kılındıktan sonra, hocadan başlamak üzere sıraya dizilir. Sıra döne döne öyle olur ki birbirinin elini sıkmayan kimse kalmaz. (...)”

Camiye gidenler eve gelinceye kadar, kadınlar ve kızlar evlerinin önünü ve oradan geçen yolu süpürür, sularlar. Mis gibi toprak kokusu ortalığı sarar. Temizlikten sonra yemek hazırlıkları yapılır. (...)”

Ayrıca -özellikle bizim köyde olsa gerek- cenaze zuhur eden evlerin ilk bayramında, cenaze sanki yeni ölmüş gibi baş sağlığına ve bayramlaşmaya gidilir.”

¹⁰⁹ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 35.

¹¹⁰ A.g.e. s. 69.

Koç, dinî bayramların yanında mevsim geçişlerine ilişkin bayram ve kutlamalara da yer vermiştir. Uzunlu'da baharın gelişini karşılamak için Mayıs ayının altısında Hıdırellez kutlanır. Koç, tüm çevre köylerin Uzunlu'da toplanıp kutladığı Hıdırellez'le ilgili ritüel, uygulama ve yemeğe ilişkin bilgiler paylaşır. Yörede bağlık, bahçelik yeşil yerlere gidilen Hıdırellez günü özellikle gelinkızı olan aileler akrabalarını ve komşuları davet ederler. Hıdırellez'de kuzuların kesildiği, Hıdırellez pilavı hazırlandığı ve kadınların def çalıp türkü söyleyip halay çekerek eğlendiği paylaşılan bilgiler arasındadır. Köyün gençleri ise ayrı bir yerde toplanarak eğlenirler.¹¹¹

Abdullah Koç'un kitabında bahsettiği mevsimlik kutlamalardan biri de 'koç katımı' şenliğidir. Mayıs ayından Kasım ayının başlarına kadar koçların sürüden ayrı tutulduğu, koç sürüsü için görevlendirilen çobanın değneğini suya batırarak o yılın yağışlı geçmesini dilediği, koçların sürüye yeniden katılması için şenlik düzenlenmeden önce kırmızı aşı boyası ile kınalanıp süslendiği belirtilir.¹¹² Koç katımından yüz gün sonra da "yüz toplama şenliği" yapılır:

*"Koç katım tarihinden yüz gün sonra kuzunun, anasının karnında tüylendiğine ve canlandığına inanılır. Çobanlar: 'Davarın yüzü yetti, kuzunun tüyü bitti.' derler. (...) Davul zurna eşliğinde birisine antari (elbise) giydirilir, kadın kılığında ellerinde ziller veya kaşıklar olarak davar sahiplerinin evlerinde sıra ile çalıp oynamaya başlarlar. Tabi bu 'yüz toplama' şenliğine bazı davar sahipleri de katılır. Yüz toplama geleneği çok neşeli ve şamatalı geçer. Davar sahiplerinden kimin evine varılıp çalıp oynanırsa o evden çobanlara bahşiş olarak para, pekmez, yağ, bulgur gibi hediyeler verilir."*¹¹³

Abdullah Koç, yöresinde gerçekleştirilen bayram ve şenliklerin sebeplerinden ve niteliğinden bahsetmiş, bu şenliklerin aşamalarına kitabında yer vermiştir.

4.3.3. Geçiş Dönemleri

İnsanoğlu yaşamı boyunca farklı evrelerden geçmekte ve her bir aşamaya da geçiş dönemi denilmektedir. Başlıca geçiş dönemleri doğum, evlenme ve ölüm olmakla birlikte¹¹⁴ sünnet, askerlik, ebeveyn olma gibi insanoğlunu başka bir seviyeye taşıdığı düşünülen uygulama veya eylemler de diğer geçiş dönemlerini oluşturur. Bu dönemler için birçok inanış ve âdetle tören, dinsel ve büyüsel uygulamalar

¹¹¹ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 72.

¹¹² A.g.e. s. 71.

¹¹³ A.g.e. s. 71-72.

¹¹⁴ Örnek, *Türk Halkbilimi*, s.183.

yapılmaktadır ki bunun amacı kişinin yeni durumunu belirlemek, kutsamak, gelebilecek zararlı etkilerden korumaktır.¹¹⁵

Uzunlu'da ilk geçiş dönemi olan doğum ve sonrası için yapılan uygulamalar Abdullah Koç'un kitabında duygusal ve romantik ifadelerle yer bulmuştur. Abdullah Koç'un belirttiğine göre doğumu yaklaşan bebeğin höllük toprağı, kundağı hazır edilir.¹¹⁶ Bebeğin beşiğı, en önemli hazırlıklardandır:¹¹⁷

“Edebiyatımızda ve halk nazarında çok müstesna bir yeri olan beşik, ağaçtan özenilerek yapılır. Çocuğun rahat edebileceğı şekilde hazırlanır. Süslenen beşiğe çocuk yatırıldığında sineklerden korunması için tül örtülebilecek şekilde dizayn edilir. Sallandığında çocuğun uyumasına yardım edecek tıkr tıkr ses gelir. Satın alınan beşikle evde doğan tüm çocuklar büyütülür. (...)

Gebe olan her gelin, doğacak çocuğunu beleyip beslemeyi ve beşiğinde tıkr tıkr sallayarak büyütmeyi hayal eder. Bebek dünyaya geldiğinde, ısıtılmış toprak bezine konarak, belenip kundaklanır. Gece yarısı ağlayıp, tatlı uykudan kaldırdığı annesi onu susturmak ve yeniden uyutmak için ne zahmetler çeker. Kolları yorulana kadar beşiğı tıkr tıkr sallarken acıklı ve hüznü ninnileri de peşi peşine sıralar. Hele bir de bebeğin babası askerde ya da gurbette ise o zaman ninniler daha bir acıklı ve hüznü söylenir.”

Geçiş dönemlerinden biri de sünnettir. Kitapta sünnet için tercih edilen zamanlar ve sebepleri, bu işlemi kimlerin yaptığı, çocukların bu duruma verdiği tepkiler, sürece dair âdetler, sünnet töreninde gerçekleştirilen eğlencelerle ilgili bilgiler yer almaktadır:¹¹⁸

“Çocuklar genellikle nisan ve mayıs aylarında sünnet ettirilir. Bu aylar otların kaynak vakti olduğundan çocukların yarasına iyi geldiğı düşünülür.

Sünneti köy köy gezen abdallar yapar. Köye gelip davul vurmaya başladıklarında sünnet olacak çocukların her biri bir tarafa kaçar. Kimi ahıra kimi samanlığa saklanır.

Abdallar davul zurnayla ortalığı şenlendirip velveleye verirken, köçekler de belden aşağı etek giyer, ellerinde zille oynarlar. Gösteri yapan diğer bir abdal, eline aldığı yemek sinisini şahadet parmağında ve başında hızla döndürür. Daha sonra arkadaşının yardımıyla başına aldığı yorgan ile beraber dönmeye başlar. Öyle hızlanır ki bir müddet sonra yorgan şemsiye gibi açılır, dümdüz olur. Bir anda eğilip yorganı fırlatır; yorgan uçarak gidip seyircilerin üstüne düşer.

¹¹⁵ Örnek, *Türk Halkbilimi*, s.183.

¹¹⁶ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 64.

¹¹⁷ A.g.e. s. 40.

¹¹⁸ A.g.e. s. 70-71.

Bunun gibi gösteriler yapılırken, usta birinin yaptığı sünnet işlemi gerçekleştirilir. Kucağa oturtulup dikkati dağıtılan çocuk, yukarı baktırıldığı esnada falçatayla kesilir. Sünnet bitince abdallara yemek verilir.

“Sünnet olan çocuğa takı takmak veya para vermek âdettir. Bazı varlıklı aileler sünnet düğününü, evlilik düğününden daha görkemli yaparlar.”

Kitapta yer alan bir başka geçiş dönemi de askerliktir. Yöre halkının askerliğe bakış açısından, konuya dair kullanılan kalıplaşmış ifadelerden, asker uğurlama merasiminden, ritüellerden bahseden Koç, askere gidecek gençleri motive etmek için düzenlenen eğlenceleri, onlara gösterilen ilgi ve özeni şu şekilde anlatmıştır:¹¹⁹

“Asker olmak vatana hizmet olarak görülür ve asker anası oğlunu askere göndermekten gurur duyar. Askerliğini yapmayan olgunlaşmamış sayılır.

Herhangi bir eksikliğinden dolayı askere alınmamış birisi bunun eksikliğini ömür boyu taşır ve hep üzüntüyle yaşar. (...) Hava değişimi bile başına kakış olur, ‘Sen yaptığın askerlik kadar konuş’ derler.

(...) Askerlik yaşı gelen gençlerin hepsini askerlik şubesi celp eder. Çağırma işlemine kura derler. Kurası belli olan gençler bir araya gelir, belli olan sevkiyat gününe kadar davet gezerler. Çalgılı, eğlenceli, yemekli olan bu davetler günlerce sürer.

Köy halkı, asker uşağı denen gençlerin evlerine gözaydına giderler. Gözaydın demeye hediye ile gidilir, askere gidecek gence de harçlık verilir. Daha eskiden, asker azığı olarak yağlı çörek yapıldı. Beyaz bir torba içine azık konduktan sonra torba dikilir, ilmekleri birbirine geçirilip son ilmeğe kilit vurulur. Kilit askere verilir. Asker azığı olarak hazırlanan yağlı halkanın bir tanesi çiviyle duvara asılır. Genç askerden döndükten sonra o kupkuru olmuş halka, duvardan indirilip ıslatıldıktan sonra ona yedirilir. Bu, uğur sayılır. Azığı hazırlanan askerin eline kına yakılır.”

Kitapta askerlikle ilgili verilen başka bir bilgiye göre sevkiyatın yapılacağı sabah askerler köy meydanında toplanır ve köyün imamı bir konuşma yapar ardından halkın da katılımıyla topluca dua edilir. Askere gidecek gençler tüm halk ile tek tek helalleşerek vedalaşır.¹²⁰

Ana geçiş dönemlerinden olan evlilik, toplumun en küçük birimi olan aileyi oluşturmak için gerçekleştirilen bir eylemdir. “Dünyanın her yerinde her aşaması, bağlı olduğu kültür tipinin öngördüğü belirli kurallara ve kalıplara uydurularak gerçekleştirilen evlenme olayı özellikle tören, âdet, gelenek ve görenek bakımından

¹¹⁹ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 27-28.

¹²⁰ A.g.e. s. 28.

zengin bir tablo çizmektedir.”¹²¹ Abdullah Koç, evliliğe uzanan süreçte dünür gitme, nişan takma, düğün için davetiye gönderme, göz aydınlığı için kız ve oğlan evine ziyaretler, düğün yemeği için hazırlık yapma, çeyiz yazma, bayrak dikme, kına gecesi, gelin çıkarma, atkı adı verilen takı takma merasimi, sağdıçın evinde eğlence düzenleme, damadı gerdeğe sokma, düğünün ertesi günü duvak açma âdetlerine kitabında yer vermiştir.

*“Bizdeki töre ve kurallara göre evlenme çağına gelen gençlerin evlendirilmesi için oğlanın sevdiği, ailesinin de uygun gördüğü kızı istemek üzere ‘dünür’ gidilir. (...) Kız evi naz evidir. Gönülleri olsa da hemen evet demezler (...) Kız tarafının gönlü alındıktan sonra sıra kesin söz almak için tütün-kahve içmeye ve kıza bir şeyler takıp başlık kesmeye gelmiştir.”*¹²²

*“**Başlık Parası:** Çevremizdeki tüm köylerde oğlan evlendirilmeden önce onun başlık parası düşünülür. Bazı durumlarda ölçünün değiştiği olur. Baba kızını vermek istemiyorsa kapıyı çok yüksekte açarak caydırmaya çalışır. Kız ve oğlan birbirlerini istiyorsa yine yüksek başlık parası istenir. Kız eğer evin tek kızıysa, güzel ve talibi de çoksa onun başlık parası ölçünün dışında fazlaca yüksek olur. Ayrıca başlık parasının yanında süt hakkı ve kardaş yolu da belirlenir.”*¹²³

Ayrıca kitapta belirtilenlere göre yörede, nişanlılık döneminin başlaması için kız evinde danışık şerbeti denilen, oğlan ve kız tarafının bulunduğu bir toplantı düzenlenerek nişan günü kararlaştırılır (s. 43). Ayrıca bu toplantıda bölükbaşı ve sağdıç belirlenir. Bu âdetin temelinde yardımlaşma esastır. Bölükbaşının görevleri arasında çalgıcıların yemeğini karşılama, gelin çıkarırken bahşiş vererek kapıyı açtırma, gelin alayını durdurup bahşiş isteyenlere istediği miktarı vererek yolu açtırma vardır. Sağdıç da gelinin ayakkabısını ve çeşitli elbiselerini alır.¹²⁴

Günümüzdeki davetiye karşılayan ‘köy okuma’ uygulamasında ‘okuntu’ adı verilen bir kadın görevlendirilerek ev ev dolaşır, ardından düğün sahiplerinin ve düğün tarihinin bilgisini vererek davette bulunur. Kadının heybesindeki akide şekeri ve bir miktar çerez ev sahiplerine verilir.¹²⁵ Düğün günü yaklaştıkça oğlan evine yardım amaçlı düğün ekmeği yapılarak önceden hazır edilir. Def ve türkü eşliğinde şenlikli

¹²¹ Örnek, *Türk Halkbilimi*, s.255.

¹²² Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 41.

¹²³ A.g.e. s. 41-42.

¹²⁴ A.g.e. s. 44-45.

¹²⁵ A.g.e. s. 45.

geçen bu süreçte uğur getirsin diye gelinkız oynatılırken damattan bahşiş alınır.¹²⁶ Düğünden birkaç gün önce de ‘çeyiz yazma’ uygulaması yapılır.¹²⁷

“Cehiz Yazma: (...) Kız, gelin olduğunda evden çıkmadan bir gün önce oğlan tarafından cehiz yazmaya gelirler. İlk önce Kuran-ı Kerim listenin başına yazılır ve bedel konmaz. Bundan sonra bedeli belirtilen liste, yatak takımıyla devam eder. Kız tarafı hep yüksek bedeller yazdırmaya çalışırken, oğlan tarafı da ne olur ne olmaz diye tam değerinde yazdırmaya çalışır. Gelinkızın sahip olduğu altınlar ise tam değerinde yazılır. (...) Cehizler görülüp yazma işlemi bittikten sonra şahitler tarafından kâğıt imzalanır. Damadın babası veya kendisi imzaladıktan sonra muhtar tasdik eder ve cehiz kâğıdı kızın babasına teslim edilir.”

Kitapta düğün aşamasında yapılan uygulamalara da yer verilir. Düğün veya kına günü oğlan evine dualarla dikilen bayrak direğinin ucuna takılan elma köyün gençleri tarafından taşlanarak düşürülür, düşen elma parçası damada koşarak götüren genç bahşişini alır.¹²⁸ Kuşluk vakti çalgıcılar, oğlan tarafından olanları kapı kapı dolaşarak toplar, kız evine doğru hep birlikte hareket ederlerken bir yandan çocuklar süslü sinileri taşır, gençler ise nara atar.¹²⁹ Kız evine varmadan önce yerine getirilen âdetlerden biri de bayrak sualleridir.¹³⁰

“Bayrak Suâlleri: Gelin başka köyden getirilecekse, o köye varıldığında mutlaka bayrak sualleri sorulur. Köyden köye gelin almaya gidildiğinde, gelin alınacak köyün delikanlıları ellerinde bayraklarla, yüksekçe bir yerde toplanarak düğün alayını karşılarlar. Gelin almaya giden düğün alayı, ellerinde bayraklarla kendilerini bekleyen insanları görünce tam bayrağın hizasında dururlar.

Bayrak suallerinde bilgisi ve becerisi olan birisi elindeki bir ağaca takılı bayrakla kız tarafının bayraktarının yanına varır ve kız tarafının bayrağını selamlar.

Bizdeki bayrak sualleri şöyleydi:

Kız tarafının bayraktarı sorar;

Nereden gelip nereye gidersiniz?

Oğlan tarafı bayraktarı cevaplar:

¹²⁶ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 46-47.

¹²⁷ A.g.e. s. 48.

¹²⁸ A.g.e. s. 48.

¹²⁹ A.g.e. s. 49.

¹³⁰ A.g.e. s. 49-51.

Hazırlardan gelip, hızırlara gidiyoruz. Kız tarafı hazırlar, sizsiniz; hızırlarsa ne sizsiniz ne de biziz.

Kız tarafı bayraktarı:

Bayraktarsın, bayraktarlığına diyeceğim yok. Suallerimi soruyorum bilemezsen bayrak çekmeye hakkın yok.

Kız Tarafı (Soru) :

Biri Bileceksin, beşi bileceksin

Anası erkek yavrusu dişi bileceksin

Ya bunu bileceksin ya çatlayıp öleceksin

Oğlan tarafı (cevap) :

Bir Allah

Beş, 5 vakit namaz

Anası erkek yavrusu dişi,

Havva Adem'den oldu

Kız tarafı (soru) :

Başı gökte değil

Ayağı yerde değil

Yönü kiblede değil

İki rekât namazı kim kıldı

Oğlan tarafı (cevap):

Başı gökte olmadan

Ayağı yerde olmadan

İki rekât namazı

Hutbeden sonra imam kılar

Kız tarafı (soru):

Yer altındaki yeşil imam kim?

Oğlan tarafı (cevap) :

Yeraltındaki yeşil kubbenin imamı

Hazreti Muhammet Mustafa

Kız tarafı (soru):

Anası belli ya, babasız doğan kim?

Oğlan tarafı (cevap) :

Anası belli ama babasız doğan, İsa.

Çevrede bilinen, bunlardan başka daha birçok bayrak sualleri vardır. Oğlan tarafı bayraktarı sualleri tam bilse de bayrak yolu alabilmek için kütikleme sorular sorulur. Mesela, ‘Bir batman demirden kaç iğne çıkar’ veya ‘Buradan bizim cami kaç adım gelir’ gibi cevabı verilemeyecek sualler sonunda, düğün sahibi tarafından ‘bayrak yolu’ verilir. Bu adet sayesinde parayı alan gençler, bir şeyler alarak beraberce yerler.”

Abdullah Koç, kız evine varıldığında düğün yemeği yendikten sonra çalgı eşliğinde güreş yapıldığını, kadınların kendi arasında def çalıp türkü söylerken bir yandan halaylar çektiğini anlatır.¹³¹ Gelin çıkarma merasiminden de bahseden Koç, konuya dair ritüellerin yanında bu durumun duygusal yanına vurgu yapmıştır. Gelini alarak oğlan evine dönen düğün alayı şahitliğinde bazı uygulamaların yapıldığı kitapta yer alan bilgiler arasındadır:¹³²

“Gelin Oğlan Evinde: Gelin alayı damadın evinin önünde durur. Gelinin koluna giren iki bayan, gelini kapının önüne kadar getirir. Eşiğin dibinde gelinin önünde çanak kırılır, yüzerlik tütürülür. Oğlanın anası, babası ve tüm yakınları oraya toplanır. Gelin eline verilen bal dolu tabağa parmağını batırarak oradaki akrabaların ağızlarına teker teker verir.

Bu arada yarım kollu abayı sırtına giyen damat, damın kapı üstüne gelen bölümünde elindeki tabakla beklemektedir. Tabağın içinde çerez ve biraz da bozuk para vardır. Gelin tam eşikten içeri girerken başından aşağı döker. Oradaki toplanan halk güveyi alkışladıktan sonra oynamaya ve halay çekmeye başlarlar. Bu defa da kız evinde olduğu gibi oğlan evinde yemek yenir.”

Yine kitaptan edinilen bilgilere göre düğün günü yemekten sonra yapılan eğlencelerden sonra sıra atkı (takı) merasimine gelir ve bir kişinin ortaya çıkarak kimden ne hediye geldiğini yüksek sesle halka duyurması sonrası düğün düğün alayı dağılır.¹³³ Düğünün akşamında damat ve arkadaşları bölükbaşının odasında eğlenmeye devam ederken biberli pekmez şerbeti ikram etmek âdettendir. Sonrasında köyün imamı gelin ve damadın nikahını kıyar, nikahta uyulması gereken kurallar vardır:¹³⁴

“Nikah: Köyün imamı gelir, ayrı bir odada nikah kıyılır. Nikah işlemi çok gizli ve dikkatli yapılır. Nikahta damat, kızın vekili ve iki şahit bulunur. Nikah kıyılırken herkes ellerini, görülsün diye dizlerinin üstüne kor. Maksat nikah kıyılırken elle yapılabilecek, nikah hilelerinin önüne geçmektir. Nikah

¹³¹ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 52-53.

¹³² A.g.e. s. 55.

¹³³ A.g.e. s. 55-56.

¹³⁴ A.g.e. s. 56.

hilelerinden bazıları: iplik düğümlemek, parmaktaki yüksüğü çıkarıp geri takmak, bir kilit kilitleyip saklamak. İşte tüm bunların önüne geçmek için eller hiç oynatılmadan tutulur.

İnaniş'a göre böyle bir hile yapmak, güveyin gerdekte başarısız olmasına sebep olur ki çevremizde yıllarca 'Falan falan adamlar bağlı kaldı' diye bahsedilir."

Nikahtan sonra yatsı namazını kılmaya giden damadı arkadaşları dualarla câmiye götürür ve içlerinden biri 'güvey bağlı' diyip damadı rehin alarak para ister. Namazdan sonra bu sefer topluca erkek evine gidilir, âdet gereği arkadaşlarından kaçan damadı sırtına vurarak gelinin yanına uğurlarlar.¹³⁵ Düğünden sonraki uygulamalar ise şunlardır:

*"Duvak Açma: Ertesi gün akraba ve komşu kadınlar oğlan evinde toplanır. Ayrıca düğün günü takıya katılamayan kadınlar da gelir. Gelin duvağının açılışı yapılır ve def çalıp halay çekerler. Takılar takılarak bir kâğıda yazılır."*¹³⁶

*"Yol Dağılması: Düğün sahibi üç gün sonra atkı miktarını dikkate alarak, atkı atanlara yol dağıtır. Bu yollar kız evinden gelen, yıllarca göz nuruyla hazırlanmış çorap, mendil, peşgir ve gömlek gibi malzemelerdir. Yol dağıtma işlemi hem yardım hem de ödünç gibidir."*¹³⁷

Abdullah Koç'un geçiş dönemlerinden biri olan evlilikle ilgili uygulamalara yer verirken düğün öncesi, düğün sırası ve sonrasına dair bilgiler sunar. Tüm köyün bir arada bulunduğu ve eğlendiği düğünlerde; uğur ve bereket getirmesi için yapılan uygulamaların yanında oynanan oyunlar ve geçmişten bugüne taşınmış ritüeller Anadolu'nun pek çok yöresinde olduğu gibi Uzunlu'da da düğünlerin pek çok işlevi barındırdığını gösterir.

Doğum ve evlenmenin dışında temel geçiş dönemlerinden biri de ölümdür. Ölüm, yaşamın son bulmasıdır. Dramatik bir durum olan ölüm hâli bazı inanışlar çerçevesinde ele alınır. Yalnızca semavi dinlerde değil birçok inanış sisteminde ahiret inancı vardır. Sedat Veyis Örnek, ölüme dair uygulamaları üç grupta toplar:¹³⁸ ilk grupta öte dünyaya gidişi kolaylaştırmak ve ölüyü her iki âlemde saygın hale getirmek için yapılan uygulamalar vardır. İkinci grupta ölenin geri dönüşünü önlemek; üçüncü grupta ise ölenin yakınlarının ruhsal durumunu düzeltmek için yapılan uygulamalar yer alır. Abdullah Koç vefat edenin ardından yapılan cenaze işlemlerini sıralarken

¹³⁵ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 57.

¹³⁶ A.g.e. s. 58.

¹³⁷ A.g.e. s. 58.

¹³⁸ Örnek, *Türk Halkbilimi*, s.185.

ölünün vefat haberinin hangi yöntemle verildiğinden, yıkanan cenazenin nereye konulduğundan ve defin işleminden sonraki süreçlerden bahseder.¹³⁹

“Köyde ölüm olduğunda hoca minareye çıkarak sela verir, ölüm için verilen selaya ‘su selası’ denir. Sela verildikten sonra ölenin kim olduğu üç defa söylenir. Selayı duyan halk ölü evinin önüne toplanır. (...)

Yıkanan cenaze kefenlendikten sonra salaca ile musalla taşına konur. (...) Cenaze namazı kılındıktan sonra ölü tabuttaysa tabutla ya da salaca ile omuzlara alınarak mezara doğru götürülür. Defin için götürülen cenazeyi taşımak çok sevap olduğundan herkes tabuttan tutmak ister. (...)

Cenaze mezara defnedildikten sonra hoca Kur’an okur. Cemaat Fatıha okuduktan sonra mezarlıktan ayrılırken hoca mezarın başında bekleyip talkın verir, ardından cemaate yetişir. (...) Oradan cenaze evine gidilir. Haftalarca cenaze evi ziyaret edilir, zor günlerinde yanlarında olunur. Yemek yapamayan cenaze evine beş-on gün süreyle sinilerle yemek taşınır, çünkü cenaze sahipleri ve yakınları yastadır.

(...) Ölü üzerine ağıtlar (diyeşet) yakılır. Ağıt yakanın sesi de güzelse hem kendi ağlar hem de oradakileri ağlatır.”

Abdullah Koç, geçiş dönemleriyle ilgili daha çok düğüne dair detaylı bilgiler vermiş, doğum ve ölüm dışında, sünnet ve askerlikle ilgili terimlerden, uygulamalardan ise kısaca bahsetmiştir. Kitapta verilen bilgiler değerlendirildiğinde bir kısmının inanış odaklı uğur getirmesi veya bir zarardan koruması için, bir kısmının da eğlence işlevini karşılaması için yapıldığı görülür.

4.3.4. Halk İnanışları

Toplumsal hayata ilişkin pek çok aşamada halk inanışlarının da önemli bir yer tuttuğu görülür. Halk inanışlarının temelinde bir düşünceye gönülden inanma, güven duyma vardır ve bir olgu çerçevesinde üretilmiş tesadüfi faydacılık sebebi dışında bir tecrübe ile edinilmiş isabetli fikirleri içerebilir. İnanışların bir kısmı dinî, bir kısmı kültürel, bir kısmı tesadüfi kaynaktan gelmekle birlikte birçoğu yaşanan çağa uyum sağlaması için değiştirilmiş, bir kısmının da ilk nedeni veya inanışın çıkış noktası (hikâyesi) unutulmuş olabilmektedir. Batıl veya hak olan her bir inanışın kendine göre bir özelliği, bir amacı, bir uygulama tarzı vardır.

¹³⁹ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 61.

Abdullah Koç yöre halkının inanış merkezli uygulamalarından bahsederken bunların kötülükten korunmak, dilek dilemek, tedavi olmak veya bir duruma engel olmak amacıyla yapıldığını kitabındaki örneklerle göstermiştir.

Kötülüklerden korunmak için yapılan inanç merkezli uygulamalar:

“Muskalar: Her gencin cebinde veya boynunda muska bulunur. Özel kurşun geçmez muska yazanlar var. Hocanın ne yazdığı bilinmese de herkes ona inanır ve üzerlerinden hiç eksik etmezler. Muskanın insanları kötülüklerden koruduğu ve işlerinde Allah'ın yardımına vesile olduğuna inanılır. Pehlivanların boynunda meşin içinde üç muska bulunur. Bu onlar için çok önemlidir.”¹⁴⁰

“Nazarlık İçin İğde ve Boncuk: Nazarlık için yapılacak iğde çubukları, iğde ağacının düzgün dallarından kesilerek güneşte kurumaya bırakılır. Kurudukça kızarmaya başlayan çubuk, tam kurduğunda kıpkırmızı ve parlak bir renk alır. Kalem kalınlığında, 4-5 santim uzunluğunda kesilir. Bu çubuğun bir başına delik açılır. İğde çubuğunun yanına bir de mavi boncuk takarak çocukların omzuna dikilir.”¹⁴¹

“Albasması: Yeni doğan bebek kırk çıkana kadar doğduğu evden dışarı çıkarılmaz. Çocuğu yaşamayan kadınlar kırk çıkana kadar çocuk doğan eve gelmezler. Kırk çıkmadan eve gelen misafirler, eve girerken kırk basmaması için bebek misafirlere karşı çıkarılır. Oğlanın kırk 20 günde, kızın kırk da 40 günde çıkar. Lohusaya al basmaması için kocasının ceketi üstüne örtülür. Yattığı odada Kuran bulundurulur. Lohusanın başına da kırmızı kurdele bağlanır.”¹⁴²

“Okunmuş İplik Bağlama: Kollarımıza ve boğazımıza iplik bağlayıp hocaya okunuruz. Hoca okuduğu her dua için ipliğe bir düğüm atar. Yani boğazımızdaki iplikte hocanın okuduğu kadar birçok düğüm olur. İplik bağlama işini ise her hoca yapmaz, sadece birkaç cindar hoca yapar.”¹⁴³

Kişisel bir dileğin gerçekleşmesi için yapılan inanç merkezli uygulamalar:

“Çapıt Bağlanan Karaçalı: Köyümüzün hemen yakınındaki Kaldırım yolunun üstünde Karaçalı dediğimiz bir alıç ağacı bulunur. Bu ağaca uğur getirmesi ya da dileklerin kabul olması amacıyla gelen geçen herkes bir çapıt bağlar. Ağacın yanına gelip bakıldığında, yapraktan çok çapıt olduğu görülür.

Çocuğu Yaşamayanlara Dede: Köyümüzün Kayakılavuz mevkiinde adına ‘Dede’ denilen ufak bir yapı kalıntısı duvar vardı. Bu tarihi kalıntıya çocuğu doğup da yaşamayanlar yani çocuğu ölenler giderdi. Tüm aile ve yakınları

¹⁴⁰ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 66.

¹⁴¹ A.g.e. s. 63.

¹⁴² A.g.e. s. 64-65.

¹⁴³ A.g.e. s. 65.

toplanarak Dede'ye gider, orada kurban keserlerdi. Kurban etiyle pilav pişirilir, sonra rüya görmek amacıyla herkes yatıp uyumaya çalışır."¹⁴⁴

Bir hastalıktan dolayı tedavi olmak ve iyileşmek için yapılan inanç merkezli uygulamalar:

"Sancı Çubuğu: *Kurudukça kırmızı güzel bir renk alan sancı çubuğu, sancılanan insanlara ve hayvanlara belli sayılarda vurularak sancının giderilmesi sağlanır.*

Hemen her evde sancı çubuğu bulunur. Sancı çubuğu bayramın birinci günü cuma günüyle çakıştığında, bayram namazı ile cuma namazı arasında hiç kimseye görünmeden gizlice giderek iğde ağacından kesilir. Yine gizlice eve getirilip uygun bir yere asılır. Artık bilinse de görünse de o sancı çubuğu olmuştur."¹⁴⁵

İstenmeyen bir duruma ve kötü ihtimale engel olmak için yapılan büyüsel işlemler:

"Kurdağzı Bağlama: *Akşam olunca eve gelmeyen hayvan, mahalle mahalle aranır. Bulunamazsa çobana haber verilir, çoban da arar bulamazsa yazıda kalan hayvanı (gıyaben) emniyete almak için hocaya veya bu işe ehil kişilere gidilir. Hayvanı kurdun yemesini önlemek için 'kurdağzı' bağlanır.*

Hayvanı kaybolan kişi evinden ağzı açılıp kapanabilen çakı bıçağını alarak kurdağzı bağlayanın yanına gider. Kaybolan hayvanın cinsini anlatır ve kurdun yememesi için kurdağzı bağlanmasını ister. Kurdağzı bağlayan, bıçağı eline alarak konuyla ilgili dualarını yaparken bir yandan da bıçağın ağzını kapatır. Dua bittiğinde bıçak kapanmış ve hayvanı yiyecek kurdun ağzı bağlanmış olur. (...) Dua okunurken kapatılan bıçak da hayvanın sahibine verilir ve hayvan bulunduktan sonra mutlaka açması tembih edilirmiş. Çünkü bıçağın ağzı açılana kadar kurdun da ağzı açılmaz ve açlıktan ölmüş."¹⁴⁶

Uzunlu'da inanışlar bu kadarla sınırlı değildir fakat Abdullah Koç kitabında yalnızca bu uygulamalara yer vermiştir. İnanışların bir kısmının çıkış noktalarından, bir kısmının da ritüeli gerçekleştirirken kullanılan araç ve gereçlerinden bahsetmiştir.

Abdullah Koç, yöresinin özelinde toplumsal uygulamaların, ritüellerin ve şölenlerin içerisinde yer alan birçok konuya değinmiştir. Toplumsal yaşama dair gelenek ve görenekler; sosyal ilişkilerin niteliği; mevsimlik şenlikleri içeren koç katımı ve Hıdırellez kutlamaları, dinî bayramlardan Ramazan ve Kurban bayramları; geçiş

¹⁴⁴ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 63.

¹⁴⁵ A.g.e. s. 64.

¹⁴⁶ A.g.e. s. 65-66.

dönemlerinden doğum, ölüm, evlilik, sünnet ve askerlik; halk inanışlarından kaynaklanan ritüeller kitapta açıklayıcı bir dille verilmiştir.

4.4. Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar

Doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar, gündelik yaşamdaki halk mutfağı, halk botaniği, halk takvimi, halk meteorolojisi ve daha pek çok alana ilişkin bilgi ve uygulamaları kapsamaktadır. Abdullah Koç kitabında, bu alanı karşılayan yörenin mimarisini, ekonomik faaliyetlerini, teknolojisini, hekimlik uygulamalarını, yöre mutfağını, botaniğini, meteoroloji ve takvim bilgisini okuyucuya sunmuştur.

4.4.1. Halk Mimarisi

Uzunlu kasabasında 1950'lerden önceki mimari yapılar kullanım amacına göre çeşitlilik göstermektedir. Kimi zaman barınmak, kimi zaman da bir mesleği icra etmek veya günlük kullanımda işe yarayacak bir ürünü yaratmak için kullanılan yapı türleri ve yapıların fiziksel özellikleri şu şekildedir:¹⁴⁷

“Evlerimiz; tandırlık, el yeri, ambardan oluşan kerpiç binalardır. En çok kullanılan, içinde oturulup gece yatılan kısım tandırlıktır. (...)

Tandırlık evi, kalınca olup iki başı duvara dayanan hezenler taşır. Hezene bir başı duvara gelecek şekilde iki sıra ağaç konur. Bu düzene “mağ” denir ve 40 - 50 metre kareyi bulur. Mağın üzeri söğüt ılgını ve samanla örtülerek yarım metreye kadar toprak yüklenir. Üzeri bişirik denen çamurla sıvanır. (...)

Tandırlık binasının orta yerine bir metre çapında baca konur. Bu baca hem tam hizasına konan tandırın dumanını çeker hem de tandırlığın gün ışığıyla aydınlanması sağlar. (...)

Uzunlu'da, 1940'lardan itibaren yavaş yavaş odalı evler imar edilmeye başlanmıştır. Abdullah Koç kitabında konuyu ele alırken kendi yaşamından da örnek vermiştir:¹⁴⁸

“Uzunlu'da odası ve sobası olan, kurulu oturacak sediri olan çok az sayıda ev vardı. Çerkezler'in konağı, Şihali Efendi'nin konağı, Alo'nun konağı, Sağır Halil'in konağı üstü kiremitli olan odalı ve sobalı evlerdi. Alo'nun konağının üstü saca örtülüydü. (...)

Annem Şih Ali Efendi'nin torunuydu ama biz fakirdik. Anneden dedemin konağı olması dolayısıyla sık sık gider, soba lüksünü yaşırdık. Çevremizdeki komşular da gelir, hem ısınır hem sohbet ederlerdi. Biz çocukları da Fındık abla odanın

¹⁴⁷ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 134.

¹⁴⁸ A.g.e. s. 137.

bir kenarına toplar, çok heyecanlı hikâyeler anlatırdı. Uzun kış geceleri böylece geçip giderdi.”

Hijyen için gerekli olan banyo ve tuvalet gibi yapılar, günümüzde her modern evde bulunmasına rağmen o dönemlerde ilkel biçimde oluşturulmuştur. Bu tip yapıların isimleri, kullanım biçimleri Abdullah Koç’un kitabında şöyle yer bulmuştur:

“Yıkanmak, temizlenmek çok sıkıntılı bir iştir. Tüm aile evli - bekar hepsi bir arada tandırlıkta yattığından ulu orta yıkanılmaz. Zaten tandırlık evlerde bulunan yıkanma yeri (çağ) kapının hemen arkasındadır. Çağ, tabanı sal taşıyla kaplı, bir delikle suyu dışarı akıtılan yıkanma yeridir.”¹⁴⁹

*“Köylerde **helaların** birden fazla isimleri vardır. Diğer isimleri: **ayakyolu, abdesthane, kenef, yüznumara** vs. (...) Tuvaleti olanlar, bir metre genişlikte bir insan boyundan yüksekçe kerpiçten yapar, oturacağı yere de iki ayağını koyacak şekilde, ortası da boşa gelmek üzere tahta yerleştirilir. Yani iki tahta arasındaki boşluğa oturup tuvaletini yapar, yanında da bir çanak ibrikle su götürür taharetlenir. Dışkının yapıldığı yer, 70-80 santim derinliğinde ve dışkı biriktiğinde temizlenebilmesi için arkadan dışarıya doğru yaklaşık yarım metre genişliğinde açıktır. Tuvaletlerin yanında tiksinti olmasın ve koku azalsın diye kül bulundurulup zaman zaman içerden dışkının üstüne atılır.”¹⁵⁰*

Dönemin şartlarında ev, tandırlık, ahır gibi mekânlar dayanıksız malzemeden yapıldığı için sık sık bakım ve onarımdan geçmesi gerekmektedir. Bunun için tercih edilen dam bişirikleme, kar kürüme, dam loğlama gibi yöntemler mevcuttur:¹⁵¹

“Karlı, ayazlı kış günlerinde çatlayıp yarılan, bahar rüzgârlarıyla da kabaran damlar, yağmur sularını evin içine akıtmaması için loğlanır. Her damda bulunan loğlar, taşların silindir şeklinde kesilmesinden yapılır. Yaklaşık seksen santim uzunluğunda, otuz santim genişliğindedir. İki başına açılmış oyuklara loğ ağacı takılarak iki kişi tarafından kabarmış damın üstünde çekilir. Silindirik olan loğ taşı, çektikçe dönerek gelir. Ağır loğ taşı çekilince gevşek toprak sıkışır, damın akması önlenir. Dam loğlamak çocuklar için zevkli bir iş ve oyundur.”

Bakım ve onarım işlemleri yalnızca evin dış kısmı için değil iç kısmı için de yapılır. Abdullah Koç, evlerin zemini ve duvarlarına yapılacak uygulama için malzeme tedarikinin topraklık dedikleri alandan sağlandığı, gri kil toprağın heybelere doldurularak eve götürüldükten sonra ıslatılıp samanla karıştırıldığı ve birkaç gün

¹⁴⁹ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 138.

¹⁵⁰ A.g.e. s. 139.

¹⁵¹ A.g.e. s. 141.

mayalanmaya bırakıldığı, kıvama geldikten sonra duvara sıva yapıldığı bilgisini verir.¹⁵²

Yörede bulunan bir başka halk mimarisi örneği de değirmenlerdir. Değirmeni kurabilmek için inşa edilecek arazinin de elverişli olması gerekmektedir. Koç, yörede değirmen kurmak için gerekli durumları, kurulan değirmenin özelliklerini şu şekilde ifade eder:

“Su, doğal dere yatağına göre belli bir yükseklik kazandığında (halk dilinde bu bölgeye uçurum derler) değirmen kurulur. Her çayın veya suyun geçtiği yerde uçurum elde edilmez. Bundan dolayı düz ve geniş arazilerde değirmen kurulmaz. (...) Uçurumun elde edildiği yerlerde su evvela tahtadan yapılan ‘abara’ dan (kimi yerlerde abara, kimi yerlerde değirmen savağı denen) ağzı bir metre çapında, alt ucu on santime kadar daralan sacdan yapılma ambara girer. Sacdan yapılan ambarın yüksekliği on metreden fazladır. Su, ambarın altında on santim genişliğindeki ‘boyra’ denen ağızdan çark evine girer. Üstte bir metre, aşağıda on santime düşen boyranın tazyikli suyun çarpmasıyla çark hızla dönmeye başlar. Üst uçta kurulu çark evine, tamamen kapalı değirmen taşının baltacık denen demirine bağlı olan çark, değirmen taşını büyük bir gürültüyle dönderir.”¹⁵³

Abdullah Koç, yöresinde geleneksel mimari unsurlarından olan tandırlık (oturma ve yatak odası, mutfak, banyo işlevinde), ahır sekileri, odalı konaklar, değirmenler hakkında bilgi vermiş, mimari özelliklerinden bahsetmiş, bu tip yapıların bakım ve onarımına dair (kerpiç çıkarma, dam loğlama, kil ile badana) yapılan uygulamalardan bahsetmiştir. Mimari yapıları anlatırken tasvirler yapmış, bakım ve onarım işlemlerinin aşamalarını açıklamıştır. Verilen metinden halkın büyük bir bölümünün mimari faaliyetlere veya malzeme tedarikine katkı sunduğu yorumu çıkarılabilir.

4.4.2. Halk Tarım ve Hayvancılığı

Abdullah Koç, yaşadığı yörenin ekonomik faaliyetlerinden bahsederken kendi çocukluk ve gençlik döneminin (1931-1960) şartlarından bahsetmektedir. O dönemde köylerde yaygın olarak yapılan bazı meslekler hayvancılık, çiftçilik ve tüccarlıktır.

Koç’un memleketi olan Uzunlu kasabasında insanların yiyeceği ürünleri doğrudan sağlayan inek, koyun, tavuk gibi hayvanların dışında binek veya ekonomik

¹⁵² Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 141.

¹⁵³ A.g.e. s. 148.

geçim (tarım, nakliye) için araç olarak kullanılan eşek, at, öküz, camız gibi hayvanlar da bulunmaktadır. Kitapta her birinin hayvancılıktaki yerinden, öneminden, kullanım alanlarından, fiziksel özelliklerinden, bakım ve beslenme biçiminden bahsedilir.¹⁵⁴ Abdullah Koç'un kültürün bir parçası olan hayvanlara ve hayvancılığa dair ifadeleri incelendiğinde minnet duygusu göze çarpmaktadır. Hayvanların zekâsından, gücünden, emeğinden genelde olumlu sözlerle bahsettiği görülmektedir.

Abdullah Koç, köyde bir diğer ve en önemli ekonomik faaliyet olan çiftçilik üzerinde de uzunca durmuş; yaylacılık, herk etme, ekin ekme-biçme, harman kaldırma, bostan ve bağ bozma gibi konulara dair terim ve uygulamaları detaylıca açıklamıştır. Yörede arazilerin birkaç şekilde ve farklı amaçla kullanıldığını belirten, çiftçilerin çalışma sürecinden bahseden Koç, arazilerin herklik ve ekinlik olarak ikiye ayrıldığını, herk (nadas) döneminde yakın arkadaşlar tarafından 'kubaşık' adı verilen ortak çalışma sistemi kurularak gece-gündüz tarlada kalındığını, önce topluca gidilen herklik arazinin ardından da ekinlik arazinin insanlar tarafından şenlendirildiğini, ekin ekmenin zahmetli taraflarını, ekin biçme usüllerinin neler olduğunu, tırpan ve benzeri aletlerle biçilen ekinin kağnılarla harmanlara taşındığını, harman yerinde buğday tanelerini saplarından ayırma işlemine geçildiğini belirtir.¹⁵⁵ Sonraki süreç ise şu şekildedir:

*"Saplar saçıldıktan sonra sıra düven koşulmasına gelmiştir. (...) Düvenle sürülüp ince tığ haline gelmiş harman, artık samanla denenin birbirinden ayrılması için güzel bir rüzgârın esmesini bekleyecektir. Harman savrulunca önemli işler bitmiş; sıra buğdayın ambara, samanın da kağrı çeteniyle taşınıp samanlığa atılmasına gelmiştir."*¹⁵⁶

*"Sapın saman yolculuğu köylü için ne kadar meşakkatli ve zor bir iş olursa olsun, çocuklar için de bir o kadar eğlencelidir. Atların yığının etrafında dönerek çektiği düvene yetişip binebilmek ve düven üstünde kalmayı başarmak mahalle çocukları için bulunmaz bir oyundur."*¹⁵⁷

Kitapta yer alan bilgilere göre harman kaldırıldıktan sonra bostan ve bağ bozumu süreci başlar. Bostan bozarken ilk olarak fasulye ve mısırdan başlanır, daha sonra diğer sebzeler bostandan eve kağnılarla taşınır. Kasım ayı girdiğinde ise bağ bozumu için bir araya gelen kadınlar heğ denilen sepetlere üzümleri toplarken, erkekler de bu

¹⁵⁴ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 75-84.

¹⁵⁵ A.g.e. s. 79-92.

¹⁵⁶ A.g.e. s. 92-93.

¹⁵⁷ A.g.e. s. 93.

sepetleri üzümün çığnenerek ezileceği haft adı verilen aracın içerisine dökmek için taşır. Üzümleri ezme işini yine kadınlar yapar. Ardından kurulan pekmez ocaklarında kaynatma işlemi yapılır. Günler süren bu uygulamada kurulan ocaklar arasında davetler yapıp yemekler yenir, def çalılıp türkü söylenir.¹⁵⁸

Yörede yapılan geleneksel tarımla ilgili birçok terime konusuna göre yer veren Koç, bunların bir kısmını (heğ, kerana, karık, engül beli, alaçık, mısır celası, döşek, bilezik, tığ, çelen, kor, çıkım, ok vs.) tanımlamış, bir kısmına (kubaşık, mut, sırim, anadut, sap cereği, sömek, ılın, hezen, haft) ise konu içinde tanımlama yapmadan değinmiştir. Kitapta geçen bazı terimler şunlardır:

“Gece öküzleri yayanlara ‘mal uşağı’ denir.”¹⁵⁹

“Sapların biraz ufalanıp iri saman halini almasına ‘malama’ denir.”¹⁶⁰

“On adım eni ve seksen ya da yüz adım boyu olan arazi parçasına ‘evlek’ deriz.”¹⁶¹

*“Erken yetişen arpa ile sarı çiçek ve çeşitli otların bastırarak fazla büyütmediği buğdayların boyu kısa kalır. Kısa oluşundan dolayı tırpanla biçilemeyen arpa ve buğday **kalıç** denen aletle yolunur. **Kavrama** diye anılan bu hasat şekli daha çok Mestanlı bölgesinde olur. (...) Ardından boylu ekinlerin **tırpanla** biçilmesine başlanır. Ekin, tırpanla biçilirken aynı zamanda deste yapılır. (...) Ekinler zayıf olursa ‘**zoğ**’ veya ‘**çalgara**’ usulüyle biçilir. (...) **Bacağa** biçme usulünde ise, bacak otu denen bir otun toplanıp **çalgeçir** bağlanması ile bacağa takılarak biçilir. Bu usulde desteler çok düzgün olduğundan işçiliği kolaydır.”¹⁶²*

Abdullah Koç, tarım ve çiftçilikten bahsederken konuyla ilgili nesnel, açıklayıcı ve tasvir edici anlatımın yanında sık sık romantik bir dil kullanarak tahkiyevî anlatıma da başvurur:

“(...) Akşam olunca ekin biçme işi paydos edilip, yollara düşülür. Kimi eşekle kimi atla, arabayla, kimi tırpan omuzda yaya olarak yolları doldurur. Akşam serinliğinde ırgatların dört bir koldan köye girişleri görülmeye değer bir manzaradır. Köye yaklaşan atların kişnemesi ve ırgatın bindiği eşeğin sıpasının bir o yana bir bu yana koşması, sonra aniden durup anıarak geri dönmesi ayrı bir hava verir.”¹⁶³

¹⁵⁸ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 96-97.

¹⁵⁹ A.g.e. s. 79.

¹⁶⁰ A.g.e. s. 92.

¹⁶¹ A.g.e. s. 85.

¹⁶² A.g.e. s. 88.

¹⁶³ A.g.e. s. 89.

*“Geceleri yayılıp kuytu derelerde, vadilerde toplanan mal uşağının olduğu yerlerden gelen bir kaval, bir türkü sesi yazıların şenlendiğini gösterir. Gece sessizliğinde uzaklardan gelen türkü ve kaval sesleri insanlara hüznü ve neşeyi beraber yaşatır.”*¹⁶⁴

*“Sonbaharın rengiyle hazan mevsiminin başladığı o dönem, her bağdan her ocaktan yükselen dumanlarla hem çok hüznü hem de çok anlamlı bir manzara oluşturur.”*¹⁶⁵

Abdullah Koç’un yörede yapılan ekonomik faaliyetlere dair verdiği bilgilerde o dönem çekilen zahmetlerin dışında neşenin, duygusallığın bir arada yaşandığı anlaşılmaktadır. Abdullah Koç’un cümlelerinde o günlere ve o uygulamalara karşı özlem duygusu taşıdığı açıktır.

4.4.3. Halk Hekimliği

Yalnızca insan için değil tüm canlılar için önemli olan sağlıklı yaşama olgusu, bu konuda insanoğlunun kendini ve evreni tanıyarak sağlıklı olma noktasında olanakları doğru kullanma çabasına mecbur bırakmıştır. “Halkın olanakları bulunmadığı zaman veya başka nedenlerle hekime başvuramayınca veya başvurmak istemeyince hastalıklarını teşhis ve tedavi amacıyla uyguladığı yöntem ve işlemler”¹⁶⁶ halk hekimliği uygulamalarını oluşturur. Halk arasında ‘kocakarı’, ‘ocaklı’, ‘efsuncu’ ve benzeri adlandırmalarla tanınırlar.¹⁶⁷

Abdullah Koç, kitabında bu konuda öncelikle yörede sıkça rastlanılan hastalıklardan bahsetmiş, ardından yörede ocak olarak nitelendirilen kişilerin isimlerini ve tedavi yöntemlerini vermiştir. Kitaptaki bilgilere göre bu uygulamaların bazıları doğal bitki ve teknikler eşliğinde tedaviyi amaçlarken, bazıları inanış odaklı dinsel-büyüsel işlemlerle birlikte harmanlanmıştır:

*“Nazar: Bizim yukarı mahallede çocukları, okuyup avsunlasın (efsunlansın) diye Mahmut Ağa’nın karısı Kermeli Anşe’ye götürürler. Anşe Bacı hasta çocuğun sırtında, başında ellerini dolaştırarak okur (ne okursa) avsunlar, üfürür; bir de ağzını açarak esnerken: "Gözü çıkasicalar, çocuğa göz değdirmişler" der.”*¹⁶⁸

¹⁶⁴ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 86.

¹⁶⁵ A.g.e. s. 96.

¹⁶⁶ P. Naili Boratav, *100 Soruda Türk Folkloru*, İstanbul: Gerçek Yayınları, 1994, s.122.

¹⁶⁷ İskender Keleş, *Trabzon İli Çarşıbaşı İlçesi Halk Bilimi Monografisi*, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon, 2018, s.224.

¹⁶⁸ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 115.

“Dalak Kesme: Takaid’in Sultan Bacı dalak keserdi. Muammer Beyceoğlu, bir gün babasının dalağının Sultan bacı tarafından nasıl kesildiğini şöyle anlatıyor: Babam odanın ortasına sırt üstü yattı. Sultan Bacı, babamın karnının üstüne ekmek tahtasını koyduktan sonra iki tane oklava istedi. Oklavanın birini çocukların atıcılık oynadığı gibi paçasının arasına alıp at yaptı. Diğer oklavayı eline alıp bir paçasının arasındaki at yaptığı oklavaya vuruyor, bir babamın karnındaki tahtanın üstüne vuruyordu. Atını evin içinde sağa sola sürüp "Ben dalak keserim" diye bağıyor, elindeki oklavayla da ha bire çarpıyordu.”¹⁶⁹ (s. 116-117)

Kitapta, ‘kızıl yurük’ hastalığı için Abdullah Koç’un halasının yörede ‘ocak’ olarak nitelendirildiği, ocak olma özelliğine ya başka bir ocağın el vermesi ya da yedi defa kızıl yurük çıkarılması ile sahip olunacağı bilgisi verilmektedir. Ocak, hastalıklı bölgeye tükürerek tedavi uygular ve bunun karşılığında hastadan değersiz de olsa mutlaka bir şey almazsa rahatsızlığın bulaşacağına inanılır. Koç, çiçek hastalığı için de ninesinin çiçek çıkarmış çocuktan ucu ateşte ısıtılmış iğne ucuyla iltihaplı bölgeye dokunarak hastalık geçirmemiş başka bir çocuğun koluna boşalttığını ve böylece dönemin şartlarına göre çiçek aşısı yaptığını anlatır.¹⁷⁰

Kitapta geçen ve yiyip içilerek yapılan bitkisel veya hayvansal tedavi yöntemleri şöyledir:

“İştah İçin Yüz Yıkama: Meryem Dağlı, iştahsız olup yemek yemeyen çocuk ve yetişkinleri tedavi ederdi. Önce bir bezi suya batırıp ıslattıktan sonra ellerini, ayaklarını ve yüzünü siler. Bu bezin suyunu da hastanın ağzına sıkarak içirir. Yüz yıkama ocağı olan Meryem Dağlı böylece insanların iştahını açar.”¹⁷¹ (s. 117)

“Köstü: Köstü denen bazı çibanların tedavisinde kullanılır. Yakalanan köstebeğin eti hastaya yedirilir. Derisi de yaralara sarılır.

Veremliye İt Eniği: Veremli hastalara, hastanın haberi olmadan it eniği (yavrusu) kesilip pişirilir ve yedirilir.”¹⁷²

Hastalıklı bölgeye üfleyerek veya ilaç sürerek yapılan tedaviler:

“Bulgur Püskürme: Vücutta bulgura benzeyen ufak ufak kabarcıklar oluşur, kaşıntı yapar. Bu alerjik rahatsızlığa karşı, Paşa Çankaya’nın karısı Feruze Abla ağzına aldığı kuru bulguru, hastalıklı bölgeye üfleyerek tedavi eder.”¹⁷³

¹⁶⁹ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 116-117.

¹⁷⁰ A.g.e. s. 116.

¹⁷¹ A.g.e. s. 117.

¹⁷² A.g.e. s. 118.

¹⁷³ A.g.e. s. 116.

“İt Boku: Boğazı ağrıyan hastaların tedavisinde kullanılan it boku, önce kurutulup toz haline getirilir. Daha sonra hastanın boğazına üfürülerek tedavi gerçekleştirilir. Aydın bir insan olan İsmet Ulutürk, hanımının boğazına it boku tozu üflettiğini ve iyileştiğini söylüyor.”¹⁷⁴

“Ballama: Sadettin İbiş'in ninesi çok marifetli bir kadındı. Sadettin İbiş'e ninesinin marifetlerini sordum; anlattı. Nefesi daralıp göğsü hışırdayan hastanın göğsüne, bal, nane, karabiber ve zencefil karışımı hazırlayıp sürerek tedavi ederdi.”¹⁷⁵

“Kafası Yarılana Tereyağı: Herhangi bir darbe ile başından yara almış kişinin yarasına, tuzlu tereyağı basılarak bir mendille sarılır.

Zeyrek Lapası: Bazı yaralara pişirilip bağlanır.

Kırk Sinir Otu: Bazı yaralara işlesin diye bağlanır.”¹⁷⁶

Vücuttaki kanın dışarı çıkarılması ile yapılan tedavi yöntemleri:

“Sülük Tutturma: Bazı yaralar sülükle tedavi edilir. Her nereden bulurlarsa, şişelerin içinde getirdikleri canlı sülükleri satarlar.

Bilhassa yaz aylarında dudakları kuruyup yalama olan insanlar, dudaklarına sülük tuttururlar. Açlıktan içi bomboş olan sülük iyice karnı doyup şişene kadar kanı emer. Sülüğün pis kanı emip yarayı iyileştirdiğine inanılır.”¹⁷⁷

“Sarılık Kesme: Yine Sadettin İbiş'in ninesi, sarılığa yakalanan hastanın alnının tam ortasından jiletle keser ve akan kanın azar da olsa iki gözüne de yayılmasını sağlar, böylece sarılık kesme işlemini yapardı.”¹⁷⁸

Ayrıca kitapta yer alan tedavi yöntemlerinden ‘küpleme’, karnı şişen hastalar için önce hastanın karnına bal sürerek ardından ateşle tutuşturulmuş kâğıtların içine atıldığı bir çömleğin ters çevrilip şiş bölgeye konmasıyla gerçekleşir. Çocukların ağzında ‘pamucak’ denen şişmeler içinse Uzunlu’da Taka namıyla ünlü bir kadın saçını parmağına dolayarak çocuğun ağzında kanayınca kadar dolaştırarak tedavi eder.¹⁷⁹

Bu tedaviler dışında bedendeki kırık ve çıkıkları tedavi eden ‘sınıkçı’lar vardır ki Abdullah Koç, halkın doktora gitmek yerine bu eski tip tedavi seçeneğini tercih ettiğini belirtmiştir:¹⁸⁰

¹⁷⁴ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 118.

¹⁷⁵ A.g.e. s. 116.

¹⁷⁶ A.g.e. s. 118.

¹⁷⁷ A.g.e. s. 118.

¹⁷⁸ A.g.e. s. 116.

¹⁷⁹ A.g.e. s. 117.

¹⁸⁰ A.g.e. s. 119.

“Bölgemizdeki köylerde ve şehirlerde insan ve hayvanların kırılan yerlerini sarıp, ortopedik tedavi yapanlara ‘sınıkçı’ derler. (...) Sınıkçıların tedavi şekilleri şöyleydi; kolu kırılan bir insanın kolu önce ılık ve sabunlu suyla ovalanarak yumuşatılırdı; tabi bu arada hastanın acı çekmesi olağandır. Bir kişi hastanın arkasına geçerek onu sıkıca tutar. Sınıkçı, kırığın olduğu kola asılarak kendine doğru çeker. Kırık kemiğin yerine gelmesi için bağırta bağırta düzelttikten sonra, çekirdeğine kadar ezilmiş siyah kuru üzüm ezmesini bir bezin üstüne yayarak kırılan kolun üzerine sarar. Önceden hazırlanmış cetvel büyüklüğündeki dört adet tahta, kolu oynatmayacak şekilde konularak iple iyice sarılır. Belli bir süre sonra, kemik yerine kaynayınca sargılar açılır. Kırık ister bacakta olsun, ister göğüste ya da parmakta, hepsinde de aynı yöntemler kullanılır.”

Tedavi biçimlerini veren Abdullah Koç’un konuya yaklaşımı daha çok tarafsız ve nesnel olsa da yer yer öznel ifadeler barındırır. Bazı tedavi yöntemlerini (it boku üfleme, nazar, kızıl yürük) üstü kapalı eleştirir. Yine bu tedavi yöntemlerinden bahsederken kendi yaşamından ve duyduklarından örnekler vermiştir.

4.4.4. Halk Mutfağı

Halkın bulunduğu coğrafyanın iklim ve bitki örtüsünün sunduğu olanaklarla yoğrulup şekillenen halk mutfağı, insan topluluklarının kendi yiyeceğini kendi yöntemlerine göre üretilip belirli tecrübelerle doğal yollarla işleyip tüketmesine dayanır. Hele ki günümüze nispetle hazır (fabrikada üretilen) gıdaya ulaşımın güç ve kısıtlı olduğu dönemlerde bu durum kaçınılmazdır.

Abdullah Koç yöresinin mutfağı ile ilgili *“Köylerimizde yaşıttığımız ne kadar sade ve çileli ise, beslenmemiz de o nispette basit ve çeşit bakımından sayılıdır.”*¹⁸¹ yorumunda bulunur.

Yörede mısır, patates, fasülye gibi sebzelerin yetiştirildiği ve tüketildiği; kış için patlıcan ve biber kurutulduğu; turşu ve pekmez hazırlandığı; kayısı, elma, armut gibi meyvelerin dilim dilim doğranıp güneşte kurutularak hoşaf yapmak için saklandığı; sabah kahvaltılarında düğürcük veya tarhana çorbası içildiği; yemeklerde kullanılan yağın süttten veya ızgın melemir denilen ottan yapıldığı; biber, domates, salatalık gibi sebzelere ‘zavza’ denildiği, bir araya gelen komşuların imece usulüyle tandır çöreği ve yufka ekmeği yaptığı kitapta yer alan bilgiler arasındadır.¹⁸²

¹⁸¹ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 119.

¹⁸² A.g.e. s. 120-121.

Abdullah Koç, yöresinde yetişen ve sofrada kullanılan bitki türlerini verirken bunların bir kısmının çiğ, bir kısmının pişirilerek yendiğini belirtir. Maydanoz, nane, dereotu, çiğdem, gülgülü, kangal kökü, yer elması, pürçüklü, engül, hardal, purçalık yörede yetişen ve sofrada çiğ tüketilen ot çeşitleridir.¹⁸³ Bunlar dışında başka bitki türleri de vardır:

“Cacık, halk arasında daha çok madımak denilen bir ottur. Bahar gelince köyün tüm kadınları cacık toplamak için harmanlara veya araziye çıkarlar. (...) Cacık toplanırken arasında bulunan yemlik, teke sakalı, pürpürüm, efelik, kuşkuş, enik kulağı, kuzu kulağı gibi bitkiler de toplanır. Bunlardan bazıları çiğ yenirken bazıları da yemek yapılarak yenir.”¹⁸⁴

Koç, yöresine dair hazırlamış olduğu kitabında köy mutfağında çoğunlukla tercih edilen yemek çeşitlerini de sıralamıştır:¹⁸⁵

“Sebze Yemekleri: Baldırcan basma, pakla basma, frek baldırcanı, pelverde, pancar boranisi, madımak, pürpürüm, ıspanak, yoğurtlu kabak, lahana sarması, yaprak sarması, efelik sarması, domates salatası, hıyar salatası.

Yemekler: Domaçça aşı, pakla, keşkek, bulgur pilavı, suvanlama (soğanlama), çilbir, aşure, nohut yahni, kayısı kabartma.

Çorbalar: Bulamaç, bulgur çorbası, tarhana çorbası, arabaşı, toyga aşı, ayrannaş.

Börek ve Hamur işi: su böreği, patates böreği, ıspanak böreği, sirken böreği, peynirli börek, yumurtalı börek, şir, mantı, arabaşı, erişte, kuskus.

Tatlılar: Baklava, sarığı burma, kabak tatlısı, bal asidesi, pekmez asidesi, pekmez helvası.

Turşu - Piyas: Pezik turşusu, hıyar turşusu, lahana turşusu, domates-biber turşusu, baldırcan dolma turşu, kelek turşusu, yumurta piyas, domaçça piyas.

Kavurga – Hedik: Mısır kavurga, buğday kavurga, çedene kavurga, mısır hediği, buğday hediği.”

Kitapta yer alan bilgilere göre eskiden köy yerinde modern tarım yöntemleri uygulanmadığı için çiftçiler daha az miktarda hatta kendi hanesine yetecek kadar üretim yapmaktadır. Ayrıca köyde o dönemlerde fırın olmaması ve insanların kendi öğüttükleri buğdaydan ekmek yapması sebebiyle zaman zaman depoladıkları unların

¹⁸³ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 125.

¹⁸⁴ A.g.e. s. 121.

¹⁸⁵ A.g.e. s. 124-126.

veya buğdayların öngördükleri vakitten erken bitmesi yörede “kelete” sisteminin doğmasına neden olmuştur.¹⁸⁶

“Bahar geldiğinde kimi evlerde yeygilik yani buğday tükenir. Hasada kadar yetmesi için ekinlerin ilk olgunlaşanlarından biçilip getirilir. Düvenle sürülüp paylaşılmasına ‘kelete’ denir. (...) Komşular grup grup toplanarak kimin ekini erken olgunlaşmışsa onunla anlaşırlar. Birlikte gidilip o ekin biçildikten sonra harmana getirilir. Düven sürüldükten sonra savrulur, çıkan buğday da beşer onar çinik bölüşülür. Harman zamanı geldiğinde herkes aldığı kadar buğdayı tekrar mal sahibine verir.”

Abdullah Koç yöresinin mutfağındaki yemek çeşitlerinden bir kısmının yalnızca ismini verirken bir kısmının hangi malzemelerden ne şekilde yapıldığından, hazırlanış aşamalarından da bahsetmiştir. Zaman zaman bu yiyeceklerle ilgili bazı terimlere de yer vermiş, daha çok nesnel biçimde açıklama yapmakla birlikte yorumlayıcı ifadeler de kullanmıştır.

4.4.5. Halk Takvimi ve Halk Meteorolojisi

Zaman kavramı, insanoğlunun yaşama dair yaptığı keşifler ve tecrübeler, ihtiyaçlar sonucu oluşturduğu, çoğunlukla ortak algıya dayanmakla birlikte yöresel veya toplumsal özellikler de gösterebilen bir olgudur. Her yörenin takvime ve zamana ilişkin farklı isimlendirmeleri olabilmektedir.

Abdullah Koç’un kitabında sabah, akşam, gece, yaz, kış, ilkbahar, sonbahar, mart, nisan, mayıs, haziran, eylül, kasım gibi ulusal zaman kavramlarının yanında yöresel zaman adlandırmaları da mevcuttur:

“Gücüğün İlk Çarşambası: O zamanki adıyla gücük olan şubat ayının ilk çarşamba günü sabah tüy kesmek için makaslar ele alınır.”¹⁸⁷

“Boğazlıyan’a gidecek olanlar bir gün evvelden veya akşamdan anlaşırlar. Köyde saati olanların sayısı 10’u geçmediğinden sabahları ‘horoz ötümü’ vakti kullanılır. ‘İlk horoz ötümü’ veya ‘son horoz ötümü’ diye anlaşırlar.”¹⁸⁸

“Biçilen ekin destelerinin sabah erkenden (çiğde deste vurmak için) tarla yoluna düşen köylüler, güneş bir mızrak boyu yükselinceye kadar tarlalarının başına varmış ve biçmeye başlamış olurlar.”¹⁸⁹

¹⁸⁶ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 127.

¹⁸⁷ A.g.e. s. 63.

¹⁸⁸ A.g.e. s. 106.

¹⁸⁹ A.g.e. s. 88.

*“Şafakla erkenden eşeklere biner, yola çıkarız. On beş kilometre olan Uzunlu-Boğazlıyan yolu üç-dört saatte gidilir. Bu süre hava şartlarına ve **mevsimine** göre değişir.”¹⁹⁰*

Kitapta ayrıca konusuna göre ‘hasat zamanı’ ve ‘harman zamanı’ gibi ifadeler de kullanılmış, fakat bu dönemlerin hangi aylara denk geldiğinden bahsedilmemiştir.

Kitapta hava olaylarına dair bazı bilgiler de verilmiştir. Hava durumu olarak da nitelendirilebilen meteoroloji, bilimsel veriler dışında geleneksel anlamda bir topluluğun uzunca yıllar boyunca edindiği tecrübeler sayesinde halk takvimiyle paralel gelişim göstermiştir. Yörede belirli dönemlere denk gelen hava olayları vardır ve bunlara özel isimlendirmeler mevcuttur:

*“Yolcular için belli bazı günler vardır ki bu günlerde yola çıkılmaz. Ecdadın tecrübesine göre bu (**tipili boranlı**) günlerde mecbur kalınmadıkça yola çıkılmaz, zaten büyükler de buna müsaade etmez. Bilhassa **berdül’acüzde** (**kocakarı soğukları**) yolda ölenin cenaze namazı kılınmaz, derler. Çünkü o gün mutlaka sert soğuk olacağından bile bile intihar etmek gibi olur. Bu sayılı günler günümüz takvim yapraklarında **soğuk ve fırtınalı gün** olarak belirtilmektedir.”¹⁹¹*

Abdullah Koç’un kitabında bahsettiği kültürel unsurlardan, doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar başlığı altında incelenebilen bilgiler arasında ayrıca halk taşımacılığı (kağnı ve at arabası), aydınlatma araçları (bezir çırallığı, idare, gaz lambası, fener), ısınma araçları (tandır iskembisi, ocak, soba) da vardır. Bu bilgilerin birçoğu Abdullah Koç’un kendi hayat hikâyesinden verilen örneklerle anlatılmış, zaman zaman tahkiye tekniği ile okuyucusuna sunulmuştur.

4.5. El Sanatları Geleneği

Sanayi öncesi toplumlarda günlük hayattaki pek çok ihtiyacı karşılayan el işçiliğine dayanan ürünler, kullanılan malzemenin ve tekniğin çeşitlenmesine, dolayısıyla bu ürünleri icra edenlerin söz konusu sanata dair uzmanlaşp kurumsallaşmasına yol açmıştır.¹⁹² “Türk kültürünün zengin geçmişinin bir kanıtı olan (...) el sanatı ürünleri, ait olduğu dönemin yaşam biçimini, gelenek göreneklerini,

¹⁹⁰ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 107.

¹⁹¹ A.g.e. s. 34.

¹⁹² <https://www.kulturportali.gov.tr/portal/el-sanatları-gelenegi-1> (Erişim Tarihi: 25.11.2023)

inaniş biçimlerini, sosyal ve beşerî olanaklarını ve toplumun yaratım gücünü temsil eden önemli kültürel miras belgeleri niteliğindedirler.”¹⁹³

Abdullah Koç, Uzunlu’daki el işçiliğine dayanan mesleklere, giyim kuşama ve günlük kullanılan eşyalara kitabında yer vererek yörenin el sanatları ürünlerini ve el sanatları geleneğini tanıtmıştır.

4.5.1. Geleneksel Meslekler

İnsanların maddeye dayanan gereksinimlerini karşılamak için yapılan, öğrenimle birlikte deneyim, beceri ve ustalık gerektiren iş¹⁹⁴ olarak tanımlanan zanaat daha çok el işçiliğine dayanır. Abdullah Koç’un kitabında, geleneksel meslekleri icra edenler arasında bulunan saraçlar, semerciler, eğerciler, köşkerler, mazmancılar, culhacılar, hasırcılar, demirciler, kalaycılar, bakırcılar, nalbantlar, terziler, çerçiciler ve pırtıcılar hakkında verilen bilgilerin yanında Uzunlu’da kimlerin bu meslekleri yaptığı bilgisi de yer almaktadır.¹⁹⁵

*“Köşkerler: Ayakkabıların yırtılan, sökülen ve altları delinen yerleri tamir ederler. Köşkerlerin masaya benzeyen bir tezgâhları olur. (...) Bizdeki köşkerler Abbas’ın İzzet Çavuş, Çorlu İriza ve Vanlı Cemal Efendi’nin Duran’dır.”*¹⁹⁶

Kitapta, semercilerin eşeğin sırtına takılan ve içi sapla doldurularak yapılan yastığı yapıp satan, eğercilerin ise atın sırtına pamuk veya kuş tüyünden doldurulan ve kolay binebilmek için üzerine üzengi takılan yastıkları yapıp satan kişiler olduğu; yırtık ayakkabıları diken köşkerlerin tezgâhlarında çivi, örs, iplik ve balmumu bulunduğu; mazmancıların kendirden yapılmış ipleri dört tekerli aletleri ile urgana dönüştürdüğü; culhacıların çul, çuval, heybe, kilim gibi zaruri eşyaları yün veya kendirden dokudukları; hasırcıların ‘berdi’ denilen bitkiden yaptıkları hasırları sonbaharda getirip sattıkları; balta, nacak, keser vb. aletleri yapan demircilerin ateşte nar gibi kızaran demire nasıl şekil verdiği ve yaptıkları tamir işine ‘yületme’ denildiği; kalaycıların bakır kapların güvenli kullanımı için uyguladıkları yöntemlerin neler olduğu; nalbantların mesleği genellikle askerlikte süvari birliklerinde öğrenip askerlik dönüşü devam ettirdiği; terzilerin elbiseleri hangi aşamalarla diktiği; çerçicilerin bir nevi seyyar bakkal olduğu ve taşıdıkları sandıkların özellikleri; pırtıcıların sırtlarında

¹⁹³ Birnaz Er ve Sezin Kara, “Somut Olmayan Kültürel Miras Kapsamındaki El Sanatları Ürünlerinde Sürdürülebilirlik”, *Ulakbilge* 42 (2019), s.756.

¹⁹⁴ TDK. Türkçe Sözlük. (Erişim Tarihi: 23.11.2023)

¹⁹⁵ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 151-158.

¹⁹⁶ A.g.e. s. 152.

gezdirdikleri bohçanın içerisinde kumaş taşıdıkları ve ellerinde bir metrelik değneği çok amaçlı kullandıkları bilgisi verilmiştir.¹⁹⁷

“Terziler: Elbise yaptırılırken terzi ölçüyü alır, defterine müşterinin ismini ve altına pantolon ceket ölçülerini yazar. Terziyle beraber, hangi manifaturacıdan kumaş alınacaksa oraya gidilir, terzi orada ölçüye göre kumaşı kestirir. Elbiseye konacak astar, ceketin düzgün durmasını sağlayacak tela, omza konacak pamuk, cep astarı, düğmeler alınıp müşteriye prova için gün verilir. Ceket ‘oyulgama’ denen basit dikişle hazırlanan, kolları takılmamış haldeyken müşteriye giydirilerek deneme yapılır. Gerekli yerlere ‘beyaz terzi taşı’ ile işaretleme yapılır. Müşterinin vücut yapısına göre bazen iki, bazen üç-dört prova yapılarak elbise tamamlanıp teslim edilir.”¹⁹⁸

Abdullah Koç, geleneksel mesleklerle ilgili bilgi verirken bazı mesleklerin nasıl ve ne zaman icra edildiğini, bahsi geçen meslekle ilgili terimleri açıklar; kullanılan araç ve gereçlerden bahseder; kimi zaman tasvir, kimi zaman benzetmelerden yararlandığı görülür:

“Demirciler: Demirciler, körüğün üflediği, kızgın ateşin nar gibi kızartıp yumuşattığı demire bazen bir kişi bazen birkaç kişi ellerinde balyoz veya çekiçe peş peşe sıcak ve yumuşak demir soğumadan vurarak onu istediği şekle sokarlar. (...)

Çerçiler: Bir nevi seyyar köy bakkallarıdır. (...) Ahşaptan yapılmış iki üç katlı, ayrı çeşitleri koyacak gözleri olan, elle taşınan sandıklarda iğne, iplik, krem, dikiş yüksüğü, kalem boya, sigara, kanaviçe, iplik yumakları, ayna, kına, filkete, düğme gibi birçok malzeme bulunur.”¹⁹⁹

Ayrıca Abdullah Koç, kitabında geleneksel meslekleri verdiği bölümün sonunda her mesleğin bir piri olduğunu belirtir ve şu şekilde sıralar:²⁰⁰ “Çiftçinin piri Hz. Adem Peygamber, demircinin piri Hz. Davut Peygamber, berberlerin piri Selmani Pak, terzilerin piri Hz. İdris Peygamber, pilotların piri Hz. Tayyar, gemicilerin piri Hz. Nuh Peygamber, güreşçilerin piri Hz. Hamza, doktorların piri Lokman Hekim.”

4.5.2. Giyim Kuşam, Süslenme

Günlük yaşamın bir parçası olan giyinme eylemi, kültürün şekillenmesinde de oldukça etkilidir. “Giyim bir yönüyle bireyin yaptığı işi dolayısıyla statüsünü, diğer yanılla da ekonomik durumunu ve cinsiyetini ortaya koymaktadır. Giyim tercihinde

¹⁹⁷ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 151-158.

¹⁹⁸ A.g.e. s. 157.

¹⁹⁹ A.g.e. s. 154.

²⁰⁰ A.g.e. s. 158.

iklim şartlarının, dinî inanışların, kültürel farklılıkların, zevklerin, hatta ekonomik durum ile bazı sosyal değerlerin etkisinden söz edilebilir.”²⁰¹

Abdullah Koç’un çocukluğu ve gençliği döneminde giyim kuşam oldukça sade, kıyafet çeşidi epeyce azdır. Koç, kitabında çocuk, erkek ve kadın giysilerinin isimlerini verirken giysilerin tasvirini de yapmıştır:

“Köylerde çocuklara altı-yedi yaşına gelinceye kadar, kız ve oğlan çocuğu ayırt edilmeden **antari** giydirilir. Antari, sırtta gelen yerden aşağı doğru düğmelenir. (...) Erkek çocuk ilkokul çağına gelince **şalvar** giyerek kızlardan ayrılır. Delikanlılık çağına gelince **ceket, yelek, altıgen şapka** giyilir. (...)”

Ceket ve yeleğin altına giydiğimiz **mintanın** -daha önce **‘işlik’** denirdi- yakaları olmayıp dümdüz boğazdan aşağı iliklenirdi. Sonradan **‘devirme yaka’** dedikleri yakalar takılmaya başlandı. Artık mintanlar (gömlek) yakalı oldu. **Şalvar** ve **işlik** evde; **ceket-yelek** ise terzide dikilirdi.”²⁰²

“Kadınlar için, her evde biçilip dikilebilen **‘fistan’** dedikleri antari, önlerine de yine evde biçilip dikilebilen belden aşağı bağlanan bir **önlük** kullanılır. Kollarına da dirsek hizasına kadar kollarını soktukları birer **kolçak** giyer, dirseklerine yakın kolçağın püsküllü ipi ile de bağlarlar.

(...) Hali vakti yerinde olan aileler kızlarına, gelinlerine ‘girep düşen’ dedikleri ipekli kumaştan ve **‘bindallı’** dedikleri desenli ipekli kumaşlardan fistan giydirirler.

(...) Hatta bazıları bellerine bir de **gümüş kemer** bağlar. Orta ve daha ileriki yaştaki kadınlar da **palaska** denen geniş kemer bağlayıp, palaskanın böğrüne gelen kısma evin firengisini (anahtarını) ve daha küçük anahtarı bağlar, asarlar.”²⁰³

Yine o dönemlerde sokakta giyilmesi icap eden bazı giysiler vardır:²⁰⁴

“**Erkeklerin başı açık şapkasız gezmeleri kınanır**; sadece okumuşlar, şehirde yaşayanlar ve bazı öğretmenler şapkasız başı açık dolaşabilirlerdi. (...)”

Kadınlar bir yere giderken siyah veya lacivert biriman çar giyerler. Yüzlerine de peçe örterler. Gidecekleri eve varınca ince siyah bir iple çara bağlı olan peçeyi yüzünden açar, başının üstünden arkaya doğru atar. Tekrar sokağa çıkınca yine peçeyi yüzüne indirir.”

²⁰¹ Cemal Meydan, “Oğuz Türklerinde Giyim Kuşam: Dede Korkut Örneği”, *Uluslararası Halkbilimi Araştırmaları Dergisi* 5 (2020), s.170. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1359428> (Erişim Tarihi: 22.11.2023)

²⁰² Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 159.

²⁰³ A.g.e. s. 161.

²⁰⁴ A.g.e. s. 161.

Abdullah Koç, düğün, nişan gibi özel günler için giyilen özel kıyafetleri özellikle kadınların kendi aralarında yaptıkları eğlencelerde daha çok tercih ettiğini şöyle belirtir:²⁰⁵

“Kadınlar büyükçe bir evde toplanır, sesi güzel olanlar def çalar türkü söylerler. En güzel entarilerini giymiş olan gelinler, kızlar oynarlar. O günün modası olan giyeceklerin en ünlüleri kırep düşen ipekli rengârenk entarilerdir. Adına ‘bindallı’, ‘tarla sattıran’, ‘boyunduruk kıran’, ‘elti çatlatan’ ve ‘göbek attıran’ denen meşhur giyecekler giyilir, dosta düşmana gösterilir.”

Koç, yıllar öncesinde maddi durumu iyi olanların kıyafet temininde bu işi terzilere bırakırken fakir kesimin kendi giysisini evinde elinden geldiğince kendi diktğini belirtir. Zaman zaman kumaş bulmakta dahi zorlanan halk için giysinin üretimi günümüze oranla oldukça azdır. El emeği ile üretilen giysilerin zarar gördüğünde yapılacak tadilatı da yine profesyonel olmayan yöntemlere dayanır.²⁰⁶

“Her yıl elbise alınamadığından ceket - şalvar eskir. Eskiye yer, yamalık ile kapatılır. O kadar eskir, o kadar yamanır ki, yamalıktan ceketin ana kumaşı zor ayırt edilir. Yama işini genellikle kadınlar yapar. Hatta kadının iyisi kötüsü vurduğu yamalıktan anlaşılır. Beceriksiz kadın, yamanın rengini uygun vuramaz ve dikişleri kaba saba yapar, kendini rezil eder. İşin düzgünlüğü, kumaş-iplik renginin uygunluğu, dikiş ipliğinin sırtmadan duruşu ev kadının becerikliliğini ve görgüsünü gösterir. O dönem yamalıksız elbise giyen hemen hemen hiç yoktu.”

Abdullah Koç, kitabında ayakkabı ve çorap çeşitlerine de yer vermiştir. Yöresinde nalin veya takunya ismiyle bilinen ayakkabı çeşidinin evde, çarığın ise dışarıda giyildiğini belirtir. Yünden yapılan çoraplara verilen isimleri sıralar:²⁰⁷

*“Ayaklarda (on beş yaşına gelinceye kadar) yazın çıplak, kışın da evlerde ağaçtan yapılma **nalın (takunya)** olur. On beş yaşına doğru yaklaştıkça dışarıda **çarık**, evlerdeyse **yünden örme çorap** giyilir. (...)*

*Köylerde her evde koyun yünü eğrilip ip yumakları ile **yün çorabı** örülür. Evde eli iş tutan ne kadar kız, gelin, kaynana varsa kışın boşluğunda hepsi de çorap örer. Yaz-kış yün çorap giyilir. Genç delikanlılara güllü çorap, dizlik çorap örülür. Güllü çorap; beyaz üzerine rengârenk ipler karıştırılarak şekillendirilir ve ‘**çifte kâse, sarhoş sokağı, top kadife, gelin kaşı, damat kandili**’ gibi isimler verilir. Eskiye çorapların, çorap milleri ile örülerek tamir edilmesine de ‘**çitileme**’ denir.”*

²⁰⁵ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 55.

²⁰⁶ A.g.e. s. 159.

²⁰⁷ A.g.e. s. 159-160.

Giyim, kuşam konusunda kadın, erkek ve çocukların kıyafetlerine yer veren Abdullah Koç, günlük giyilenlerin dışında özel günlerde giyilenlere, evde ve sokakta giyilen giysilerin farklı olduğuna, eskiyen kıyafetlerin tadilatına değinmiştir.

4.5.3. El İşi Eşyalar

İnsanoğlu yalnızca fiziksel ve zihinsel anlamda var olmuş değildir. İnsanın duygusal ve ruhsal boyutu onun varlığına etki eden diğer unsurlardır. Yani insan bir şeyi üretirken veya yaşarken yalnızca fiziksel veya zihinsel fayda ile yetinmek zorunda değildir, ruhsal faydayı da gözetebilir. Bu doğrultuda, kullandığımız bazı eşyalar bir ihtiyacı gidermek için icat edilebildiği gibi bazıları da sanatsal ve ruhsal ihtiyacı gidermek için üretilmektedir. Günümüzde ‘hâlihazırda üretilmiş olan’a rağbet daha fazla olsa da eskiden insanlar fiziksel ve ruhsal ihtiyaçlarını kendi el emekleri ile ürettikleri nesneler vasıtasıyla gidermekte idiler. İşte bu ihtiyaçları gidermek için meydana getirdikleri eşyaların hangi amaç ve yöntemle yapıldığının, insanların eyleme geçme dönemlerinin bilgisi kitapta şöyle geçer:

“Ailede kız çocuğu dünyaya geldiği andan itibaren çehiz hazırlıkları başlar. Kız biraz gelişip de eli iş tutacağı zaman geldiğinde, eline hemen yün çorap öreceği mili, işlengi işleyecek tığı, yırtık sökük dikecek, yama yapacak iğne ipliği tutuştururlar. (...) Masa örtüsü, elbise örtüsü, karyola örtüsü, yorgan ağzı, yastık başları, perde etekleri, sedir yastığı yaygıları, cehiz sandığı örtüsü.”²⁰⁸

*“Kızlar, tığ ile oya örmeyi öğrenir ve el emeği göz nuruyla kabiliyetlerini ortaya korlar. Oya ve işlengiler nakış nakış işlenirken kızlar hiç usanmadan bıkmadan birbirleriyle yarışır. Çok kıymetli olan oyalarla şunlar yapılır: **Yeşmak kenarı, başa giyilen terlikler, para keseleri, eşarp kenarları, yazmaların kenarları.**”²⁰⁹*

Kitapta erkeklerin günlük hayatta çok amaçlı kullandığı “yağlık” adı verilen bezden yapılma mendil çeşidinin kimi zaman güneşten korunmak için şapkanın altına yerleştirildiği, tozdan korunmak için boyna sarıldığı, torba niyeti ile içine yiyecek konduğu, kimi zaman cüzdan yerine içine buğday konduğu, kimi zaman da el veya yüzün yıkandıktan sonra kurulamak için kullanıldığı belirtilmiştir.²¹⁰

²⁰⁸ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 169.

²⁰⁹ A.g.e. s. 170.

²¹⁰ A.g.e. s. 170-171.

“Her erkeğin cebinde düzgünce katlanmış bir yağlık bulunur. 80x80 ebadındaki yağlıkların kenarları düzgün dikişlerle çevrilmiş ve rengârenk bezlerden yapılmıştır. (...)

Her sabah yüz yıkanınca yağlıkla silinip kurulanır. Hele namaz kılanlar için çok önemli bir hacettir. (...)

Tarlaya, bostana, bağa giderken alınan azık yağlıklara konularak götürülür. (...) Irgatlıkta güneşten korunmak amacıyla şapkanın altına konularak gölge etmesi sağlanır. (...) Tarladan harmana sap çekerken, harmandan samanlığa saman çekerken, samanlıkta saman yosarken (yığarken) tozdan korunmak için boyna yağlık sarılır.”

(...) Herkeste her zaman para bulunmadığından (...) bakkallar, gençlerin yağlıklarına doldurup getirdikleri buğdayları urupla ile ölçerek alırlardı. Yağlıkla getirilen buğdayın karşılığında para veya dükkân malı alınırdı.”

Kitapta bahsi geçen el emeği ürünlerden bir diğeri de yatak malzemeleridir. Abdullah Koç, yörede yatak takımlarına çok önem verildiğini, yatağın çokluğunun veya içindeki yünün miktarının çeyizin kıymetini artırdığını, pamuk içerikli yatakların fakirlik alameti olduğunu ve misafire yün yatak sermenin ona verilen değeri gösterdiğini belirtir.²¹¹ Ayrıca yatak takımları ile ilgili bazı terimlere de yer verir:²¹²

“Yatağın yere serilen kısmına döşek denir. Döşek yere serilmeden önce hasır serilir. Hasırın üstüne kendir çul, çulun üstüne de döşek serilir.

Döşeğin üzerine serilen yorgan, yün ya da pamuk olabilir. Ancak yorgan, yünden yapılır; desenli köpünür ve bir de atlastan yüzlenirse döşek kadar kıymetli olur.

***Döşek, yorgan ve yastık üçü bir yatak takımıdır.** Köylerde sorulan kaç kat yatak var sorusu, döşek-yorgan-yastık üçlüsünden kaç tane olduğu anlamına gelir.*

*Döşek genellikle yere serilmesine rağmen, son zamanlarda karyolaya serilmeye başlandı. **Karyola** sadece varlıklı ailelerde bulunurdu.”*

Kitapta verilen bilgilere göre köy yerinde kendi eşyasını kendi üreten halk için kendir çok önemli bir hammaddedir. Kendir elde etmek için çedene ekilir, hasat zamanı kökünden yolunarak tohumların bulunduğu uç kısımlar dövüldükten sonra geriye kalan sap kısmı günlerce su içerisinde bekletilir ve yeniden kurutulur. Tekrar dövülme işleminden (“kılıç” adı verilen meşe dalıyla) geçirildiğinde kendir iplik iplik ortaya çıkar.²¹³ Ardından şu şekilde kullanılır:

²¹¹ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 166.

²¹² A.g.e. s. 167.

²¹³ A.g.e. s. 164.

“Elde edilen kendir, ‘kirmen’ denen araçla eğrilip bükülerek sağlam, kopmaz ip yumakları haline gelir. Kendir ipler gerek örülerek gerekse sade olarak pek çok alanda kullanılır. (...) Köylerde ıstar denilen dokuma tezgâhlarında, kendir çuvallar, kendir çullar, kendir heybeler ve hurçlar dokunur.”²¹⁴

“Köylerde adına ‘mazmancı’ denen seyyar kendir işlemeciler vardır. Bunlar özel yapılmış ve birtakım makara aksamından oluşan aletleriyle, kendir ipleri bağlayıp katlayarak urgan ve sicim yaparlar. Bu urgan ve sicimler, sap çekmek, kağına yük bağlamak ve hayvan bağlamak gibi daha birçok işte kullanılır.”²¹⁵

Abdullah Koç, kendirin kullanımıyla ilgili bazı terimleri (kirmen, ıstar, mazmancı) tanımlamış; kendirden yapılan urgan ve benzeri eşyaların hangi alanlarda kullanıldığını açıklamış, kendir ile çul, çuval, hurç ve heybeler dokunduğunu örnekleyerek vermiştir.

Kitapta yer alan bir diğer el sanatı ürünü hasırdır. Hasır, tabanı toprak olan evlerde yere serilen halı, kilim ve benzeri eşyaların toprakla temasının ve dolayısıyla eskiyip zarar görmesinin önüne geçmek için kullanılmaktadır. Abdullah Koç, hasırın yöredeki önemini belirtirken camîilerde, köy odalarında ve ahır sekilerinde kullanıldığını bahsetmiştir (s. 166).

Abdullah Koç, el işçiliği ile yapılan ve hammaddesi ağaç olan bazı eşyalara kitabında yer vermiştir. Bardak çeşitleri (çam, oda bardağı), kaşık çeşitleri (armut, güllü, şimşir), tekne çeşitleri (süt, kaymak, çamaşır teknesi), sepet çeşitleri (arı, üzüm, saman), sini tahtası, tokaç ve dibek gibi eşyaların bir kısmının fiziksel özellikleri, bir kısmının hangi alanlarda kullanıldığı bilgisi verilmiştir.²¹⁶

“Çam Su Bardağı: Ağaç mamulü hacetlerimizin başında çam su bardağı gelir. (...) Çam bardağın en önemli özelliği suyu soğuk tutması ve bozmamasıdır.”

“Ağaç Kaşıklar: Oyularak (daha çok gürgenden) yapılan ağaç kaşıklar kolay kolay çatlamaz, yarılmaz. Armut kaşık, güllü kaşık, şimşir kaşık gibi çeşitleri var. Bunlar daha çok fantezi evlerde bulunur, misafire ikramda kullanılır.”

“Tekneler: Köylere getirilip satılan ağaçtan oyma çamaşır tekneleri her evde bulunur. Davar sahibi olup yaylaya giden ailelerin süt ve kaymak tekneleri olur ki o zaman sayı gittikçe artar.”

“Tokaç: Çeşme başındaki sal taşlarında yün veya çul, çuval yıkarken kullanılır. Sapından tutulan tokaç, temizlenecek eşyalara hızla vurulur.”

²¹⁴ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 164-165.

²¹⁵ A.g.e. s. 165.

²¹⁶ A.g.e. s. 171-173.

“Sini Tahtası: Tahtalar yan yana getirilerek dairesel olarak yapılır. Ailenin nüfusuna göre büyüklüğü, küçüklüğü değişir. Her köy odasında büyük bir sini tahtası olur ki yirmi kişi yemek yiyebilir.”

“Dibek: İçinde daha çok kavrulmuş kahve dövülür.”

“Tuzluk: Ağaçtan yapılan tuzluğun üstü işlemeli olur. İki göz olur ve kapaklıdır. Gözlerden birine tuz, diğerine toz biber konur.”

Abdullah Koç, bu eşyalar dışında söğüt ağacından yapılan sepet çeşitlerine de (arı, saman, üzüm sepeti) değinmiştir. Sepetlerin fiziksel boyutundan, yapımında söğüt dışında kullanılan diğer malzemelerden bahsedilmiştir.²¹⁷

Kitapta bahsi geçen, hammaddesi toprak olan ve el işçiliği ile yapılan eşyalar çanak, çömlek, küp, taynıs ve su testisidir. Küplerin ve küpten biraz büyük olan taynısların genellikle kışlık turşu ve pekmezleri saklamak için kullanıldığını belirten Koç, türkülerin köylü kızlarını ellerindeki testi ile zerafet timsali yapıp övdüğünü öznel biçimde ifade eder.²¹⁸

Hammaddesi otsu bitki olan ve yörede her evde farklı amaçlar için kullanılan süpürge çeşitleri ve nerede kullanıldıkları Abdullah Koç’un kitabında şöyle geçmektedir:

“Gün dönümü geçip süpürgelik denen bitki olgunlaşınca, kadınlar küme küme giderek süpürge toplarlar. Süpürge kıraç arazide olur ve bostan keseriyle toplanır. Eşeklerini yanına alarak -hayvanların ayaklarıyla çiğnemediği ekinlik taraflara- giderler. Ev başına elli-yüz bağlık süpürge toplanarak eşekle getirilir. Bağ bağ hazırlanan süpürgeler ahır ya da samanlığın bir tarafına asılarak, ihtiyaç oldukça alınır.”²¹⁹

“Yazı Süpürgesi: Evleri süpürür. Yazıda serbest yetişir.

Sadır Süpürgesi: Evlerin önü süpürülür. Bostanda kendi yetişir, serttir.

Gavur Cacığı Süpürgesi: Yumuşaktır, çul süpürülür. Sulak yerde yetişir.

İper Yavşanı Süpürgesi: Kısa ve yumuşaktır; kıraçta biter.

Çıtlık Süpürgesi: Dış mekânda kullanılır. Sert olup sulu yerde yetişir.

Ahır Çalgısı: Söğüt ilgününden bağlanır. Ahır ancak onunla süpürülür. Esas ahır çalgısı orman bölgelerinde yetişen dikenli bir çalıdan yapılır. Dikenli çalgılar

²¹⁷ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 181.

²¹⁸ A.g.e. s. 173-174.

²¹⁹ A.g.e. s. 177-178.

çok sağlam ve dayanıklı olur. Ahırdaki hayvan gübresi ancak onunla temizlenir."²²⁰

Abdullah Koç, mutfakta sıkça kullanılan eleklerden bahsederken kenarı daire şeklinde ağaç kasnaktan, ortası ise deriden yapılma ince sırimların aralıklı şekilde örülmesinden oluştuğunu tasvir ederek anlatır.²²¹ Sırım aralığının genişten dara doğru gözer, çinaar, kalbur, un ve mantı eleği şeklinde sıralandığını karşılaştırma yaparak verir.²²²

Kitabında el sanatları geleneği başlığı altında toplanabilecek bilgiler veren Abdullah Koç, geleneksel mesleklere, giyim kuşam ve süslenmeye, el emeği ile farklı hammaddelerden yapılmış eşyalara değinmiş, ne için kullanıldığını nereden ve ne zaman kullanıldığını kadar konuyu çeşitli yönleriyle ele almıştır. Kitabın geneli de bu özelliktedir.

Tüm bu bilgiler ışığında Abdullah Koç'un yazarlığını değerlendirmek gerekirse; Abdullah Koç'un yazmış olduğu monografi türündeki *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız* ismini taşıyan kitap Uzunlu kasabasını ele almakta ve kasabanın toplumsal yapısı ve geleneksel yaşam biçimini, yörenin folklorunu detaylarıyla vermektedir. İçerikte verilen bilgiler zaman bakımından daha çok Abdullah Koç'un gençlik dönemini yani 1940-1965 yılları arasını ve sonrasını kapsadığı söylenebilir.

Abdullah Koç'un kendi yöresinin monografisini sunduğu bilgilerin büyük bir kısmı aktif gözlem yolu ile, bir kısmı da doğal sohbet ortamında dinlenerek yıllar sonra yazıya geçirilmiştir. Sistemli ve profesyonel bir derleme çalışmasında bulunmamıştır. Zaten kitapta kendisi kaynak kişi olarak karşımıza çıkmaktadır. Yörenin kültürüyle uzun süre etkileşim hâlinde kalabilecek kadar yaşlı ve yereldir. Ömürünün yaklaşık on yılı dışında yöresinden ayrı kalmayan Abdullah Koç bu kitaba yetmişli yaşlarda başlayıp birkaç sene içerisinde tamamlamıştır.

Kitapta, yöreye ait bir gelenek, görenek, inanış, kutlama, ritüel, eğlence, oyun, uygulama, araç-gereç, bunların kullanım biçimine, ne işe yaradığına kadar birçok bilgiye ulaşılabilir. Ayrıca Abdullah Koç'un kültürel unsurlara olumlu veya olumsuz

²²⁰ Koç, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız*, s. 178.

²²¹ A.g.e. s. 179-180.

²²² A.g.e. s. 180-181.

bakış açısı, hangi unsurlara dâhil olup hangilerine gözlem yoluyla şahit olduğu kitapta geçen cümlelerinde kendisini göstermektedir.

Bir yöreye dair yazılan monografi örneklerinde genellikle objektif bir yaklaşım söz konusu iken, Abdullah Koç'un daha çok nötr bakış açısıyla yaklaştığı kültürel unsurlara dair zaman zaman kendi yorumunu da kattığı söylenebilir.

Yazarlık konusunda herhangi bir eğitim almayan Koç, sade ve anlaşılır bir dil kullanarak eserini kaleme almıştır. Anlatım tekniklerini etkili biçimde kullanan Koç, bilgilendirici bir metin sunması sebebiyle bir kültürel unsurun ne olduğunu, ne şekilde ve ne sebeple kullanıldığını anlattığı bölümlerde açıklama ve tanımlama, unsurun fiziksel özelliklerinden bahsederken ise betimleme tekniklerini sıkça kullanmıştır. Yörenin acıklı ve mizahi olaylarının anlatıldığı kısımlarda ise tahkiye etme söz konusudur.

Abdullah Koç'un bir monografi yazarı olduğu iddia edilemese de yöresinin monografisini başarılı biçimde okuyucuya sunan amatör bir yazar olduğu yorumu yapılabilir. Mesleği yazarlık olmayan ve maddi bir kazanç amacı gütmeyen Koç'un, kültürel unsurların yazılı ortamda aktarımı noktasında edindiği kişisel ve içsel misyon dikkate değerdir.

5. ABDULLAH KOÇ'UN ŞAIRLİĞİ

Temellerini tarihin bilinmeyen dönemlerinde atan Türk halk edebiyatı, Orta Asya'dan Anadolu'ya kadar uzanan geniş bir coğrafyaya yayılmış, yüzyıllar içerisinde bazı değişim ve dönüşümlerden geçmiş, aynı dönem içerisinde çeşitlenme özelliği gösterebilmiştir. Başlangıçta şaman, kam, baksı denilen halk edebiyatı icracıları da benzer bir dönüşüme uğramış, zamanla *ozan*, *âşık*, *halk şairi* olarak karşımıza çıkmıştır.

Öcal Oğuz, 15. yüzyıla kadar 'ozan' teriminin destan söyleyen kişiler için kullanıldığını, âşık teriminin ise saz çalmayı bilen, lonca ve teşkilatları olan, bir gelenek ve icra biçimi oluşturan zümreye verilen bir adlandırma olduğunu, birçok araştırmacının (Köprülü, Günay, Boratav, Sakaoğlu) bu doğrultuda kanaatlerini bildirdiğini belirtmiştir.²²³ Bu durumda saz çalmayan ve geleneğe ait olmayan şairlere ne ad verileceği konusu tartışmaya açılmıştır. Öcal Oğuz, halk edebiyatı manzum ürünlerini ortaya koyan şairlerin birçok bakımdan birbirine benzerken bazı bakımlardan birbirinden ayrıldığını vurgulamış, bir geleneğe ait olan âşık ile olmayan şairlerin ne şekilde adlandırılacağını belirtirken 'halk şairi' terimini teklif etmiştir.²²⁴

5.1. Abdullah Koç'un Şairliği, Şiirlerinin Üretim ve Tüketim Süreci

Şiir yazmaya ilkokulda başlayan Koç, vefatından beş yıl öncesine kadar bu üretkenliğini devam ettirmiştir. Buna göre tarihler net olmasa da 1940 – 2018 yılları arasında şiirlerini kaleme almıştır denilebilir. Şiir kitaplarında yer alan toplam 350 eserini 78 yılda ürettiği düşünülürse her bir yıla beş şiir düşmektedir. Fakat Abdullah Koç, kaybettiği hatıra defterinde başka şiirleri olduğunu yıllar önce yaptığı bir sohbette dile getirmiştir.

Âşık edebiyatı geleneğinden bağımsız olan Abdullah Koç'un şiir yazma serüveninde onu yetiştiren bir usta şair yoktur. Dolayısıyla onu doğrudan etkileyen bir şair de yoktur. Fakat çocukluk ve gençlik döneminde imkânlar dâhilinde ulaşabildiği şiir kitaplarının (Karacaoğlu, Âşık Garip, Fuzulî), köy odalarında zaman zaman anlatılan hikâyeleri zenginleştirmek için okunan şiirlerin onun şairliğinde etkisi büyüktür. Şiir yazmanın inceliklerini, tekniklerini öncelikle her halk şairinde olduğu

²²³ M. Öcal Oğuz, *Yozgat'ta Halk Şairliğinin Dünü ve Bugünü*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1994.

²²⁴ Oğuz, *Yozgat'ta Halk Şairliğinin Dünü ve Bugünü*, s.24-29.

gibi içsel bir yetenekle, bunun yanında duyduğu şiirleri analiz ederek, ilerleyen yaşlarında da bu konuya dair araştırma yaparak öğrenmiş, şairliğini her geçen gün daha da geliştirmiştir.

Abdullah Koç küçük yaşta saz çalmayı öğrenmiş fakat bu yeteneğini hiçbir zaman şiirleriyle birleştirmeye çalışmamış, gençlik çağında vakit buldukça hobi olarak sürdürmeyi tercih etmiştir. Bu doğrultuda şiirlerinin ilk oluşumu da saz ile ilişkilendirilemez. Mahlas alışı bir usta dilinden veya çevrenin vermiş olduğu herhangi bir lakaptan kaynaklanmaz. Abdullah Koç, soyadını mahlas olarak kendi seçmiştir.

Abdullah Koç şiirlerini genel olarak düşünce süzgecinden geçirerek kaleme almıştır. Çok az sayıda doğaçlama yapmışsa da irticalen söylediği birkaç şiiri ya kayıt altında tutulmamış ya da kaybolup gitmiştir. Zaten bu şiirler bir veya iki kıtadan oluşan kısa şiirlerdir ve çevreden gelen istek üzerine denenmiş parçalardır.

Şiirlerini kayda geçirirken önce bir müsvedde kâğıda ardından da hatıra veya şiir defterine düzgün biçimde yazmıştır. Şiirlerinin kitap olarak basılacağı dönemlerde ise ailesinin genç üyeleri tarafından elektronik ortama geçirilmiştir. 1996'da toplamda 240 şiirini *Sev ki Sevilesin* isimli şiir kitabında yayımlamıştır. 1996 yılından sonra *Bağ Bozumu* adını verdiği yayımlanmaya hazır kitabı için yazdığı ve tespit edilen şiirlerin sayısı 110'dur. Bunun dışında şiir kitaplarında yer almayan gençlik döneminde işsiz kaldığı bir zamanda babasına -ondan habersizce- dert yandığı bir şiiri ve senelerce birlikte yaşayarak emek aldığı gelinine teşekkür amacıyla yazdığı başka bir şiiri daha sonra tespit edilmiştir.

Şiirlerin üretim süreçlerinin dışında bir de tüketim süreçleri vardır. TDK'ye göre tüketim, "üretilen ve yapılan şeylerin kullanılıp harcanması, yoğaltım" olarak ifade edilse de şiir ve benzeri edebi ürünlerin tüketim bağlamları bu tanımın dışında kalır. Bir şiirin tüketimi onun ortadan kaldırılması değil ondan faydalanılmasıdır²²⁵. Bir edebi ürünün tüketimini geçmişten günümüze kronolojik biçimde sözlü, yazılı ve elektronik kültür ortamları sağlamaktadır. Günümüz teknolojisi bu üç tip kültür ortamının kullanımını zenginleştirerek şairler ve muhataplar için olanak sağlamaktadır.

Sözlü kültür ortamı, sese ve hafızaya dayanarak yüz yüze iletişim kurulan ortamlardır.²²⁶ Abdullah Koç'un asıl mesleği şairlik değildir ki bu sebeple şiirlerine

²²⁵ Uğur Başaran, *Âşık İsmeti Monografisi*, Doktora Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, 2015, s. 303.

²²⁶ Özkul Çobanoğlu, *Âşık Tarzı Kültür Geleneği ve Destan Türü*, Ankara: Akçağ, 2021, s.146.

uzunca bir süre daha muhafazakâr biçimde yaklaşmıştır. Fakat yazmış olduğu şiirlerini, ilk ürettiği zamanlarda yakın çevresiyle paylaşmış ve beğenilerine sunmuştur. Böylece sözlü kültür ortamında dar kapsamda da olsa bir tüketim gerçekleşmiştir. Bunun dışında önemli gün ve haftaların kutlandığı dönemlerde ilkokul veya ortaokul çağında olan torunları tarafından güne özgü konuda yazılan şiirlerinden bir veya birkaçı sözlü ortamda diğer öğrencilerle paylaşılmıştır.

Abdullah Koç'un sözlü ortamda en çok okunup bilinen, talep edilen şiiri olan "Yaz Beni", Uzunlu'ya Türkçe öğretmeni olarak atanan ve aynı zamanda Yozgat / Sorgun âşıklarından olan Mehmet Özuzun tarafından bestelenmiş, türkü formuna sokularak Uzunlu'da gerçekleştirilen millî bayram kutlamalarında ve okul müsamerelerinde sık sık söylenmiştir.

*Almışsın eline divit kalemi
Yazmışsın deftere cümle âlemi
Kayıt dışı koydun kurban sen beni
Ne olursun defterine yaz beni
Canımdan öte sevmişem kız seni
Yaz beni yaz beni
Sevmişem kız seni
Ne kadar methetsem seni az gelir
İnsan sevdiğinden niye vaz gelir
Tipi boran geçer bir gün yaz gelir
Gazel düşer mahsun eyler güz beni
Canımdan öte sevmişem kız seni
Yaz beni yaz beni
Sevmişem kız seni
Yârim ben de çaresizim naçarım
Gönlüm havalarda yüksek uçarım
Diler isen alır seni kaçarım
Durduramaz ateş beni toz beni
Canımdan öte sevmişem kız seni*

Yaz beni yaz beni
Sevmişem kız seni

Edebî metinlerin tüketiminde kullanılan bir diğer ortam olan yazılı kültür ortamı, düşüncenin veya duygunun sese değil yazıya aktarıldığı ve böylece kalıcılık için hafızaya gerek kalmadığı ortamı karşılamaktadır. Şairler matbaanın olmadığı veya henüz yaygınlaşmadığı dönemlerde şiirlerini cönklere, mecmualara yazmış, gelenekten gelmeyenler de kendilerine farklı yöntemler bulmuşlardır.

Abdullah Koç, yakın çevresinin isteği ve kendisinin sanata katkı konusunda bilinçli yaklaşımı, şiirlerinin bir kitapta yazılı ve kalıcı biçimde yer almasını sağlamıştır. 1996 yılında “Sev ki Sevilesin” isimli şiir kitabını yazılı kültür ortamında tüketime sunmuştur. Bu kitabın takdim yazısını yazan Öcal Oğuz şunları söyler:

Duygu ve düşünceleri manzum olarak dile getirmek, halk şairlerimizin geçmişten günümüze, sanatkâr mizaca sahip olanlara bıraktıkları hayırlı bir mirastır. Eskiden beri bizde eli kalem tutan, ilk önce şiire merak sarar, ilk önce şiir dilinden kendini açığa vurur. Bu yüzden biz araştırmacılar, cönklerin tozlu varaklarında, evlerin metruk dolaplarında veya mütevâzi köy odalarında ve kahvehanelerinde her gün yeni bir şairle karşılaşırız. Dergilerimizin ve gazetelerimizin sayfaları ‘bilinmeyen bir halk şairi’ başlığını taşıyan yazılarla doludur. Bir cönkte, bir mecmuada, bir dolapta, bir köyde, bir kasabada unutulup gitmiş şairlerin isim listesini yapmak için bile hayli çabaya hayli zamana ihtiyaç vardır. Abdullah Koç kendi gayretiyle kitaplaştırdığı şiirleriyle hem unutulan şairler listesinden çıkmayı hem de biz araştırmacılara zahmetsizce belge sunmayı gerçekleştirmiş sayılı şairlerimiz arasında yer almaktadır. Öncelikle, Abdullah Koç’un taşıdığı bir misyon ve heyecan takdire değerdir. (...)

Abdullah Koç’un şiirleri, ilçesinde çıkarılan Çağlayan gazetesinde 2006-2007 yıllarında zaman zaman yer bulmuştur. Ayrıca Yozgatlı şairlerin birkaç şiirine yer verildiği, araştırmacı gazeteci ve senarist Ertuğrul Kapusuzoğlu’nun 2000 yılında yayımladığı *Yozgat Şiirleri Antolojisi* isimli kitabında Koç’un dört şiirine yer verilmiştir. Kitabın 261. sayfasında “Sevgili Yozgat’ım Bozok Yaylası”, 264. sayfasında “Çalışkan İnsanı Boğazlıyan’ın”, 265. sayfasında “Şu Uzunlu Ne de Güzel Görünür”, 267. sayfasında da “Uzunlu ve Baraj” başlığını taşıyan şiirleri yer almıştır. Şiirlerin başlığı dikkate alındığında Abdullah Koç’un ili, ilçesi ve kasabasını konu edindiği görülür.

(256 / 2)

*Bozok yaylasına bir Hızır gelmiş
Aşiret beyini burda eylemiş
'Yozuna yoz kat' diye söylemiş
İşte 'Yozgat' adı buradan gelmiş
(...)*

(255 / 3)

*İnsanları yiğit olur mert olur
Elleri açıktır çok cömert olur
Yedirmezse yüreğine dert olur
Çalışkan insanı Boğazlıyan'ın
(...)*

(254 / 6)

*Nasıl imar olmuş nasıl bakılmış
Yeşil cennet diye isim takılmış
Uzunlu adına türkü yakılmış
Sen güzelsin yazda kışta Uzunlu
(...)*

Duygu veya düşünce ürünü olan bir metnin ya da bir söylemin; radyo, televizyon ve internet vasıtasıyla aktarılabilir veya ulaşılabilir durumda bulunması elektronik kültür ortamını oluşturur. Abdullah Koç, 17 Ağustos 1999 tarihinde meydana gelen Marmara depremini konu edinerek yazmış olduğu şiirini, birkaç ay sonra (2000 yılında) Kanal 7'de yayınlanan Bayram Bilge Tokel'in sunduğu Gönül Dağı TV programına canlı katılarak okumuştur.

Mahlası “Özozan” olan Mehmet Özuzun tarafından bestelenen ve sözlü ortamda saz eşliğinde sıkça söylenen “Yaz Beni” türküsü yine Özuzun tarafından 2012 yılında internet ortamında ufak değişikliklerle paylaşılmış; video 3902 izlenme sayısına ulaşmıştır²²⁷. Özuzun, zaman zaman diğer Sorgun âşıklarıyla yerel televizyon kanallarına konuk olmakta ve bestelediği şiiri ezgisiyle birlikte seslendirmektedir.

²²⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=7ZcpYZCMtZ0> (Erişim Tarihi: 20.11.2023)

5.2. Abdullah Koç'un Şiirlerinin İçerik Özellikleri

İçerik, sözlü veya yazılı anlatımda verilmek istenen öz, düşünce, duygu ve imgelerin bütünüdür²²⁸. Şiirin içeriğinin 'muhteva', 'içne', 'öz' gibi terimlerle karşılandığını belirten Nurullah Çetin'e göre²²⁹ genel olarak şiirin ne söylediği, ne anlattığı, ne demek istediği, hangi unsurları bünyesinde topladığı içeriği oluşturur.

İçerik denince akla ilk gelenin "konu" olduğunu belirten Boyraz, bu anlayışın yanlış olmamakla birlikte bir miktar eksik olduğunu söyler.²³⁰ Nurullah Çetin de içeriği şu sekiz başlık altında inceler: Konu, izlek, düşünce, olay, varlık, duygu, görüntü ve anlam.²³¹

Bu bilgilerden hareketle, içerikle ilgili şu yorum yapılabilir: Şiirde bahsi geçen soyut (kavram) veya somut varlığın (kişi, nesne, bitki, hayvan), şiirde anlatılan olayın ya da durumun öznesi olması, etki bakımından olumlu, olumsuz veya nötr hâlde bulunması, şairin bununla ilgili okuyucuya sunduğu temel ileti bize içerik hakkında bilgi verir.

Koç'un şiirlerine kaynaklık eden toplumsal olay ve olgular (tarih, kültür, coğrafya), günlük hayat, kendi yaşamından kesitler, gözlem, hayal gücü, insan ve diğer varlıklardır. Şiirlerde kullanılan temel kavramlar din, vatan, folklor, aşk, hasret, ölüm, doğa ve hayvan sevgisinin yanı sıra siyaset, ekonomi, sosyal ilişkiler, değer yargıları, insana dair karakter özellikleridir.

Koç'un şiirlerinin öznesi somut varlıklar arasından bazen kendisi, bazen başka bir insan (sevgili, anne, baba, çocuk, arkadaş, düşman, asker, polis, öğretmen, devlet ve din büyükleri), bazen bir nesne, bazen bir hayvan, bazen de doğaya ait bir unsur (ağaç, çiçek, dağ, rüzgâr, yağmur) olabilmektedir. Kimi zaman şiirin öznesi soyut kavramlardır. Allah, zaman mefhumu, kişilik özellikleri ve benzeri soyut varlıklar üzerine de şiir yazmıştır.

İlk gençlik döneminde beşerî aşk ile tanışan ve aşkına karşılık bulamayan Koç, duygu ve bireysellik içeren şiirlerini daha çok bu dönemde kaleme almıştır. Askerlik görevini yerine getirmek ve iş bulmak için gurbete yolu düşmesi sebebiyle hasret

²²⁸ TDK. Türkçe Sözlük. Erişim Tarihi: 20.10.2003

²²⁹ Nurullah Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Ankara: Akçağ, 2022, s.17.

²³⁰ Şeref Boyraz, *Furkani'nin Şiir Evreni Bağlamında bir Monografi Denemesi*, Ankara: Akçağ, 2010, s.198.

²³¹ Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, s.17.

eken Koç, bu duyguya dair Őirlerinin bir kısmını gençliğinde yazmakla birlikte sonraki yaş dönemlerinde yazdığı aynı içerikli Őirler için de deneyim biriktirmiŐtir. EŐiyle tanışıp yuva kurması ve baba olması da onun duygu dünyasına derinlik katmıŐtır. Koç'un gençlik çağlarında yazdığı Őirler duygu ağırlıklıdır. Abdullah Koç'un yetişkinlik döneminde seçmiş olduğu meslek (belediye başkanlığı) toplumsal meselelerle doğrudan karşı karŐıya kalmasında ve bu doğrultuda Őirler kaleme almasında büyük etkindir. Bir yandan teknolojinin getirdiği kültürel değişim, bu deđiŐime Koç'un bir nebze önayak olması onu hem yeni olana karşı heyecanlandırmıŐ hem de eski olana karşı duyduğu vefa ve hüznü bir arada yaŐatmıŐtır. Bu dönemde kültür, bilim, sanat, spor gibi konular onun zihnini meŐgul etmiş, mesleği gereği yapmış olduğu araştırmalar, bilim ve siyaset adamlarıyla kurduğu iletişim onu toplumsal konulara daha fazla çekmiŐtir. Dinî konulara babasının dindar olması sebebiyle uzak olmayan Koç, din içerikli Őirler yazmayı da ihmal etmemiŐtir. Uzun ömürlü insanlar için en uzun yaş dönemi olan yetişkinlik ağı Abdullah Koç'un daha fazla Şiir ürettiği, bireysellikle toplumsallığın, duygu ile düşüncenin, teknolojinin geliŐmesiyle de deneyimlerin en fazla yaŐanıp birbiriyle harmanlandığı bir süreç olmuştur. Koç, yaşlılık döneminde yılların getirdiği birçok duygusal ve fikişsel birikimle, daha önceki dönemlerde yazdığı Şiir türü ve konularını tekrardan ele alarak -kendi ifadesiyle- daha güzel örnekler ortaya koymuŐtur.

AŞkı anlatan Őirlerinin kaynağı varlık (sevgili), yaşanmışlık ve hayal gücüdür. Sevgilinin fiziksel güzelliği, sevilen kişinin ruhsal hali, becerisi, şaire karşı tavrı, vefasızlığı, ihaneti, düştüğü sıkıntılı durum, şairin sevgiliden beklentisi, söz alma çabası, sevgiliyle barıŐma umudu, karşılık bulamayan şairin hüznü ve sitemi Koç'un Őirlerinde aşkın konu olarak hangi yönlerden ele alındığını göstermektedir.

(22 / 1,2)

Bir güzelin sevdası var başımda

Saçlar siyah yanakları al gibi

Giyinir kuşanır salınır gezer

Emsali içinde selvi dal gibi

Yel vurdukça siyah salar savrulur

Mavi gözler sağa sola devrilir

*Yardan ayrılmışım başım çevrilir
Dolaşırım geçmez akçe pul gibi*

İslam üzerine yazılmış şiirlerinde kaynak doğal olarak dindir. Allah'a karşı duyulan ilahî hisler, Yaradan'ın kudreti, Peygamber sevgisi, dinî kurallar, hac vazifesi, hadislerde söylenenler, ahiret yurdu, güzel ahlakın önemi, İslam'da kadının yeri, insanın eşref-i mahlukât olarak yaratılması, haramdan kaçmanın gerekliliği konu olarak ele alınmıştır.

(42 / 1, 6)

*Muhammed'i vasfa beyin az kalır
Onu methetmeye dil aciz kalır
Akıl yetmez kâinat naçiz kalır
Kâinata mürşit gönderdi Allah
Haksın rahmetsin inandık vallah
Haksın Peygamber'sin amentübillah
Haksın iman ettik elhamdülillah
Mahşerde şefa'at ya Resulallah*

Folklor ile ilgili şiirlerinin kaynağını kendi yöresinin kültürü ve yaşamışlık oluşturur. Yıllar içinde gerçekleşen kültürel değişim, Hıdırellez kutlamaları, köy düğünlerindeki şenlik, gelinlik töresi, bulgurun hazırlanış aşamaları, buğdayı öğüten su değirmenleri, kerpiç evler, kara tandır, geleneksel usulle yapılan çiftçilik, köy odaları, kendir çullar, komşuluk ilişkileri, giyim kuşamdaki değişiklikler, geleneklere bağlılık, tarihi eser kaçakçıları, köy yaşamının zorlukları, yöresel terimler, köylü kadınının özellikleri, bağ bozumu şenlikleri, kaval çalan çobanlar, kağnıların sesi, eski zamana duyulan özlem ve benzeri konular ele alınmıştır.

(143 / 1, 2)

*Yine efkârlandım aklıma geldi
Çarıkla yollara düştüğüm günler
Her günümüz bir ömüre bedeldi
Gençlikte sevinçten uştuğum günler
Karasaban ile hergi ederken
Geceler yazıda öküz güderken*

*Kuşlar ötüşürken şafakla erken
Öküzleri çifte koştugum günler*

(139 / 3-6)

*Kediye pisik derler
Çukura isik derler
Yumruğa sumsuk derler
Bizim illerde illerde*

*Kavuna bostan derler
Antari fistan derler
Böceğe tısdan derler
Bizim illerde illerde*

*Şaşkına alık derler
Yanağa duluk derler
Çürüğe uluk derler
Bizim illerde illerde*

Doğayı temel alarak yazılan şiirlerinin kaynağını coğrafya, meteorolojik olaylar ve gözlem oluşturur. Yağmurun yağışı, rüzgârın esişi, baharın gelişiyle canlanan doğa, ağaçların çiçeğe durması, çağlayarak akan sular, çiçekler içinde gülün üstünlüğü, çınar ağacı, kır çiçeklerinin güzelliği, kuş türlerinin özellikleri, güzün dökülen yapraklar, arıların çalışma sistemi, bülbülün hüznünlü sesi, Uzunlu parkı, ormanların hikmeti, TEMA Vakfı'nın faaliyetleri, Erciyes Dağı konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

(74 / 1,2)

*Kış tükenir bahar gelir dayanır
Tüm ağaçlar uykusundan uyanır
Türlü renkten çiçeklere boyanır
Demet demet çiçek açar ağaçlar
Baharda tomurcuk açarken yaprak
Mest eder insanı ne güzel parlak
Güzel koku verir misali zambak
Rüzgârda doğrulur yatar ağaçlar*

Memleket içerikli şiirlerinde kaynak toplumsal yaşanmışlık, tarih ve coğrafyadır. Vatanın ve bayrağın kutsallığı, askerlik görevinin ve şehit olmanın kıymeti, yurdun coğrafi özellikleri, Atatürk'ün önderliği, Çanakkale Savaşı, Marmara Depremi, bazı yerleşim yerlerinin tanıtımı (İstanbul, Yozgat, Kapadokya, Boğazlıyan, Uzunlu) konu olarak şiirlerinde yer almaktadır.

(261 / 1, 2)

*Ey canım cihana bedel Türkiye
Senin için yanıp yanıp tüten var
Nasip olmaz dünyada bir ülkeye
Toprağına şehit kanı katan var

Ey güzel vatanım ey Anadolu
Türklerin yurdu göçlerin yolu
Her köşende âlim erenler dolu
Toprağında evliyalar yatan var*

Karakter ve mizaç özelliklerini temel alan şiirlerin kaynağı kişisel gözlem, felsefe ve varlıktır. Bu kavramı ele alan şiirlerinin büyük kısmı bir karakter özelliğinin insanoğluna etkisini anlatırken, bir kısmı tanıdığı bazı insan ve varlıkların (babası Duran Koç, arkadaşı Haluk, köpeği Hışır, isim vermeden eleştirdiği düşmanları) huy ve davranışlarını ele alır. İnsanoğlunun çocukluk (merak), gençlik (başına buyruluk) ve yaşlılık (gayesizlik) dönemlerine özgü mizaç ve hallerinin dışında mertliğe paha biçilemeyeceği, başarının cesareten gelmesi, maneviyatın insan hayatı üzerinde etkisi, yalancılardan kaçınmak gerektiği, gençliğin yanılgıları, sabırlı olmanın sonucu, kusurunu bilen insanın olgunluğu, her insanın farklı huy sahibi oluşu, münafıklığın alametleri, riya ve hilenin sonu, laf taşıyan insanların itibarsızlığı, cahille sohbetin zorluğu, dil yarası, tuzak kuranların eştigi kuyuya düşmesi, kibirli insanın özellikleri, alçak gönüllü olmanın gerekliliği, kalleşin tarifi, tembelliğin insana olumsuz etkisi, sadakat ve nankörlüğün kıyası ve benzeri konularda şiirler yazmıştır.

(204 / 1, 2)

*İnsanoğlu bir acayip hal gibi
Bazıları çok mert olur eğilmez*

*Bazıları şeker kaymak bal gibi
Bazıları ne yapacak bilinmez
Beni arayanı soranı gördüm
Erkekçe sözünde duranı gördüm
Kahbece arkadan vuranı gördüm
Benim ile bir hesabı var gibi*

Sosyal ilişki biçimleri hakkında yazılan şiirlerin kaynağı gözlem, toplumsal yaşanmışlık, toplumun idealidir. Görgü kurallarının önemi, birlik olmanın gerekliliği, ana-baba hakkı, davete icabet, sofranın açık olması, yaşlılara hürmet, akrabalık ilişkileri, erkeğin evine sadakati, zengin ve fakire gösterilen muamele farkı, kötülüğe karşı iyilik etmek, dostun acı sözü, muhannete muhtaç kalmanın zorluğu, alay etmenin kötülüğü, zıtlaşmanın anlamsızlığı, sevinci ve hüznü paylaşmanın önemi ve benzeri konular üzerinde sosyal ilişkiler işlenmiştir.

(342 / 1-3)

*Bakın benim deli gönlüm ne diyor
İnsanları mutlu eden ne varsa
Güzel olan hepisini istiyor
Varsın mutlu olsun bütün insanlar
Gönül ister tüm insanlar hür olsun
Adalette zengin fakir bir olsun
Doğruların şu toplumda yer olsun
Varsın mutlu olsun bütün insanlar
Gönül ister yalan büftan olmasın
Şu topluma fitne fesat dolmasın
Aramızda kötüye yer kalmasın
Varsın mutlu olsun bütün insanlar*

Yoğunlukta kullanılan bu temel kavramlar dışında hasret, ölüm, kader, ekonomi, ilim, kötü alışkanlıklar, siyaset ve ideoloji merkeze alınarak yazılan şiirler de mevcuttur. Hasret, kader, siyaset içeren şiirlerin kaynağı çoğunlukla bireysel yaşanmışlıktır. Ölüm, ilim, ideoloji, kötü alışkanlıklar içeren şiirlerinin kaynağı ise gözlem, tarih ve felsefedir.

5.3. Abdullah Koç'un Şiirlerinin Yapısal Özellikleri

Şiir, bir düşüncenin veya duygunun belirli bir kalıba ve ölçüye uyularak ahenkli biçimde söze dökülmesidir. Şiirde verilmek istenen mesaj bir veya birkaç cümlelerin bölünerek alt alta yazılmasıyla kümeler hâlinde iletilir, bu kümeleri dizeler oluşturur. Dizeler ikili, dördü, beşli vs. biçimde olabilir. Bu biçimsel özellik şiiri düz yazıdan ayıran en temel unsurdur. Şiirde yapı denilince genel olarak ilk dikkat edilecek noktalar birim, şekil-tür ve ahenk unsurlarıdır.

Şiirde mısraların değişik sayılarda bir araya gelip kümeleşmelerine nazım birimi denir²³². Halk şairleri genellikle kıt'a (dörtlük) nazım birimini kullanmaktadır, çünkü şiir denilince akla ilk bu tip kümeleşme gelmektedir. Bunun dışında beyit ve bentlerle yazılan şiirlere de rastlanır.

Abdullah Koç'un şiirlerinin neredeyse tamamına yakını dörtlük ile yazılmışken, çok az kısmında beyit ve bent hâlinde kümeleşme mevcuttur.

Beyit ile yazılan tek şiiri:

(28 / 1-4)

*Hiddetle bakarsın dâima bana
Ne için bilmem bunca eza bana
Hayran oldum zülfün tellerine yâr
Budur atfedilen o hata bana
Beni başkasıyla kıyas eyleme
Yine de senden olur hata bana
Her zaman taşıdım korku endişe
Gelen geçen attı iftira bana
Vefasız sevgilim göz ucuyla bak
El içinde deme merhaba bana
(...)*

Bent halinde yazılan tek şiiri:

(169 / 1, 3)

²³² Şehhalil Baş, “Âşık Hüseyin Sümmanioğlu Üzerine Bir Monografi”, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, 2018, s.87.

*Anlamak istersen aktan karadan
Oku da cehalet çıksın aradan
Eşrefî mahlukât dedi Yaradan
Bütün mahlukâttan farklıdır işin
Mademki insansın araştıır düşün*

*Kâinat emrinde yakın ve ırak
Senin görevin var, gafleti bırak
Başını göklere kaldır da bir bak
Görevi var ayın doğan güneşin
Mademki insansın araştıır düşün*

(...)

Şiirin bir başka ögesi de ahenktir. Ahenk, ritm ve ses uyumu ile sağlanmaktadır. Ritmi oluşturan ise vezin (ölçü) ve duraklardır.²³³ Halk edebiyatında sıkça kullanılan hece ölçüsü, bir dizede geçen ve sonraki dizelerde de aynı derece olan toplam hece sayısıdır.

Abdullah Koç, 7, 8 ve 11’li hece ölçülerini kullanarak şiirler yazmıştır.

7’li hece ölçüsüyle yazılan şiir örneği:

(239 / 1, 2)

*Sonun n'olur bakmadın
Ne geçerse vur hele
Usanmadın bıkmadın
Sen görürsün dur hele*

*Haram helal bilmedin
Laftan sözden almadın
Bir gün namaz kılmadın
Halin n'olur sor hele*

(...)

8’li hece ölçüsüyle yazılan şiir örneği:

²³³ Baş, “Âşık Hüseyin Sümmanioğlu Üzerine Bir Monografi”, s.87.

(60 / 1)

Rahmetine eren olsam

Mevlâ'm senin, Mevlâ'm senin

Cennetine giren olsam

Mevlâ'm senin, Mevlâ'm senin

Sonsuz şükür nimetine

Akıl ermez hikmetine

Nail olsam cennetine

Mevlâ'm senin, Mevlâ'm senin

(...)

11'li hece ölçüsüyle yazılan şiir örneği:

(176 / 1, 2)

Şu dünyayı sen başıma dar ettin

Yok mudur defterin kitabın felek

Her gün elin açtın inkisar ettin

Yok mu hiç utanman hicabın felek

Felek sen uğrattın başımı derde

Yapıştın yakama gördüğün yerde

Alacakaranlık her gün seherde

Her zaman bana mı gazabın felek

(...)

Abdullah Koç hece ölçüsünü genel olarak iyi kullansa da bazı şiirlerinde ölçü dışına çıktığı da görülür:

(229 / 3)

Evde kalan çocuk oynamaya geçecek (13'lü hece)

Eline geçirirse bir keskin bıçak (12'li hece)

Belki de elini doğrayacak (10'lu hece)

Çocuğu yalnız hiç bırakmayın (11'li hece)

Zaman zaman hece ölçüsünü sağlamak için kelimelerin aslına müdahale ettiği, yer yer hece düşmesi veya hece türemesine başvurduğu tespit edilmiştir.

Abdullah Koç, 11’li hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerinin dörtlüklerinde kullandığı durak biçimi genellikle 6+5 şeklindedir. Az bir kısmı 4+7 şeklinde yazılmıştır. Koç, şiirde durak kullanırken bir şiirin tamamında veya bir dörtlüğün tamamında aynı durağı kullanabildiği gibi her dizede vezne göre farklı durak çeşitlerini kullanmış olabilmektedir. Yani bir dörtlüğün bir veya birkaç dizesi aynı durakta iken yine aynı dörtlük içerisinde duraksız dizeler de mevcuttur.

(194 / 3)

Evlat haramlardan uzak kalırsa (6+5)

Aileden iy’ terbiye alırsa (duraksız)

Büyüğünü küçüğünü tanırsa (4+4+3)

Ne kadar sevilir ne güzel evlat (6+5)

(72 / 1,2)

Tüm âlem uykuda / yalnız kaldım (6+5)

Pek çok efkârlıyım / ben de bu gece “

Sessiz sedasızca / gaflete daldım “

Bir yağmur yağıyor / inceden ince “

Çisil çisil gelir / yağmurun sesi (6+5)

Sesi duymak için / tuttum nefesi “

Dedim şu saatte / bu neyin nesi “

Bir ılık rüzgârla / yağmur gelince “

(128 / 3)

Usanmasın komşun senin yanından (4+7)

Emin olsun malından hem canından (4+7)

Sorumlusun namusundan arından (4+7)

Yedi yerde komşu hakkı var derler (4+7)

Bir şiirde ahengi oluşturan temel yapı taşlarından olan kafiye birbirine benzeyen seslerin sayılarına göre; yarım, tam, zengin, tunç ve cinas olmak üzere beş çeşittir. Tek ses benzerliğine dayanan kafiye çeşidine yarım; iki ses benzerliği veya uzun ünlüler

(â, û, î) ile yapılan kafiye çeşidine tam; ikiden fazla ses benzerliği veya bir uzun ünlü bir ünsüzle oluşturulan kafiye çeşidine zengin; ses bakımından aynı, anlamları farklı olan kelime veya kelime gruplarıyla oluşturulan kafiye çeşidine ise cinaslı kafiye denir.²³⁴ Abdullah Koç'un şiirlerinde yalnızca tam, zengin, cinas ve tunç kafiyeyle kurulmuş ahenk örnekleri tespit edilmiştir:

(27 / 3)

Sevgilim n'olur etme eyleme naz

Yanakların pembe gerdanın beyaz

N'olursun sevgilim merhamet biraz

Derdime sen çare bul etme güzel (tam kafiye)

(236 / 10)

Yaradılış öyle doğuştan ezel

Kendisi havalı yapısı özel

O da biliyor ki hepsi güzel

Kendi rol icabı kasden beğenmez (zengin kafiye)

(38 / 5)

Kara sevdalıyım nazlı yâr sana

İnanmazsan yüreğimi yarsana

Bir Koç değil hayran bu diyar sana

Değerini bilemedin ki neyleyim (cinas)

(38 / 3)

Nasıl da özenmiş seni Yaradan

Haberin yok içimdeki yaradan

Unutamam yıllar geçse aradan

Merhamete gelmedin ki neyleyim (cinas ve tunç kafiye)

²³⁴ Salahaddin Bekki, "Anadolu Sahası Halk Şiirinde Kafiye: Tespitler ve Öneriler", *Millî Folklor* 78 (2008), s.59.

Şiirde ses uyumu sağlayan diğer bir öge de rediftir. Aynen tekrarlanan kelime veya eklerin dâhil edilmesiyle de sağlanır.²³⁵ Kafiye aranan kelimelerde aynı imlâ, görev ve mânada olan ek, kelime veya kelime grubu varsa bunlar redif olarak alınır.²³⁶

Ek hâlindeki redif genellikle yarım, tam ve zengin kafiye ile biten sözcüklere eklenerek ahengi tamamlar:

(39 / 4)

Güzel değil o benzetir gül-lere
Sevdası yayıldı dilden dil-lere
Aşkın ateşiyle düştü çöl-lere
Mecnun Leyla diye del'olmadı mı

(23 / 5)

Karlı dağlar gibi dik durur baş-ı
Kudretten sürmeli kirpiği kaş-ı
Daha süt kuzusu pek körpe yaş-ı
Koç masum duruşu hali yavrunun

(74 / 3)

Bahar gelir uykusundan uyan-ır
Bütün dallar yeşillere boyan-ır
Aman Allah buna can mı dayan-ır
Rüzgârın sesiyle öter ağaçlar

Bazı dörtlüklerde hem ek hâlinde hem de sözcük hâlinde redif birlikte kullanılır:

(22 / 3)

Unutulmaz edası var naz-ı var
Dudaktan bal sızar tatlı söz-ü var
Yanaklar gamzeli pembe yüz-ü var
Yeni aşmış bir tomurcuk gül gibi

(122 / 4)

²³⁵ Doğan Kaya, “Âşık Şiirinde Ayakla İlgili Problemler”, Türklük Bilimi Araştırmaları, S. 8, Sivas, 1999, s.335. https://dogankaya.com/fotograf/asik_siirinde_ayak.pdf (Erişim Tarihi: 25.11.2023)

²³⁶ Bekki, “Anadolu Sahası Halk Şiirinde Kafiye: Tespitler ve Öneriler”, s.63.

Fetik bağlamışlar baş-ın üstüne

Yığmışlar asbabı taş-ın üstüne

Yuyup seriyorlar yaş-ın üstüne

Asbaplar serilsin kuru dursunlar

Bazı dörtlüklerde yalnızca ‘sözcük hâlindeki redif’ kafiyele sözcüğün yanına gelir:

(323 / 3)

*Zengin çocuk doğsa altınbaş **derler***

*Fakir çocuk doğsa gözü şaş **derler***

*Nerden bulacak ki ekmek aş **derler***

Doğurmaz olaydı çocuk anası (sözcük hâlinde redif)

(17 / 5)

*Yârin gurbet elde hasta **deseler***

*Kara sevdan ile yasta **deseler***

*Kara haber verin dosta **deseler***

Eyvah hara haber geldi der m’ola

Ayrıca kafiyele hiç kullanılmadan yalnızca redif ile ahengin sağlandığı bir dörtlük de tespit edilmiştir:

(97 / 5)

*Tüm insanlar kıymetini **bilseler***

*Kurak bozkırları orman **etseler***

*Al şu fidanı da sen dik **deseler***

Yatan hasta olsam ben canlanırım

Abdullah Koç genellikle kafiye ve redifi bir arada kullanmış, ahenk bu şekilde zenginleştirilmiştir. Redifin sadece sözcük hâlinde kullanıldığı dörtlüklerin sayısı oldukça azdır. Hem sözcük hem ek olarak yani “kelimenin kökü + ek biçiminde redif + sözcük biçiminde redif” şeklinde kullanımlar mevcuttur. Fakat redifin en yaygın kullanımı ek hâlinde olanıdır. Bunlar da kimi zaman yarım, kimi zaman tam, kimi zaman zengin kafiyele tamamlar.

Âşık şiirinde dörtlüklerin son dizelerinde birbiriyle oluşturdıkları kafiye²³⁷ şeklinde tanımlanan ayak, bazen bir kelime ve ek, bazen bir kelime grubu bazen de bir dizenin tamamı şeklinde kullanılır.²³⁸ “Kendi içinde dörtlüklerin sonunda aynen tekrar eden *tek ayak* ve aynı seslerden oluşup da farklı kelimelerle meydana gelen *döner ayak* olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.”²³⁹ Âşık tarzı şiirlerde sıkça kullanılan ayak, Abdullah Koç’un bazı şiirlerinde farklı şekillerde yer alır.

(350 / 1-4)

Gelin bayram yemeğini yiyelim

Bugün bayram gelin bayramlaşalım

Taze temiz elbiseler giyelim

Bugün bayram gelin bayramlaşalım

Bize böyle emir vermiş Yaradan

Dargınlığı kaldıralım aradan

Eşi dostu dolaşalım sıradan

Bugün bayram gelin bayramlaşalım

Müslümanlar şakâvette yarışır

Bayram günü dost ve düşman karışır

Küs olanlar birbiriyle barışır

Bugün bayram gelin bayramlaşalım

Bugün bayram deli esmek olur mu

Darılmak gücenmek küsmek olur mu

Allah selamını kesmek olur mu

Bugün bayram gelin bayramlaşalım

(...)

350 No.lu şiirde ilk kıtanın ikinci ve dördüncü mısrası “tek ayak” örneğini oluşturmuştur.

(233 / 1-3)

²³⁷ Kaya, “Âşık Şiirinde Ayakla İlgili Problemler”, s.335.

²³⁸ Umay Günay, “Halk Şiirinde ‘Ayak’ Konusunda Düşünceler”, *Millî Folklor* 8, s.33.

²³⁹ Hakan Çelikten, “Âşık Tarzı Şiir Geleneğinde ‘Ayak’ Kullanımının İşlevi Üzerine”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 69 (2020), s.80.

*Bizim Haluk espirili neşeli
Her gün kafa çeker eli şişeli
Kederi yok keyfinden dört köşeli
Anlayışlı uyum sağlar bi-**zinen**

Erken kalkıp akşam erken yatıyor
Arada bir İsmail'e çatıyor
Ortalığı birbirine katıyor
Bir geliyor gürül gürül hı-**zınan**

Bizim Haluk hayat dolu bir adam
O ağzına ne gelirse der adam
Bizim için ne söylerse hür adam
Güldürüyor şaka dolu sö-**zünen**
(...)*

233 No.lu şiirde ilk kıtanın son mısrasından başlayan “döner ayak” örneği bulunmaktadır.

(136 / 1-3)

*Kış tükenip erken bahar gelince
Ilık ılık eser yel-**imiz bizim**
Ilık rüzgâr soğuk karı dövünce
Coşar boz bulanık sel-**imiz bizim**

Bahar gelir yaylalara göçerler
Koyun sağar soğuk ayran içerler
Tüm obalar ince yoldan geçerler
Çimenli çiçekli yol-**umuz bizim**

Kar eriyip yeşillenince dağlar
Oba hazır herkes yükünü bağlar
Obaya hükmeder bizde baş ağ'lar
Baş ağaya teslim mal-**ımız bizim**
(...)*

136 No.lu şiirde “döner ayak” ilk kıtanın ikinci ve dördüncü dizelerinde oluşturulmuştur.

(234 / 1-4)

Ellerden kendine düşman arama

*Ne eylerse ağzındaki **dil eyler***

Kem söz edip eşi dostu karama

Kız ar gücenirsin dost acı söyler

Aklın ermiyorsa inada koşma

Boşa celallenip kükreyip coşma

Sana zarar veren laflar konuşma

*O dilin başına bin bir **hal eyler***

Susman gerekirken ortaya çıkma

Gevezelik edip insanı sıkma

Acı söz söyleyip gönüller yıkma

*Dilin seni para etmez **mal eyler***

Mecliste kendini kontrol eyle

Aklına geleni konuşma öyle

Konuşurken iki düşün bir söyle

*Dilin seni geçmez akçe **pul eyler***

(...)

Bu şiirde “döner ayak” kullanılmakla birlikte şiirin ayağı ilk kıtanın ikinci mısrasında oluşmuştur.

Abdullah Koç’un şiirlerinde dikkat çeken, âşık tarzı şiirlerden farklı ayak türleri tespit edilmiştir. Bu şiirde ayağı ilk kıtanın ikinci dizesi oluşturmuştur:

(190 / 1-3)

Benim babam vardı sedasız sessiz

Allah’ına bağlı inançlı kişi

İnancına bağlı garip kimsesiz

*Sabahlara kadar ibadet **işi***

Dünya kelamını pek konuşmazdı

Onun işi gücü namaz niyazdı

İbadet ederdi uykusu azdı

Allah'ına bağlı inançlı kişi

Doğru konuşurdu sözleri haktı

Onun kimse ile kavgası yoktu

Uzunlu içinde seveni çoktu

Allah'ına bağlı inançlı kişi

(...)

Ayrıca Abdullah Koç'un şiirlerinde tespit edilen bir ayak türü de şiirin ilk kıtasının ilk mısrası diğer kıtaların ayağını oluşturmuştur:

(333 / 1, 2, 5)

Anlaşmak var iken zıtlaşmak niye

Konuşarak en iyiyi bulmalı

Doğru değil inatlaşmak her şeye

Biraz hoş görmeli olgun olmalı

Zıtlaşmak insanı uzaklaştırır

Anlaşmak insanı kucaklaştırır

Hoş görmek doğruya çok yaklaştırır

Anlaşmak var iken zıtlaşmak niye

Hoşgörüyle her işte anlaşılır

El ele verilir dağlar aşılır

İstenen menzile tez ulaşılır

Anlaşmak var iken zıtlaşmak niye

(...)

Aşağıdaki örnekte ise ilk dörtlüğün ikinci ve dördüncü dizesinde geçen ifadeler, diğer dörtlüklerin üçüncü ve dördüncü dizelerinde verilmektedir:

(208 / 1-3)

Yalancılık kötülüğün başıdır

Tut yalancının yapış yakasına

Fitne fesat yalancının işidir
Tükür sen alnının ta ortasına

Aldanıp da sakın o tafrasına
Gitme yalancının sen arkasına
Tut yalancının yapış yakasına
Tükür sen alnının ta ortasına

İster sana isterse başkasına
İftira ediyorsa arkasına
Tut yalancının yapış yakasına
Tükürsen alnının ta ortasına

(...)

Aşağı verilen şiirde ayak, şiirin ilk kıt'asının üçüncü dizesinin ilk durağına kadarki bölümde ve dördüncü dizenin tamamındadır. Diğer dörtlüklerde de bu şekilde verilmiştir:

(221 / 1-3)

Öyle insan var ki Allah'tan korkmaz
Sözüne inanma gözün görmeden
İşi yalan fitne usanmaz bıkmaz
Sözüne inanma gözün görmeden

Öyle insan var ki sanki bir fener
Fırıldak gibidir her yana döner
İşi yalan fitne ondaki hüner
Sözüne inanma gözün görmeden

Namuslu insana iftira atan
Ortalığı toza dumana katan
İşi yalan fitne o bir şarlatan
Sözüne inanma gözün görmeden

(...)

Şiir yapısı incelemelerinde nazım birimi ve ahenk unsurlarının dışında tespit edilecek noktalardan biri de şiirin şekil-tür özellikleridir. Türk halk şiiri üzerine

araştırma yapan birçok bilim insanı bazı sabit özellikler tespit etmiş olmanın yanında şiirin tercihine, tutumuna bağlı olarak bazı çeşitlenmelerin üzerinde durmuşlardır. Bu durum zamanla şiirde var olan iç ve dış unsurların yani içerik ve görüntünün hangi tanımlamalarla açıklanacağına dair tartışmaları beraberinde getirmiştir. Şiirde “şekil” ve “tür” kavramları ortaya atılarak irdelenmiş fakat konu üzerinde -genel bir kanaate varılabilecek bir noktaya taşınsa da- ortak bir sonuca varılamamıştır.

Öcal Oğuz’a göre²⁴⁰ halk şiirinde “şekil” dışarıdan görülebilir nitelikleri içerisine almalıdır. Bu özellikler ise kafiye örgüsü, nazım birimi, vezin ve şiirin hacmi olabilir. Nazım türleri ise nazım şekli belirlendikten sonra şiirin konusuna ve ezgisine göre birbirinden ayırt edilebilir. Öcal Oğuz’un bu doğrultuda yaptığı tasnif²⁴¹ ise şu şekildedir:

A) Nazım Şekilleri

- 1) Mani
- 2) Koşma
- 3) Destan

B) Nazım Türleri

1) Ezgi Ağırlıklı Türler

- a) Türkü
- b) Varsağı
- c) Semai
- d) Koşma

2) Konu Ağırlıklı Türler:

- a) Koçaklama
- b) Taşlama
- c) Güzelleme
- d) Destan
- e) İlahi
- f) Devriye
- g) Nutuk
- h) Şathiye

²⁴⁰ M. Öcal Oğuz, “Halk Şiirinde Tür ve Şekil Meselesi”, *Milli Folklor* 19 (1993), s.15.

²⁴¹ M. Öcal Oğuz, *Halk Şiirinde Tür, Şekil ve Makam*, Ankara: Akçağ, 2019, s.21-22.

3) Ezgi ve Konu Ağırlığı Aynı Yoğunlukta Olan Türler

- a) Ninni
- b) Ağıt
- c) Mani

Âşık tarzında en çok kullanılan nazım şekillerinden biri koşmadır. Yapı, tür ve ezgi bakımından çeşitlilik göstermektedir.

Koşma; âşıkların ayak kullanmak suretiyle dördlüklerle vücuda getirdikleri, daha ziyade 11 hece ile ve hemen her konuda söyledikleri şiidir.” 11 heceli şiirler olarak bilinmekle beraber, cönklerde 8 heceli olarak da karşımıza çıkabilmektedir. Kafiye düzeni ilk dördlükte (abab, abxb, aaab) şeklinde değişik olabilir. (...) Diğer dördlükler; (cccb, dddb, eeeb...) düzeninde kafiyelenirler.²⁴²

Abdullah Koç, gelenekten gelen bir saz şairi değildir fakat koşma tarzına uygun 107 adet şiir yazmıştır. Kafiye örgüsü “aaab / cccb / dddb / ...” şeklinde olan koşmaların sayısı 9, “abab / cccb / dddb / ...” şeklinde olanların sayısı 94, “abcb / dddb / eeeb / ...” şeklinde olanların sayısı ise 4’tür.

Kafiye örgüsü “aaab” ile başlayan şiir örneği:

- (a) *Gece gündüz uykusu yok*
- (a) *Hiç kimseden korkusu yok*
- (a) *Şahsı için kaygısı yok*
- (b) *Çok meslekten yüce polis*
- (c) *Görev alır dağda taşta*
- (c) *Sıcak soğuk karda kışta*
- (c) *Olayları bir bakışta*
- (b) *Çözer gündüz gece polis*

Kafiye örgüsü “abab” ile başlayan şiir örneği:

- (a) *Bostan zamanıdır yanaştık güze*
- (b) *Köyün halkı kağrı hacet hazırlar*
- (a) *Tüm Uzunlu halkı dolar Köt’öze*
- (b) *Toplanırlar gayrı bostan bozarlar*

²⁴² https://dogankaya.com/fotograf/asik_siirinde_t%C3%BCr_sekil_meselesi.pdf s.3. (Erişim Tarihi: 26.11.2023)

- (c) *Toplanmışlar hep girmişler bostana*
- (c) *Bezenmişler al yeşilli fıstana*
- (c) *Herkes selam gül gönderir dostuna*
- (b) *Dostlara uzaktan selam yazarlar*

Kafiye örgüsü “abcb” ile başlayan şiir örneği:

- (a) *Uykudan mı kalktın saç baş dolaşık*
- (b) *Görünmüyor al yanağın yüzlerin*
- (c) *Tel tel olmuş eteğine yığılmış*
- (b) *Saçlar örtmüş eteklerin dizlerin*
- (d) *Gelip senin saçlarını örsünler*
- (d) *Çık dışarı güzelliğin görsünler*
- (d) *Allah için bir karara varsınlar*
- (b) *Konuş da duysunlar tatlı sözlerin*

Abdullah Koç’un şiirlerinde kullandığı bir diğer nazım şekli destandır. “Toplumları derinden etkileyen tarihî ve sosyal olayları anlatan uzun manzum hikâye”²⁴³ olan destan, divan ve halk edebiyatında farklı eserleri karşılamaktadır.²⁴⁴ Şekil bakımından koşmaya benzeyen destanlar, koşmadan dörtlük sayısı, konu, anlatım ve ezgi yönünden ayrılır.²⁴⁵ Beş veya yedi dörtlükten az olmamak kaydıyla yüzü aşkın dörtlük sayısına ulaşabilmektedir.²⁴⁶ Abdullah Koç doğa, (1999 Marmara depremi, kış ayında yapılan zorlu yolculuk), kültürel yaşam, din (hac vazifesini yerine getirirken geçirilen süreçler), ekonomi, özlem, vatan (Çanakkale Savaşı), siyaset (belediye başkanı iken yöresinin imar süreci) ve benzeri konularda destan nazım şeklinde toplam 48 şiir yazmıştır.

Abdullah Koç’un kafiye örgüsü, birim sayısı veya konu bakımından koşma ve destan dışında kalan şiirleri de vardır. Koşma ve destandan farklı kafiye örgülerine sahip şiirlerinden bazıları şunlardır:

(115 / 1, 2)

²⁴³ İslam Ansiklopedisi

²⁴⁴ Özkuş Çobanoğlu, *Âşık Tarzı Kültür Geleneği ve Destan Türü*, Ankara: Akçağ, 2021, s.21-22.

²⁴⁵ Yakup Karasoy, “Destan Kavramı”, *Milli Folklor* 2/10 (1991), s.40.

²⁴⁶ Çobanoğlu, *Âşık Tarzı Kültür Geleneği ve Destan Türü*, s.22.

- (a) *Saban kağı insan bir de öküzler*
(b) *Dördümüz bir beraberce yaşadık*
(a) *Şimdi benim gönlüm o günü özler*
(b) *Çünkü biz mazide beraber kaldık*
(c) *Kırlarda otlatır öküz güderdik*
(c) *Geçmişte onunla beraber idik*
(c) *Öküzler çalışır bizler de yerdik*
(a) *Derin iz bıraktı bizde öküzler*
(...)

Yukarıdaki örnekte kafiye örgüsü abab / ccca / ddda / ... şeklinde devam etmektedir.

(124 / 1, 2)

- (a) *Bin dokuz yüz elli öncesi gelse*
(b) *Ben o günleri çok özliyorum*
(a) *Gençler o kağı devrini bilse*
(b) *Yine o günleri arzuluyorum*
(c) *Bahar olsa gezsem yazı yabanı*
(c) *Öküzlere koşsam kara sabanı*
(c) *Çarığının çitelense tabanı*
(d) *İşte şimdi gönlüm bunu arzular*

Yirmi dört kıtadan oluşan bu şiirde “abab” şeklinde başlayan kafiye örgüsü ikinci kıtadan beşinci kıtaya dek kendi içinde farklı ayak oluşturmuş, altıncı kıtadan şiirin sonuna dek ise yeni bir kafiye ile devam etmiştir. Bu tip örneklere sıkça rastlanmıştır.

Ayrıca “abac / dddc / eeec / ...” şeklinde, “aaab / cccd / eeed / ...” şeklinde kafiye örgüsüne sahip şiirlere de rastlanmıştır.

Abdullah Koç’un şiirleri incelendiğinde ağırlıklı olarak heceye dayalı nazım şekillerinden koşma ve destan biçiminde şiirleri olduğu görülse de heceli serbest şekilde yazdığı şiirleri de mevcuttur. Bu şiirlerin de bir kısmı konu ve hacim bakımından koşmaya, bir kısmı destana yaklaşmaktadır. Koşma biçimiyle yazılmış şiirlerinin sayısı 107, destan biçimiyle 48 ve geriye kalanların sayısı 195 kadardır.

Abdullah Koç'un şiirlerinde nazım türlerinin çeşitlilik gösterdiği görülmektedir. Âşık edebiyatı nazım türlerinden *güzelleme*, "Âşk ve güzellik üstüne yazılan şiirlerdir."²⁴⁷ *Koçaklama*, "Yiğitçe eda ile söylenmiş 11 heceli şiirlerdir. Bazen 8 hece ile söylenmiştir. *Taşlama*, "Kişiyi, toplumu veya çağı yeren şiirlerdir."²⁴⁸

(5 / 1-3)

Bir güzel gördüm de halı dokuyor

Nakışlar döküyor eli güzelin

Efkârlı mı nedir baygın bakıyor

Gamlı görünüyor halı güzelin

Ne güzel hünerli kınalı eller

Halıya dokunur desenler güller

Nasıl konuşuyor ne güzel diller

Halıya işlenmiş gülü güzelin

Bakınca bellidir ruhu ne ince

İşi güzel halısını görünce

Ne güzel dokuyor emek verince

O güzel parmağı eli güzelin

(...)

(Yukarıda koşma şekliyle yazılan şiirler, *güzelleme* türündedir.)

(266 / 6, 9, 13)

Gezdim gördüm kırk beş yerde şehitlik

Ayrı ayrı kahramanlık yiğitlik

Hem savaş var hem insanlık hem mertlik

Gör neler yazmışlar Çanakkale'de

Nasıl kahramanlık nasıl mücahit

Çanakkale destan kâinat şahit

Burada iki yüz elli üç bin şehit

Toprağa girmişler Çanakkale'de

²⁴⁷ Erman Artun, *Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı-Edebiyat Tarihi / Metinler*, Ankara: Karahan Kitabevi, 2016, s.139.

²⁴⁸ https://dogankaya.com/fotograf/halk_siirinde_bicim_ve_tur.pdf (Erişim Tarihi: 25.11.2023)

*Vatani candan aziz bilmişler
Vatan için canlarını vermişler
Şehitlik mertebesine ermişler
Hakk'a yürümüşler Çanakkale'de*

(...)

(Yukarıda örneği verilen, destan nazım şekliyle yazılan şiir koçaklama türündedir.)

(211 / 2-4)

*Görünmez düşmandır çok sinsi durur
Bazan uslu olur bazan kudurur
Kalleşçe insanı arkadan vurur
Kuzunun postuna bürünür riya
Kendini bildirmez namertlik işi
Dost gibi görünür gelip gidişi
Göstermez hep saklar zehirli dişi
Yılan gibi yerde sürünür riya*

*Çok alçalır varır isen üstüne
Belli etmez girer kuzu postuna
İlk fırsatta zarar verir dostuna
Düşmandır dost gibi görünür riya*

(...)

(Koşma nazım şekliyle yazılan şiir, taşlama türüne girmektedir.)

Âşık edebiyatı geleneğine ait olmayan şairlerin şiirleri ve âşık edebiyatı nazım şekilleri dışında kalan eserler için *lirik, didaktik, satirik, epik, dramatik, pastoral* diye isimlendirilen şiirlerin, tema ve konu adlandırması olduğunu belirten Gıyaseddin Aytaş, bazı kaynaklarda tür olarak değerlendirildiğini belirtir.²⁴⁹

²⁴⁹ Gıyaseddin Aytaş, “Edebî Türlerden Yararlanma”, *Milli Eğitim Dergisi* 169 (2006). <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/470206> (Erişim Tarihi: 27.11.2023)

a) Lirik şiir; etkileyicilik bakımından hüzn, sevgi, sevinç, acı, keder vb. duygulara dayalı durumları yansıtır. His ve hayal unsurları bakımından zengindir. Lirik şiirin temel amacı, duygulara hitap etmesi ve duyguları dile getirmesidir.

(1 / 1-3)

*Seher yeli derler şafakta başlar
Küfûl küfûl eser okşar yanağı
Alacakaranlık ötüşür kuşlar
Dertli âşıkların ilham kaynağı
Eser seher yeli uykuda âlem
Âşıklar uyanır elinde kalem
Yazar sevgiliye gönderir selam
Götür sevgiliye der seher yeli
Eser seher yeli dallar sallanır
Âşıklar var efkârlanır gamlanır
Seninle yârine selam yollanır
Götür sevgiliye ver seher yeli*

(1 No.lu şiir birim sayısı bakımından koşmadan, konu bakımından destandan ayrılır. Dolayısıyla güzelleme türüne dâhil edilemez. Tür bakımından lirik şiirdir.)

b) Pastoral şiir; doğayı ana kavram olarak ele alan ve amacı sadece doğayla ilgili gözlemleri anlatmak olan şiirlerdir. Bir şiirin pastoral olabilmesi için mutlaka gözleme dayalı olması gerekir. Şiirde doğa temel amaç olmalıdır.²⁵⁰

(78 / 1,2,4)

*Bahar gelir bütün canlı uyanır
Mevsimlerin en güzeli ilkbahar
Ağaçlar canlanır yeşil boyanır
Ne tarafa baksan güzellikler var*

²⁵⁰ Aytaş, “Edebî Türlerden Yararlanma”. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/470206> (Erişim Tarihi: 27.11.2023)

*Bahar ile başlar yeni umutlar
Yağmur yağar rahmet saçar bulutlar
Boy atar çimenler çiçekler otlar
Yemyeşil çimenler otlar baharda

Bahar ile gelir gök gürültüsü
Uyandırır tabiatı herkesi
Bir de karışınca kuşların sesi
Bülbül öte öte çatlar baharda*

(78 No.lu şiir kafiye örgüsü bakımından koşma ve destandan ayrılır. Tür bakımından pastoral özellik gösterir.)

c) Didaktik şiir; tamamen bir ders vermeyi ve bir sonuç çıkarmayı amaçlayan şiirlerdir.²⁵¹

(336 / 1-3)

*Kimseye açılma sırrını sakla
Açılırsan sonra pişman olursun
El oğlu acımaz gidersin takla
Perişan ederler zorda kalırsın

İlle vereceksen sırrını ver merde
Yakayı kaptırma sakın namerde
Akılsız başını sokarlar derde
Sakın bir kalleşe verme sırrını

Sakla da sır senin esirin olsun
Saklamazsan ona esir olursun
Sonun perişandır Allah korusun
Sakın bir kalleşe verme sırrını*

(Kafiye örgüsü bakımından heceli serbest şekil olarak yorumladığımız 336 No.lu şiirin türü didaktiktir.)

²⁵¹ Aytas, “Edebî Türlerden Yararlanma”. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/470206> (Erişim Tarihi: 27.11.2023)

d) Epik şiir; genellikle olağanüstü bir üslûp ve destansı bir tarzla kaleme alınmış eserlerdir. His ve hayal unsuruna daha az yer verilir. Teması kahramanlık olduğu gibi, başka konular da olabilir.²⁵²

(267 / 5,6,7)

Adın Mehmetçik'tir kılıcın kanlı

Şehitlik şereftir göğsün imanlı

Tarihin geçmişin şerefli şanlı

Sen tarihe destan gibisin asker

Allah Allah dedin sefere çıktın

Nice hükümdarı kabına tıktın

Tacını tahtını başına yıktın

Sen fırtına tufan gibisin asker

Söyle mehter marşı gürlesin sesin

Sesin yankılansın dağ taş inlesin

Bizler uykudayken sen nöbettesin

Sen uyanık aslan gibisin asker

(267 No.lu şiir, birim sayısı bakımından koşmadan ayrılır. Şiir türü epiktir.)

e) Satirik şiir; toplumun, kişilerin veya bir olayın kusurlu ve gülünç yönlerini alaycı ve iğneleyici bir dille işleyen şiirlere satirik şiir denir.²⁵³

(304 / 1,2,4)

Dağlar gibi güvendiğim dostlarım

İçlerinde ne kötüler var imiş

İncelerim ta uzaktan taslarım

İnsanı yücelten namus ar imiş

Nerde eski dostlar yüzüme gülen

Hepsi sanat etmiş iftira yalan

Eski dostum şimdi zehirli yılan

Dostum sandım meğer yılanlar imiş

²⁵² Aytaç, “Edebî Türlerden Yararlanma”. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/470206> (Erişim Tarihi: 27.11.2023)

²⁵³ <https://www.edebiyatokulu.org/2015/12/satirik-siir.html> (Erişim Tarihi: 27.11.2023)

*Arkamdan söylerler asılsız lafı
İmanı yok kaldırmışlar insafı
Velveleye veriyorlar etrafı
Yalanlar dolanlar hep yazar imiş*

(Sekiz dörtlükten oluşan 304 No.lu şiir birim açısından koşmadan ayrılır. Türü satiriktir.)

f) Dramatik şiir; eğer bir olay anlatılıyorsa ve bir olaya bağlı olarak duygular alınmışsa o şiirlere dramatiktir demek mümkündür. Genellikle, acıklı ve korkunç olayları anlatan şiirler için verilen bir ad olmakla birlikte, dram aslında bir canlandırma olduğu için, dramatik şiirleri bir durumu canlandırmaya aracı olan şiirler olarak adlandırmak gerekmektedir.²⁵⁴

(92 / 1-3, 16-18)

*Elli altı yılı felaket arzı
Böcek ile doldu dağ bayır yazı
Yedi mahsulümüz aç koydu bizi
Bu da çiftçilerin kırdı belini
Süneler kapladı düzü ovayı
Mateme çevirdi şimdi havayı
Allah'a emanet nice duayı
Yaradan'ım gör çiftçinin halini
Yaradan'ın cilvesine doyulmaz
Asırlardır böyle bir şey duyulmaz
Yıldız sayılır da süne sayılmaz
Şaşırtılar çiftçilerin yolunu*

(...)

*İnsanın üstüne derhal sürünür
Buğdayın içinden çıkmaz erinir*

²⁵⁴ Aytas, “Edebî Türlerden Yararlanma”. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/470206> (Erişim Tarihi: 27.11.2023)

*Buğdaya baktık ki kapçık görünüür
Görünce buğdayı kesildi güman*

*Biz zannettik bizim ile yarıcı
Yeşilken hep yemiş dışının harcı
Vijdansız ne ile verelim borcu
Sen cevap ver borçlu geldiği zaman*

*Görün hele şu sünenin işini
Nasıl yedi buğdayların yaşını
Hep yedi özünü koydu boşunu
Yıldık zalim böcek senden el aman*

(Yirmi dörtlükten oluşan 92 No.lu şiir ayrıca üç farklı ayakla yazılmıştır. Birim ve konu olarak destana uysa da kafiye örgüsü bakımından ayrılır. Bu durumda şiirin türü dramatik şiirdir.)

Tezde güzelleme, taşlama ve koçaklama türleri koşma ve destan şekline uygun olanlar için ele alınmakla birlikte, bu nazım şekillerinin dışında kalan şiirler lirik, satirik, didaktik, epik, pastoral ve dramatik tür adı altında incelenmiştir.

5.4. Abdullah Koç'un Şiirlerinde Dil ve Üslup

Şiir dili, günlük dilden pek çok yönüyle ayrılır ve şiirde üslup ve dil birbiriyle yakın ilişki içindedir. Nurullah Çetin, şiir dilinin, bir milletin gündelik yaşantısı içinde kullandığı ortak dil içinde özel bir sanat dili olduğunu ve iletişimsel kullanımının ötesinde bir işlevi olduğunu ifade eder.²⁵⁵ Üslup ise “bir kişinin duygu, düşünce ve hayallerini sözle ya da yazıyla kendine has bir tarzda dile getiriş, ifade ediş biçimidir.”²⁵⁶

Artun’a²⁵⁷ göre şairin dilini ve üslubunu belirleyen temel unsurlar vardır. Şairin kelime kadrosunu işledikleri konular ve yaşamlarının çeşitli dönemlerinde içinde bulundukları durum; anlatım şekillerini gelenek, edebî tür ve yazıldığı dönemin sanat anlayışı; üslubunu ise şairin kültür yapısı, şiirin söylenme nedeni, seslendiği kitleyle ilişkisi ve dilin imkânlarını kullanma noktasında yaptığı seçimler belirlemektedir.

²⁵⁵ Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, s.171.

²⁵⁶ A.g.e. s.204.

²⁵⁷ Artun, “Âşık Tarzı Halk Edebiyatında Üslup”, s.23-26.

Şiirlerin ve şairlerin dil özelliklerine dair benzer çalışmalar incelendiğinde, dilin kullanımının öncelikle şairin ait olduğu ülkenin resmî diline, daha sonra yaşadığı yörenin mahalli kelimeleri ve ağız özelliklerine, yine şairin tercihinine bağlı olarak kelimenin ekinde veya kökünde yaptığı özgün değişikliklere, sözcüğün türüne, yabancı sözcük kullanıp kullanmadığına ve benzeri durumlara göre belirlenebileceği görülmüştür. Ayrıca ikileme, pekiştirme, ünlem, kalıplaşmış ifadeler, deyim ve atasözlerinin kullanımı da dil malzemesinin ürünleri (konuşma dili unsurları) olarak değerlendirilmiştir.

Abdullah Koç'un şiirlerinde kullandığı kelimelerin çoğu yazı diline uygun biçimde Türkçe kaleme alınmıştır. Bununla beraber, doğduğu kasaba olan Uzunlu'dan askerlik dönemi ve meslek hayatındaki yaklaşık on bir yıllık dönem dışında uzak kalmamıştır. Doksan iki yıllık ömrünün yetmiş yılından fazlasını kasabasında geçiren Abdullah Koç için yerel dil unsurlarını kullanmak da kaçınılmaz olmuştur. Bunun dışında dilimize onlarca yıl öncesinden girmiş ve artık yerleşmiş olan yabancı sözcüklerin yanında yaşadığı dönemin sunduğu yeni sözcüklere de rastlanır.

Yabancı sözcüklerin kullanıldığı dörtlük örneği:

(132 / 2)

*Kimi **tiyat**ro sever kimi **sinema***

***Zevk**lerimiz ayrı olsa da ama*

Caiz** değil birbirini **kınama

*İy'ce tanıyalım **kültür**ümüzü*

Yukarıda verilen şiirde “caiz”, “zevk” kelimeleri dilimize Arapçadan, “kültür” ve “sinema” kelimeleri Fransızcadan, “tiyat

Yerel sözcüklerin kullanıldığı dörtlüklere sıkça rastlanılmaktadır:

(137 / 5)

***Karasaban boyunduruk** gördün mü*

*Çamur karıp **kerpiç** duvar ördün mü*

*Harmanı aktarıp **düven** sürdün mü*

Düvene bindirsem süremezsün ki

²⁵⁸ TDK. Türkçe Sözlük. (Erişim Tarihi: 15.11.2023)

(124 / 8,11)

*Kağnıyı yükletsem **urgan** bağlasam*

*Yara yolda şu **mazı**yı yağlasam*

*Kağnı **cazı**lasa ben de ağlasam*

Gelen geçen beni teskin etseler

*Sabah erken kalksam giysem **çarı**ğı*

*Bir elime alsam **sabı**ndırığı*

*Öküzlere koşsam **boyunduru**ğu*

Öküzlerin kulağından tutsalar

Şairin yaşadığı ortamın ağız özellikleri, ses yutumu, kelimenin ekinde veya kökünde meydana gelen ses düşmesi veya türemesi, sözcüğün yanlış kullanımı dil sapmalarının temelini oluşturur. Dil sapması örnekleri:

(323 / 4)

*Zengin çuha giyse **iy**' olmuş derler*

*Parası çoktur da **yen**' almış derler*

Fakir çul giyerse bu çalmış derler

Nerden aldı derler yoktur parası

Bu dörtlükte “iyi” ve “yeni” kelimeleri hece ölçüsünü sağlamak için ses yutumuna uğramıştır. Burada kelimelerin sonundaki ünlü harfin yutulduğu görülür. Kelime ortasında ve ünsüz özellikteki harfin yutulduğu örnekler de karşımıza çıkmaktadır:

(116 / 3)

Ciritlerde yarışlarda süslendi

Kışnedikçe sahibine seslendi

*Kanlı savaşlarda görev **üslendi***

Toza dumanlara karıştı atlar

(330 / 2)

*Yaradan 'ım yolumuzu **şası**rma*

Bizi nice sarp dağlardan aşırma

Yolumuzu muhannete düşürme
Bizi muhannete muhtaç eyleme

Bu örneklerde “üslendi” kelimesinin aslı “üstlendi” olmalı, “şaşıрма” kelimesinin yerine de “şaşırtma” kullanılmalı iken şairin bu noktada kafiye için dil sapması yoluna giderek kelime içindeki “t” harflerini düşürdüğü görülür.

(112 / 6)

Misafirler büyükler hep sedirde
Kadınlar küçükler oturur yerde
Nerde** kaldı ah o günler **nerede
O tatlı hatıra gönlümde yatar

Bu dörtlükte “nerede” kelimesinin hem doğru kullanımı hem kelimenin ortasındaki ünlü harfin düşürülmesi örneklenmiştir. Buradaki amaç dizeyi vezne uydurmaktır.

(134 / 11)

Ya bir güzel kızı gelin etmişler
Ya bir kızı zorla alıp gitmişler
*Ya da **birin** sevdiğinden etmişler (**birini**)*
Bu acı üstüne türkü yakılmış

Bu örnekte hece ölçüsünü sağlamak için belirtme hâli ekinin düşürülmesi söz konusudur.

Ağız özellikleri Korkmaz’a göre²⁵⁹ “Bir dilin veya lehçenin yazı diline oranla ve çoğunlukla ses, bazen de şekil, anlam ve söz varlığı bakımından birbirinden az çok ayrılan konuşma biçimleri”dir.

(335 / 5)

Sana her gün cilde eder naz eder
Her gördüğü erkeklere göz eder
*Yakar seni **ciyerini** köz eder (**ciğer**)*
Sonra yanar yanar kül olur gönül

²⁵⁹ Zeynep Korkmaz, *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları, 2010, s.4.

(113 / 8)

Bak neler çıkardı şu elin oğlu

*Şalvar gitti giydik **kinot pantolu** (külöt pantolon)*

Bilmiyorum kimler açtı bu yolu

Kim olursa olsun yol da değişti

(118 / 1)

***Malihülle** derler bizde (malihülya)*

Az ekip çok kaldırmaya

Bu yıl ekin bolluk sözde

Hayallere daldırmaya

(105 / 7)

Koç'um o günleri sen de yaşadın

Hatıranla bu günlere taşıdın

*Pek çok insan vardı senin **yaşydın** (yaşıtın)*

Onun için bizim nesil köprüdür

(158 / 2)

*Yol ver karlı dağlar sılama **varam***

Seher yeli esti açıldı yaram

*Sılaya hasretim burda ne **duram***

Yol ver dağlar ben sılama varayım

Bu dörtlükte “varam” ve “duram” kelimeleri eski biçimde kullanılmıştır. Aynı dörtlüğün son dizesinde geçen “varayım” kelimesi şair tarafından varmak fiilinin farklı biçimlerde kullanıldığını göstermektedir. Bunun sebebi kafiye ve ayağı ahenkli hâle getirme çabasıdır.

(24 / 1,2)

İkimiz de bir kavile varalım

*Aldanıp da el sözüne **uymuyak***

Ahdedelim sözümüzde duralım

*Aramıza münafıklar **sokmuyak***

Uğrun uğrun bizi kimse görmesin
Aman aşkımıza zarar vermesin
Bakma el sözüne ne derse desin
*Boş verelim canımızı **sıkmıyak***

Bu şiirin iki farklı dördlüğünde görüldüğü üzere “uymuyak”, “sokmuyak” ve “sıkmıyak” sözcüklerinde emir/istek çekiminin çokluk birinci şahıs yazımı yerel söyleyişe göre şekillenmiştir. Yine aynı dördlüklerde “varalım”, “duralım” ve “boş verelim” sözcüklerinde ise yerel söyleyiş değil İstanbul Türkçesi yazımı tercih edilmiştir. Her iki söyleyiş biçimine de hâkim olan Abdullah Koç’un yerel söyleyişi kullanmasının nedeni anlatıma özgünlük katmaktır.

(120 / 8,16)

Sıra gelir oyuk taşa dökeriz
Ya bir at koşarız ya da bir öküz
*Bulgur tava **geleneye** döneriz (gelene dek)*
Döne döne setenlerdi hayvanlar
Bulgur pilavıdır deyip geçersin
Yanında da bir tas ayran içersin
*Belki **beğenmessin** yemek seçersin (beğenmezsin)*
*Bu kültürü **bilmiyenler** ne anlar (bilmeyenler)*

Bu şiirin iki farklı kıtasında başka çeşitlerde yerel söyleyişe rastlanmıştır. İkinci kıtada yer alan “beğenmessin” kelimesinde fiile gelen geniş zamanın olumsuz hali “maz/mez” eki ve ikinci teklik şahıs ekinin birlikte kullanımı yöresel söyleyişte “z” harfinin “s” harfine dönüşmesine neden olmuştur. Diğer örnek “bilmiyenler” sözcüğünde ise “ma / me” olumsuzluk eki dar ünlü ile biten kelime köküne gelerek yerel söyleyişte dar ünlüye dönüşerek ifade edilmiştir.

Konuşma dilinde ikileme, pekiştirme, deyim, atasözü, özdeyiş ve benzeri unsurlar anlatımı güçlendirmek için sıkça kullanılır. Konuşma dili unsurlarına dair bazı örnekler:

(35 / 2)

*Karlar **namlı namlı** dağlar sıralı*
***Kıvrım kıvrım** yollar beni yoralı*

*Ayrı düştüm yârdan gönlüm yaralı
Tabip ol da nazlı yârim sar beni*

(113 / 15)

*Uzun saçlar **bölük bölük** örülür
Alna dökülünce güzel görünür
Şimdi artık kuaföre varılır
Saçlar da değişti tel de değişti*

Bu dörtlüklerde aynı kelimenin tekrarıyla oluşan ikilemeler göze çarpar. Abdullah Koç'un kullanmış olduğu ikilemeler genelde bu şekilde kullanılmıştır.

(312 / 5)

*Koç'um misafirin **apayrı** yeri
Kim gelirse fakir zengin her biri
Bu adetler eski şimdi **dipdiri**
Taptaze duruyor adetlerimiz*

Dörtlükte pekiştirmenin üç farklı örneği sunulmuştur.

(128 / 5)

*Komşunu incitme **canını yakma**
Merhamet şefkati **elden bırakma**
Onun namusuna **kem gözle bakma**
Yedi yerde komşu hakkı var derler*

Bu örnekte “can yakmak”, “elden bırakmamak” ve “kem gözle bakmak” deyimleri bir arada kullanılmıştır.

(320 / 2)

***Değirmen dertlidir döner bildirmez**
Kötü kadın düşman güler bildirmez
İt bir garip dosttur ürer bildirmez
Bu bir atasözü böyle bilesin*

Dörtlüğün son dizesinden anlaşıldığı üzere Koç şiirlerinin bazı bölümlerinde atasözlerinden de faydalanmıştır.

(57 / 3)

İnsanlar kıyafetle ağırlanır

Sözüyle sohbetiyle uğurlanır

Söz bilmezse bocalar çok zorlanır

Söz bilmezse belli olur halinden

Öyle söz vardır ki bitirir işi

Öyle söz vardır ki kestirir başı

Hasım eder birbirine kardaşı

Güzel sözler bilmeyenin dilinden

Gece ise sözü çekerek konuş

Gündüz sağa sola bakarak konuş

Sözü ta beynine sokarak konuş

Sözlerini hissetsinler derinden

57 No.lu şiirin bir kısmının örneklendiği bu dörtlükler incelendiğinde Mevlana'ya ait “İnsanlar kıyafetiyle karşılanır; ilmiyle ağırlanır, ahlakıyla uğurlanır.” sözü ve Yunus Emre'ye ait “Söz ola kese savaşı, söz ola bitüre başı” deyişinin yanlış kullanımıyla²⁶⁰ “Söz ola bitire savaşı, söz ola kestire başı” olarak Abdullah Koç'un şiirinde ödünçleme yapılarak kullanılmıştır.

Koç'un bazı şiirlerinde dil malzemesini oluşturan unsurların bir arada kullanıldığı örnekler karşımıza çıkmıştır. Bu tip örnekler tek bir dörtlükte olabildiği gibi şiirin bütününe yayıldığı da görülmüştür.

(132 / 3)

Müzük sever anlamassa baleden

Hepisi de kültür ayrılık neden

Kınamak ne esasını bilmeden

Birleşip sevelim birbirimizi

(106 / 10-13)

²⁶⁰ https://tdk.gov.tr/wp-content/uploads/2020/03/7_A.-Azmi-Bilgin_-YUNUS%E2%80%99UN-S%C3%96Z%C3%9C-5.pdf (Erişim Tarihi: 28.11.2023)

*Gençliğimde sorumsuzdum **hürüdüm***

Güllü çorap çarık giydim yürüdüm

Kar yağdıkça dama çıktım kürüdüm

Ah o günler kışa kara getirdi

Çileli günlerdi uğraştım durdum

*O harlı tandırda **iskembi** kurdum*

Çulu ta döşüme çektim oturdum

Zaman bizi sobalara getirdi

Çuvalları üst üstüne ekledim

*Un **üğütmek** için kağı yükledim*

*Gittim değirmene **nöbet bekledim***

Değirmenci bize sıra getirdi

*Ben tarlaya **ızgın melemir** ektim*

*Hasat ettim bezir yağı **eld'ettim***

Yemeğe kor iken ekmek gevrettim

Zaman tekrar ot yağlara getirdi

Bu şiirde dil malzemesinin hem söz varlığını (ızgın melemir), hem ağız özelliğini (üğütmek), hem dil sapmasını (eld'ettim) hem de konuşma dili unsurlarını (nöbet bekledim) yansıtan örneklere rastlanılmıştır.

Abdullah Koç'un şiirlerinde tespit edilen dil malzemesine dair örnekler bu kadarla sınırlı değildir. Fakat çalışmayı aşırı detaya boğmamak için bir veya birkaç örnek vermenin uygun olacağı düşünülmüştür.

Abdullah Koç'un şiirlerinde üslup konusu ise cümle yapısı, anlatım türleri ve söz sanatları başlıkları altında sınıflandırılarak inceleyebilir. Nurullah Çetin şiirde kullanılan cümle yapısının nesirden farklı olması gerektiğini, dolayısıyla da kendine özgü bir kelime dizgisiyle cümle kurulabileceğini belirtir.²⁶¹ Ahenkli söyleyişin sağlanması için de şairler sık sık devrik cümle kullanabilmektedir. Abdullah Koç da şiirlerinde yer yer anlatımı etkili kılmak için bu yöntemi sıkça tercih etmiştir. Koç'un dörtlüklerinde zaman zaman göze çarpan çok az sayıda eksilteli cümlelerin yanı sıra kurallı cümle biçimini epeyce kullandığı görülmüştür.

²⁶¹ Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, s.191.

Ayrıca kurduğu cümleleri bazen bir dize içerisinde sonlandırdığı bazen de sonraki dizeye bağladığı görölmekle beraber zaman zaman cümleyi bir dörtlükte tamamlar. Bazı cümleler isim, bazıları da fiil cümlesi niteliğindedir.

(105 / 2)

*O tarihten sonra traktör **çık**tı*
*Artık kağını saban devrini **yık**tı*
*Bu gibi araçlar ortadan **kalk**tı*
*Bu arada bizim nesil **köprü**dür*

Bu örnekte bütün cümleler bir dizede sona erdirilmekle birlikte tamamı kurallıdır. İlk üç dizedeki cümleler fiil, son dizedeki ise isim cümlesidir.

(335 / 1)

Her insanda bir gönöl var yanılır
Çöplükteki küller gül olur gönöl
Güzel çirkin çirkin güzel sanılır
Sonra bir kötüye mâl olur gönöl

Bu şiirde hem kurallı (birinci ve üçüncü dize) hem devrik cümle (ikinci ve dördüncü dize) örnekleri verilmiştir.

(29 / 5)

*Dünyayı başıma sen **eyledin** dar*
*Bağla ellerimi urgan ile **sar***
*Koç'um sana **kurban** bu bayramda yâr*
***İnan** bana kız Allah'ı seversen*

Bu dörtlükte ilk ve son dize devrik, ikinci dize kurallı, üçüncü dize de eksiltili cümle özelliği taşımaktadır ve her biri bir dizede son bulmaktadır.

(244 / 7)

Gencecik ölüme gelince sıra
Dertli başını duvardan duvara
*Ölüp **gideceksin** sen vura vura*
*Koç **der** siz gençleri Allah korusun*

Yukarıdaki dörtlük kurallı cümleye dönüştürüldüğünde “Sıra gencecik ölüme gelince sen dertli başını duvardan duvara vura vura ölüp gideceksin, Koç ‘Allah siz gençleri korusun’ der.” şeklinde bir ifade çıkar. Bu örnekte cümle hem devrik bir şekilde hem de birkaç dizeye yayılarak kurulmuştur.

Abdullah Koç’un kullandığı cümle çeşitlerinin sıklığı en çoktan en aza şu şekildedir: devrik cümle, fiil cümlesi, isim cümlesi, kurallı cümle, eksilteli cümle.

Üslupla ilgili bir diğer konu anlatım türleridir. Abdullah Koç’un şiirlerinde çeşitli anlatım türlerini kullandığı görülür.

(148 / 1)

*Tarladan ekini getirmek için
Her evde kurulur sap kağnıları
Getirip işleri bitirmek için
Her evde bulunur sap kağnıları*

Dörtlükte *doğrudan* anlatım türü kullanıldığı görülmektedir.

(62 / 2)

*Sensin büyük son Peygamber
Bütün insanlığa önder
Hazreti Kuran’dan haber
Veren sensin Resulullah*

Peygambere seslenmek için yazılan şiirin bu dörtlüğü *hitabet* üslubunun izlerini taşımaktadır.

(94 / 1,4)

*Baharda kış geçer canlılık başlar
Yeşile bürünür çöller baharda
Dillenir ötüştür böcekler kuşlar
Nice başka başka haller baharda
Bahar gelir bütün canlı uyanır
Güller açar renkten renge boyanır
Burcu burcu kokar can mı dayanır
Rengârenk açılır güller baharda*

Şiirde baharın gelişyle doğada gerçekleşen değişimler *tasvir* üslubu ile anlatılmaktadır.

(39 / 1,2)

Nice hükümdarlar nice sultanlar

Sevgiliye âşık kul olmadı mı

Nice şairler nice ozanlar

Yârin kapısına kül olmadı mı

Ardı ardına gitti keşişin

Sebebi sevdadır bunca gidişin

Aslının dizinde çektirdi dişin

Kerem yanıp yanıp kül olmadı mı

Şiirde *soru sorma* üslubuyla meramı anlatma yoluna gidilmiştir.

(71 / 5)

Adalette teraziyi iy' ölçün

Haklıyı haksızı dosdoğru seçin

Tarihte o yüce adâlet için

Nuşirevan oğlun astı unutma

Şiirde verilen mesajı bir örnekle destekleyerek *ispat yolu ile* anlatım tercih edilmiştir.

(91 / 1)

Gecenin yarısı ben yola çıktım

Dışarı toz duman tipi var baktım

Köyüme dönmeyi kafama taktım

Perişan eyleme tipi halimi

Yollar tipi duman görmüyor gözüüm

Zalim tipi vurdun soğuğa yüzüm

Ayağım kalkmadan kapanır izim

Aman tipi zalimlerin zalimi

Şiirde köyüne dönmek için yola çıkan şairin durumu *tahkiye* anlatım türü ile sunulmuştur.

Anlatım türü, şairin anlatış tarzı iken anlatım tutumu ise şairin şiire yüklediği işlevdir; ayrıca tür ve tutum birbirini tamamlayan unsurlardır.²⁶² Abdullah Koç'un şiirlerinde tespit edilen bazı anlatım tutumları şunlardır:

(349 / 1)

*Kötülük gördünse onu sen unut
İyilik gördünse sakın unutma
Bu nasihatımı sen aklında tut
Sana öğüdümdür yabana atma*

(343 / 4)

*Zenginimiz atlas kumaş giyerken
Her gün sofrasında bal börek yerken
Yoksul yufkasına soğan dürerken
Çorbayı bulguru paylaşmalıyız*

Bu dörtlükler özelinde ve her iki şiirin de genelinde tutum olarak *nasihat* tercih edilmiştir.

(141 / 1,2)

*Köylü kadının edeyim methin
Güzellik yaraşır köylü kadını
Çilekeştir bilen bilir kıymetin
Sabır ile erişir köylü kadını

Uyanır bakarsın yoktur yatakta
Uğraşır didinir dimdik ayakta
Ya çamaşır yıkar ya da mutfakta
Şafakla yarışır köylü kadını*

Şiirin ilk mısrası şairin kullandığı *övücü* anlatım tutumunu kanıtlar niteliktedir.

(61 / 1)

*Rahmetine eremeyen
Kullarından etme ya Rab*

²⁶² Boyraz, *Furkanî'nin Şiir Evreni Bağlamında bir Monografi Denemesi*, s.175.

*Hakikati göremeyen
Kullarından etme ya Rab*

Şiirin genelinde kullanılan *yakarış* tutumu bu dörtlükte de yoğun biçimde hissedilmektedir.

(241 / 1,2)

*Taa doğuştan dalkavukluk huyu var
Demesem de herkes onu tanıyor
Göze girer onda şeytan tüyü var
Yazık saflar ona pek inanıyor
Kalleşlikte kaypaklıkta en önde
Çıkarını kollar o her düzende
Utanmak yok sıkılmak yok yüzünde
Yüzüne tükürsen yağmur sanıyor*

İlk iki kıtasını sunduğumuz şiirin genelinde tutum olarak *hiciv* (yerme) kullanılmıştır.

(25 / 3,4)

*Âşık ettin deli gibi gezdirdin
Sen beni görünce yüzün azdırdın
Beni usandırdın candan bezdirdin
Selvi boylum derdin nedir bilinmez
Aşk ile bağlandım serdim sıtk ile
Benden kaçtığını ben bile bile
Beni sevmiyorsan git güle güle
Selvi boylum insan zorla sevilmez*

Şiirin genelinde hâkim tutum olan *sitem* son iki dörtlükte daha net bir biçimde ortaya konmuştur.

(36 / 1,2)

*Beddua ederim vefasız yârim
Musibetler tüm peşine takılsın
İnkisar ederim kafasız yârim
Ağzında dişlerin bir bir sökülsün*

*Tutmaz olsun ayağın her iki dizin
Ayva gibi olsun sararsın yüzün
Boz insin görmesin her iki gözün
Gözlerine kara duman çekilsin*

Bu şiirde tutum olarak *kargış* kullanıldığı görülmektedir.

(27 / 1,2)

*Sevdalandım âşık oldum ben sana
Biraz gül yüzüme gel etme güzel
Bakmazsan yüzüme kıyarım cana
Ölürüm uğrunda bil etme güzel
Ne kadar güzelsin bulunmaz eşin
Sardı yüreğimi közün ateşin
Bana merhamet et kız iy'ce düşün
N'olursun yüzüme gül etme güzel*

İlk iki kıta üzerinden değerlendirilecek olursa şiirin genelinde *dileme* ağır bastığı açıktır.

(22 / 4)

*Ağlayı ağlayı aştı gediği
Hatırımdan çıkmaz yârin dediği
Herkesin yanında gezer sevdiği
Benim yârim uzak kaldı el gibi*

Bu dörtlükte şair yârimden uzak kaldığını belirterek *yakınma* tutumu ile konuyu ele almıştır.

(287 / 1)

*Sen kendini koru sahte evraktan
Önüme gelene imza atma
İşini dürüst yap ayrılma Hak'tan
Yüz kızartıcı suç hapiste yatma*

Bu dörtlükte kamuya ait bir kurumda çalışanlar için *uyarma* söz konusudur.

Abdullah Koç, üslubu belirleyen anlatım türü ve tutumlarının birçoğunu bazen tek bir şiirin genelinde bazen de şiirin tek bir dördlüğünde kullanabildiği gibi kimi zaman da bir şiiri birden fazla anlatım türü veya tutumu ile okuyucuya sunmuştur.

Koç, üslupta anlatımı zenginleştirmek, süslemek, daha renkli ve daha çarpıcı hâle getirmek için “söz sanatları”ndan da yararlanmıştır. Abdullah Koç söz sanatlarını her dördlüğünde kullanmış olmasa da şiirlerinin çoğunda en az bir kez de olsa bu sanatların birçoğunu kullandığı görülmüştür. Bazı şiirlerinde çok sayıda söz sanatından yararlanmıştır. Hiç söz sanatı kullanmadığı şiirlere de rastlanmakla birlikte bunların sayısı epey azdır. Abdullah Koç’un şiirlerinde kullandığı söz sanatları tanımları²⁶³ ve örnekleri şu şekildedir:

(113 / 12)

Bayanlar giyerdi çok yakışanı
Tercih ederlerdi grep düşeni
Andırırdı bahçelerde gülşeni
Şimdi sadeleşti gül de değişti

(8 / 4)

Ne güzel yaratmış Yaradan seni
Sülün gibi şu endamlı bedeni
O incecik narin süt beyaz teni
Sanki mermer gibi ak benizli yâr

(Yukarıdaki şiirlerde teşbih sanatı kullanılmıştır. Teşbih, aralarında bir veya birden fazla benzerlik bulunan iki şeyin birini diğerine benzetmektir.)

(2 / 1)

Kızlar toplanmışlar testi ellerde
*Bu çeşmeden suyun alır **güzeller***
Konuşurlar şeker şerbet dillerde
*Su almaya sıra olur **güzeller***

²⁶³ Söz sanatlarına dair tanımlar <https://ets.anadolu.edu.tr/storage/nfs/EDB104U/ebook/EDB104U-11V4S1-4-0-1-SV1-ebook.pdf> internet adresinden alıntılanmıştır. (Erişim Tarihi: 27.11.2023)

(Yukarıdaki şiirde mecaz-ı mürsel sanatı kullanılmıştır. Bir sözcüğün gerçek anlamı dışında kullanılmasını sağlayan alâka, benzerlik dışında bir alakaysa mecâz-ı mürsel adını alır.)

(119 / 5)

Buğday nasıl akar görseniz onu
Hızlı dönen taşlat öğütür unu
Sabırla hallolur her işin sonu
İnsanı eğitir su değirmeni

(92 / 5)

Rüzgâr gibi dağdan dağa esiyor
Tarlaları birer birer geziyor
Yiğit ekinlere tapu kesiyor
Zalim sünelerin ne zalım işi

(Verilen örneklerde teşhis -kişileştirme- sanatı kullanılmıştır. Bu söz sanatında insan dışındaki varlıklara, insana özgü özellikler yüklenir.)

(231 / 1,12,13)

Köpek ile nankör kedi tartıştı
Biri ötekine neler söyledi
Birbiriyle kıyasıya atıştı
Kedi kusurunu ikrar eyledi

Köpek:

Sahibe sadakat aslımdan gelir
Tüm insanlar bizi hep böyle bilir
Malını canını bize güvenir
Sahibimi ben kapıda beklerim

Kedi:

Bazen olur dolap terek yoklarım
Ciğer kebab benim sosyal haklarım
Vermezlerse vallahi cırnaklarım
Sen kapıda ben içerde yaşarım

(Yukarıdaki şiirde intak sanatına başvurulmuştur. İntak, konuşma özelliği olmayan varlıkları konuşurma sanatıdır.)

(108 / 5)

*Çeşitli **oyunlar** giderken hoş
Cirit yarış güreş gelir en başa
Toplanır köylüler eder temaşa
Ne güzel olurdu köy düğünleri*

(174 / 1)

*Gönlüm **efkâr**lanır çok düşününce
Akıl baştan çıkar gönül del'olur
Gam kasavet çöker inceden ince
Gönlüm **mahsun**laşır dilim lal olur*

(130 / 2)

*Eski **âdet**ler ve eski **töre**ler
Geleneğe bağlı bizim yöreler
Devam etmelidir tüm **ananeler**
Birleştirir tasada ve kederde*

(Yukarıdaki şiirlerde tenasüp sanatına yer verilmiştir. Tenasüp, aralarında anlam bakımından -karşıtlık dışında- bir ilişki bulunan iki ya da daha fazla sözcüğü bir arada kullanmaktır.)

(83 / 4)

*Garip bülbül gece gündüz ötüşür
Yâri için yanar yanar tutuşur
Âşık olmuş birbiriyle atışır
Belli ki sevgilin yârin var bülbül*

(Yukarıdaki örnekte tevriye sanatı kullanılmıştır. Tevriye, yakın ve uzak iki anlamı olan bir sözün yakın anlamını değil uzak anlamını kastetmektir.)

(74 / 7)

Yüce peygamberin vardır hadisi

Fidan diki diye mübarek sözü

Dikmen ibadettir uyarır bizi

Seherde secdeye yatan ağaçlar

(174 / 3)

Küstü benim gönlüm heyecanı söndü

Aşlı için yanan Kerem'e döndü

Talih kuşu gitti verana kondu

Bir gün viraneler bahçe gül olur

(133 / 6)

*Ne **Sümer** koydular ne de **Hititler***

Çaldıkları o heykeller lahitler

Ülkemizin tarihine şahitler

Koç diyor ki koruyalım bunları

(Yukarıdaki örneklerde telmih sanatı tercih edilmiştir. Telmih, bir söz içerisinde bir kıssaya, bir efsaneye, tarihî bir olaya veya bir ayete ya da hadise, meşhur bir darb-ı mesele, bir inanışa işaret etmek anlamında bir edebî terimdir.)

(173 / 5)

Koç'um yıllar yılı seninle gittim

Her türlü cefana itaat ettim

*Mecalim kalmadı **eridim bittim***

Gayrı pes etmenin zamanı felek

(Şiirde mübalağa sanatı vardır. Mübalağa: Sözün etkisini artırmak için bir şeyi olamayacağı biçimde yahut olduğundan çok veya az gösterme sanatıdır.)

(8 / 6)

Ne kadar da siyah kömür mü gözüün

Şavkın yere düşmüş ay mıdır yüzün

Dilinde bal mı var ne tatlı sözün

Koç ile konuşur açık sözlü yâr

(117 / 5)

Anırıp zırlayan sesi

Güzel müzüğü güftesi

Ağnayıp da sert çiftesi

Hiç bakmaz vurur eşekler

(Yukarıdaki örneklerde hüsn-i talil sanatına yer verilmiştir. Hüsn-i Talil: Bir olaya ya da duruma, ifadeye güzellik katacak tarzda, kendi sebebi dışında bir sebep göstermektir.)

(128 / 4)

Her gün komşunladır alışverişin

Sen istemesen de düşecek işin

Sonu selamettir doğru gidişin

Yedi yerde komşu hakkı var derler

(Verilen dörtlükte irsal-i mesel sanatı kullanılmıştır. İrsal-i Mesel: Bir önermeyi desteklemek ya da ispat etmek için bir atasözünü ya da hikmetli bir sözü delil olarak kullanmaktır.)

(109 / 2)

*Taze **gelin** evde **gelinlik** eder*

*Kimseyle konuşmaz **yıllarca** gider*

*İlk çocuk **doğunca** **gelinlik** biter*

*İlk çocuk **yıllarca** **doğmuyor** bazı*

(Yukarıdaki dörtlükte tekrar sanatı vardır. Tekrar: Bir ibarede sözcüklerin aynı anlamda tekrarıdır.)

(85 / 4)

*Biz geçerdik **büyük küçük** özlerden*

*Bazan **yokuşlardan** bazan **düzlerden***

Ses gelirdi turna sesli kızlardan

Uzunlu'ya baraj olmadan önce

(Yukarıdaki şiirde tezat sanatı kullanılmıştır. Tezat, zıt anlamlı sözcükleri bir ibarede toplamaktır.)

(104 / 1,3,4)

*Dünyanın çok hızlı değişmesine
Bizden sonra nasıl olur bilinmez
Beklenmedik ani gelişmesine
Gelecekte ne olacak bilinmez
Sevda nasıl olur aşk **nasıl olur**
Türkü nasıl olur meşk **nasıl olur**
Bina nasıl olur köşk **nasıl olur**
Bunlar nasıl yapılacak bilinmez
Sürat nasıl olur hız nasıl olur
Gelin nasıl olur kız nasıl olur
Yokuş nasıl olur düz nasıl olur
Yollar nasıl açılacak bilinmez*

(Yukarıdaki şiirde istifham sanatı kullanılmıştır. İstifham: Sözü, cevap beklemeksizin anlamı güçlendirmek için soru soruyormuş gibi kullanma sanatıdır.²⁶⁴)

(16 / 3)

*Yârin bahçesinde bülbüller öter
Ateşim yanmadan dumanım tüter
Yeter **ey hayırsız** çektiğim yeter
Sen de Allah 'ından bulursun yârim*

(Verilen örnekte nida sanatına yer verilmiştir. Nida: Şâirin çok duygulanması ve heyecanlanması sonucunu doğuran olayları ve varlıkları göz önüne getirip 'ey, hey' gibi ünlemlerle onlara seslenmesidir.²⁶⁵)

Şair, söz sanatlarını sıkça kullanarak üslubunu zenginleştirmiştir. Hiç söz sanatı kullanmadan yazdığı şiirleri oldukça az sayıdadır.

Sonuç olarak Abdullah Koç'un şairliği değerlendirildiğinde; şiir yazmaya çocukluk döneminde başladığı, âşıklık geleneğine dâhil olmadan halk şairi unvanına sahip olduğu ve bu tutkusunu ömrünün sonuna dek sürdürdüğü söylenebilir. Çocukluk ve gençlik döneminde yazmış olduğu şiirleri günümüze taşıyamasa da yetişkinlik ve

²⁶⁴ <https://www.turkedebiyati.org/istifham/> (Erişim Tarihi: 29.11.2023)

²⁶⁵ Cem Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, Ankara: TDK yayınları, 1997, s.453.

yaşlılık dönemlerinde bu konuya daha bilinçli yaklaşarak şiirlerini kitap altında toplamaya karar vermiştir.

Abdullah Koç'un iki şiir kitabında toplam 350 şiire rastlanmıştır. Şiirlerindeki konular şu temel kavramlar çerçevesinde şekillenmiştir: aşk (39), din ve değer yargıları (32), doğa (26), ekonomi (6), folklor (50), hasret (10), ilim (8), kader (18), karakter ve mizaç özellikleri (52), kötü alışkanlıklar (6), memleket sevgisi (25), ölüm (12), siyaset ve ideoloji (24), sosyal ilişkiler (42).

Nazım birimi bakımından incelendiğinde 348 şiirin dördlüklerden, 1 şiirin beyitten ve 1 şiirin beşli bentten oluştuğu görülür. Koç tarafından birer kez 13, 18, 22, 25 ve 49 dördlük; ikişer kez 14, 16, 20 ve 24 dördlük; dörder kez 12, 15 ve 19 dördlük; yedişer kez 4 ve 11 dördlük; dokuz kez 9 dördlük; on beş kez 8 dördlük; on sekiz kez 10 dördlük; yirmi iki kez 7 dördlük; seksen dört kez 6 dördlük; yüz altmış iki kez 5 dördlükten; ayrıca bir kez 8 beyit ve bir kez de 10 bentten oluşan şiirler yazılmıştır.

Dördlük sayısı toplamda 2407 kadardır. Aşk şiirlerinde 207, din ve değer yargıları içeren şiirlerinde 251, doğa içerikli şiirlerinde 194, ekonomiyi temel alan şiirlerinde 35, folklor şiirlerinde 461, hasreti anlatan şiirlerinde 62, ilimden bahseden şiirlerinde 39, kader içerikli şiirlerinde 110, karakter ve mizaç özelliklerini işleyen şiirlerinde 330, kötü alışkanlıkları vurgulayan şiirlerinde 35, memleket sevgisi içeren şiirlerinde 207, ölümü anlatan şiirlerinde 79, siyaset ve ideolojiden bahseden şiirlerinde 147, sosyal ilişkilere değinen şiirlerinde 250 dördlük kullanılmıştır.

Ölçü bakımından üç yüz on dokuz şiiri 11'li hece ölçüsü ile; yirmi dört şiiri 8'li hece ölçüsü ile; altı şiiri 7'li hece ölçüsü ile; bir şiiri de hem 7'li hem 8'li hece ölçüsü ile yazılmıştır. Tamamıyla kusursuz biçimde ölçülü yazdığı söylenemez fakat ölçüyü sağlamak için yer yer kelimelerle oynamış ve büyük oranda bunu başarmıştır.

Ayak bakımından 192 şiirinde döner ayak, 28 şiirinde tek ayak tespit edilmiş, geriye kalan 130 şiirinde de serbestlik söz konusudur ki çoğunluğu ilk dördlüğün diğerlerinden bağımsız olup ikinci dördlükte ayağın başlaması biçiminde, bir kısmı ilk dördlükte ayağın başlayıp sonradan değişerek devam etmesi biçiminde, bir kısmı da ayağın son dördlükte bağımsız olması biçimindedir. Abdullah Koç'un bu tip tercihleri genellikle 1996 yılı öncesi yazılan şiirlerinde görülür.

Şiirin şekli hakkında ne tip bir yaklaşım sergilendiğini belirten yukarıdaki bilgiler ışığında Abdullah Koç'un nazım şekillerinden koşma (107 kez), destan (48 kez) ve heceli serbest şekil (195 kez) diye tanımlanan nazım biçimlerini kullandığı söylenebilir. Tür bakımından ise âşık tarzı şiirin güzelleme, koçaklama ve taşlama türlerini; âşık tarzının dışında kalanlar için lirik, epik, didaktik, satirik, dramatik ve pastoral şiir türlerinin her birini en az bir kez kullanmıştır.

<u>Temel Kavram</u>	<u>Koşma</u>	<u>Destan</u>	<u>Heceli Serbest Şekil</u>
Aşk	Güzelleme: 20 Taşlama: 3	-	Lirik: 14 Satirik: 2
Din ve Değerler	Güzelleme: 6 Taşlama: 5	Güzelleme: 3	Lirik: 9 Didaktik: 9
Doğa	Güzelleme: 6	Güzelleme: 6	Lirik: 2 Didaktik: 2 Dramatik: 1 Pastoral: 9
Ekonomi	Taşlama: 2	Taşlama: 1	Satirik: 3
Folklor	Güzelleme: 6	Güzelleme: 20 Taşlama: 4	Lirik: 2 Epik: 1 Didaktik: 6 Satirik: 1 Dramatik: 10
Hasret	Taşlama: 2	Taşlama: 1	Lirik: 6 Didaktik: 1
İlim	Güzelleme: 3	Güzelleme: 1	Didaktik: 4
Kader	Taşlama: 7	-	Lirik: 4 Satirik: 7

Karakter Özellikleri	Güzelleme: 2 Taşlama: 12	Güzelleme: 3	Lirik: 1 Epik: 1 Didaktik: 10 Satirik: 19 Dramatik: 4
Kötü Alışkanlıklar	Taşlama: 2	-	Didaktik: 1 Satirik: 3
Memleket Sevgisi	Güzelleme: 2 Koçaklama: 3	Güzelleme: 3 Koçaklama: 2	Lirik: 8 Epik: 4 Didaktik: 3
Ölüm	Güzelleme: 1 Taşlama: 1	-	Lirik: 6 Didaktik: 2 Satirik: 1 Dramatik: 1
Siyaset ve İdeoloji	Güzelleme: 3 Koçaklama: 1 Taşlama: 3	Güzelleme: 2 Taşlama: 2	Lirik: 1 Didaktik: 5 Satirik: 7
Sosyal İlişkiler	Güzelleme: 7 Taşlama: 9	-	Lirik: 4 Didaktik: 16 Satirik: 5 Dramatik: 1

Tablodan anlaşılacağı üzere âşık tarzı şiir türlerinden güzelleme 94, taşlama 54 ve koçaklama 6 kez kullanılmıştır. Didaktik şiir türü 59, lirik şiir türü 57, satirik şiir türü 48, dramatik şiir türü 17, pastoral şiir türü 9 ve epik şiir türü 6 kez kullanılmıştır.

Koç'un şiirleri duygu veya düşünce temelli olması bakımından incelendiğinde 350 şiirin 145'i duygu ağırlıklı, 205'i düşünce ağırlıklıdır. Konuyu oluşturan temel kavramlar üzerinden duygu veya düşünce ağırlıklı şiirlerin sayısı şu şekildedir:

Temel Kavramlar	<u>Duygu Ağırlıklı Şiir</u> <u>Sayısı</u>	<u>Düşünce Ağırlıklı Şiir</u> <u>Sayısı</u>
Aşk	39	-
Din ve Değerler	4	28
Doğa	19	7
Ekonomi	-	6
Folklor	23	27
Hasret	8	2
İlim	-	8
Kader	15	3
Karakter Özellikleri	2	50
Kötü Alışkanlıklar	-	6
Memleket Sevgisi	18	7
Ölüm	3	9
Siyaset ve İdeoloji	11	13
Sosyal İlişkiler	3	39

Dil özellikleri bakımından Abdullah Koç daha çok İstanbul Türkçesini kullanmakla birlikte yer yer anlatımı güzelleştirmek için yerel sözcükler kullanmış, konuya göre yabancı kelimelere yer vermiştir. Ağız özelliklerini, ses olaylarını (ses düşmesi, ses türemesi) kimi zaman kafiyei sağlamak, kimi zaman da ölçüyü tutturmak için kullanmıştır. Hiç dil sapması veya konuşma dili unsurlarını kullanmadığı şiir sayısı oldukça azdır.

Üslup özellikleri bakımından Koç'un şiirleri incelendiğinde çoğunlukla bir konuda *öğüt vermeyi* tercih ettiği, zaman zaman toplumsal bir durumu veya bir kişinin karakterini *eleştirdiği*, sevgiliye yer yer *itirafta bulunduğu* kimi zamansa *sitem ettiği*, memlekete dair konularda *coşkun hisler* sunduğu, doğaya karşı *hayranlığını* gizleyemediği, dinî meselelerde Rabbine *yakardığı*, eski zaman folklorunu *hikâyeleştirdiği* ve farklı konularda farklı varlıklara dair *övgü* veya *tasvirlerde* bulunarak üslubunu zenginleştirdiği görülür.

Abdullah Koç'un şiirleri hacimli sayılabilecek nitelikte olup birçok söz sanatını, dil ve üslup unsurlarını, nazım şekli ve türlerini, kafiye çeşitlerini bünyesinde barındırdığı iddia edilebilir.

Ayrıca Abdullah Koç'un 1996 öncesi yazdığı şiirlerde âşık tarzına dair teknik bilgisinin biraz daha eksik olduğu, 1996 yılından sonra yazdığı şiirlerinin ise birim sayısı, kafiye örgüsü, ayak ve durak bakımından daha bilinçli kaleme alındığı açıktır. *Sev ki Sevilesin* isimli ilk şiir kitabında geçen, daha sonra Dünden Bugüne Yaşadıklarımız isimli kültür kitabında kullandığı bazı şiirlerinde düzeltmeler yaptığı tespit edilmiştir. Fakat yine de ikinci şiir kitabı *Bağ Bozumu*'nda bir olayı hikâyeleştirerek anlattığı birkaç şiirinde -daha önce Öcal Oğuz'un da tespit ettiği gibi- meramı anlatma endişesiyle vezne uymadığı dörtlüklere rastlanmıştır. Bu tip durumlar önceki şiir kitabında da mevcuttur. Abdullah Koç'un 1996 yılı sonrasındaki halk şiirlerine dair teknik bilgisinin gelişmesinin sebebinin bu alanla ilgili araştırma yapan bilim insanlarıyla kurduğu temas, bilgi alışverişi olabileceği kanaatine varılmıştır.

6. SONUÇ

Teze konu olan Abdullah Koç, yöresinde belediye başkanlığı ve şair kimliği ile tanınmaktadır. Doksan iki yıllık hayatına iki şiir kitabı (biri yayınlanmış) ve bir kültür içerikli kitabı (henüz yayınlanmamış) sığdırmakla birlikte Uzunlu Belediye Başkanı iken yöresine kazandırdığı iki folklor müzesi de bulunmaktadır. Abdullah Koç'un eserlerini oluşturma sırası folklor müzeleri (1993), Sev ki Sevilesin şiir kitabı (1996), Bağ Bozumu şiir kitabı ve Dünden Bugüne Yaşadıklarımız adını taşıyan kültür içerikli kitap (2000 yılı sonrası) şeklinde bir süreci kapsar.

Koç'un müzeciliğinde tespit edilen noktalardan en önemlisi, hem kapalı mekânda hem açık mekânda folklor müzesi kurarak Prof. Dr. Tuncer Gülensoy'un iddiasına göre Türkiye'deki ilk folklor açık hava müzesini hayata geçirmiş olma ihtimalidir. Abdullah Koç, koleksiyonunu büyük ölçüde maddi kültür unsurlarından seçmişse de bazı nesneler arkeolojik özellik taşır ki Uzunlu Barajı inşaatı devam ederken kazı yapılan yerlerde bulunan, Ermenilere ait olduğu düşünülen bazı taş eserlerin de sergilendiği bilinmektedir. Abdullah Koç koleksiyon oluşturmaya önce evinden başlamış, ardından kendi kasabasından ve civar köylerden eserlerin bir kısmını satın alarak, bir kısmının da hibe edilmesini sağlayarak 150'yi geçkin sayıda farklı nesne toplamayı başarmıştır.

Koleksiyonunu kapalı mekânda birbiriyle ilişkili eşyaları bir araya getirerek bir kısmını yerde, bir kısmını masada, bir kısmını da duvara monte edilmiş suntaaya özel aparatlarla asarak sergilemeyi tercih etmiştir. Açık mekânda ise daha çok çiftçilikle ilgili büyük malzemeler ve taş nesneler sergilenmiştir. Koleksiyon oluşturma süreci devam ederken Abdullah Koç bilim insanlarının görüş ve önerilerinden de faydalanmıştır. Böylece kişisel ilgi ve merak üzerine yapılmış amatör müzecilik faaliyeti bu durumla daha iyi bir noktaya taşınmıştır. Tüm bu girişim ve müzelerin özellikleri değerlendirildiğinde; Abdullah Koç'un müzeleri açtığı 90'lı yıllarda bir Anadolu kasabasında maddi kültür unsurlarını sergileyecek müze kurma fikrine sahip olması, kültür koruma konusunda amatör de olsa bir farkındalığa sahip olduğunu ve bunu geliştirmeye çaba harcadığını gösterir.

Abdullah Koç'un şairliği ise çocuk yaşta başlamış ve ömrünün son beş yılına dek devam etmiştir. Toplamda 352 şiirine rastlanan Abdullah Koç, âşık tarzı şiirler yazmış olsa da âşıklık geleneğinden gelmemiştir ve onu yetiştiren bir usta şair yoktur.

Saz çalmayı bilir fakat sazı şiirle birleştirmmez. Doğaçlama değil düşünerek yazar. Dolayısıyla Koç “halk şairi” kategorisine girmektedir.

Onun şairliğinde gençlik döneminde daha çok kişisel konular, yaşı ilerledikçe ise toplumsal konular ön plana çıkar. Düşünce ağırlıklı şiirleri duygu ağırlıklı şiirlerinden fazladır. Doğa, aşk, hasret, ölüm, kader, memleket sevgisi, din ve değerler, folklor, ilim-irfan, ekonomi, siyaset ve ideoloji, sosyal ilişkiler, karakter ve mizaç özellikleri, kötü alışkanlıklar şiirlerinin konusunu oluşturan temel unsurlardır. Şiirlerinin kaynağı daha çok gözlem olmakla birlikte bireysel-toplumsal yaşanmışlık ve soyut-somut varlıklardır.

Şekil bakımından şiirlerinin neredeyse tamamını dördlük nazım birimiyle (bir tane beyit ve bir tane bent), şiirlerinin hepsini hece ölçüsüyle (çoğu 11’li olmak üzere 8’li ve 7’li) yazmıştır. Tür ve şekil bakımından ise bazı şiirlerinin âşık tarzına uygunluğu tespit edilmekle birlikte bir kısmının âşık tarzı şekil ve türlerinden ayrı olduğu görülmüştür. Âşık tarzı ile yazdığı şiirler koşma ve destan biçiminde; güzelleme, koçaklama, taşlama türleriyle yazılmıştır. Âşık tarzından bağımsız olanların ise lirik, epik, pastoral, didaktik, satirik ve dramatik şiir adı altında incelenebileceği görülmüştür.

Dil ve üslup açısından bakıldığında resmî Türkçenin yanı sıra yerel ve yabancı kelimeler, konuşma dili unsurları (ikileme, pekiştirme, deyim ve atasözleri), dil sapmaları (ses yutumu, ses düşmesi veya türemesi, ağız özellikleri, kelimenin ekinde veya kökünde özgün değişimler) sıkça tespit edilmiştir. Bu kullanımların bir kısmı anlatımı zenginleştirmek, bir kısmı kafiyei sağlamk ve bir kısmı da ölçüyü uydurmak için bilinçli yapılmıştır. Söz sanatlarının tamamına yakını en az bir kez de olsa kullanmıştır. En çok kullandığı sanatlar mecaz, teşbih, tenasüp olarak tespit edilmiştir. Koç’un şairliğinde kafiye, ölçü, durak, teknik bilgi bakımından 1996 yılından önce yazdığı şiirlerde (Sev ki Sevilesin) daha fazla sayıda kusur bulunmakta iken 1996 sonrası yazdığı şiirler (Bağ Bozumu) hem âşık tarzına daha yakın niteliktedir hem daha az kusurludur. Bunda Abdullah Koç’un Türk dili ve edebiyatı araştırmacıları ile kurduğu yakın temasın etkisi olabileceği kanaati oluşmaktadır.

1999 yılında Türkiye Yazarlar Birliği’ne üye olan Koç, düz yazı türünde yalnızca bir eser kaleme almıştır. Henüz yayımlanmayan kitap, *Dünden Bugüne Yaşadıklarımız* adını taşımakta ve onun kendi yöresinin kültürel özelliklerini

monografi tarzında sunmaktadır. Abdullah Koç'un, 2000'li yıllarda yazmaya başlayıp 2009'dan önce bitirdiği kitabın oluşmasında -ön sözde geçen ifadelerle göre- şair ve müzisyen Bayram Bilge Tokel'in payı büyüktür.

Koç, konu olarak Uzunlu kasabasının kültürel unsurlarını, zaman olarak 1940-1970 yılları arasındaki dönemi vermeyi tercih etmiştir. Günlük yaşamdaki sosyal ilişkiler, uygulamalar, dönemsel etkinlikler ve birçok konuya değinmiştir. Gelenek-görenek, geçiş dönemleri, halk inanışları, halk hekimliği, halk mutfacı, halkın giyim kuşamı, halk ekonomisi ve meslekleri, halk hukuku, halk mimarisi, şenlikler, çocuk oyunları, yerel kelimeleri sıralayan sözlük ve yöre ağzına dair örnekler, yöre halkının acıklı ve mizahî hikâyelerine vermiştir. Kitabın sonunda yöresinin kültürel değişiminden ve bu duruma kişisel etkisinden bahsetmiştir.

Herhangi bir edebiyat akımına dâhil olmayan Koç, bilgilendirici metin türü özelliği taşıyan eserinde çoğunlukla objektif ve sade-anlaşılabir bir dil ile tanımlama, açıklama, betimleme ve tahkiye etme anlatım tekniklerini kullanmıştır. İşlediği konuları daha çok nesnel ifadelerle vermiş olsa da yer yer olumlu veya olumsuz bakış açısını da sunmuş; kimi zaman eleştirel, kimi zaman duygusal nitelikte cümleler kurmuştur.

Abdullah Koç, kitabında geçen kendi ifadesiyle “bir kültür gönüllüsü olarak cefasını çekmeyi de sefasını sürmeyi de ayrı ayrı sevdiği, yaşamaktan büyük haz duyduğu, artık eskide kaldığını düşündüğü güzel kültürümüzü en azından kitabında yaşatmak için” bu girişimde bulunmuştur.

Tüm bunların dışında, 15 Ağustos 2023'te vefat eden Abdullah Koç, kasabasında dört dönem (1968-1994) belediye başkanlığı yaparak çağının ötesinde bir vizyonla köy halkını özgün eserlerle tanıştırmakla kalmamış, ayrıca onu tanıyan herkese ve ailesine örnek alınası bir karakteri de miras bırakmıştır.

KAYNAKLAR

- Acıpayamlı, Orhan. “Açık Hava Müzesinin Niteliği ve Fonksiyonu Ne Olmalıdır?”. *Folklor Açık Hava Müzelerinin Türkiye’de Kurulma İmkânları Sempozyumu Bildirileri*, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara, 1985.
- Artun, Erman. *Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı-Edebiyat Tarihi / Metinler*. Ankara: Karahan Kitabevi, 2016.
- Artun, Erman. “Âşık Tarzı Halk Edebiyatında Üslup”. *Edebiyat ve Toplum Sempozyumu Bildirileri*, AÜ Tömer Gaziantep Şubesi, Gaziantep, (1999): 23-26.
- Artun, Erman. “Günümüz Adana Âşıklık Geleneğinde Alkış-Kargış (Kara Alkış)”. 2017. http://turkoloj_.cu.edu.tr/CUKUROVA/sempozyum/semp_3/artun.php (Erişim Tarihi: 28.11.2023)
- Aytaş, Gıyaseddin. “Edebî Türlerden Yararlanma”. *Milli Eğitim Dergisi* 169 (2006). <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/470206> (Erişim Tarihi: 27.11.2023)
- Baş, Şehhalil. “Âşık Hüseyin Sümmânioğlu Üzerine Bir Monografi”. Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, 2018.
- Başaran, Uğur. “Âşık İsmetî Monografisi”. Doktora Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, 2015.
- Bekki, Salahaddin. “Anadolu Sahası Halk Şiirinde Kafiye: Tespitler ve Öneriler”. *Millî Folklor* 78 (2008): 55-67.
- Boratav, P. Naili. *100 Soruda Türk Folkloru*. İstanbul: Gerçek Yayınları, 1994.
- Boyras, Şeref. *Furkanî'nin Şiir Evreni Bağlamında bir Monografi Denemesi*. Ankara: Akçağ, 2010.
- Bulduk, Bülent. “Müze Kavramı ve Modern Müze Örnekleri”. *Journal of Institute of Economic Development and Social Researches*, 4/9, (2018): 162-169.
- Çelikten, Hakan. “Âşık Tarzı Şiir Geleneğinde ‘Ayak’ Kullanımının İşlevi Üzerine”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 69, (2020): 77-84.
- Çetin, Nurullah. *Şiir Çözümleme Yöntemi*. Ankara: Akçağ, 2022.
- Çobanoğlu, Özkul. *Âşık Tarzı Kültür Geleneği ve Destan Türü*. Ankara: Akçağ, 2021.
- Demir, Z. Sema. “Türkiye’de Açık Hava Müzeleri ‘Açıldı’ Açılıyor Açık Hava Müzelerine Yeni Bir Bakış”. *Millî Folklor* 99 (2013): 145-158.
- Dilçin, Cem. *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. Ankara: TDK yayınları, 1997.
- Dural Tasouji, Canan. “Bir Hafıza Mekânı Olarak Müze: Ankara Etnografya Müzesi”. *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi* 5-6 (2013): 129-143.
- Er, Birnaz & Kara, Sezin. “Somut Olmayan Kültürel Miras Kapsamındaki El Sanatları Ürünlerinde Sürdürülebilirlik”. *Ulakbilge* 42 (2019): 756-765.
- Erginer, Gürbüz. “Monografi Yönteminin Ana Nitelikleri (Halkbilimde Monografik Çalışmalar)”. *Antropoloji* 12, (1980): 254-267.
- Gönen, Sinan. “Manzum Atasözü Kavramı Üzerine Değerlendirmeler”. *Edebiyat Dergisi* 16, (2006): 250-258.
- Günay, Umay. “Halk Şiirinde ‘Ayak’ Konusunda Düşünceler”. *Millî Folklor* 8, (1990): 32-34.
- https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/124155/mod_resource/content/1/3.%20HAFTA.pdf (Erişim Tarihi: 03.06.2023)
- https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/153514/mod_resource/content/1/1_2.hafta%20muze%20ve%20muzecilik.pdf (Erişim Tarihi: 05.06.2023)

- <https://arkeopolis.com/muzeciligin-kisa-tarihi-ve-turk-muzeciliginin-gelisimi/> (Erişim Tarihi: 08.08.2023)
- https://dogankaya.com/fotograf/asik_siirinde_t%C3%BCr_sekil_meselesi.pdf (Erişim Tarihi: 26.11.2023)
- https://dogankaya.com/fotograf/halk_siirinde_bicim_ve_tur.pdf (Erişim Tarihi: 25.11.2023)
- <https://ets.anadolu.edu.tr/storage/nfs/EDB104U/ebook/EDB104U-11V4S1-4-0-1-SV1-ebook.pdf> (Erişim Tarihi: 27.11.2023)
- <https://icofom.mini.icom.museum/publications/key-concepts-of-museology/> (Erişim Tarihi: 04.07.2003)
- <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-43253/genel-mudurlugumuze-bagli-muzeler-ve-orenyerleri.html> (Erişim Tarihi: 23.05.2023)
- https://tdk.gov.tr/wp-content/uploads/2020/03/7_A.-Azmi-Bilgin-YUNUS%E2%80%99UN-S%C3%96Z%C3%9C-5.pdf (Erişim Tarihi: 28.11.2023)
- https://tr.wikipedia.org/wiki/Uzunlu,_Boğazlıyan (Erişim Tarihi: 15.05.2023)
- <https://www.edebiyatokulu.org/2015/12/satirik-siir.html> (Erişim Tarihi: 27.11.2023)
- <https://www.kulturportali.gov.tr/portal/el-sanatları-gelenegi-1> (Erişim Tarihi: 25.11.2023)
- <https://www.turkedebyati.org/istifham/> (Erişim Tarihi: 29.11.2023)
- https://www.unesco.org.tr/Content_Files/Content/Sektor/Kultur/sokum_bb.pdf (Erişim Tarihi: 05.09.2023 – 15.11.2023)
- https://www.unesco.org.tr/Pages/126/123/UNESCO-Somut-Olmayan_K%C3%BClt%C3%BCrel-Miras-Listeleri (Erişim Tarihi: 02.09.2023)
- <https://www.youtube.com/watch?v=7ZcpYZCMtZ0> (Erişim Tarihi: 20.11.2023)
- Kapusuzoğlu, Ertuğrul. *Yozgat Şiirleri Antolojisi*. Yozgat Belediyesi Yayınları. 2000.
- Karasoy, Yakup. “Destan Kavramı”. *Milli Folklor* 2/10 (1991): 37-42.
- Kaya, Doğan. “Âşık Şiirinde Ayakla İlgili Problemler”. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, S. 8, Sivas, 1999, s. 335-348.
- Keleş, İskender. *Trabzon İli Çarşıbaşı İlçesi Halk Bilimi Monografisi*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon, 2018.
- Koç, Abdullah. *Sev ki Sevilesin*. Ankara: Kayhan Ofset Matbaacılık, 1996.
- Koç, Turgay. “Gelenek, Din ve Değişim: Yozgat – Uzunlu Örneği”. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri, 2017.
- Konukçu, İrem. “Özel Koleksiyonların Müzelere Dönüştürülmesi”. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, 2008.
- Korkmaz, Zeynep. *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları, 2010.
- Mete, Filiz. “Somut Olmayan Kültürel Miras: Ferfene (Ankara Örneği)”. *Milli Folklor* 144 (2017): 100-111.
- Meydan, Cemal. “Oğuz Türklerinde Giyim Kuşam: Dede Korkut Örneği”. *Uluslararası Halkbilimi Araştırmaları Dergisi* 5 (2020): 169-191.
- Oğuz, M. Öcal. “Açılış Bildirisi”. Türkiye’de Halkbilimi Müzeciliği ve Sorunları Sempozyumu, Gazi Üniversitesi, Ankara, 2003.
- Oğuz, M. Öcal. *Halk Şiirinde Tür, Şekil ve Makam*. Ankara: Akçağ, 2001.
- Oğuz, M. Öcal. “Halk Şiirinde Tür ve Şekil Meselesi”. *Milli Folklor* 19, (1993): 13-19.
- Oğuz, M. Öcal. *Küreselleşme ve Uygulamalı Halkbilimi*. Ankara: Akçağ, 2022.
- Oğuz, M. Öcal. “Önsöz”. Türkiye’de Halkbilimi Müzeciliği ve Sorunları Sempozyumu, Gazi Üniversitesi, Ankara, 2003.

- Oğuz, M. Öcal. *Yozgat'ta Halk Şairliğinin Dünü ve Bugünü*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1994.
- Oğuz, M. Öcal & Saltık Özkan, Tuğba. “Türkiye’de Halkbilimi Müzeciliği ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri”. Ankara: Gazi Üniversitesi THBMER Yayını, 2003.
- Ölçer, Evrim. “Camekândan Canlı Performansa Somut Olmayan Kültürel Miras ve Müzeler”, Somut Olmayan Kültürel Mirasın Geleceği Türkiye Deneyimi, Ankara, 2013.
- Önder, Mehmet. “Açık Hava Folklor Müzelerine Doğru”, Folklor Açık Hava Müzelerinin Türkiye’de Kurulma İmkânları Sempozyumu Bildirileri, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara, 1985.
- Örnek, S. Veyis. *Türk Halkbilimi*. Ankara: Bilgesu Yayınları, 2018.
- Özdemir, Murat. “Türk Kültüründe Pehlivanlık Kavramı”. *ASEAD* 5/12, (2018): 558-564.
- Tekin, Gözde. “Dönüşen Müzecilik ve Müzede Öğrenme: Ankara Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi Örneği”. *Milli Eğitim*, 46/214, (2017): 155-166.
- Türkseven, Hüseyin. “Osmanlı Devleti’nde Eski Eser Politikası ve Müze-i Hümayun’un Kuruluşu”. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, 2010.
- Yaraş, Ahmet. “Anadolu’daki İlk Koleksiyonculuk ve Müzecilik Faaliyetleri”. II. Müzecilik Semineri Bildiriler, Askeri Müze ve Kültür Sitesi Komutanlığı, İstanbul, 1994.

EKLER

Ekler 1. Abdullah Koç'un Şiirleri

1996 öncesi aşk konulu şiirleri:

(1)

SEHER YELİ DERLER ŞAFAKTA BAŞLAR

Seher yeli derler şafakta başlar
Küfûl küfûl eser okşar yanağı
Alacakaranlık ötüşür kuşlar
Dertli âşıkların ilham kaynağı

Eser seher yeli uykuda âlem
Âşıklar uyanır elinde kalem
Yazar sevgiliye gönderir selam
Götür sevgiliye der seher yeli

Eser seher yeli dallar sallanır
Âşıklar var efkârlanır gamlanır
Seninle yârine selam yollanır
Götür sevgiliye ver seher yeli

Seher yeli şafak ile yetişir
Bütün kuşlar dile gelir ötüşür
Sevda çeken yanar yanar tutuşur
Nasıl yanılırmış gör seher yeli

Seher yeli yılların ötesinden
Eser getirirsin aşkın sesinden
Nicelere sundum aşk bâdesinden
Sende nice ilham var seher yeli

Koç sen de dertlisin seher yelinden
Onun için kalem düşmez elinden

Yazarsın çizersin aşkın dilinden
Sen de mi âşıksın der seher yeli

(2)

BU ÇEŞMEDEN SU DOLDURUR GÜZELLER

Kızlar toplanmışlar testi ellerde
Bu çeşmeden suyun alır güzeller
Konuşurlar şeker şerbet dillerde
Su almaya sıra olur güzeller

Birisi var saç belden aşıyor
On dört on beş çağlarını yaşıyor
Her gün bu çeşmeden suyun taşıyor
Bu çeşmeden su doldurur güzeller

Birisi de boyu uzun beli ince
İnci dişler görünüyor gülünce
İnsan nasıl âşık olmaz görünce
Her gün gelir burda durur güzeller

Kimi al giyinmiş kimisi moru
Kimi yeşil giymiş kimisi sarı
Rengarenk giymişler gördüm kızları
Allı morlu şavkı vurur güzeller

Hele biri var ki gözleri kara
O da su almaya gelmiş pınara
Bu zamanda sevda vurur başlara
Koç görenin aklın alır güzeller

(3)

BİR GÜZEL GÖRDÜM BEN ÇEŞME BAŞINDA

Bir güzel gördüm çeşme başında
Bekleyip duruyor testi elinde
Taze bir gül on üç on dört yaşında
Bir gariplik görünüyor hâlinde

Çeşmenin başında bu kız duruyor
Görenler zanneder su dolduruyor
Ellerini dizlerine vuruyor
Belli ki perişan hâli bu kızın

Anası bu kızı suya yollamış
Belli biri al yanaktan ellemiş
Utanmış da domur domur terlemiş
Kızarmış yanakta gülü bu kızın

Çeşmenin başında yalnız kalmış
Bir derdi mi var ki çok efkarlanmış
Çok üzgün duruyor gaflete dalmış
Hiç mi konuşmuyor dili bu kızın

Koç'um seyre daldın kızın hâlini
Okşamışlar has bahçenin gülünü
Ne de güzel kınalamış elini
Boğum boğum kına eli bu kızın

(4)

YAYLAYA GİDERKEN KIZLARI GÖRDÜM

Yaylaya giderken kızları gördüm
Yayla yolu yağmur m'ola kar m'ola
Gidenden gelenden bir sual sordum
İçlerinde selvi boylum var m'ola

Gelin kızlar gidiyorlar yaylaya
Ellerinde helke koyun sağmaya
İçlerinden biri benziyor aya
Beni yakan oylum oylum yâr m'ola

Mestanlı Pınar'a çadır kurmuşlar
Yayla evi demiş orada durmuşlar
Sağlamışlar koyunu kaymak sermişler
İçlerinde güzel soydum var m'ola

Karışmış girmişler haldan hallara
Bürünmüşler yeşillere allara
Köye doğru dizilmişler yollara
İçlerinde suna boylum var m'ola

Kimi konuşuyor kimi gülüyor
O tatlı dilleri neler söylüyor
İnce yoldan dizilmişler geliyor
Koç orada güzel huylum var m'ola

(5)

BİR GÜZEL GÖRDÜM HALI DOKUYOR

Bir güzel gördüm de halı dokuyor
Nakışlar döküyor eli güzelin
Efkârlı mı nedir baygın bakıyor
Gamlı görünüyor halı güzelin

Ne güzel hünerli kınalı eller
Halıya dokunur desenler güller
Nasıl konuşuyor ne güzel diller
Halıya işlenmiş gülü güzelin

Bakınca bellidir ruhu ne ince
İşi güzel halısını görünce
Ne güzel dokuyor emek verince
O güzel parmağı eli güzelin

Çok erken başlamış uykusu kaçmış
Saçını bağlamış alnını açmış
Yüzdeki güzellik halıya düşmüş
Ne güzel çiçeği dalı güzelin

Koç güzellik seyretmeden geçilmez
Dokumuş halıyı paha biçilmez
Para ile altın ile ölçülmez
Ruhunu yansıtmış halı güzelin

(6)

BİR GÜZEL VAR DAMDA BULGUR SERİYOR

Bir güzel var damda bulgur seriyor
Bir o yana bir bu yana bakarak
Göz ucuyla işaretin veriyor
Ateş gibi gözleriyle yakarak

Ahuya benziyor ürkek duruşu
Halinden bellidir korkak oluşu
Alıcı kuş gibi pençe vuruşu
Kaçışından belli nazından belli

Serginin başında saçın tarıyor
Çocuklardan bir havadis soruyor
Belli güzel birisini arıyor
Onun bakışından gözünden belli

Saçını tarıyor telleri güzel
Kınalar yakınmış elleri güzel
Konuşuyor duydum dilleri güzel
Ağzından bal akar sözünden belli

Bir fistan giymiş boylu boyunca
Kemerini bağlamış belli ne ince
Baktım da tanıdım onu görünce
Koç onu bilmez mi yüzünden belli

(7)

BİR GÜZEL OTURMUŞ OYASIN İŞLER

Bir güzel oturmuş oyaşın işler
Sanki sabahınan düğün var gibi
Analar büyüdür ele bağışlar
Göğsündeki ayva turunc nar gibi

İşine çok dalmış eğilmiş başı
Mühürdür gözleri hilaldir kaşı
Biliyorum benden az küçük yaşı
Yaşı küçük ama yüzü pek azgın

İnce bir kız nakış dikiş bellemiş
Güneş vurmuş yanakları terlemiş
Taze bir gül yabancı el değmemiş
Kızın ağzı burnu ne kadar düzgün

Siyah saçı bölük bölük örmüşler
Böyle bir güzeli nerde görmüşler
Oya işler birine mi vermişler
Hâlimden bellidir canından bezgin

Kirpikleri uzun kaşı yay gibi
Yüzü on beşinde doğan ay gibi
Anasından yeni doğan tay gibi
Heves etme Koç'um bu değil yazgın

(8)

GÖRÜNME KİMSEYE AMAN NAZLI YAR

Öyle bir güzelin methin edeyim
Gören âşık olur öyle nazlı yâr
Tutuldum derdine nere gideyim
Sesi bülbül gibi hoş avazlı yâr

Bu nasıl nezaket bu nasıl eda
Kim ki canı sana eylemez feda
Yapıştı canıma bir kara sevda
Herhalde bir işi var sende gizli yâr

Saçların tarumar ne güzel hâlin
Gören âşık olur senin cemalin
İncecik yay gibi kaşta hilalin
Hilal kaş altında kara gözlü yâr

Ne güzel yaratmış Yaradan seni
Sülün gibi şu endamlı bedeni
O incecik narin süt beyaz teni
Sanki mermer gibi ak benizli yâr

Zülüfler yüzüne eylemiş perde
Saç başı tarumar erken seherde
Sana nazar değer gezme her yerde
Görünme kimseye aman nazlı yâr

Ne kadar da siyah kömür mü gözün
Şavkın yere düşmüş ay mıdır yüzün
Dilinde bal mı var ne tatlı sözün
Koç ile konuşur açık sözlü yâr

(9)

NE KADAR GÜZELSİN BULUNMAZ EŞİN

Ne kadar güzelsin bulunmaz eşin
Birsın ey güzelim kızlar içinde
On beşlik çağında doğan güneşsin
Yanıyor ey güzel gözler içinde

Kız ne de güzelsin emsalin yoktur
Siyah kirpiklerin zehirli oktur
Kara sevdalıya sen misin doktor
Lokman Hekim misin kızlar içinde

Kız seni kim sevmez candan yürekten
Ne farkın vardır ki huri melekten
Hiç mi incinmedin kahpe felekten
Senin yüzün güzel yüzler içinde

Bu güzellik gider sana mal olmaz
Kimsenin ettiği yanına kalmaz
Bilesin ki güzel iy'lik zay' olmaz
Bizden soğuk durma buzlar içinde

Ey güzel kız bilmem kimi seversin
Dilerim Allah'dan muradın versin
Biraz sohbet etsek bilmem ne dersin
Bilmem ne söylersin sözler içinde

(10)

ŞÖYLE BİR GÜZELİN METHİN EDEYİM

Şöyle bir güzelin methin edeyim
Şu cihanda bir benzeri var m'ola
Allah öğmüş yaratmıştır ne deyim
Ak gerdanı mermer m'ola kar m'ola

Ne güzeldir Yaradan'ın işleri
Sıralanmış inci gibi dişleri
Kınalı kekliğe benzer döşleri
Açılmış döşünde güller kokuyor

Hilal gibi kaşlar yay gibi ince
Dudaklardan güller açar gülünce
Kim vurulmaz bu güzeli görünce
Görenleri ateş olup yakıyor

Simsiyah kekili ay gibi alın
Fındık gibi küçük ne güzel burun
Bir güzel geçiyor selama durun
Adımları taa kalçadan atıyor

Koç'um bu güzelde kaldı hevesin
Allah'ını seven maşallah desin
Yazık şu güzele nazar değmesin
Tüm insanlar hayran hayran bakıyor

(11)

SEHERDE UĞRADIM BEN NAZLI YÂRE

Seherde uğradım ben nazlı yâre
O yârin hâlini perişan gördüm
Bölündü yüreğim biri bin pare

Kız senin bu hâlin ne diye sordum

Çiğ düşmüş göğsünde güller üşümüş
Zülûfler dağılmış teller üşümüş
Tuttu ki al kınalı eller üşümüş
Tuttum da üzüldüm tutmaz olaydım

Üşümüş de solmuş nur gibi yüzler
Uykudan kalkmış da açılmaz gözler
O masum duruşlar kahırlı sözler
Duydum da üzüldüm duymaz olaydım

Belli çok beklemiş şafakta erken
Üşümüştür seher yeli eserken
Üzülmüştür bell'ediyor gülerken
Sordum da üzüldüm sormaz olaydım

Böyle bir sevgilim var bana yeter
Dünyayı neyleyim yâr bana yeter
O yâri gördüğüm kâr bana yeter
Koç gördüm üzüldüm görmez olaydım

(12)

ÖZENMİŞ YARATMIŞ MEVLAM BİR SUNA

Özenmiş yaratmış Mevlâ'm bir suna
Vazoya bir çiçek koymuşçasına
Gören hayran kalır boyu bosuna
Boyu bosu gibi elleri güzel

Süt beyaz gerdanlı tam kalem kaşlı
Gözler zeytin gibi ahu bakışlı
Tavus kuşu gibi göğsü nakışlı

Turnaya benziyor telleri güzel

Huri mi melek mi peri mi soyu
Sülüne benziyor endamı boyu
Görgüsü edebi ne güzel huyu
Edep erkan bilir halleri güzel

Mevlâ'm kalem almış özenmiş yazmış
Ağzına diş diye inciler dizmiş
Kiraz dudağından bal şerbet sızmış
Baldan da tatlıdır dilleri güzel

Huri mi melek mi nedir mayası
Kömür göze bakılmıyor doyası
Pembe yanaklarda kudret boyası
Yanakta pembeler alları güzel

Daha anasının körpe kuzusu
Avcıdan kurtulmuş ceylan yavrusu
Böyle güzel görülmemiş doğrusu
Domurcuk çağında gülleri güzel

(13)

GÖNÜL COŞ EYLEDİ UÇMAK İSTİYOR

Gönül coş eyledi uçmak istiyor
Şu yüce dağları aşmak istiyor
Su gibi çağlayıp koşmak istiyor
Coşarsa dağları düz eder gönül

Gönül ne gezersin yüce dağları
Güzeller içinde seçersin yâri
Gecenin yarısı sabahın eri

Bir nazlı yârî var tez gider gönül

Gönül ne gezersin dağlar başında
Bir güzel seversin on dört yaşında
Gündüz hayalinde gece düşünde
O nazlı yâr ile söz eder gönül

İn gel gönül in gel yüksekte uçma
Her olur olmaza derdini açma
Şükreyle Mevla'dan bir zaman geçme
Cennete de yanık öz gider gönül

Gönlü bazen olur yüksekte uçar
Bazen olur benim elimden kaçır
Has bahçe içinden gülleri seçer
Sakın o bahçeyi iz eder gönül

Bir gün olur sen de çiçek toplarsın
Bülbül gibi daldan dala hoplarsın
Keder gider bir gün sevinç kaplarsın
Zahmeri ayını yaz eder gönül

Çıkıp yükselere seyran eyleme
Aklın güzellere hayran eyleme
Dertli başın ile devran eyleme
Gördüğü güzele göz eder gönül

Abdullah Koç gönlün indir engine
Şimdi rağbet güzelinen zengine
Kara gözler bir gün külün rengine
Döner de beş metre bez olur gönül

Girip bahçelerden çiçek alırsın

Nerde güzel görsen orda kalırsın
Hey akılsız kendini ne sanırsın
Bazı güzellere naz eder gönül

Gönül bazen sular gibi akarsın
Güzellere hayran hayran bakarsın
Sen Koç'unu bu dert ile yakarsın
Âşıktır acayip söz eder gönül

(14)

O GÜZELİN SEVDASINA DOYULMAZ

O güzelin sevdasına doyulmaz
Ne çare ki her gün her gün naz eder
Sevdasına düşen yiğit yorulmaz
Âşıkları bir acayip söz eder

Hayalimden gitmez kara gözleri
O güzel gülüşü tatlı sözleri
Kiraz dudakları pembe yüzleri
Sayıklar dururum her gün o yâri

Yârim gece uyur bense uyanık
Var mı benim gibi yüreği yanık
Gönlüm bir sel gibi akar bulanık
Yıkar hiç dinlemez bendi duvarı

Mühür gibi gözler manalı bakar
İçerime işler kalbimi yakar
Bu kadar işveden nazdan ne çıkar
Yeter insafa gel ömrümün varı

Ben de bir sözü var hatıra kalır

İçimden geçeni desem darılır
Belki kızar gönlü benden ayrılır
Nasıl yaşarım ki ben ondan ayrı

Gece gündüz hayalime getirdim
O yâr için ben uykumu yitirdim
Saya saya günlerimi bitirdim
Koç yârdan umudum kesildi gayrı

(15)

UYKUDAN MI KALKTIN SAÇ BAŞ DOLAŞIK

Uykudan mı kalktın saç baş dolaşık
Görünmüyor al yanağın yüzlerin
Tel tel olmuş eteğine yığılmış
Saçlar örtmüş eteklerin dizlerin

Gelip senin saçlarını örsünler
Çık dışarı güzelliğin görsünler
Allah için bir karara varsınlar
Konuş da duysunlar tatlı sözlerin

Hâlinden bellidir uykudan kalktın
Sen beni görünce manalı baktın
Ateş mi gözlerin sinemi yaktın
Yaktı kor eyledi kara gözlerin

Derbeder olmuşsun perişan hâlin
Ne kadar mahcupsun konuşmaz dilin
Korkarım yakında ederler gelin
Solar m'ola yanakların yüzlerin

Severim sevgilim yabana atma

Solar gonca güllerimi kurutma
Ben seni unutmam sen de unutma
Koç'um seni ömür boyu özlerim

(16)

BENDEN İNTİKAM MI ALIRSIN YÂRİM

Benim bir yârim var kedersiz gamsız
Benden intikam mı alırsın yârim
Be hey vefasız yâr be hey vicdansız
Bu gidişle evde kalırsın yârim

Acı poyraz gibi deli esmedim
Kaderime küstüm yâre küsmedim
Ben o yârdan umudumu kesmedim
Bir gün sen de benim olursun yârim

Yârin bahçesinde bülbüller öter
Ateşim yanmadan tütünün tüter
Yeter ey hayırsız çektiğim yeter
Sen de Allah'ından bulursun yârim

Yüce dağ başında kar var duman var
İçimde endişe bir de güman var
Daha erken ayrılacak zaman var
Ayrılıktan vazgeç n'olursun yârim

Çeken bilir bu sevdanın tadını
Bir mendil işlemiş yazmış adını
Olmak ister benim evin kadını
Merak etme beni bulursun yârim

Tüm güzeller bir araya gelsinler

İstemem ben yalnız seni versinler
Güzel çirkin ne derlerse desinler
Koç'un sevgilisi olursun yârim

(17)

YÂRİN GURBET ELDE KALDI DESELER

Gurbet illerinde kahr çekerken
Yârimden bir haber geldi der m'ola
Sılanın hasreti boynum bükerken
Sarardı gül benzi soldu der m'ola

Yârin gurbet elde kaldı deseler
Aşkın ta kalbine vurdu deseler
Kara sevdan ile öldü deseler
Yandı ciğer kebab oldu der m'ola

Yârin gurbet elde kaldı deseler
Hasret deryasına daldı deseler
Kara sevdan ile öldü deseler
Eyvah gurbet elde kaldı der m'ola

Yârin gurbet elden gelmez deseler
Kimse ne halledir bilmez deseler
Sevdan ile iflah olmaz deseler
Yazık kara sevdam buldu der m'ola

Yârin gurbet elde hasta deseler
Kara sevdan ile yasta deseler
Kara haber verin dosta deseler
Eyvah kara haber geldi der m'ola

Koç'um gurbet elden yıldırı deseler

Kadir kıymetini bildi deseler
Döndü dolaştı da geldi deseler
Başımın üstüne geldi der m'ola

(18)

BİR KÖTÜYE DÜŞMÜŞ TALİHSİZ GELİN

Bir kötüye düşmüş talihsiz gelin
Hıçkırıyor çok içini çekiyor
Yazık hiç talihi yokmuş güzelin
Çok ağlıyor gözyaşları döküyor

Saçlarını bölüm bölük örmüşler
Onun gonca güllerini dermişler
Belli bir kötüye zorla vermişler
Günbegün kuruyor kadersiz gelin

Çiçek gibi büyütmüşler bakmışlar
Gerdanına altın inci takmışlar
Onu bir kötüye zorla yakmışlar
Gül gibi soluyor kadersiz gelin

Mühür gibi gözü yay gibi kaşı
Fidan gibi boyu gencecik yaşı
Ne yazık döküyor her gün gözyaşı
Perişan oluyor kadersiz gelin

Onun bir derdi var kimse bilmemiş
Akan gözyaşını kimse silmemiş
Kötüye düşmüş de yüzü gülmemiş
Koç masum duruyor kadersiz gelin

(19)

YARİM GİTTİN MÜNAFIKLAR SÖZÜNE

Yârim gittin münafıklar sözüne
Ateş attın benim garip özüme
Dünya zindan görünüyor gözüme
Derdin beni del' ediyor nazlı yâr

Beddua ederim gözün kör olsun
O sevimli yüzün gül gibisi olsun
Mezarıyın başı tozu yol olsun
Nerde diye sen' arayım nazlı yâr

Saklama sevgilim yerden görünsün
Anan baban ölmesin de sürünsün
Gözlerini kara duman bürüsün
Ellerinden ben tutayım nazlı yâr

Deyus baban tamah etti paraya
Bakmadı gönlümde derin yara ya
Yas tutasın bürünesin karaya
Senin için ne yapayım nazlı yâr

Yeşermiş fidanın kökten sökülsün
Genç yaşında senin belin bükülsün
Siyah saçlar teneşire dökülsün
Salacandan ben tutayım nazlı yâr

Her yanına kötü dertler yürüsün
Gözlerini kara duman bürüsün
Gir mezara kemiklerin çürüsün
Senin için ben ağlayım nazlı yâr

Yaradan'ım seni perişan etsin
Ateşin yanmadan dumanın tütsün

Mezarın başında baykuşlar ötsün
Senin için ben ağlayım nazlı yâr

Ben istemem gayrı yadeller alsın
O güzel vücudu başkası sarsın
Şu gençlik çağında güllerin solsun
Ah çekerek sen' arayım nazlı yâr

Hiç mi acımadın Koç'un hâline
Sen beni düşürdün elin diline
Beddua ederim böyle birine
Yaradan'a yalvarayım nazlı yâr

(20)

BİR YİĞİT GÖNÜLDEN SEVDALANIRSA

Bir yiğit gönülden sevdalanırsa
Kara sevda her gün onu yer gider
Bir de sevdiğini eller alırsa
O yiğidin beli bükülür gider

Sevmişim hayali aklımdan gitmez
Gönlümde aşkı var tükenmez bitmez
Sevdasın çekmeye bir ömür yetmez
Çekerim bu ömür bitene kadar

Sevda ile günler aylar geçiyor
Evvel benim idi şimdi kaçıyor
Her olur olmaza derdin açıyor
Açsın sırrımızı varsa ne kadar

Hayalimde gözlerinin karası
Del' ediyor iki kaşın arası

Benden gitmez gayrı gönül yarası
Ölüp de mezara girene kadar

İçimdeki sevda hep böyle kalsa
Unutmam dünyalar durdukça dursa
Çoluğu çocuğu torunu olsa
Unutmam bu ömür yetene kadar

(21)

AH ÇEKİP GÜLŞENİ YIKARSIN GÖNÜL

Ben usandım deli gönlüm elinden
Nerde güzel görsen bakarsın gönül
Yılmadın mı el âlemin dilinden
Her güzele aklın takarsın gönül

Deli gönül daldan dala konarsın
Bir vefasız için boşa yanarsın
Seni demeyeni niçin anarsın
Anmasan sen kârlı çıkarsın gönül

Deli gönlüm senin gözün kararmış
Sevdalısın betin benzin sararmış
Karşılıksız sevda neye yararmış
Her yere su gibi akarsın gönül

Vefasız güzele gidip bağlanma
O dikenli gülün dalına konma
Dertli bülbül gibi hâline yanma
Ah çekip gülşeni yıkarsın gönül

Vefasız güzele nasıl bağlısın
Ne kadar hızlısın nasıl zağlısın

Yeter bundan gayrı sen cezalısın
Koç'u ateş gibi yakarsın gönül

1996 sonrası aşk konulu şiirleri:

(22)

BİR GÜZELİN SEVDASI VAR BAŞIMDA

Bir güzelin sevdası var başımda
Saçlar siyah yanakları al gibi
Giyinir kuşanır salınır gezer
Emsali içinde selvi dal gibi

Yel vurdukça siyah saçlar savrulur
Mavi gözler sağa sola devrilir
Yardan ayrılmışım başım çevrilir
Dolaşırım geçmez akçe pul gibi

Unutulmaz edası var nazı var
Dudaktan bal sızar tatlı sözü var
Yanaklar gamzeli pembe yüzü var
Yeni aşmış bir tomurcuk gül gibi

Ağlayı ağlayı aştı gediği
Hatırımdan çıkmaz yârin dediği
Herkesin yanında gezer sevdiği
Benim yârim uzak kaldı el gibi

Kınalı kekliğim o melek huylum
Şimdi nerelerde gül fidan boylum
Hasretiyle yandım ben oylum oylum
Beni yaktı kömür gibi kül gibi

(23)

BOĞUM BOĞUM KINALAMIŞ ELLERİ

Bülbül misalidir o güzel sesi
Şu cihanda var mı acep böylesi
Domurcuk gül gibi kokar nefesi
Yel vurdukça kokar gülü yavrunun

Sevgilimin bir acayip halleri
Çok silahtan tesirlidir dilleri
Boğum boğum kınalamış elleri
Ne güzel kınalı eli yavrunun

Su almaya gelir m'acep pınara
Görür müyüm şöyle dursam kenara
Seyreylesem o dal boyu çınara
Yemyeşil yaprağı dalı yavrunun

Ak göğsü baharda yağın kar gibi
Dişlerinde inci mercan var gibi
Yanakları al al olmuş nar gibi
Kudret boyasıdır alı yavrunun

Karlı dağlar gibi dik durur başı
Kudretten sürmeli kirpiği kaşı
Daha süt kuzusu pek körpe yaşı
Koç masum duruşu hali yavrunun

(24)

AHDEDELİM SÖZÜMÜZDE DURALIM

İkimiz de bir kavile varalım
Aldanıp da el sözüne uymuyak
Ahdedelim sözümüzde duralım

Aramıza münafıklar sokmuyak

Uğrun uğrun bizi kimse görmesin
Aman aşkımıza zarar vermesin
Bakma el sözüne ne derse desin
Boş verelim canımızı sıkılmıyak

İkimiz de el sözüne uyup da
Yalan yanlış ondan bundan duyup da
Sevdamızı bir kenara koyup da
Sakın ola hatır gönül yıkmıyak

İkimiz de kadir kıymet bilelim
Biz birlikte ağlıyalım gülelim
Gerekirse ikimiz bir ölelim
Ölüm ne ki bir can için korkmuyak

Sen meleksin sanki beyaz kanatlı
Benimsin sevgilim canımdan tatlı
Bir kulübe olsun yeter tek katlı
Karda kışta soba bile yakmıyak

Hasır yeter bize halı ne gerek
Ne kaymak isterim ne bal ne börek
Yaşıyalım kuru ekmek yiyerek
Fakirliği kafamıza takmıyak

Varsın eller yesin kaymağı balı
Serseler istemem yoluma halı
Ben sensiz neylerim dünyada malı
Evimize dünya malı sokmuyak

Gizlenelim bizi kimse bulmasın

Elinden tutayım kınan solmasın
Geceler uzasın sabah olmasın
Odamızdan dışarıya çıkmıyak

Hapsolalım bir adada kalalım
İkimiz bir muradımız alalım
Sağlık olsun yeter mutlu olalım
Varlık yokluk hesabını yapmıyak

(25)

SELVİ BOYLUM SENİN GİBİ BULUNMAZ

Adını kalbime öyle yazdım ki
Selvi boylum ölene dek silinmez
Bir sözünü duydum öyle kızdım ki
Selvi boylum kimselere denilmez

Seni hayallerim her gün seherde
Hastaya şifasın dermansın derde
Güneşin doğduğu battığı yerde
Selvi boylum senin gibi bulunmaz

Âşık ettin deli gibi gezdirdin
Sen beni görünce yüzün azdırdın
Beni usandırdın candan bezdirdin
Selvi boylum derdin nedir bilinmez

Aşk ile bağlandım serdim sıtk ile
Benden kaçtığını ben bile bile
Beni sevmiyorsan git güle güle
Selvi boylum insan zorla sevilmez

(26)

DİK BAŞLISIN DURUŞUNDAN BELLİ YÂR

Allah'ından kork da merhamet eyle
Çok mahcup duruşlu garip hâlli yâr
Kalbinden geçeni çok açık söyle
Sessizliği boz da tatlı dilli yâr

Uğrun uğrun kaş altından bakarsın
Kız sen beni ateşinle yakarsın
Gördükçe yüzünü neden yıkarsın
Dik başlısın duruşundan belli yâr

Sana derim ey güzeller serdarı
Ne olursun bir tek selam ver bari
Belki geçer deli gönlüm efkârı
Güvercin göğüslü ince belli yâr

Sana karşı deli gönlüm isyanı
Yeter artık deli etme insanı
Bekliyorum bir güler yüz ihsanı
Uzat barışalım tombul elli yâr

Gece gündüz kaldı yollarda gözüm
Koç senin kölendir gel etme kuzum
Gel de barışalım bulalım çözüm
Bir tomurcuk ver de deste güllü yâr

(27)

BİRAZ GÜL YÜZÜME GEL ETME GÜZEL

Sevdalandım âşık oldum ben sana
Biraz gül yüzüme gel etme güzel
Bakmazsan yüzüme kıyarım cana
Ölürüm uğrunda bil etme güzel

Ne kadar güzelsin bulunmaz eşin
Sardı yüreğimi közün ateşin
Bana merhamet et kız iy'ce düşün
N'olursun yüzüme gül etme güzel

Sevgilim n'olur etme eyleme naz
Yanakların pembe gerdanın beyaz
N'olursun sevgilim merhamet biraz
Derdime sen çare bul etme güzel

Sen gibi güzeli nerde bulurum
Aşkın ile yanar deli olurum
Tutmazsan elimden düşer kalırım
Uzaktan işaret el etme güzel

Aldatma sevgilim beni uyutma
El sözüne uyup bana kin tutma
Ben seni unutmam sen de unutma
Koç'u sen kapına kul etme güzel

(28)

BÂRÎ HAPSET BUL DA BİR ODA BANA

Hiddetle bakarsın dâima bana
Ne için bilmem bunca eza bana

Hayran oldum zülfün tellerine yâr
Budur atfedilen o hata bana

Beni başkasıyla kıyas eyleme
Yine de senden olur hata bana

Her zaman taşıdım korku endişe
Gelen geçen attı iftira bana

Vefasız sevgilim göz ucuyla bak
El içinde deme merhaba bana

Sevgilim mademki var muhabbetin
Gam kasâvet ne için ceza bana

Sen niçin uzaklara kaçarsın yâr
Bu ne kadar cilve naz eda bana

Muhannet davranırsın acımazsın
Bari hapsed bul da bir oda bana

(29)

ŞÂDIMAN OLURUM BANA DÖNERSEN

N'olursun sevgilim unutma beni
Küçük mü düşersin bir selam versen
İşven nazın ile avutma beni
Gönlüm şad olacak bir yol gülersen

Eski sevda gitmez olsun serinde
Âlem uykudayken şafak erinde
Tutuş ateşlere yan ciyerinde
Eğer beni kor da ele gidersen

Nerdesin sevgilim yoksun meydanda
Sır olup gitmişsin kötü zamanda
Terk etme n'olursun beni şu anda

Şâdıman olurum bana dönersen

Ne lezzet alırsın kinden cananım
Al hançeri vur da aksın al kanım
Bu can sana feda olsun kurbanım
Kınala da kurban eyle istersen

Dünyayı başıma sen eyledin dar
Bağla ellerimi urgan ile sar
Koç'um sana kurban bu bayramda yâr
İnan bana kız Allah'ı seversen

(30)

İNANMA ELLERE YALAN SEVGİLİM

Benim kara sevdam dillere düştü
Perişan halime gülen sevgilim
Münafıklar girdi arayı aştı
İnanma kararsız kalan sevgilim

Aşkın kervanına sarman olduğum
Mavi gözlerine hayran olduğum
Ne derse desinler kurban olduğum
İnanma ellere yalan sevgilim

Yalan söyler aramızı açarlar
İftira ederler nefret saçarlar
Doğru sözden yılın yılın kaçarlar
Onlara inanma aman sevgilim

Süzer mavi gözler baygıncasına
Benziyor yanaklar gül goncasına
Ben âşık olmuşum Mecnuncasına

Aklımı eyledin talan sevgilim

Varsın o kötüler gıybetim etsin
Aldırma sevdiğim yalanlar bitsin
Koç murat almazsa neylesin netsin
Aşkınla tutuşan yanan sevgilim

(31)

BEN UZAKTAN KAPINDAKİ KUL GİBİ

Süslenmiş taranmış güzel olmuşsun
Bölük bölük sırma saçlar tel gibi
Sen kendine göre yâr mı bulmuşsun
Ben uzaktan kapındaki kul gibi

Nişanın mı oldu şerbet mi içildi
Gelinlik entarin dar mı biçildi
Düğmen mi çözüldü göksün açıldı
Göründü memeler gonca gül gibi

Aç kapıyı kız yanına geleyim
Sana Allah selamını vereyim
Hasta mısın hatırını sorayım
Neden böyle betin benzin kül gibi

Aklımdasın gece gündüz uykusuz
Senin için uyuyamam korkusuz
Ben âşıkım sense gamsız kaygısız
Dön de bir bak ne duruyon el gibi

Senin anan baban bize uymazlar
Ben âşıkım feryadımı duymazlar

Kız alırlar seni böyle koymazlar
Sen büyüdün boyun posun dal gibi

(32)

ELLERİN SÖZÜNE GİTTİN SEVGİLİM

Acımadın benim kara sevdama
Sen beni derbeder ettin sevgilim
Eller yanlış öğüt verir adama
Ellerin sözüne gittin sevgilim

Yıllar geçti beni yâd eylemedin
Gönlümü alacak söz söylemedin
Kadir kıymetimi sen bilemedin
Yanına varınca ittin sevgilim

Kıymetim bilmedin bir cevher idim
Ben senin aşkınla yandım eridim
İstesen emrinde bir nefer idim
Köle pazarında sattın sevgilim

Yüküm cevahirdir alır satarım
Senden de iyisine belki çatarım
Kız kara sevdanı baştan atarım
Sen beni başından attın sevgilim

Senin için çektiğim bin bir felaket
Kuzum sende yoktur zerre merhamet
Sanma ki sevgilim sende keramet
Boyunca günaha battın sevgilim

(33)

VURDU BENİ YERDEN YERE

Sevdalandım bir esmere
El eyledi o hayırsız
Vurdu beni yerden yere
Pul eyledi o hayırsız

Beni gördü kaşın yıktı
Yürüdüm ardından baktı
Beni ciyerimden yaktı
Kül eyledi o hayırsız

Rastlamadım bir eşine
Hasret kaldım gülüşüne
Beni düşürdü peşine
Kul eyledi o hayırsız

Ateşi bağrıma saldı
Şimdi benden uzak kaldı
Aklımı başımdan aldı
Del'eyledi o hayırsız

(34)

EYDİRMİŞ BOYNUNU BÜKMÜŞ DURUYOR

Sabahınan erken ben onu gördüm
Göğsüne gülleri takmış duruyor
Seyrine daldım da orada durdum
Gördüm eller kına yakmış duruyor

Sabahınan mahmur gözler uyanmış
Ak bilekler pencereye dayanmış
Karalar giymiş de yasa boyanmış
Kaşını gözünü yıkmış duruyor

Göğsün açmış düğmeleri sökölmiş
Siyah saçlar al yanağa dökölmiş
Kaderi kötü de boynu bükölmiş
Eydirmiş boynunu bükmüş duruyor

Hasta mı düşmüş de hâli mi yoktur
Bir kolu kanadı dalı mı yoktur
Çok mu fakir düşmüş malı mı yoktur
Canından usanmış bıkmış duruyor

Koç'um ben bilirim bu mahcup kızı
Gölgede büyümüş bir emlik kuzu
Yaylanın çiçeği şafak yıldızı
Seherin vaktinde çıkmış duruyor

(35)

BİR KEZ OLSUN NAZLI YÂRİM SOR BENİ

Bir duman var eksilmiyor başımdan
Kahpe felek kaptan kaba kor beni
Yâr güzel hayalin gitmez karşımdan
Bir kez olsun nazlı yârim sor beni

Karlar namlı namlı dağlar sıralı
Kıvrım kıvrım yollar beni yoralı
Ayrı düştüm yârdan gönlüm yaralı
Tabip ol da nazlı yârim sar beni

Ben seni severim tatlı canımdan
Gel otur sevdiğim kalkma yanımdan
Al kadehi şerbet eyle kanımdan
Kanım aksın çek silahı vur beni

Çıkıp baksam şu dağların başına
Seyreylesem toprağına taşına
Ben ömrümü verdim boşu boşuna
Boş hayalle oyaladı yâr beni

Bundan sonra bana gülmek çok uzak
Beynimde hatıra saçlarımda ak
Derbeder olmuşum şu hâlime bak
Gel de yârim ne hâldeyim gör beni

(36)

BEDDUA EDERİM VEFASIZ YÂRİM

Beddua ederim vefasız yârim
Musibetler tüm peşine takılsın
İnkisar ederim kafasız yârim
Ağzında dişlerin bir bir sökülsün

Tutmaz olsun ayağın her iki dizin
Ayva gibi olsun sararsın yüzün
Boz insin görmesin her iki gözün
Gözlerine kara duman çekilsin

Ettiğini Allah'ından bulasın
Eyvah diyip saçın başın yolasın
Çot olasın evde çöküp kalasın
Dizlerin tutmasın belin bükülsün

Uzun yıllar sürün dert ile uğraş
Gözlerinden aksın her gün kanlı yaş
Ziyaret etmesin eş dost arkadaş
Kavim kardaş hep yanından çekilsin

Ben unutmam ettiğini bilesin
Zannetmem ki sen insafa gelesin
Çekip çekip imansızca ölesin
Siyah saçın teneşire dökülsün

Yaktın Koç'u cayır cayır yanasın
Teneşirde yaraların kanasın
İmansız Kuran'sız kabre konasın
Mezarın başında baykuşlar ötsün

(37)

SAÇLARIN AĞARMIŞ BÜKÜLMÜŞ BELİN

Nasıl kocamışsın nasıl geçmişsin
Nerde güzelliğin o nur cemalin
Kadir kıymet bilmezlere düşmüşsün
Solmuş yanakların o pembe gülün

Saçların ağarmış yüzlerin solmuş
Eşsiz güzellikten ne eser kalmış
Uzun yıllar senden ne çok şey almış
Çok mu çile çektin nedir bu hâlin

Ayva gibi sararmışsın solmuşsun
Kahr çekmiş çok perişan olmuşsun
Zayıflayıp deri kemik kalmışsın
Saçların ağarmış bükülmüş belin

Nerde güzelliğin o nur yüzlerin
Feri gitmiş baygın bakar gözlerin
Nerde bıçak gibi keskin sözlerin
Konuşamaz olmuş o tatlı dilin

Eski güzelliğın biri kalmamış
Hepsi solmuş gitmiş yeri kalmamış
Artık gözleriğin feri kalmamış
Koç'a göstermezdin hüsnü cemalin

(38)

AKAN SULAR DURUR SEVDA DENİNCE

Yürü güzel benden iy'sin buldun mu
Sen dengini bulmadın ki neyleyim
Muradına erdin mutlu oldun mu
Yazık mutlu olmadın ki neyleyim

Tedbirim şaşıyor seni görünce
İçim kan ağlıyor inceden ince
Akan sular durur sevda denince
Sen de sevdalanmadın ki neyleyim

Nasıl da özenmiş seni Yaradan
Haberin yok içimdeki yaradan
Unutamam yıllar geçse aradan
Merhamete gelmedin ki neyleyim

Güzelliğın gonca gülü andırır
Ateşli gözlerin aşk uyandırır
Sevdan beni cayır cayır yandırır
Benim gibi yanmadın ki neyleyim

Kara sevdalıyım nazlı yâr sana
İnanmazsan yüreğimi yarsana
Bir Koç değil hayran bu diyar sana
Değerini bilemedin ki neyleyim

(39)

KEREM YANIP YANIP KÜL OLMADI MI

Nice hükümdarlar nice sultanlar
Sevgiliye âşık kul olmadı mı
Nice şairler nice ozanlar
Yârin kapısına kül olmadı mı

Ardı ardına gitti keşşin
Sebebi sevdadır bunca gidişin
Aslının dizinde çektirdi dişin
Kerem yanıp yanıp kül olmadı mı

Bir kara sevdaya serini koydu
Güzelin köşküne gelecek suydu
Şirin'in aşkıyla kayalar oydu
Kayalar Ferhat'a yol olmadı mı

Güzel değil o benzetir güllere
Sevdası yayıldı dilden dillere
Aşkın ateşiyle düştü çöllere
Mecnun Leyla diye del'olmadı mı

1996 öncesi din ve değer yargılarına dair şiirleri:

(40)

YARADAN'IM SEN VARSIN

Her olurda olmazda
İbadette niyazda
Beş vakitte namazda
Yaradan'ım sen varsın

Dağ bayırda düzlerde
Ummanda denizlerde

Akıl varsa bizlerde
Yaradan'ım sen varsın

Baharda çiçeklerde
Yerdeki böceklerde
Geçmişte gelecekte
Yaradan'ım sen varsın

Kainatı kuransın
Direksiz durduransın
Hazireti Kur'an'sın
Yaradan'ım sen varsın

Bulutların oluşunda
Yağmurların yağışında
Tüm suların akışında
Yaradan'ım sen varsın

Baharında yazında
Kışların ayazında
Kuşların avazında
Yaradan'ım sen varsın

Minarede ezanda
Fezada gezegende
Akla sığmaz düzende
Yaradan'ım sen varsın

Çaylarda nehirlerde
Sen dermansın her derde
Akla gelen her yerde
Yaradan'ım sen varsın

Ahiretle ölümdə
Her sanatla ilimde
Her an benim dilimde
Yaradan'ım sen varsın

Akıl sırrı keşfeder
Her şey seni zikreder
Yaradanım sensin der
Yaradan'ım sen varsın

(41)

ALLAH VERMİŞ EMRİMİZE

İnsan için mevcudatı
Allah vermiş emrimize
Tüm nebatı mahlukatı
Allah vermiş emrimize

Yere göğe bir baksana
Neler verilmiş insana
İlmi bilene sorsana
İlim benzer bir denize

Ne var ise yerde gökte
Geçmişte hem gelecekte
Neler vermiş verecek de
Vermiş Allah hepimize

Hepsi ne varsa emrinde
Kâinatın her yerinde
Sırları var çok derinde
Allah neler vermiş bize

Sırları ilim çözüyor
İnsan fezayı geziyor
Kur'an-ı Kerim yazıyor
Koçum Kur'an bir mucize

(42)

MAHŞERDE ŞEFAAT YA RESULALLAH

Muhammed'i vasfa beyin az kalır
Onu methetmeye dil aciz kalır
Akıl yetmez kâinat naçiz kalır
Kâinata mürşit gönderdi Allah

Resulü Ekrem'sin rahmetsin bize
Kurtarıcı geldin sen hepimize
Yüce Peygamber'sin Kur'an mucize
Nice mucizeler gösterdi Allah

Muhammed'sin en son büyük Peygamber
Tüm mucize senden verilen haber
Mahşer günü ümmetinle beraber
Herkese şefa'at ya Resulallah

Cahiliye devri Mekke'de doğdun
O karanlık devri nurlara boğdun
Bütün insanlığa sen rahmet oldun
Milyarlarca insan yolunda vallah

Tüm kâinatın sen efendisi
İlim irfan menbainin kendisi
Mucizesin Yaradan'ın elçisi
Tüm varlığa elçi gönderdi Allah

Haksın rahmetsin inandık vallah
Haksın Peygamber'sin amentübillah
Haksın iman ettik elhamdülillah
Mahşerde şefa'at ya Resulallah

(43)

SEMALARDA EZAN SESİ SUSMASIN

Semalarda ezan sesi susmasın
Gök kubbemiz bu ses ile çınlasın
Yüce Mevla'm bu birliği bozmasın
Dost ve düşman biz neymişiz anlasın

Alışmışız minareden bu sese
Yüce Mevla'm rahmet saçar herkese
Allah sever kim vatanı severse
Semalarda ezan sesi susmasın

Tüm yurdumuz mabetlerde süslensin
Günde beş kez minareden seslensin
İmanımız bu ses ile beslensin
Semalarda ezan sesi susmasın

Ezan sesi yankı yapsın dağlara
Etki yapsın kalp ve gönül bağlara
Devam etsin daha nice çağlara
Semalardan ezan sesi susmasın

Ezan sesi ile gençlik uyansın
Kafası ve gönlü nura boyansın
İçi vatan Allah aşkıyla yansın
Semalarda ezan sesi susmasın

Her taraftan ezan sesleri gelsin
Manevi duygular coşsun yücelsin
İnsan aydınlansın Hakk’a yönelsin
Koç semadan ezan sesi susmasın

(44)

YARADAN ALLAH ÖĞRETTİ

Kâinata bir baksana
Alemden neler oluyor
Alacak ders çok insana
Akıl tanrıyı buluyor

Açlığını sezdirmeyi
Yavrusunu emzirmeyi
Yanlarında gezdirmeyi
Hayvanlara kim öğretti

Kanat açarak uçmayı
Yuvalarda buluşmayı
Avaz avaz ötüşmeyi
O kuşlara kim öğretti

Çiçeklere yol yapmayı
Zehirini bol yapmayı
Petek petek bal yapmayı
Arılara kim öğretti

Mimar gibi ağ örmeyi
Avını uzaktan görmeyi
Onu ağa düşürmeyi
Örümceğe kim öğretti

Yuvalarını bulmayı
Sırayla gidip gelmeyi
Ailede iş bölmeyi
Karıncaya kim öğretti

Dut yaprağını yemeyi
İpekten koza örmeyi
Onun içine girmeyi
O böceğe kim öğretti

Yaradan'ın bilmeyi
Onu her yerde görmeyi
Akıl ile öğrenmeyi
İnsanlara kim öğretti

Bak karaya bak denize
İbretler var gören göze
İnsan kendi bir mucize
Olduğunu kim öğretti

Ne var ise iyi kötü
Hepsi Yaradan hikmeti
Tüm ilimi kâinatı
Yaradan Allah öğretti

Arif olan bunu anlar
İbret alsın inananlar
Tasadüfî değil bunlar
Yaradan Allah öğretti

(45)

VARSA ALLAH KORKUSU

Yalanı söyleyemez
Yetim hakkı yiyemez
Kötüye boyun eğmez
Varsa Allah korkusu

Hışmından gazabından
Şu kabir azabından
Ahrette hesabından
Varsa Allah korkusu

İftiradan yalandan
Hırsızlıktan talandan
Uzak durur bunlardan
Varsa Allah korkusu

Hiç kötülük edemez
Eğri yola gidemez
Kin ve garaz güdemez
Varsa Allah korkusu

Baharında yazında
Kötü söz yok ağzında
Haram yok boğazında
Varsa Allah korkusu

Ahlakın güzelinde
Kötülük yok elinde
Tatlı söz var dilinde
Varsa Allah korkusu

İnanır etmez keder
Vatana hizmet eder
Emeğin helal eder

Varsa Allah korkusu

İbadette yorulmaz
Doğru yoldan ayrılmaz
Ondan hesap sorulmaz
Varsa Allah korkusu

Her gün ibadet namaz
Doğru yoldan sapamaz
Hiç kötülük yapamaz
Varsa Allah korkusu

İyilik hidayette
Kendisi iy' niyette
Makamda adalette
Varsa Allah korkusu

İyi huyla donanır
Meleklerle inanır
Resulünü hak tanır
Varsa Allah korkusu

İnanır kaynar coşar
Engelleri tüm aşar
Gerçek İslam'ı yaşar
Varsa Allah korkusu

Muhammed'in ümmeti
Yaradan'ın himmeti
Hak nasip et cenneti
Varsa Allah korkusu

Hizmet eyle vatana

Anana hem atana
Hürmet et kana kana
Varsa Allah korkusu

Önce kendini düzelt
Seni imanla bezet
Yakınlarını gözet
Varsa Allah korkusu

Koç'um yürü aheste
Can bülbülü kafeste
Akıbet son nefeste
Bir selavat korkusu

(46)

EŞREFİ MAHLUKAT DEDİ YARADAN

Eşrefi mahlukat dedi Yaradan
Bunun hikmetini bilenler bilir
Nice uzun yıllar geçti aradan
Yıllar ötesinden nesiller gelir

Nice bilinmeyen sırları çözen
İlim teknik ile fezayı gezen
Hassas dengelerle kurulmuş düzen
Bu hassas nizam çözendir insan

Binlerce yıl ötesinden insanlar
Akıl mantık almaz iz bırakanlar
Alimlerin kaleminden nur damlar
Allah'ın sırrına erendir insan

Yaradan'ın sırlarına erenler

İlmi ile ileriye görenler
Kâinata sonsuz hizmet verenler
Şu dünyaya nizam verendir insan

Ulu peygamberler nice veliler
Âdem atamızdan doğru gelirler
Yaradan Allah’a nice deliller
İlmi hikmetini görendir insan

Ne sırlar var ise devriâlemde
Akıl ile buldu ilimde fende
Hakimdir dünyaya her şey emrinde
Bütün nimetleri derendir insan

Milyarlarca insanların gözleri
Birbirine benzemiyor yüzleri
Birbirinden ayrı parmak izleri
Kendini mucize bilendir insan

(47)

MAL MÜLK NE VARSA HEPSİ ALLAH’IN

Mal mülk ne varsa hepsi Allah’ın
Onu yoksullarla bölüşmek gerek
İstiyorsan ahirette felahın
Bölüşmekten hiç kaçınma bilerek

Mal mülk hırsı bizleri aldatmasın
Doğru yolumuzu sarpa çatmasın
Helal rızkımıza haram katmasın
Mal mülk ne varsa hepsi Allah’ın

Dünya benim olsa bir şey var gerçek

Her şey fani ama ölüm gelecek
Allah'a inanan bunu bilecek
Mal mülk ne varsa hepsi Allah'ın

Bu dünyada mala mülke bekçiyiz
Her şey Allah'ındır emanetçiyiz
Sırayı bekleyen bir nöbetçiyiz
Mal mülk ne varsa hepsi Allah'ın

Bir gün ecel gelip ölüm olacak
Mal mülk ne varısa ele kalacak
Mahşer günü hallerimiz n'olacak
Koç'um mal mülk hepsi Allah'ın

(48)

İNSAN HAKLARINI İSLAM GETİRDİ

İnsan haklarını İslam getirdi
Veda Hutbesi'ni okursan eğer
Cehalet devrini sildi götürdü
İnsanlar eşittir dedi Peygamber

Hristiyanlar ırkçılık yaparken
Mecusiler ateşlere taparken
Tüm insanlık doğru yoldan saparken
İnsan haklarını İslam getirdi

İslamiyet köleliği kaldırdı
İnsanları gafletten uyandırdı
Hürriyete eşitliğe kandırdı
Cehalet devrini ezdi bitirdi

Çifte standartlı iki yolum var

Avrupa'da insanlık yok zulüm var
Her tarafta Müslüman'a ölüm var
O medeni canavarlar öldürdü

İnsanlık eriyor Bosna Hersek'te
Görmezler mi insan hakları nerde
Gözlerine inmiş bir kara perde
Bu şerefsiz zulmü kâinat gördü

İnsan haklarını bizden beklerler
Söz bir de demokrasi eklerler
Yurdumuzu parçalamak isterler
Türkiye teröre çok şehit verdi

(49)

YÜCE PEYGAMBER BİZE EMREDİYOR

Yüce peygamber bize emrediyor
Bütün insanlığa yaşlıya gence
Sağlığınıza dikkat edin diyor
Sizlere hastalık gelmeden önce

Tıp çokça değişti epey ilerde
Eski usul nerde şimdiki nerde
Kocakarı çare olmuyor derde
Kocakarı işi tıptan uzakta

Hastalık gelirse bakmaz yaşına
Bilemezsin ne iş açar başına
Geç kalırsan emeklerin boşuna
Geç kalma vaktinde sen çarene bak

Rahatsız olursan düşersin dara

Aman ihmal etme hemen doktora
Vakit geç kalmadan çareni ara
Bu hastalık seni etmeden helak

Küçük hastalıklar ihmale gelmez
Sonu ne getirir hiç kimse bilmez
Ölüm insanlara geliyom demez
Koç yaşamak hak hem ölüm de hak

(50)

İSLAM'DA TEMİZLİK İMANDAN GELİR

İslam'da temizlik gelir imandan
İnsanoğlu içte dışta tertemiz
Rehberimiz Hazireti Kur'an'dan
İlham alır nurlu yoldan gideriz

Konuşurken dürüst sözleri temiz
Elleri ayağı yüzleri temiz
Görünüşü değil özleri temiz
Dış görünüş değil özde temizlik

Temiz insanlardan bir zarar gelmez
Çıkar için hiç alçalmaz eğilmez
Konuşur yalanı hileyi bilmez
Ağzından her çıkan sözde temizlik

Temiz insan güvenilir sözüne
Utanır kızarır baksan yüzüne
Haksız kazanç hiç görünmez gözüne
Harama bakmayan gözde temizlik

Temiz insan içte dışta tertemiz

Giyim kuşam üstte başta tertemiz
Ta uzaktan ilk bakışta tertemiz
Koç baksan bellidir yüzde temizlik

(51)

SEVERSEN İNSANI ALLAH İÇİN SEV

İnsanları sevgi imandan gelir
Büyüklerle saygı önemli görev
Eşrefi mahlukat diye sevilir
Seversen insanı Allah için sev

İnsana rasgele kötü denilmez
Hatır için kötü insan sevilmez
Kulu Allah bilir kimseler bilmez
Seversen insanı Allah için sev

İnsana muhabbet dolup taşmalı
Gönlü insan sevgisiyle coşmalı
İçinde kin varsa onu aşmalı
Seversen insanı Allah için sev

Allah emrediyor nasıl sevmezsın
İnsanların kıymetini bilmezsın
İçin kin doluysa asla gülmezsın
Seversen insanı Allah için sev

İnsanları sev ki sevenin olsun
Senin için dışın sevgiyle dolsun
Allah emrediyor yerini bulsun
Seversen insanı Allah için sev

Yüce Allah yaratmıştır neylersin

Yaratmıştır ama kötü mü dersin
Kötüyü de Allah için seversin
Koç'um insanları Allah için sev

(52)

İNSANLIĞIN ORTAK DEĞERLERİ VAR

İnsanlığın ortak değerleri var
Bunlara uymamak bunaklık ancak
Bütün değerlere insanlık uyar
İnsanlık bu değerlere uyacak

Değerlerden biri vardır ibadet
İnsanlığa huzur verir nihayet
Bu dünyadan önemlidir ahiret
Bu değeri vicdanlardan duyacak

Değerlerden birisi de adalet
O da mülkün temelidir sakavet
Vazgeçilmez yapılsa da siyaset
İnsanlık aksine karşı koyacak

Değerlerin birisi de iffettir
O namus şereftir büyük kıymettir
Asla taviz verilmeyen nimettir
Tüm insanlar bunu böyle sayacak

Bir de ilim vardır tüm ortak değer
Bu değere sahip insansa eğer
İlimi irfanı insanlık sever
Koç insanlar ilim irfan alacak

(53)

İNSANLARDA GÜZEL AHLAK OLACAK

İnsanlarda güzel ahlak olacak
Elinden dilinden kötülük gelmez
Çevresi hep ondan örnek alacak
Gayrı meşru çıkarlara eğilmez

Toplumda sohbeti sözleri belli
Yaşayışı disiplinli düzenli
Bütün çevresiyle hep senli benli
Terbiyeli kızı oğlu olacak

Yaradan'ın emirlerine uyan
İnsanların dertlerini anlayan
Onların hissini gönlünde duyan
İnsan sevgisiyle dolu olacak

Yalansız riyasız sözleri doğru
Hiç incitmez gönülleri gururu
Eksilmez kalbinden Allah'ın nuru
Allah'ın imanlı kulu olacak

Allah'ın yolundan doğru gidecek
Resulü kendine rehber edecek
Koç'um bu yol kendisine yetecek
Yolu peygamberin yolu olacak

(54)

KADIN HAKLARI VAR DEDİ PEYGAMBER

Bin dört yüz yıl önce peygamber
Kadınların hakları var buyurmuş
Hadis kitabını okursan eğer
Bunu bütün insanlığa duyurmuş

Kadın namusumuz saygıya değer
İnceden inceye düşünsek eğer
Kadın bir annedir kim olsa sever
Yuvanın temeli nasıl sevilmez

Kadınlardır ailenin direği
Şefkatle doludur anne yüreği
Ona saygı dinimizin direği
İslam'da böyledir gafiller bilmez

Sevgiyle doludur anne kucağı
Kadın yakar evimizde ocağı
Şenelir evlerin köşe bucağı
Kadınsız bir yuva hiç düşünülmez

Koç bilir ki kadın namusu bekler
Her birisi ince narin ipekler
Kadın alıp satan nice köpekler
Kadına saygısız namusu bilmez

(55)

ALIN TERE SAYGI VARDIR İSLAMDA

Alın tere saygı vardır İslam'da
Peygamberin hadisini bilmeli
Çalışanın teri hiç kurumadan
Hak ettiği ücretini vermeli

Bizim inancımız kutsaldır emek
Günah çalışanın hakkını yemek
Hakkını öderken sıkıntı vermek
Yazık günah hakkı neyse vermeli

Yazık çalışanın hakkı verilsin
Neyse doğru dürüst hesap görülsün
alışan insana saygı duyulsun
Açık seçik hesabını görmeli

Çok zor olur el işiyle uğraşmak
Ekmek için ömür boyu savaşmak
İbadettir doğru dürüst çalışmak
Çok çalışıp sevabını görmeli

alışıp da helal olsun dediren
Koç'um el işine ömrünü veren
ocuğuna helal rızık yediren
Bir ibadet ettiğini bilmeli

(56)

KUVVET HAKKI YENEMEZ

Kuvvet hakkı yenemez
Biraz bastırsa bile
Kuvvet yendi denemez
İşe girmezse hile

Haklı hakkını alır
Kuvvetli de bastırır
Sonunda aciz kalır
Pes eder bile bile

Hak her zaman galiptir
Kuvvet zora taliptir
En sonunda mağluptur
Er geç verir el ele

Hak önünde durulmaz
Kuvvetle susturulmaz
Belli ki zorla olmaz
Ne yaparsa nafi

Kuvvetli diz çökecek
Hakkı teslim edecek
Sarılacak öpecek
Verecekler el ele

(57)

SÖZ BİLİRSEN SÖYLE İBRET ALSINLAR

Söylenirken sözler doğru olacak
Tam isabet hedefini bulacak
Dinleyen insanda iz bırakacak
Güzel sözler söyleyenin dilinden

Doğru bir söz ta kalbinden çıkacak
Dinleyeni ateş olup yakacak
Ta ruhuna civa gibi akacak
Güzel sözler bilenlerin dilinden

İnsanlar kıyafetle ağırlanır
Sözüyle sohbetiyle uğurlanır
Söz bilmezse bocalar çok zorlanır
Söz bilmezse belli olur halinden

Öyle söz vardır ki bitirir işi
Öyle söz vardır ki kestirir başı
Hasım eder birbirine kardaşı
Güzel sözler bilmeyenin dilinden

Gece ise sözü çekerek konuş
Gündüz sağa sola bakarak konuş
Sözü ta beynine sokarak konuş
Sözlerini hissetsinler derinden

Koç bilersen söyle ibret alsınlar
Güzel sözlerine hayran kalsınlar
Coştur insanları alkışlasınlar
Şiir gibi sözler aksın dilinden

1996 sonrası din ve değer yargılarına dair şiirleri:

(58)

YARATANDIR YÜCE ALLAH

Sen kendini iy'ce tanı
Yaradan'dır yüce Allah
Şerefli diye insanı
Yaratandır yüce Allah

Geceleri ve gündüzü
Bahar güzü kışı yazı
Kâinatı tüm yıldızı
Yaratandır yüce Allah

Ovayı dağı taşları
Ormanları ağaçları
Gökte uçan tüm kuşları
Yaratandır yüce Allah

Gelmiş geleceklere
Türlü renkte çiçekleri
Canlıları böcekleri

Yaratandır yüce Allah

Fırtınayı esen yeli
Bahçelerde açan gülü
Yeryüzünde bütün kulu
Yaratandır yüce Allah

(59)

O ALLAH'TIR YÜCE RAHMAN

İlmi yazılmakla bitmez
O Allah'tır yüce Rahman
Müminlere zulüm etmez
O Allah'tır yüce Rahman

O ezeldir ebedîdir
Mümine zalim değildir
O hakimdir haktır birdir
O Allah'tır yüce Rahman

Yaratan gökleri yeri
Ebedîdir ölmez, diri
Yoktur dengi bir benzeri
O Allah'tır yüce Rahman

Öldüren diriltendir
Gaybı açığı bilendir
Herkes rızık verir
O Allah'tır yüce Rahman

Kuran haktır doğru yoldur
Tövbe eden âsi kuldur

Bağışlar rahmeti boldur
O Allah'tır yüce Rahman

(60)

RAHMETİNE EREN OLSAM

Rahmetine eren olsam
Mevlâ'm senin, Mevlâ'm senin
Cennetine giren olsam
Mevlâ'm senin, Mevlâ'm senin

Sonsuz şükür nimetine
Akıl ermez hikmetine
Nail olsam cennetine
Mevlâ'm senin, Mevlâ'm senin

Meyve yüklü tüm ağaçlar
Akan sular dağlar taşlar
İsmin söyler uçan kuşlar
Mevlâ'm senin, Mevlâ'm senin

Ruhumda bir ateş yanar
İki gözüm sanki pınar
Canlı cansız adın anar
Mevlâ'm senin, Mevlâ'm senin

Meyve çiçek donattığın
Canlı cansız yarattığın
İlmin ile kuşattığın
Mevlâ'm senin, Mevlâ'm senin

Çiçeklerin gülün olsam
Doğru giden yolun olsam

Koç'um şanslı kulun olsam
Mevlâ'm senin, Mevlâ'm senin

(61)

YÂ RAB

Rahmetine eremeyen
Kullarından etme ya Rab
Hakikati göremeyen
Kullarından etme ya Rab

Kendi fitne garaz güden
Şaşkın sapık yolda giden
Nimetleri inkâr eden
Kullarından etme ya Rab

Sözlerinde sadakatsız
İtikatında kararsız
Yüzü kızarmayan arsız
Kullarından etme ya Rab

Zikrin eylemez seherde
Gözlerinde siyah perde
Halk içinde yüzü yerde
Kullarından etme ya Rab

Haksızlığa amin diyen
Fakir yetim hakkı yiyen
Ateşten bir gömlek giyen
Kullarından etme ya Rab

Başa kakan verdiği
İnkâr eden gördüğünü

Boynu bükük mahşer günü
Kullarından etme ya Rab

Helal haramı bilmeyen
Hak önünde eğilmeyen
Alnı secdeye gelmeyen
Kullarından etme ya Rab

İşi gücü fitne yalan
Bulduğunu eden talan
Her gün millet malı çalan
Kullarından etme ya Rab

Hakikati görmez gözlü
Sıkılmayan yalan sözlü
Halk içinde iki yüzlü
Kullarından etme ya Rab

Hak sırrına eremeyen
Doğruları göremeyen
Hesabını veremeyen
Kullarından etme ya Rab

(62)

ŞEFAAT YA RESULULLAH

Kuran ile haberleri
Veren sensin Resulullah
Cehalette bu günleri
Gören sensin Resulullah

Sensin büyük son Peygamber
Bütün insanlığa önder

Hazreti Kuran'dan haber
Veren sensin Resulullah

Köleliği yasak edip
İnsanlığı çok yüceltip
Kadın hakkını gözetip
Gören sensin Resulullah

Kaldırdın kin belâsını
Yaptın barış âlâsını
Cehaletin kalesini
Yıkan sensin Resulullah

Âleme rahmet kendisi
Tek ümidi efendisi
İnsanlığın o gür sesi
Olan sensin Resulullah

Mücadelen geçti çetin
İnsan için tüm gayretin
Köleye de hürriyetin
Veren sensin Resulullah

Okusun ilimle dolsun
Herkes doğru yolu bulsun
Tüm insanlar eşit olsun
Diyen sensin Resulullah

Hadislerde hikmet söze
Işık oldun hepimize
Allah'ımdan elçi bize
Gelen sensin Resulullah

Adın yüce ey Muhammet
Bütün insanlığa rahmet
Mahşer gününde şefaât
Edensin sen Resulullah

Ululardan sen ulusun
Yücesin rahmet dolusun
Sen Allah'ın Resulüsün
Şefaât yâ Resulullah

Yüceliğın o haşmetin
Beynim yetmez etsem methin
Koç da senin bir ümmetin
Şefaât yâ Resulullah

(63)

KÂBE YOLLARI DESTANI

İki yüz seksen kişi Yozgatlıyız
Kafîle yirmi dört uçağâ bindim
Eytimli sabırlı çok dikkatliyiz
Nurlu şehir Medine'ye indim

Gurup kırk üç kişi Boğazlıyanlıyız
Tüm yaşlı genç kadın heyecanlıyız
Din görevli başkanlara bağlıyız
Din görevliyi çok faydalı buldum

Ankara'dan uçak ile uçtuk biz
Medine'ye geldik nurlu tertemiz
Gece peygamberin misafiriyiz
Allah'a bin şükür buraya geldim

Hazreti Resul'ün hadisleri var
Mescid-i Nebî'de kim namaz kılar
Hâk bir vakit namaza bin sevap yazar
O büyük Mescid-i Nebî'yi gördüm

İnsanlar namaz niyaz telaşında
Mescidin içi üstü dışında
Beş yüz bin kişi namazın başında
Böyle bir geniş mescidi gördüm

Bugün Ravza-ı Mutahhara'da
Minber ile evinin tam arada
Yeşil halı serilidir orada
Cennet bahçesinde ben namaz kıldım

Geldim de Resul'ün kabrini gördüm
Yeşil türbesine yüzümü sürdüm
Beynim duygu yüklü gıyama durdum
Habib-i Ekrem'in minberi gördüm

Hendek Savaşı'nın gördüm yerini
Dua ile andık şehitlerini
Orada gezdik yedi mescitlerini
İki rekat nafil namazı kıldım

Efendimiz mescidi var Kuba'da
İlk yapılan cami imiş dünyada
Namaz kıldık ellerimiz duada
İki gözüm yaşlı biraz oturdum

Ebubekir, Ömer, Ali, Osman'ın
Mescidini gezdik gördük dört yanın
Namaz kıldık elverdikçe zamanın

Teker teker gezdik hepsini gördüm

Kafilemiz ile Uhud'a gittik
Hamza'yı şehitleri ziyaret ettik
Çok yerleri gezdik yorulduk bittik
Oralarda biraz dinlendim durdum

Nurlu Medine'de sekiz gün kaldık
Kutsal yerler gezdik bilgiler aldık
Mescidi Nebî'de kırk vakit kıldık
Etrafında namaz kılanlar gördüm

Yüce Peygamber'e veda eyledik
Hep beraber tekbir tehlil söyledik
O Nebi'den biz şefaât diledik
Huşu ile bu huzurdan ayrıldım

Peygambere veda selamı verdik
Mikat bölgesine otobüs sürdük
Zulhuleyfe'de ihrama girdik
İlk defa burada ihrama girdim

Ayağımız çıplak açık başımız
Yanaklardan süzülür tüm gözyaşımız
Tavafa dönmektir gayrı işimiz
Mekke'ye uzanan kutsal yol gördüm

Zikirle ruhumuz tazeleniyor
Gözyaşı yanakta gamzeleniyor
Bir büyük ibadet düzenleniyor
İki gözü pınar ağlayan gördüm

Gece saat birde Kabe'yi gördük

Kafile halinde tavafa girdik
Tavaf tamamlandı saya yürüdük
Ben de eller gibi rahat yürüdüm

Safa Merve arasını say ettik
Taa asırlar öncesini yâd ettik
Kabulünü Allah'tan niyaz ettik
Yeşil ıfık arasını koşanlar gördüm

Umre tamamlandı saat dört baktık
Tıraşımız olup ihramdan çıktık
Biraz yorulduk biraz da acıttık
Heyecandan ağlayan coşanlar gördüm

Kutsal Şehir güzel Mekke Medine
Beşiklik etmişler bu İslam dine
İnsanlar koşuyor Allah beytine
Ben bu beldeleri baş tacı gördüm

Gün akşam oluyor güneş batıyor
Büyük küçük caddelerde yatıyor
Hediyelik eşyaları satıyor
Hacılardan gelen kazancı gördüm

Cadde sokak baştan başa sergiler
Hediyelik eşya neler var neler
Başta gelen tesbihler seccadeler
Hediyelik satan pazarcı gördüm

İnsan seli doldurur sokakları
Beyaz, siyah, sarı ayrı ırkları
Bir gaye toplayan bu insanları
Herkes birbirine muhtacı gördüm

İnsanlarda ne kavga var ne dövüş
Kardeşlik var ne küfür var ne sövüş
Gaye birdir hedef Allah’a dönüş
Ne saygısız ne de kavgacı gördüm

Mescid-i Haram dünyanın büyük mabedi
Görenleri şaşırtıyor heybeti
Kulların yapısı Hakk’ın hikmeti
Kulları mabede aracı gördüm

Yedi yüz bin kişi namaz kılıyor
Zemzemini içip şifâ buluyor
İnsan bu merkezden hacı oluyor
Bembeyaz ihramlı çok hacı gördüm

Mescit kalabalık namaz niyazlar
Hak’tan verilecek çok imtiyazlar
Allah bir yerine bin sevap yazar
Peygamber buyurmuş hadisi gördüm

Kafilemiz şu Cebel-i Rahman’da
Adem Havva buluştuğu mekanda
Haber vardır Hazireti Kuran’da
Gezdim de Cebeli Rahman’ı gördüm

Derler yüz bin insan burada durdu
Resul Veda Hutbesi’ni buyurdu
İnsan haklarını burda duyurdu
Veda Hutbesi’nde fermanı gördüm

Kor ateşi gülistana çeviren
Oğluyla Kabe’nin duvarın ören

İnsanlığı haccetmeye çağıran
Hz İbrahim makamın gördüm

Kâbe dünyamızın kutsal yeridir
Hac büyük ümidin tezahürüdür
Tavaf Allah rızasına yürüdür
Allah rızasına çok yolcu gördüm

Kürrey-i Arz'ın kalbi Beytullah
Mimarı İbrahim Halilullah
Bir şeyi sebepsiz halketmez Allah
İbret almak için hüccacı gördüm

Kâbe'mizden lebbeyk lebbeyk ses gelir
Dalga dalga asumana yükselir
İnsanlara bir doyulmaz his gelir
Kâbe'yi dünyanın baş tacı gördüm

Kâbe dünyamızda şanı çok yüce
Heyecan yükselir onu görünce
Allah kabul eder dua edince
Milyonlar el açmış duacı gördüm

İhramlı hacılar dizildik yola
Arafat'a vardık verildi mola
Aman ya Rab “yevmil gıyam” bu m'ola
Adem Havva buluştuğu yer gördüm

Her yer çadır insan tükenmez bitmez
Bunu kavramaya akıl kâr etmez
Kaleme yazmaya şairlik yetmez
Çadır kentin oluştuğu yer gördüm

Arafat'tan iner hacı kuş gibi
Günahtan tertemiz arınmış gibi
Paktır anadan yeni doğmuş gibi
Hadislerde böyle geçtiği yer gördüm

Arafat'tan Müzdelife'ye geldik
Bir müddet orada eylendik kaldık
Akşamı yatsıyı birlikte kıldık
Hacılar taşları seçtiği yer gördüm

Ebrehe'yi ordusuyla başlarıyla
Rabbin emri eabil kuşlarıyla
Gökyüzünden yağdırdığı taşlarıyla
Gök ekin gibi biçtiği yer gördüm

Müzdelife'de taş seçmeye başladık
Mina'daki şeytanları taşladık
Tarihi olayı tekrar yaşadık
Hacıların sıkıştığı yer gördüm

Hiçbir eksikimiz kalmadı baktık
Tıraşımız olduk ihramdan çıktık
Kâbe'yi ziyaret tavafı yaptık
Bağrımıza ateş düştüğü yer gördüm

Kafilemiz veda tavaf eyledik
Hep beraber tekbir tehlil söyledik
Haccımızın kabulünü diledik
Hacıların zemzem içtiği yer gördüm

Hac bitti Mevla'm kabul etsin
İsteyen her kulada nasip etsin
Tavsiyemiz hacca giden genç gitsin

Yaşlıların zor geçtiği yer gördüm

Hacılık kutlu olsun hepimize
Mekke'den bindik otobüsümüze
Cidde'den uçakla biz ÷lkemize
Havada süzölüp uçtuğı yer gördüm

Herkes bizim gibi olsaydı keşke
Tutulduk cezbeyi ilâhi aşka
Seyrelemek başka yaşamak başka
Kendim yaşadım da heyecan gördüm

Bir başı Afrika Avrupa Çin'de
Gör onları beraber ol geçin de
Heyacanı yaşa içinde ol içinde
Her ırktan insana cana can gördüm

Ekranlarda görmek seyrelemek hoş
Sen de gir cezbeye dön coştukça coş
Tekbir tehlil ile koş Mevla'ya koş
Pervaneler dönen nice can gördüm

Bu büyük olayın ben de biriyim
Öyle haşmetli ki ben de bir zerreyim
Akıl ver de ya Rab sırra ereyim
Büyük bir ibadet insicam gördüm

Ben de bir derbederim Abdullah Koç'um
Olay bir ummandır ben ise hiçim
Bu azamet nasıl dersen o biçim
Kâbe'yi dünyaya nur saçan gördüm

(64)

EL ELE TUTUŞUR DİN GÖREVLİSİ

İlk görev hemen havaalanında
Pasaport kimlik ne varsa yanında
Bize destektir haccın her anında
El ele tutuşur din görevlisi

Hep uçağa bindik yolculuk huzur
Mekke Medine’de yerimiz hazır
Din görevlileri sanki bir Hızır
Darında yetişir din görevlisi

Ziyaretler hep heyecan duyarak
Din görevli başkanlara uyarak
Otobüste eksik fazla sayarak
Sayıyı tartışır din görevlisi

Otobüsler gece gündüz çalışır
Hacıyı bedava Kâbe’ye taşır
Hacı böyle tavafına ulaşır
Taşıt çalıştırır din görevlisi

Hacılar birbirini yitirirler
Kayıpları bulup da getirirler
Otele teslim eder yatırırılar
Gaybı araştırır din görevlisi

Elinde flama yürürler önde
Tavaflara girilir bir düzende
Gruptan cesaret alırım ben de
Bizleri coşturur din görevlisi

Grup grup alınan bu tedbirler

Muhtemel kazayı ezayı önler
Grup başkanları işi bilenler
Sıra oluşturur din görevlisi

Diyanet hastane sağlık ocaklar
Güvenir hastalar hasta olacaklar
Sağlıkçılar hastasını kucaklar
Hastayı yatırır din görevlisi

Bir ziyaret ihtiyacı sezilir
Otobüsler sıra sıra dizilir
Önlerinde “Türk Diyanet” yazılır
Hacıyı buluşturur din görevlisi

Bizim diyanet çok büyük organize
Haccın her yerinde yardımcı bize
Onlar kaptan dalıyoruz denize
Deryalar açtırır din görevlisi

Tüm haccı tamamlattırırlar bize
Uçak hazır Kâbe’den ülkemize
Havaalanından da evimize
Taşıtla ulaştırır din görevlisi

(65)

ON BİR AYA SULTAN RAMAZAN AYI

On bir aya sultan Ramazan ayı
Fakirin ocağı tüter bu ayda
Zenginden ayrılır fakirin payı
Fakir sofrasına katar bu ayda

Allah’a inanan orucu tutar

Ne bir şey yer içer ne bir şey yutar
Oruçlu da şefkat merhamet artar
Mümin olan oruç tutar bu ayda

Oruçlular ahlâkını düzeltir
Ramazan'da yoksulları gözetir
İftara çağırır sofra bezetir
Müminde merhamet artar bu ayda

Ramazan'da Allah rızka rızk ekle
Sofrada çeşitli tüm yiyecekler
Kulaklar ezanda iftarı bekler
Her akşam hazırlık iftar bu ayda

Oruçlu gün boyu sabırla durur
Açlık susuzluktan boğazı kurur
Günah işlemekten kendini korur
Sevapları kat kat artar bu ayda

Tutulan oruçta pek çok hikmet var
Fakirlere yardım şefkat çok artar
Sağlıkta da pek çok faydalar yatar
Vücuda dinlenmek yeter bu ayda

(66)

AĞAÇ DİKMEK YÜCE ALLAH'IN EMRİ

Yeryüzünün imarını istemiş
Nahl Suresi'nde Allah'ın emri
Yurdunuzu süsleyin dikin demiş
Ağaç dikmek yüce Allah'ın emri

İslam dini insanlara duyurmuş

Türlü türlü nimet vermiş doyurmuş
İnsanlara ağaç dikin buyurmuş
Ağaç dikmek yüce Allah'ın emri

İlahi kudretin büyük eseri
Gece gündüz ağarırken tan yeri
Zikredermiş ağaçların her biri
Ağaç dikmek yüce Allah'ın emri

Kıyamet kopacağını anlasa
Elinde bir hurma fidanı varsa
Dikin buyurmuş Peygamber nasa
Ağaç dikmek yüce Allah'ın emri

(67)

KULA KULLUK EYLEMEKTEN

Kula kulluk eylemekten
Zalime boyun eğmekten
İmansız Kuran'sız ölmekten
Sen esirge sen Allah'ım

Zalimi başımıza taç
Muhannete etme muhtaç
Derdimize sen ol ilaç
Sen esirge sen Allah'ım

Bizleri ayırma haktan
Hak yolundan ayrılmaktan
Fitne fesat münafıktan
Sen esirge sen Allah'ım

Haksız haram mal yemekten

Yalan büftan eylemekten
Cehennemi boylamaktan
Sen esirge sen Allah'ım

Mağrur olmaktan kibirden
Hesap günü o kabirden
Günahımız hepsi birden
Sen esirge sen Allah'ım

(68)

HARAMLA BESLEME ÇOCUKLARINI

Haramla besleme çocuklarını
Onun ahlâkından sen sorumlusun
Sana mal ederler yaptıklarını
Helal ekmek yedir aman n'olursun

Haramla besleme onu azdırma
Edebini ahlâkını bozdurma
Ak alnına kara yazı yazdırma
El âlemden sen beddua alırsın

Ahlâkı bozulur düşer zillete
Talip olur bütün kötü illete
Fayda olmaz bu vatana millete
Toplumdan utanır zorda kalırsın

Haramla beslersen seni yoracak
Hakk'ın divanına suçlu varacak
O günahı Allah senden soracak
Huzur-u mahşerde suçlu olursun

Hayırlı evlat istiyorsan önce

Helal rızık önde geliyor bence
Hayır dua alacaksın ölünce
Huzur-u mahşerde sen kurtulursun

(69)

DÜŞÜNMEYEN AHRETİNİ

Düşünmeyen ahretini
Hesap için varacaktır
Bilmez günün kıymetini
Sonra pişman olacaktır

Kalbi fesat olanların
Söylediği yalanların
O kıyamet günü yarın
Allah hesap soracaktır

Nasihatten anlamayan
Kendi doğru yol bulmayan
Allah'ına kul olmaya
Acep hali n' olacaktır

Haramla kurmuş binayı
Sanat edinmiş zinayı
Mahşer günü o enayi
Ortalıkta kalacaktır

Haram helale bakmayan
Haksızlığı bırakmayan
Allah'ından hiç korkmayan
Belâsını bulacaktır

(70)

KALMAZ DÜNYAYA GELENLER

Kalmaz dünyaya gelenler
Üçer gider beşer gider
Hak yolunu bilmeyenler
Doğru yoldan şaşar gider

Her ne bulduysa yiyenler
Helal haram bilmeyenler
Her gün gıybet eyleyenler
Cehennemde pişer gider

Eğri büğrü söyler sözü
Utanmaz kızarmaz yüzü
Hakkı görmez kördür gözü
Bataklığa düşer gider

Doğru yolundan azanlar
Düzeni yıkıp bozanlar
Ellere kuyu kazanlar
Kuyusunu eşer gider

Âlim olan zalim olan
Kalmadı dünyaya gelen
Yaradan'ı Hakk'ı bilen
Cennetine koşar gider

(71)

BİL Kİ ADALETTE EŞİTLİK OLAMAZ

Önemli bir görev alırsan eğer
Adil ol kendini ateşe atma
İy' düşün hesap et adil karar ver
Haklı ile haksızlığı bir tutma

Bil ki adalette eşitlik olmaz
Eşitlikte haklı haksız ayrılmaz
O zaman adalet yerini bulmaz
Öyle sanıp vicdanını karartma

Sana gelen suçlu ile suçsuzun
Azgın güçlü ile zayıf güçsüzün
Senin adaletinden umutsuzun
Umudun kesme onu soğutma

Sen işinde hatır gönül yutarsan
Haklıyı haksızı eşit tutarsan
Eşitlik der böyle ölçüp tartarsan
Bu adâlet eşit olmaz zorlatma

Adalette teraziyi iy' ölçün
Haklıyı haksızı dosdoğru seçin
Tarihte o yüce adâlet için
Nuşirevan oğlun astı unutma

1996 öncesi doğaya dair şiirleri:

(72)

BİR YAĞMUR YAĞIYOR İNCEDEN İNCE

Tüm âlem uykuda yalnız kaldım
Pek çok efkârlıyım ben de bu gece
Sessiz sedasızca gaflete daldım
Bir yağmur yağıyor inceden ince

Çisil çisil gelir yağmurun sesi
Sesi duymak için tuttum nefesi
Dedim şu saatte bu neyin nesi

Bir ılık rüzgarla yağmur gelince

Yağıyor da yıkanıyor yapraklar
Sulanıyor bahçe ile tüm parklar
Ne güzel kokuyor şimdi topraklar
Sulu yağmur üzerine inince

Zifiri karanlık şimşek çakıyor
Şimdi çatılardan sular akıyor
Pencereden acep kimler bakıyor
Katılıyor benim gibi sevince

Taneleri iri iri düşüyor
Çimler sulanıyor güller üşüyor
Ruhumu okşuyor gönlüm coşuyor
Gece vakti yağın yağmur deyince

Koç'um korkuyorum yağmur duracak
Sessizlik bitecek sabah olacak
Yağmurun üstüne güneş doğacak
Çimler kuruyacak güneş görünce

(73)

KIBLE TARAFINDAN ESTİ YELİMİZ

Yine bahar geldi eridi karlar
Kible tarafından esti yelimiz
Sürü sürü tüm yaylaya çıkarlar
Bayram sevinciyle sürülerimiz

Yine bahar geldi karlar eridi
Yamaçları çayır çimen bürüdü
Tüm güzeller yaylasına yürüdü

Suların başında yayla yerimiz

Yine bahar geldi mevsim canlandı
Tüm ağaçlar çiçek açtı allandı
Güzel kızlar yaylasına yollandı
Ne güzeldir vatanımız elimiz

Yine bahar geldi çiğdemler açtı
Lale sümbül birbirine karıştı
Tüm güzeller birbiriyle yarıştı
Pembe güle benzer güzellerimiz

Bahar geldi bütün canlı uyandı
Tüm ağaçlar al yeşile boyandı
Çoşdu bülbüller aşk ile yandı
Koç'um bülbül gibi öter dilimiz

(74)

DEMET DEMET ÇİÇEK AÇAR AĞAÇLAR

Kış tükenir bahar gelir dayanır
Tüm ağaçlar uykusundan uyanır
Türlü renkten çiçeklere boyanır
Demet demet çiçek açar ağaçlar

Baharda tomurcuk açarken yaprak
Mest eder insanı ne güzel parlak
Güzel koku verir misali zambak
Rüzgârda doğrulur yatar ağaçlar

Bahar gelir uykusundan uyanır
Bütün dallar yeşillere boyanır
Aman Allah buna can mı dayanır

Rüzgârın sesiyle öter ağaçlar

Yeşerir ormanlar süslenir dallar
Başında yemyeşil bir poşu bağlar
Ağaç sevgisiyle içim kan ağlar
Gördükçe efkarım artar ağaçlar

Parkların nakışı caddenin süsü
Cıvıl cıvıl öter kuşların sesi
Garip bir güllerin sende hevesi
Konar dallarına öter ağaçlar

Dikelim ağacı yurda şan verir
Yemyeşil dalları heyecan verir
İnsan sağlığına oksijen verir
Bütün pis havayı atar ağaçlar

Yüce peygamberin vardır hadisi
Fidan dikin diye mübarek sözü
Dikmen ibadettir uyarır bizi
Seherde secdeye yatan ağaçlar

Abdullah Koç dört kez reislik ettin
Milyonlarca ağaç fidanı diktin
Sevabını alacak neslin ve ceddin
Kusuru günahı yutar ağaçlar

(75)

GÜRÜL GÜRÜL AKAN ÇAĞLAYAN SULAR

Bahar gelir yeller karı eridir
Beslenir kaynaklar çoğalır sular
Boz bulanık derelerden yürüdür

Güröl güröl akan çağlayan sular

Tüm doğaya hayat veren can veren
Güröl güröl akıp heyecan veren
Medeni alemi insicam veren
İnsanı hayata bağlayan sular

Bazen aşar gelir tüm engelleri
Bazen çimen sular bazen gülleri
Bazen coşar akar besler gölleri
Akıp denizleri boylayan sular

Gürleyerek gelir yüce dağlardan
Sular geçer ormanlardan bağlardan
Su toplanır ceyran olur barajdan
Barajdan enerji sağlayan sular

Bir nağmedir ses verir kulaklara
Hayat verir bahçelere parklara
Can gelir güllere ve zambaklara
Nebatı toprağa bağlayan sular

Yolun kenarında bir çeşme olur
Orda garip garip hep akar durur
Kızlar gelir testisini doldurur
Güzeller gönlünü eğleyen sular

Susuz ne bağ olur ne bostan olur
Su gelince her yer gülistan olur
Şenlenir dillere bir destan olur
Kulaklara nağme söyleyen sular

Su gelince hayat bulur topraklar

Yeşile bürünür dallar yapraklar
Göklere uzanır selvi kavaklar
Sensin tabiatı büy'leyen sular

Sen olmazsan deli gönlüm coşamaz
Sen olmadan gül bülbülü okşamaz
Su olmadan hiçbir varlık yaşamaz
Varlığı hayata bağlayan sular

Akar gelir dereleri dolaşır
İnsanoğlu senin için uğraşır
Emek verir evimize ulaşır
İnsanı Allah'a bağlayan sular

(76)

ÇİÇEKLER İÇİNDE EN GÜZELİ GÜL

Çiçekler içinde en güzeli gül
Asırlardan beri yerini korur
Bir de üzerinde konarsa bülbül
O gülün üstünde ne güzel durur

Telli duvaklı bir taze geline
Benzediler has bahçenin gülüne
Bir deste de verilirse eline
Ne güzel görünür elinde güller

Sevda çekenlerin ilham kaynağı
Pembe güle benzetirler yanağı
Süsler bahçeleri köşkü konağı
Ne güzel görünür yerinde güller

Gelini damadı evlendirirler

Uzun  m r diler dua ederler
Varsınlar g l gibi geinsin derler
Ne güzel görünür gelinde güller

Yüzlerce renkleri eşitleri var
Yıllardır aşığa ilham olmuşlar
Şairler hep g l üstüne yazmışlar
Koç'um aşıkların dilinde güller

(77)

YOL ÜSTÜNDE DURAN EY ULU ÇINAR

Yol üstünde duran ey ulu ınar
Sanki yol üstüne çadır kurmuşsun
Bak g lgende serinliyor insanlar
Yıllarca onlara gölge olmuşsun

Hangi yıldan beri burda durursun
Ne kadar güzelsin ne de ulusun
Gölge yapar insanları korursun
El gibi yemyeşil yaprakların var

Dilin yok ki desen kaç yıl yaşadın
Burda başka var mı senin yaşıydın
O günden bugüne neler taşıydın
Sır saklarsın acayip halların var

Uzun  m rl s n dalından belli
Sen neler g rm ş n halından belli
Çok insanlar geçmiş yolundan belli
imen iek bezenmiş yolların var

İnsan olan insan seni sevmez mi

Yeşil çevre bu sevgiye değmez mi
Koç ağacın kıymetini bilmez mi
Çevrende çiçeklerin güllerin var

(78)

BAHAR GELİR BÜTÜN CANLI UYANIR

Bahar gelir bütün canlı uyanır
Mevsimlerin en güzeli ilkbahar
Ağaçlar canlanır yeşil boyanır
Ne tarafa baksan güzellikler var

Bahar ile başlar yeni umutlar
Yağmur yağar rahmet saçar bulutlar
Boy atar çimenler çiçekler otlar
Yemyeşil çimenler otlar baharda

Karları eritir baharın yeli
Dağlardan yürütür coşturur seli
Baharda âşıklar del' olur deli
Depreşiyor âşıktâ dertler baharda

Bahar ile gelir gök gürültüsü
Uyandırır tabiatı herkesi
Bir de karışınca kuşların sesi
Bülbül öte öte çatlar baharda

Sular azgınlaşır dereler taşar
Baharda silkinir tabiat coşar
Bütün güzellikler iç içe yaşar
Cennet misalidir yurtlar baharda

Gökten iner bereketli yağışlar

Yeşile bezenir dağlar yamaçlar
Lutfeder insana ömür bağışla
Koç ömrüne ömür katar baharda

(79)

NE KADAR GÜZELDİR KIR ÇİÇEKLERİ

Ne kadar güzeldir kır çiçekleri
Yağmura bağlıdır gelecekleri
Ayrı ayrı boyanmıştır renkleri
En erken açıyor kar çiçekleri

Bahar gelir bin bir renkten açarlar
Çevresine güzel koku saçarlar
Arılar balını toplar kaçarlar
Sen git de arıdan sor çiçekleri

Yağmur yağar kurak toprak ıslanır
Ot boy atar koyun kuzu beslenir
Çiçek açar dağ bayırlar süslenir
Topla demet demet sar çiçekleri

Bahar gelir hepsi birden uyanır
Çeşitli renklere nasıl boyanır
Arılar balını nereden alır
Toplar kovanına kor çiçekleri

Çiçeği severim deliler gibi
Dilinden anlayan veliler gibi
Rengarenk serilmiş halılar gibi
Dağları bezemiş kır çiçekleri

Renkleri çok birbirinden seçilmez

Esans gibi kokusundan geçilmez
Birbirinden üstün paha biçilme
Çık da yaylalara gör çiçekleri

Başka başka renkte başka biçimde
Kim güzeldir birbirinden seçimde
Tereddütler uyanıyor içimde
Birbirinden güzel kır çiçekleri

Ayrı çiçekleri ayrı dalları
Güzel kokar anlaşılmaz halları
Aratmıyor yediveren gülleri
Demet demet eyle der çiçekleri

Ne söylesem anlaşılmaz görmeden
Elvan elvan demet demet dermeden
İnsanoğlu hiçbir emek vermeden
Bir renk cümbüşüdür kır çiçekleri

Tarifi imkânsız sözün kısası
Görünce silinir gönlümün yası
Memleketin düz ovası yaylası
Koç güzel açmıştır göl çiçekleri

(80)

GÜZ GELİNCE BAĞLAR DÖKER GAZELİ

Güz gelince bağlar döker gazeli
Yeşil yaprak sararınca bell'eder
Bağ bozuyor bizim elin güzeli
Bu mevsim başlıyor efkâr gam keder

Çimenler sararır yeşillik solar

Soğumaya başlar çağlayan sular
Gönlüm efkarlanır gözlerim dolar
Mevsimler değişti yine güz geldi

Neşesi kalmadı dağın taşların
Çimenleri soldu tüm yamaçların
Hazırlık zamanı göçmen kuşların
Mevsimler değişti yine güz geldi

Artık güzel günler geride kaldı
Çimenler çiçekler nerede kaldı
Gayrı bizi efkâr aldı dert aldı
Mevsimler değişti yine güz geldi

Soğumaya başlar gayri topraklar
Rengini değişir bahçeler parklar
Daldan birer birer düşer yapraklar
Koç'um efkarlanır yine güz geldi

(81)

NE GÜZEL YARATMIŞ MEVLA'M KUŞLARI

Ne güzel yaratmış Mevlâ'm kuşları
Her birisi ayrı dilden ötüşür
Göklerin yüzünde hür uçuşları
Hele bülbül var ki yanar tutuşur

Her birisi ayrı dilden ses verir
İnsanlara bir doyulmaz his verir
Bahçelere ağaçlara süs verir
Kuşlar konar güzelleşir ağaçlar

İlkbahar gelince cümbüşe başlar

Eşleşir yuva yapar dans eder kuşlar
Her cinsine kucak açar ağaçlar
Ötüşür şenlenir dağlar yamaçlar

Bazı kuşlar yerli bazısı göçer
Uçsuz ve bucaksız yerlere uçar
Kendisine sıcak iklimi seçer
Sıcak iklim bulur orada kışlar

Bunların başında telli turnalar
Sonbaharda soğuyunca havalar
Bakarsın ki gökyüzünde sıralar
Ne güzeldir dizi dizi uçuşlar

Kınalı kekliktir kuşların hası
Hele bülbül var ki çok yanık sesi
Gül var iken ister mi hiç kafesi
O güzel sevdalar güzel ölmüşler

Her kuşun ayrı bir özelliği var
Birbirinden ayrı güzelliği var
Sanki birbiriyle söz birliği var
Tümü ses çıkarır ve tür kuşlar

(82)

BİR DÜZEN İÇİNDE ÇALIŞIR ARI

Yüce Allah bir mucize yaratmış
Bir düzende çok çalışır arılar
Akıl almaz bir yapıyla balları
Bin bir çiçeklerden toplar arılar

Çalışkan işçisi ve erkeği var

Tüm kovanı idare eden beyi var
Akıl ermez bilmem daha neyi var
Gizlidir sırları çözer arılar

Petekler altıgen ölçüsü şaşmaz
Arı bir mimardır gözünden kaçmaz
Her işi hikmettir boşa uğraşmaz
Çiçekten çiçeğe geçer arılar

Mimardan ustadır işinde mahir
İşleri sırlıdır bir kısmı zahir
Balı şifalıdır iğnesi zehir
Balı miğdesinde özer arılar

Beş kilometreden çiçeği bulur
Hassas ölçüsü var dolanır gelir
Bir kovan içinden evini bilir
Kendi rotasını çizer arılar

Yaradan'ım ağaç verir dal verir
Bin bir çeşit çiçek verir gül verir
Ondan toplar arı bize bal verir
Peteği kovana dizer arılar

Kış uykuda geçer bekler baharı
İy'ce incelersen mucize arı
Koç'um bu özellik Allah'ın sırrı
Peteğe de Allah yazan arılar

(83)

SENİN BİR DERDİN VAR ZARIN VAR BÜLBÜL

Bülbül kül rengine küçük bir kuştur
Mest eder insanı sedası hoştur
Bağırır çağırır sanki sarhoştur
Senin bir derdin var zarın var bülbül

Baharda açılan rengarenk güller
Coşarak ötüşür gülde bülbüller
O güzel nağmeler o tatlı diller
Güllerin dalında yerin var bülbül

Âşıklara ilham bülbülün sesi
Koysalar istemez altın kafesi
Feryad eder kuvvetlidir nefesi
Belli ki âhın var zarın var bülbül

Garip bülbül gece gündüz ötüşür
Yâri için yanar yanar tutuşur
Âşık olmuş birbiriyle atışır
Belli ki sevgilin yârin var bülbül

Durmadan ötüşür çekilmez nazı
İnsana dokunur bülbül avazı
Âşığı coşturup ağlatır bazı
Belli ki bu işte kârın var bülbül

Feryad etme bülbül nedir kederin
Senin benden daha güzel kederin
Kırmızı güllerin üstünde yerin
Belli ki ateşin nârın var bülbül

(84)

BİR GEZELİM ŞU UZUNLU PARKI'NI

Bir gezelim Şu Uzunlu Parkı'nı
Ne kadar güzeldir cennet misali
Bir görelim başka parkta farkını
Çevremiz illerde yok ki emsali

Yeşil halı gibi serilmiş çimler
Çok çeşit ağaçlar tuhaf isimler
Çekiliyor çok hatıra resimler
Cennete benziyor Uzunlu Parkı

Gurup gurup toplanıyor insanlar
Ateşlenir ızgaralar mangallar
Pür neşe içinde piknik yapanlar
Cennete benziyor Uzunlu Parkı

Birçok insan akın akın geliyor
Bu parkın içinde bir yer buluyor
Gezip eğleniyor mutlu oluyor
Cennete benziyor Uzunlu Parkı

Kartpostalda ne de güzel resmi var
Çevresinde şöhreti var ismi var
Bir de ayrı müze olan kısmı var
Cennete benziyor Uzunlu Parkı

Alt kat müze parkın kültür merkezi
İçinde salonu kütüphanesi
Önüdedir açık hava müzesi
Cennete benziyor Uzunlu Parkı

Profesör Tuncer Gülensoy bize
Katkıda bulundu kuruldu müze
Eski kültürümüz bu günümüze

Taşıdık şenlendi Uzunlu Parkı

Folklor müzesi var yurтта ilk defa
Eski eserlere duyulan vefa
Kıymetini anlar düşünen kafa
Cennete benziyor Uzunlu Parkı

Havuzun kenarı parkın merkezi
Ne de güzel düzenlenmiş çevresi
Türküye karışır bülbülün sesi
Cennete benziyor Uzunlu Parkı

Havuz suni göldür sandallar yüzer
Kenarında güller cennete benzer
Çevresinde gençler kol kola gezer
Cennete benziyor Uzunlu Parkı

Küme küme yerleşiyor görenler
Sazlarını getiriyor çalanlar
Şarkı söyler sesi güzel olanlar
Cennete benziyor Uzunlu Parkı

Barbüke masalar piknik ocaklar
Toplansın gelsinler zevk alacaklar
Yüzlerce insanı bu park kucaklar
Cennete benziyor Uzunlu Parkı

Ne güzel ışıklar ne güzel yollar
Yolların üstüne sarkıyor dallar
Ağacı sevmeyen parktan ne anlar
Cennete benziyor Uzunlu Parkı

Rengarenk ağaçlar ne güzel parktır

Parktaki ağacın çeşidi çoktur
Çevremiz illerde benzeri yoktur
Cennete benziyor Uzunlu Parkı

Aslanın ağzından sular akıyor
Tüm insanlar seyre dalmış bakıyor
Kameralar gelmiş film çekiyor
Cennete benziyor Uzunlu Parkı

Altmış dönüm gezme ile doyulmaz
Bülbülleri sarhoş öter ayılmaz
Bu güzellik şiir ile sayılmaz
Cennete benziyor Uzunlu Parkı

Güzel çeşmeleri soğuk suları
Havuzla fışkıran çağlayanları
Mest eder gönlünü bağlayanları
Cennete benziyor Uzunlu Parkı

Çocuklar oynasır oyuncaklarda
Döner dolabında salıncaklarda
Bu güzellik nerde hangi parklarda
Cennete benziyor Uzunlu Parkı

Eksiksiz düzenli tüm alt yapılar
Pırıl pırıl göz alıcı ışıklar
Eski bir makamda dans eden sular
Cennete benziyor Uzunlu Parkı

Seksen yedi adet ağaç türleri
Botanik bahçeye benzer her yeri
Işıkları kamaştırır gözleri
Cennete benziyor Uzunlu Parkı

Birbirinden güzel senin her yerin
Çimenlerin çiçeklerin güllerin
Bir de spor alanı var gençlerin
Cennete benziyor Uzunlu Parkı

Abdullah Koç bu parkı kuran sensin
Sanatkâr ruh ile süsleyen sensin
Yıllarca emek veren büyüten sensin
Sana dua eder gören bu parkı

(85)

UZUNLU'YA BARAJ OLMADAN ÖNCE

Yemyeşil bağlarda cennet misali
Uzunlu'ya baraj olmadan önce
Güzeldi çevrede yoktu emsali
Uzunlu'ya baraj olmadan önce

Yemyeşil bağlarda dar dar sokaklar
Güneş görülmezdi yeşil yapraklar
Billur gibi çağlar su gelen arklar
Uzunlu'ya baraj olmadan önce

Dizilir yörürdük patikalardan
Sakınarak yeşillikten dallardan
Koklayarak çiçeklerden güllerden
Uzunlu'ya baraj olmadan önce

Biz geçerdik büyük küçük özlerden
Bazan yokuşlardan bazan düzlerden
Ses gelirdi turna telli kızlardan
Uzunlu'ya baraj olmadan önce

Üzümler toplanır kızlar çığnardı
Ocaklar kurulur pekmez kaynardı
Gelinler def çalar kızlar oynardı
Uzunlu'ya baraj olmadan önce

Bağlarda üzümler kehribar gibi
Elma erik kızarırdı nar gibi
Uzunlu'da sanki cennet var gibi
Uzunlu'ya baraj olmadan önce

Çeşitli meyveler ulu kavaklar
Sararınca suya düşen yapraklar
Değirmene su getiren savaklar
Uzunlu'ya baraj olmadan önce

Bu yerimiz baraj oldu göl oldu
Yeşillik değişti başka hal oldu
Medeniyet bize çoğa mal oldu
Uzunlu'ya baraj olmadan önce

Allah korusun Koç bu devleti
Baraj asrımızın medeniyeti
Her medeniyetin olur külfeti
Cahil de değiliz biliriz onu

(86)

GÜNÜMDE YAPILAN GÖLET KANALLAR

Günümde yapılan gölet kanallar
Kıraç topraklara hayat sunanlar
Bir yerine birçok mahsul alanlar
Artık bundan sonra yüzler gülecek

İğdeli göletten fişkıran sular
Sağda solda ikiye ayrıldılar
Dağılgan'a Uzunlu'ya vardılar
Uzunlu'ya bir canlılık verecek

Virajları hızlı geçti durmadan
Taşlı geçit bedenine varmadan
Köye döndü açtığımız yarmadan
Gürül gürül uzunluya gelecek

Şimdi benim içim kaydadı coştı
Sevincimden ruhum havaya uçtu
Kötüöz'le Büyük Özler buluştu
İki öz buluştu herkes bilecek

İster salma sular istersen yağdır
Bu hizmetler ne yalan ne rüyadır
İşte şimdi gerçekleşen rüyadır
Bu gerçeği şimdi herkes görecek

Çatlamış topraklar şimdi sulandı
Kanal boyu yemyeşile boyandı
Mahsul çeşitlendi çiftçi uyandı
Emek verip bolca mahsul derecek

Solunda baraj var sağında gölet
Toprağından fişkırtıyor bereket
Uzunlu'muz kalkınıyor nihayet
Koç çalışan sefasını sürececek

(87)

ÇİMEN OLSUN ÇİÇEK OLSUN ÇEVREMİZ

Çimen olsun çiçek olsun çevremiz
Vatanımız yeşillensin süslensin
Emek verip koruyalım tertemiz
Herkes bu işlerde görev üstlensin

Çevrecilik güzel herkes başlasın
Evine bahçeye çiçek aş'lasın
Çevrecilik ruhumuza işlesin
Yemyeşil bir cennet olsun çevremiz

Kötü olan ne var ise sökelim
Onların yerine ağaç dikelim
Boş yerlere çimen çiçek ekelim
Yemyeşil bir cennet olsun çevremiz

Tertemiz olsunlar caddeler yollar
Caddeyi süslesin ağaçlar dallar
Gayret etsin vatan aşkı olanlar
Yemyeşil bir cennet olsun çevremiz

Çevre pis olmasın tertemiz olsun
Sularımız temizlensin durulsun
Çevrede ormanlar parklar kurulsun
Yemyeşil bir cennet olsun çevremiz

Uzunlu bu işte örnek olmuştur
Tüm çevresi yeşil ile dolmuştur
Koç burada aradığın bulmuştur
Yemyeşil bir cennet olsun çevremiz

DAĞLARIN YÜCESİ ERCİYES

Dağların yücesi ulu Erciyes
Sana erişmek zor bilmeli herkes
Zirvene çıkardı bendeki heves
Tepene çıkacak yerini gördüm

Ağustosta yükseklerin karıdı
Cehennem Deresi bir yer vardı
Yüzü kardı altı buzullarıdı
Altı buzul üstü karını gördüm

Ben de bir gün dağcılara karıştım
Onlar gibi her zorluğa alıştım
Yorulдум ya ta zirvene ulaştım
Sana tırmanmanın zorunu gördüm

Allah nasip etti zirveye çıktım
Ordaki defterde kimler var baktım
Kimliğimi yazdım imzayı çaktım
Defterdeki imzalarını gördüm

Ne haşın yaratmış seni Yaradan
Kar olmazsa tırmanılmaz karadan
Unutamam yıllar geçse aradan
Koç'um tırmananlarını gördüm

(89)

İNSAN İÇİN BÜYÜK VARLIK ORMANLAR

Gönlüm coşar gelir orman deyince
Ağaçlar çiçekler mest eder beni
Bazan düşünürüm inceden ince
Dertli aşık gibi hast'eder beni

Dağda yamaçlarda ne güzel durur
Âşık eder şu gönlümü coşturur
Erozyonu önler toprağı korur
İnsan için büyük varlık ormanlar

Cıvıl cıvıl gelir kuşların sesi
Mest ediyor insan olan herkesi
Yurdun süsü toprakların bekçisi
İnsan için büyük varlık ormanlar

Kış gelince orman kara yaslanır
Beyaz çarşafını giyer süslenir
Tüm kaynaklar yağışlardan beslenir
İnsan için büyük varlık ormanlar

Bahar gelir erir bembeyaz karlar
Şimdi artık yeşil giyer ağaçlar
Ayrı ayrı dilden ses verir kuşlar
İnsan için büyük varlık ormanlar

Yemyeşil ormanlar kuşlar dilleşir
Orman geliştikçe yurt güzelleşir
Orman azaldıkça toprak çölleşir
İnsan için büyük varlık ormanlar

Sayılmaz ormanın güzellikleri
Ormanda ülkemin zenginlikleri
Devlet bütçesine getirdikleri
İnsan için büyük varlık ormanlar

Düşmanların tahrikine bakmayın
Kıymayın hiç ormanları yakmayın

Güzel yurdumuzu çöl bırakmayın
İnsan için büyük varlık ormanlar

Kasıt da olmasa dikkat edelim
Piknik için başka yere gidelim
Dikkatsiz yangınlar çok acı elim
İnsan için büyük varlık ormanlar

Ormanlar bizimdir biz koruyalım
Hep el ele yeni orman kuralım
Koç diyor ki üzerinde duralım
İnsan için büyük varlık ormanlar

(90)

ŞİMDİ TÜRKİYE’DE TEMA KURULDU

Şimdi Türkiye’de TEMA kuruldu
Erozyonla mücadele ediyor
Bu işlere dört eliyle sarıldı
Baktı ki topraklar elden gidiyor

Ağaçsız topraklar çöl olur gider
Erozyona uğrar yel olur gider
Sulara karışır sel olur gider
Ne yapıp da buna çare bulalım

TEMA diyor vatansever insanlar
Birlikte kuralım yeşil alanlar
Erozyonu önleyecek pılanlar
Arayalım hep beraber bulalım

Vatanı sevene TEMA ne diyor
Allah için gelin toprak gidiyor

Bütün memlekete ilan gidiyor
Gelin şu TEMA'ya üye olalım

Doğal varlıkları biz koruyalım
Üzerinde ısrar ile duralım
Yeşil alan yeni parklar kuralım
Yemyeşil bir çevre göz dolduralım

Hayrettin Karaca bak örnek olmuş
Gönlü ağaç çevre aşkıyla dolmuş
Düşünmüş bu yolda TEMA'yı bulmuş
Koç diyor TEMA'ya üye olalım

(91)

PERİŞAN EYLEME TİPİ HALİMİ

Gecenin yarısı ben yola çıktım
Dışarı toz duman tipi var baktım
Köyüme dönmeyi kafama taktım
Perişan eyleme tipi halimi

Yollar tipi duman görmüyor gözüm
Zalim tipi vurdun soğuşa yüzüm
Ayağım kalkmadan kapanır izim
Aman tipi zalimlerin zalimi

Beynim bulandı da yolu sürmüyor
Nere gittiğimi gözüm görmüyor
Zalim tipi azad aman vermiyor
Aman tipi kesme benim yolumu

Acep ben köyümü bulacak mıyım
Yoksa bir derede donacak mıyım

Bir karalı haber salacak kıyım
Aman tipi soldurma genç yüzümü

Kurtar Yaradan'ım usandım candan
Farkı yoktur Nuh zamanı tufandan
Yer gök görünmüyor kardan dumandan
Aman tipi yapma bana zulümü

Zalim tipi eder kime ne diyim
Yazının yüzünde ben ne edeyim
Gözlerim görmüyor nere gideyim
Aman tipi kırma benim kolumu

Şu tipiden benim içim darardı
Gökler yere indi her yer karardı
Korkuyorum betim benzim sarardı
Aman tipi verme bana ölümü

Feleğin elinden ben azat oldum
Yolum çok kısaldı köyüme geldim
Güneş çıktı Koç'um açıldı yolum
Şükür Mevla'm şaşırtmadı yolumu

(92)

SÜNE İLE DOLDU DAĞ BAYIR YAZI

Elli altı yılı felaket arzı
Böcek ile doldu dağ bayır yazı
Yedi mahsulümüz aç koydu bizi
Bu da çiftçilerin kırdı belini

Süneler kapladı düzü ovayı
Mateme çevirdi şimdi havayı

Allah’a emanet nice duayı
Yaradan’ım gör çiftçinin halini

Yaradan’ın cilvesine doyulmaz
Asırlardır böyle bir şey duyulmaz
Yıldız sayılır da süne sayılmaz
Şaşırttılar çiftçilerin yolunu

Mahsulün üstüne yaman üşüştü
Bu hali görenler hayrete düştü
Saldı hançerini bağrımız deşti
Zalim akıtıyor gözlerden yaşı

Rüzgâr gibi dağdan dağa esiyor
Tarlaları birer birer eziyor
Yiğit ekinlere tapu kesiyor
Zalim sünelerin ne zalım işi

Çok kibardır hiç de sevmez poyrazı
Kimi siyah kimi beyaz boyası
Pek nazlı yetişmiş çekilmez nazı
Her zaman yaz ister istemez kışı

Rüzgârda aşağı iner büzülür
Hep içtima olur saf saf dizilir
Hisselere dönüm dönüm yazılır
Hepsi vazifeli hiç kalmaz boşu

Sıcaklar düşünce başağa çıkar
Sağına soluna şöyle bir bakar
İğnesin buğdayın içine sokar
Sanki sıhhiyedir yapıyor aş

Başığın üstünde sırtında semer
İğnesin buğdayın içine gömer
Sanki annesidir hiç doymaz emer
Budur kendisinin ekmeği aş

Buğdayın içine sokar başını
Gece gündüz bitiremez işini
Ayırıyor kurusunu yaşını
Kurusundan makbul kendine yaşı

Devam eder sahibine sormadan
Gece gündüz demez yiyor durmadan
Yaşını yer kendisini yormadan
Şu kurnaz böceğin ne fena işi

Ekin biçilince buradan göçer
Çok da aceleci süratle kaçır
Tarlalar keşfeder yeşilin seçer
Çünkü kurusunu kesmiyor dişi

İnsana da taarruz eder hiç sormaz
Ateşi görünce katiyen durmaz
Tütünden yıldırdır gözleri görmez
Hanım evladıdır ağrıyor başı

Yedi hiç kalmadı buğdayın özü
Bitirdi perişan eyledi bizi
Çoğunun sırtında yeni harf yazı
Rakamla yazılı sırtında yaşı

Öyle bir beladır bağrımız yakar
Biçer ambarından hep böcek akar
Çok sürmüş esansın leş gibi kokar

Şu zalim böceğin ne yaman işi

İnsanın üstüne derhal sürünür
Buğdayın içinden çıkmaz erinir
Buğdaya baktık ki kapçık görünür
Görünce buğdayı kesildi güman

Biz zannettik bizim ile yarıcı
Yeşilken hep yemiş dışının harcı
Vijdansız ne ile verelim borcu
Sen cevap ver borçlu geldiği zaman

Görün hele şu sünenin işini
Nasıl yedi buğdayların yaşını
Hep yedi özünü koydu boşunu
Yıldık zalim böcek senden el aman

Şu zalim süneler öyle bir kansız
Merhameti hiç yok zalim vijdansız
Buğday taneleri eyledi cansız
Çöktü bağrımıza vermedi aman

Zalim ettiklerin sana da kalmaz
Bir mutluk tarladan bir çuval dolmaz
Biz kime satalım kimse de almaz
Kimse görmemiştir böyle bir zaman

1996 sonrası doğaya dair yazdığı şiirler::

(93)

AÇTI BENDE YARA DAĞLAR

Karlı dağlar yüce dağlar
Boydan boya sıra dağlar

Korkunç olur gece dağlar
Gündüz benzer nura dağlar

Karlı dağlar yalçın haşın
Dumanlıdır senin başın
Belirsizdir yazın kışın
Güzelsin bahara dağlar

Karlı dağlar dizi dizi
Etekleri bozkurt izi
Dosta hasret koydu bizi
Şimdi bahtım kara dağlar

Karlı dağlar sıra sıra
Dorukların doymaz kara
Çıksam taşın kıra kıra
Balyoz taşın kıra dağlar

Karlı dağlar namli namli
Eteklerin boz dumanlı
Efkârlıyım gönlüm gamlı
Açtı bende yara dağlar

(94)

YEŞİLE BÜRÜNÜR ÇÖLLER BAHARDA

Baharda kış geçer canlılık başlar
Yeşile bürünür çöller baharda
Dillenir ötüşür böcekler kuşlar
Nice başka başka haller baharda

Bahar gelir bütün canlı uyanır
Güller açar renkten renge boyanır

Burcu burcu kokar can mı dayanır
Rengarenk açılır güller baharda

Bütün canlı sever şu bahar ayı
Çimen çiçek kaplar düzü ovayı
Çile güneşiyle ılık havayı
Ilgıt ılgıt eser yeller baharda

Bulutlar yüklenir yağmurlar başlar
Yeşerir boy verir bütün ağaçlar
Yeşile bezenir düzler yamaçlar
Yeşerir ağaçlar dallar baharda

Bülbüller ötüşür neşe şan verir
Zevkine doyulmaz heyecan verir
Yağmur yağar kurak çöle can verir
Yağmur ile coşar seller baharda

(95)

ORMANIN ÇOK HİKMETİ VAR

Yurdumun yeşil örtüsü
Dağın yamaçların süsü
Her dalında bir kuş sesi
Ormanın pek heybeti var

Ne sırlar var neler gizler
Havayı toplar temizler
Sağlıklı yaşarız bizler
Ormanın çok hikmeti var

Çiçek açar yaprak yapar
Gazel döker toprak yapar

Tüm canlılar şifa kapar
Ormanın çok kıymeti var

Sofralarda kaşık olur
Kapılarda eşik olur
Bebeklere beşik olur
Ormanın çok hizmeti var

Orman süsler yamaçları
Çok severim ağaçları
Dalında öten kuşları
Koç çok sever gayreti var

(96)

İNSAN OLMAK NİYETİNE AĞAÇ DİK

Eğer bu vatani seviyorsan sen
Bak onun hizmetine ağaç dik
Eğer sevabına ermek istersen
Yurdumuzun her semtine ağaç dik

Bahar uyanırken onu görürsün
Elinle diktin ya mutlu olursun
Ona bakar gözün gibi korursun
Çocukların kısmetine ağaç dik

Baharda yeşerir hep yaprak yaprak
Yeni açan çiçek ne güzel parlak
Onu sula büyüt zevkine bir bak
Kavuş Hakk'ın nimetine ağaç dik

Otur bak altına gölgesi güzel
Yeşil manzarayı görmesi güzel

Ağaç bir başkadır sevmesi güzel
Azık olur ahiretine ağaç dik

Ağacı dikmeyen zevkin alamaz
Ağaçsız bir çölden huzur bulamaz
Ağacı sevmeyen adam olamaz
İnsan olmak niyetine ağaç dik

(97)

ORMAN ÜLKEMİZİN YEŞİL ÖRTÜSÜ

Bir boş arazi gördüğüm zaman
İnsanlığımdan ben utanırım
Erozyona uğrar olmazsa orman
Ağaç diktikçe ben sevdalanırım

Dikerim ormanı toprağı korur
İnsan sağlığına oksijen olur
Yemyeşil ormanlar ne güzel durur
Taa uzaktan ben ağacı tanırım

Bütün insanları eğiteceksin
Ağacı her bahar sen dikeceksin
Bakıp çocuk gibi büyüteceksin
Dikerim sanma ki ben usanırım

Güzel yurdumuzun serveti süsü
Orman ülkemizin yeşil örtüsü
Nerde anlatılsa orman öyküsü
Ağaç deyince ben heyecanlanırım

Tüm insanlar kıymetini bilseler
Kurak bozkırları orman etseler

Al şu fidanı da sen dik deseler
Yatan hasta olsam ben canlanırım

şu kurak yerleri ben orman etsem
Kuş sesi dinlesem ormana gitsem
Ömrüm uzun olsa hep ağaç diksem
Koç'um dıker dıker zevkin alırım

1996 öncesi ekonomiye dair şiirleri:

(98)

DIşARDA FIRTINA TİPİ DUMAN VAR

Kara kış bastırdı çok zor geçiyor
Bilmem ki bu soğuk nasıl bitecek
Fakirler ne yiyip neler içiyor
Kar kışta sırtına neler giyecek

Dışarda fırtına tipi boran var
Fakiri arayan ne de soran var
Odunsuz kömürsüz kışta duran var
Bu kara kış acep nasıl geçecek

Kavuruyor zamharının avazı
Bembeyaz kar olmuş dağ bayır yazı
Çoluk çocuk nasıl bulacak yazı
Bir aylık yok hem yiyecek içecek

Bilmem fakirlerin halı n'olacak
Bu ayazda çoluk çocuk donacak
Donmasa da belki sakat kalacak
Ya soğuktan hastalanıp ölecek

Fakirin halini zenginler bilmez

Bu karda tipide imdada gelmez
Her kara gün geçer inşallah ölmez
Hangi zengin kadir kıymet bilecek

Karda kışta fakirleri görmezler
Acep nasıl geçiniyor bilmezler
Allah için selam bile vermezler
Koç'um bunlara mı insan denecek

(99)

FAKİRİ ZENGİNE EZDİRİR PARA

Para zengin eder göbek şişirir
Yoksulu dilenci eder deşirir
Fakir ensesinde boza pişirir
Fakiri zengine ezdirir para

Para kilitlenmiş parayı açar
Paranın şerrinden acep kim kaçar
Yoksula baş eğdirir bırakır naçar
Onu kapı kapı gezdirir para

Para insanları hemen azdırır
Zenginlere methiyeler yazdırır
Fakirlere nice mezar kazdırır
Yoksulu canından bezdirir para

Paralı insanın değişir huyu
Her zaman dikine akıtır suyu
Hele de kökünden bozuksa soyu
Onu köpek gibi azdırır para

Paralı adamın gezişi başka

Çok yüksek konuşur gelirse aşka
Kendisi geveze dilleri laşka
Nice methiyeler yazdırır para

Paralı insana tepeden bakar
Paralar su gibi cebine akar
Yoksulu sömürür canını yakar
Yoksula mezarı kazdırır para

Para bir şey yapmaz mert oğlu merde
Para nedir asalet olduğu yerde
Ya Rab muhtaç etme aman namerde
Yoksulu muhtacı ezdirir para

(100)

GİRDİM DE PAZARA ETTİM TEMAŞA

Çağırır dururlar pazar uşağı
Birbirine sorma ile satarlar
Dizmişler tezgahı baştan aşağı
Vurma ile kırma ile satarlar

Girdim pazara da ettim temaşa
Tezgahlar dizilmiş bir baştan başa
Böyle bir temaşa görülmez haşa
Hep beraber bağırmayla satarlar

Fiyatını sorsam hemen kızarlar
Bağırır çağırır seni azarlar
Bildikleri gibi fiyat yazarlar
Bağırmayla çağırmayla satarlar

En hesaplı fiyat çikita muzı

Yarmışlar koymuşlar yeşil karpuzu
Karpuz yeşil ama içi kırmızı
Karpuzları yarmayla satarlar

Tadına bak diye kendileri yer
Biber tadı sorsan karışık derler
Bağırarak çağırmak bütün hünerler
Birbirini kayırmayla satarlar

İy'sine gel derler nağra atarlar
Gözdağı verirler zorla satarlar
Almazsan kolundan tutar atarlar
Koç'um onlar sormayla satarlar

(101)

BİR GÖRELİM EMEKLİNİN HALİNİ

Bir görelim emeklinin halini
Nice yıllar devletine çalışmış
Yıllar bükmüş bedenini belini
Per perişan yaşamaya alışmış

Emekli etmişler altmış yaşında
Apak olmuş siyah yoktur başında
Şimdi artık yaşamak savaşında
Artık zevk sefayı netsin emekli

Gayrı bedeninde ağırlar başlar
Sağlığı bozulur artık bu yaşlar
Kahvede bekliyor tüm arkadaşlar
Erkenden kahveye gitsin emekli

Ora gençlik görmüş akmış durulmuş

Artık gönlü bedeni de yorulmuş
Emekliler kahvesine kurulmuş
Gayrı orda sohbet etsin emekli

Devletine gençliğin baharını
Vermiş asla düşünmemiş yarını
Şimdi artık bütün kisbi kârını
Kaybederse artık etsin emekli

Koç'um emekliye dermen kâr etmez
Hayattan zevk almaz çilesi bitmez
Biraz rahat olsa maaş da yetmez
Hasıra sarılsın yatsın emekli

1996 sonrası ekonomi ile ilgili yazılan şiirler:

(102)

CANINDAN BEZER EMEKLİ

Emeklinin hâlini gör
Hülyalar dizer emekli
Ne ben diyim ne de sen sor
Moralin bozar emekli

Elbisesi yırtık delik
Cebinde yoktur metelik
Geçim değil bu nitelik
Çaresiz gezer emekli

Mali sıkıntısı bitmez
Bu hayatı böyle gitmez
Maaşı borcuna yetmez
Veresi yazar emekli

Evde nüfus kalabalık
Giyim kuşam yırtık delik
Bir ay maaş bir haftalık
Canından bezer emekli

Faciadır ayın sonu
Ödeyemez hiç borcunu
Maaş kuyrukta gör onu
Yorulur kızar emekli

(103)

NAR GİBİ KIZARIR YÜZÜ FAKİRİN

Bir hırkayla bir lokmayla yetinir
Çoğu zenginlerin, azı fakirin
Yazın kışın aynı giyer örtünür
Belirsizdir kışı yazı fakirin

Yâren meclisinde sohbetler olsa
Hâli iyi olanlar oraya dolsa
Fakirin sözleri yerini bulsa
İleriye geçmez sözü fakirin

Yoksulluğa her cefaya katlanır
Kendinden büyüğü küçüğü tanır
Allah'ından korkar kuldan utanır
Nar gibi kızarır yüzü fakirin

Alçak gönüllüdür yukarı bakmaz
Allah'ından korkar kimseden korkmaz
Kadere razıdır hayattan bıkmaz
Kanaatkâr toktur gözü fakirin

Kızılıcık yer kan kusar sabreder
Ne verdiyse Mevla'sına şükreder
Koç gerçek fakirlik işte böyle der
Feleğine kahır nazı fakirin

1996 öncesi folklor içerikli şiirleri:

(104)

BİZDEN SONRA NASIL OLUR BİLİNMEZ

Dünyanın çok hızlı değişmesine
Bizden sonra nasıl olur bilinmez
Beklenmedik ani gelişmesine
Gelecekte ne olacak bilinmez

Amir nasıl olur ast nasıl olur
Keçe nasıl olur post nasıl olur
Düşman nasıl olur dost nasıl olur
Devrialem ne olacak bilinmez

Sevda nasıl olur aşk nasıl olur
Türkü nasıl olur meşk nasıl olur
Bina nasıl olur köşk nasıl olur
Bunlar nasıl yapılacak bilinmez

Sürat nasıl olur hız nasıl olur
Gelin nasıl olur kız nasıl olur
Yokuş nasıl olur düz nasıl olur
Yollar nasıl açılacak bilinmez

Gıda nasıl olur tok nasıl olur
Bolluk nasıl olur yok nasıl olur
Adil nasıl olur hak nasıl olur
Düzen nasıl kurulacak bilinmez

Şehir nasıl olur kır nasıl olur
Dünya nasıl olur tur nasıl olur
İnsan nasıl olur sır nasıl olur
Sırlar nasıl çözülecek bilinmez

Geçim nasıl olur hal nasıl olur
Para nasıl olur pul nasıl olur
Giyim nasıl olur çul nasıl olur
İnsanı nasıl giyinecek bilinmez

Davul nasıl olur caz nasıl olur
Oyun nasıl olur saz nasıl olur
Cilve nasıl olur naz nasıl olur
Güzel nasıl sevicecek bilinmez

Ömür nasıl olur yaşlı nasıl olur
Hayal nasıl olur düş nasıl olur
Emek nasıl olur iş nasıl olur
Allah nasıl isterse öyle olacak

(105)

BİN DOKUZ YÜZ ELLİ YILINDAN ÖNCE

Bin dokuz yüz elli yılından önce
Bir karanlık yaşantımız var idi
Kağnı çarık saban devridir bence
Bu arada bizim nesil köprüdür

O tarihten sonra traktör çıktı
Artık kağnı saban devrini yıktı
Bu gibi araçlar ortadan kalktı
Bu arada bizim nesil köprüdür

Gaz lamba söndü de ampuller yandı
Bu ışıkla lkemiz aydınlandı
Artık medeniyet geldi dayandı
Bu arada bizim nesil köprüdür

Zaman kağından traktöre geçti
Yavaş yavaş tüm araçlar değişti
Medeniyet artık hızlı gelişti
Bu arada bizim nesil köprüdür

Televizyon aklımıza gelmezdi
Telefonu o gün kimse bilmezdi
Neler gördük hayal de edilmezdi
Onun için bizim nesil köprüdür

Kağı saban ile gençliği verdik
Sonra traktörü ışığı gördük
O günden bugüne bir köprü kurduk
Onun için bizim nesil köprüdür

Koç'um o günleri sen de yaşıydın
Hatıranla bu günlere taşıydın
Pek çok insan vardı senin yaşıydın
Onun için bizim nesil köprüdür

(106)

BİZİM FOLKLORUMUZ O GÜNLERİMİZ

Bizim folklorumuz o günlerimiz
Devir aldı bu günlere getirdi
Ne şartlar altında yaşamıştık biz
Genç yıllarımızı yedi bitirdi

Yazıda yabanda öküz otlattım
Gece öküzlerin yanında yattım
Cuma tuttuğum gün çobana kattım
Çoban bizim bir öküzü yitirdi

Kara saban ile ben ekin ekim
Gever ağacıyla cızılar çektim
Devir ne getirir ne bilecektim
Devir bizi bu günlere yetirdi

Ben eşeğe bindim özlerden geçtim
Hurç ile heybe ile otlar biçtim
Kaldırım'ın pınarından su içtim
Sular sıçıradı da üstüm batırdı

Saban ile ben pulluğu fark ettim
Demir pulluk çıktı ben de herk ettim
Şimdi devir böyle geldi terk ettim
Şimdi zamanımız böyle getirdi

Bazan hastalandım sıtmalar tuttum
Cinci hocalara kendim okuttum
Koluma boynuma iplik bağlattım
Zaman alim hocalara getirdi

Çeşmelerden çam bardağı doldurdum
Damları sıvadım bişirik vurdum
Ahır sekilerde ben çok oturdum
Zaman şimdi odalara getirdi

Kötüöz'de bent tuttum ark yardım
Bina yapmak için çok çamur kardım

Keçkereyle çektim kerpiç çıkardım
Zaman tuğla duvarlara getirdi

Kesekli tarlada çarıkla sektim
Damların üstünde çok halay çektim
Düğünler değişti ne bilecektim
Düğün bizi salonlara getirdi

Gençliğimde sorumsuzdum hürüdüm
Güllü çorap çarık giydim yürüdüm
Kar yağdıkça dama çıktım kürüdüm
Ah o günler kışa kara getirdi

Çileli günlerdi uğraştım durdum
O harlı tandırda iskembi kurdum
Çulu ta döşüme çektim oturdum
Zaman bizi sobalara getirdi

Çuvalları üst üstüne ekledim
Un üğütme için kağrı yükledim
Gittim değirmene nöbet bekledim
Değirmenci bize sıra getirdi

Ben tarlaya ızgın melemir ekdim
Hasat ettim bezir yağı eld'ettim
Yemeğe kor iken ekmek gevrettim
Zaman tekrar ot yağlara getirdi

Yamalıklı ceket elbise giydim
Herkes ben gibiydi ne etmeliydim
Ama o günleri yine de sevdim
O gençliği baharlara getirdi

Gençliğimde ben gönlümü eyledim
Epeyce saz çaldım türkü söyledim
Daha neler yaptım neler eyledim
Düşündükçe hatırlara getirdi

Odalarda yüksük fincan oynadım
Kalıçla tarlada arpa kavradım
O günden bugüne hep adım adım
Zaman bizi bu yıllara getirdi

Dünya değiştirdi öyle kalmazdı
O günden bu günler tahmin olmazdı
Söyleseler akıl mantık almazdı
Zaman bilgisayarlara getirdi

Sap kağnısı kurdum yığın yükledim
İki yığın vurdum urgan akladım
Yola çıktım eşi dostu bekledim
O zaman öyleydi yol bekletirdi

Turban çekişledim ekinler biçtim
Eyildim Köt'öz'ün suyundan içtim
Dudağı çatladı şeklen değiştim
Bütün ağzım yüzüm yara getirdi

Bileziği şaştım düveni sürdüm
Ter içinde kaldım kendimi yordum
Yabayı da aldım tığı savurdum
O yıl ekin çok avara getirdi

Çuvallar yükledim çeç kağnısına
Aşığım kağnının gıcirtısına
Sabındırık ile yağlamasına

Kağnı gıcırtısı nağra getirdi

Bezir çırası gaz lambası yaktım
Ayağıma gönden çarığı taktım
Lastik çıktı hem çarığı bıraktım
Soğukkuyu lastik zora getirdi

Alta şalvar giydim üstüne yelek
Günler böyle gelir imiş ne bilek
Demek ki böyleymiş Allah'tan dilek
Kışımızı ilkbahara getirdi

Öküzleri tuttum kağniya koştum
Gençliğimde bunlar ile uğraştım
Elektrik traktöre ulaştım
Koç'um devir bizi nura getirdi

(107)

GELİN GÖRÜN BİZDE HİDİR İLYAS'I

Altı Mayıs günü bahar havası
Tüm Uzunlu halkı parkta toplanır
Ta eskiden beri Hıdırellez'i
Beraberce coşku ile kutlanır

Kuzular kesilir kazanlar kaynar
Parkın her yanında ateşler yanar
Tüm gelinler kızlar eylenir oynar
Gelin görün bizde Hıdırellez'i

Yıllar ötesinden geleneğimiz
Çevre köyler bilmez bizler biliriz
Hıdırellez günü çok eyleniriz

Gelin görün bizde Hıdırellez'i

Gençler coşar kızlar giyer kuşanır
Boğazlıyan Uzunlu'ya taşınır
Hıdırellez günü bayram yaşanır
Gelin görün bizde Hıdırellez'i

Altı Mayıs günü gelin bir bakın
Çevre köyler gelir hep akın akın
İnsanlar çok güzel tüm cana yakın
Gelin görün bizde Hıdırellez'i

(108)

NE GÜZEL OLURDU KÖY DÜĞÜNLERİ

Hatırlar dururum eski günleri
En fakirin bile bir hafta sürer
Nasıl şen olurdu köy düğünleri
Köy halkı eylenir yüzleri güler

Önce bir danışık şerbet içilir
Bölükbaşı sağdıç orda seçilir
Düğün yapma kararına geçilir
Ne güzel olurdu köy düğünleri

Sağdıç alır duvak ayakkabıyı
Bölükbaşı açar düğün odayı
Böyle geçer yardımlaşma olayı
Ne güzel olurdu köy düğünleri

Eğlenceli olur köyde düğünler
Çeşit çeşit güldürücü oyunlar
Yazı ile tarif edilmez bunlar

Ne güzel olurdu köy düğünleri

Çeşitli oyunlar giderken hoş
Cirit yarış güreş gelir en başa
Toplanır köylüler eder temaşa
Ne güzel olurdu köy düğünleri

Harman yerlerinde başlar güreşler
Güreş tutmak için soyunur gençler
Ne güzel töreler ne güzel işler
Ne güzel olurdu köy düğünleri

Yenge diye kapı kapı gezilir
Kız evinde kekil elek kesilir
Gelin kınalanır mani dizilir
Ne güzel olurdu köy düğünleri

Bir gün önce kız evine varılır
Misafir olunur orda kalınır
Gelin ancak ertesi gün alınır
Ne güzel olurdu köy düğünleri

Kız evine kadın erkek toplanır
Hayrolsun denilir düğün kutlanır
Sinirlere elbiseler katlanır
Ne güzel olurdu köy düğünleri

Çevre köyden okuyuntu çağrılır
Dam üstüne sofra düzen kurulur
Köylülere burda yemek verilir
Ne güzel olurdu köy düğünleri

Sofraya oturur herkes her yaşta

Yemek yedirilir her iki başta
Oğlan kız tarafı var bu yarışta
Ne güzel olurdu köy düğünleri

Yürümeden önce düğün alayı
Gençler dam üstünde çeker halayı
Adet böyle oluşundan dolayı
Ne güzel olurdu köy düğünleri

Siniler başında çocuklar önde
Erkek kadın muntazam bir düzende
Davul zurna ile yürüdüğünde
Ne güzel olurdu köy düğünleri

Gelip güvey kapısında durulur
Gelin ayağına çanak kırılır
Orada üzerlikten tütsü verilir
Ne güzel olurdu köy düğünleri

Düğün biter bir de güveybaş' olur
Dua ilahiye gençler koşulur
Dua ile gelin damat eş olur
Ne güzel olurdu köy düğünleri

(109)

YILLARCA KONUŞMAZ GELİNİN AĞZI

Gelinlik töresi var ülkemizde
Buna uyar yurdumuzun birazı
İç Anadolu'da bilhassa bizde
Yıllarca konuşmaz gelinin ağzı

Taze gelin evde gelinlik eder

Kimseyle konuşmaz yıllarca gider
İlk çocuk doğunca gelinlik biter
İlk çocuk yıllarca doğmuyor bazı

Horantayla evde yemek yiyemez
Derdi nedir kimselere diyemez
Görümceden ayrı bir şey giyemez
Hemen kaynanası eder ikazı

Bir sırrı olursa görümceye der
Yemeği oturur onun ile yer
Çocuğunu onun yanında sever
Açıktan sevemez oğlanı kızı

Akrabaya tüm gelinlik edecek
Çocukların bile elin öpecek
Su verecek geri geri gidecek
Bütün törelere olacak razı

Sabah kayınbabasının yanında
Suyu o dökecek havlu dalında
Abdest suyu için ibrik elinde
Kayınbabaların çekilir nazı

Kayınbaba çorapları çekilir
Üstü başı sökülük varsa dikilir
Herkes yatar gelin iki bükülür
Evde neler çeker bu elin kızı

Horantadan evvel gelin yatamaz
Yüzündeki yaşmağını atamaz
Saygısından lokma dahi yutamaz
Kibarlıktan kapanacak boğazı

Horantadan önce bir gelin kalkar
Samanı getirir ocağı yakar
Kayınbabasının suyunu döker
Etkilemez o sabahın ayazı

Gelinkızlık merasimle çözülür
Yakınlardan hediyeler dizilir
Gelin ile davet davet gezilir
Beraberce yerler gelini kızı

Müsadeyle artık gelin konuşur
Fiskos biter konuşmaya alışır
Her işini kaynanaya danışır
Artık bu gelinin konuşur ağzı

Konuşacak şu gelinlik bitecek
Ama tüm töreler devam edecek
Edep erkan ömür boyu gidecek
Koç'um törelerin kalktı birazı

(110)

EVİMİZ KERPİÇTİ ÜSTÜ TOPRAKTAN

Evimiz kerpiçti üstü topraktan
Her sonbahar çamur ile sıvardık
Yağmur yağar evler akar çatlaktan
Eşyaları üst üstüne yığardık

Tandır yanar tüm ağaçlar islenir
Tütün olur duman olur sislenir
Damla düşer köşe bucak pislenir
Siyah dumanlardan neler çektik biz

Damlar amur ile bişirikenir
Her yıl çamur bir o kadar eklenir
Tonlarca ağırlık eve yüklenir
Her yıl sıva yapar mecbur yükleriz

Hava bulanınca dama çıkılır
Loğ taşıyla bir silindir çekilir
Sıkışmazsa yarıklardan su gelir
Loğ olmazsa dama çıkar iğneriz

Gençliğimiz geçti toprak damlarda
Şehir nasıl bizim gibi onlar da
Gider yatar idik yıkık hanlarda
Otel yoktu handı bizim yerimiz

Koç hızlı değişti bütün ölkemiz
Şimdi ise evler beton tertemiz
Şükrolsun Allah’a rahat olduk biz
Döşeli dayalı şimdi evimiz

(111)

BİZDE ÖYLE İDİ KARA TANDIR KÜLTÜRÜ

Ocak tandır bir de bacamız vardı
Tandır yanar iken ev de kızardı
İnsanlar ısınır yemek pişerdi
Bizde idi kara tandır kültürü

Bir kişi devamlı saçmayı döken
Harlı tandır alev alev yanarken
Alevinde yemek yapılır erken
Bizde idi kara tandır kültürü

Isınınca yanması durdurulur
Ta dibine aş çanağı vurulur
Getirilir iskembisi kurulur
Bizde idi kara tandır kültürü

İskembiye kendir çullar örtülür
Fazla gersen bir tarafı yırtılır
Çoluk çocuk üşümeden kurtulur
Bizde idi kara tandır kültürü

Tüm aile artık tandır başına
Kendir çulu çekerler ta döşüne
Ayaklar sallanır bir bir peşine
Bizde idi kara tandır kültürü

Tandırın kıyısı yatak yapılır
Yataklara kendir çullar örtülür
Sıcak diye etrafında yatılır
Bizde idi kara tandır kültürü

Mecbursun aile burada yatar
Üstdeki bacadan tipi kar atar
Kap kacaklar baş ucunda buz tutar
Bizde idi kara tandır kültürü

Yaşantımız artık bir düzen aldı
Biz de çoktan ev tandırdan ayrıldı
Yine tandır vardı ekmeğe kaldı
Yufka çörek yapımından ötürü

KENDİR ÇULLAR İDİ BİZİM SERDİKLERİMİZ

Çok eskiden beri yıllardan önce
Evlere döşeyip serdiklerimiz
Eğirip dokuduğumuz günlerce
Kendir çullar idi serdiklerimiz

Evler toprak, alta hasır serilir
İki baştan tutup iyce gerilir
Kurutulmaz hafifçe su verilir
Kurur ise eskir hasır yırtar

Hasırın üstüne çullar örtülür
Tandırın çevresi hemen tutulur
Çoluk çocuk üşümekten kurtulur
Sıcak tandır başı yan gelir yatar

Hele bir de evde oda olunca
Bir sedir yapılır duvar boyunca
Çapıt minder bir de yastık konunca
Vız gelir bu dünya mutluluk artar

Bu odada bir pencere varısa
Üstü toprak yanlar kerpiç olursa
Ev hanımı boz toprakla sıvarsa
Duvar beyazlaşır aydınlık artar

Misafirler büyükler hep sedirde
Kadınlar küçükler oturur yerde
Nerde kaldı ah o günler nerede
O tatlı hatıra gönlümde yatar

Şimdi evler beton düzgün köşeli
Çullar tarih oldu halı döşeli

Şimdiki insanlar mutlu neşeli
Halının üstünde bin bir naz satar

(113)

URBA ELBİSELER GİYSİ Mİ OLDU

Urba elbiseler giysi mi oldu
Elli yıl önceki moda değişti
O isimler gitti iy'si mi oldu
Demek her şey gibi o da değişti

Şalvar giyer uçkurunu büzerdik
Altına da bir uzun don düzerdik
Sağa sola çalım atar gezerdik
Şimdi her şey gibi bu da değişti

Gömleğin o zaman adı da işlik
İçi astarlıydı çifte dikişlik
Giyer sevinirdik hey gidi gençlik
Her şey alt üst oldu moda değişti

İşliğin üstüne yelek giyerdik
Beş düğmesi vardı ilikleridik
Çamaşır yıkanır ters dönderirdik
Çamaşır çoğaldı su da değişti

Kirmen eğrilince iplik bükülür
Şalvar yelek işlik evde dikilir
Biçer diker ne zahmetler çekilir
İplik de değişti yun da değişti

Kız gelin olmadan kahrı çekmeyi
Öğrenir kirmeni iplik bükmeyi

Yamalık vurmayı dikiş dikmeyi
Yamalık tüm kalktı çul da değişti

El dikiş yerine makine çıktı
İşliğin yerine yelegi dikti
Mintanın boyuna bir yaka taktı
Yaka da değişti kol da değişti

Bak neler çıkardı şu elin oğlu
Şalvar gitti giydik kinot pantolu
Bilmiyorum kimler açtı bu yolu
Kim olursa olsun yol da değişti

Kinot pantol giydik gör fiyakayı
Kekili çıkardık eğdik şapkayı
Hemen ardından da şu bol paçayı
Paça değişti pantol da değişti

Ceket dikilmesi terzinin işi
Hırka vardı çabuk oldu gidişi
Palto çıktı giyemezdi her kişi
Pardüsü çıktıda palto değişti

Takım elbiseye urba denildi
Ebeden ejdattan böyle gelirdi
Gençler urba giyer çok süslenirdi
Şimdiki gençler de huy da değişti

Bayanlar giyerdi çok yakışanı
Tercih ederlerdi grep düşeni
Andırırdı bahçelerde gülşeni
Şimdi sadeleşti gül de değişti

Yazma bürünürdü oyalı pullu
Kimi kadifeden kimi bindallı
Giyer kuşanrlar yeşilli allı
Şimdi etek çıktı al da değişti

İster kıza olsun ister geline
Gümüş kemer bağlanırdı beline
Kına yakarlardı iki eline
Şimdi oje çıktı el de değişti

Uzun saçlar bölük bölük örülür
Alna dökülünce güzel görünür
Şimdi artık kuaföre varılır
Saçlar da değişti tel de değişti

Urba elbiseler ne varsa hepsi
İster kötü olsun ister iyisi
Hepsine birden diyorlar giysi
Koç para değişti pul da değişti

(114)

SIRTIMIZDA HEYBE İÇİNDE AZIK

Sırtımızda heybe içinde azık
Dinlenerek Kötüöz'e giderdik
Ayakları çıplak çocuktuk yazık
Biz tarla yolunda neler çekerdik

Diz boyudur yolun toprak tozları
Gönderirler yalın ayak bizleri
Çıplak ayakların parmak izleri
O yıllar değişti geçmişte kaldı

Dünya çok değişti yapıldı yollar
Yolun kenarında beton kanallar
Eskiye bilmeyen şimdi ne anlar
Eskiye bilenler büyük zevk aldı

Ne çabuk değişti şaştık bu işe
O yollarda şimdi taksi peş peşe
Bunlar gelir miydi hayale düşe
Hayal edilmeyen hep gerçek oldu

Sağ olanlar daha neler görecek
Doğruya yanlışa karar verecek
Yapılanın kıymetini bilecek
Koç'um bu tercihler sonraya kaldı

(115)

SABAN KAĞNI İNSAN BİR DE ÖKÜZLER

Saban kağnı insan bir de öküzler
Dördümüz bir beraberce yaşadık
şimdi benim gönlüm o günü özler
Çünkü biz mazide beraber kaldık

Kırlarda otlatır öküz güderdik
Geçmişte onunla beraber idik
Öküzler çalışır bizler de yerdik
Derin iz bıraktı bizde öküzler

Biz sabana öküzleri koşardık
Bazen ona kızar bazen okşardık
Tarla sürer neşelenir coşardık
insanlar neşeli gülerdi yüzler

Ortak çalışmaya kubaşık derdik
Kubaşarak tarlaları sürerdik
Evden azık gelir beraber yerdik
Her gün gelen azık sırayı izler

Bazen olur sap kağnısı kurulur
Sap yükselir iki yığın vurulur
Cazırtısı ta uzaktan duyulur
Kağnının sesinden tanırdı kızlar

Bazen şekillenir genişler eni
e kağnısı iken olur çul eteni
Her işine yarar mutl'eder seni
Mevsimine göre baharlar yazlar

alışır insanlar misali arı
Koç'um gördüm anlatırım bunları
Böyle geçti hayatımın baharı
şimdi benim gönlüm o günü zler

(116)

TÜRKLERDE KUTSALDIR AT SİLAH AVRAT

Türklerde kutsaldır at silah avrat
En iyi atlara Türkler binerler
Ta ezelden ata binmek bir murat
At üstünde şahin gibi dönerler

Kutsal savaşlarda çok görev aldı
Dldl mbareğın adı n aldı
Fatih sırtındayken denize daldı
O nasıl denize dalıştı atlar

Ciritlerde yarışlarda süslendi
Kişneyerek sahibine seslendi
Kanlı savaşlarda görev üslendi
Toza dumanlara karıştı atlar

Savaşta kişneyip çılgılık atarak
Rüzgâr gibi toz dumana katarak
Düşmanın üstüne yürür uçarak
Uçan kuşlar ile yarıştı atlar

Süvarisi anlar onun dilinden
Yakın dosttur belli eder halinden
Sevimlidir allı telli gelinden
İnsana ne güzel alıştı atlar

At ile insan yakın arkadaş
At ile yapıldı o kadar savaş
Koç'um tükeniyor at yavaş yavaş
Savaşla tarihe karıştı atlar

(117)

KENDİ GİTTİ ADI KALDI

Köy yerinde onsuz olmaz
Her işi görür eşekler
Onun emsali bulunmaz
Kıymetin korur eşekler

Dost gibidir terk edilmez
Onsuz bir yere gidilmez
Ondan başkaya binilmez
Binince yürür eşekler

Köylünün kolu kanadı
Bir de tutarsa inadı
Kalmaz onun hiçbir tadı
İnattır durur eşekler

Bahar sürerler harmana
Zırlayanlar zırlayana
Sıpa kaçır öbür yana
Sıpayı korur eşekler

Anırıp zırlayan sesi
Güzel müzüğü güftesi
Ağnayıp a sert çiftesi
Hiç bakmaz vurur eşekler

Köyde onsuz hayat olmaz
Ondan güçlüsü bulunmaz
Yükün alır yolda kalmaz
Çok yiğit olur eşekler

Ormandan odun getirir
Değirmenden un getirir
Sürüden koyun getirir
Sürüyü bulur eşekler

Çulu kolanı çekersin
Ağır seklemeler yüklersin
Bir de üstüne binersin
Yükünü alır eşekler

Tarlada ırgatlıkta
Hem bollukta hem kıtlıkta
Tam o günkü uygarlıkta

Önemin korur eşekler

Yüklersin heybe burcunu

Ayrık otu diş harcını

Satar ödersin borcunu

Değerin bulur eşekler

Tüm ihtiyaçların başı

Köylünün yakın yoldaşı

Daha nice nice işi

Yılmadan görür eşekler

Şimdi bunlar mazi oldu

Eşek gitti adı kaldı

Hafızamda tadı kaldı

Koç tarih olur eşekler

(118)

MALİHÜLLE DERLER BİZDE

Malihülle derler bizde

Az ekip çok kaldırmaya

Bu yıl ekin bolluk sözde

Hayallere daldırmaya

Bu yıl oğlan evlenecek

Güzün gelin de gelecek

Konu komşu eylenecek

Buna malihülle derler

Bu yıl buğday çok çıkacak

Borçları hep kapatacak

Oğlan yan gelip yatacak

Buna malihülle derler

İnşallah bolluk olacak
Bu yıl ambarlar dolacak
Ne borç kalır ne alacak
Buna malihülle derler

Hem ekin iyi hem de bostan
İlderdeyiz eşten dosttan
Gelin kıza birer fistan
Buna malihülle derler

Bu yıl çok buğday satarız
Askere harçlık atarız
Kışın yan gelir yatarız
Buna malihülle derler

Güzün harmandan kalkarız
Hesaplar tutmaz bakarız
Yine çaresiz kalırız
Bizde malihülle derler

(119)

BUĞDAYI ÖĞÜTÜR SU DEĞİRMENİ

Uzaktan duyulur çakıldak sesi
Gürültü üretir su değirmeni
Değirmenci sıraya kor herkesi
Buğdayı öğütür su değirmeni

Çağlayıp köpürüp su gelen harklar
Ağzına dek dolan taşan savaklar
Suyun tazyiki ile dönen çarklar

Enerji üretir su değirmeni

Kağnılar dizilir konur sraya
Hep uyarlar kimse girmez araya
Razı olur ölçüye ve daraya
Sırayı gözetir su değirmeni

Kağnılar dizilir nöbet tutarlar
Gece gündüz değirmende yatarlar
Gece boyu sohbet gubuz atarlar
Sohbetin yeridir su değirmeni

Buğday nasıl akar görseniz onu
Hızlı dönen taşlar öğütür unu
Sabırla hallolur her işin sonu
İnsanı eğitir su değirmeni

İnsana hizmette geri kalmadı
Artık değirmenin biri kalmadı
Tarihe karıştı yeri kalmadı
Koç hayale getir o değirmeni

(120)

BİZLER NASIL HAZIRLARDIK BULGURU

Şimdi anlatıyım işin en zoru
Her iş biter tamamlanır harmanlar
Bizler nasıl hazırlarız bulguru
Bak ne zorluk çekiyorlar insanlar

Her iş tamamlanıp harman kalkınca
Sıra bulgurdadır buğday çıkınca
Damlar sergi görünüyor bakınca

Bulgurluk serilir Şenlenir damlar

Önce buğday salganlarda yıkanır
Taşı kumu ne varsa ayıklanır
Köylü burda kalbur gözer kullanır
O günlerde Şenlik olur salganlar

Harmana eŐilen ocaklar yanar
Küveli kazanda bulgurlar kaynar
Yakar karıŐtırır durmaz el oynar
Çıkar her köŐeden siyah dumanlar

Buğday hedik olur kıvama gelir
Bulgur kaynar elden ele verilir
Gayri dam üstüne bulgur serilir
Hangi dama baksan çullar çuvallar

Damda çuvallar birbirine eklenir
Hedik kurutulur sergi beklenir
Tane tane ayıklanır teklenir
Toplanır bulguru ayıklayanlar

Çuvallara dolar hazırdır yükler
Yükleri setene taşır eşekler
Gayri setende de sırayı bekler
Sabaha dek orda uyuklayanlar

Sıra gelir oyuk taşa dökeriz
Ya bir at koşarız ya da bir öküz
Bulgur tava gelenece döneriz
Döne döne setenlerdi hayvanlar

Setenlenir ince kabuk soyulur

Tekrar gelir yine dama serilir
Kabuklar sivrulur bulgur elenir
Sivrulur da gider kabuk olanlar

Sonbahardır bulgur çekimi başlar
Sırayla evlere kurulur taşlar
Bir araya gelir tüm arkadaşlar
Birlik olur mutlu olur insanlar

Mevsim gelmiştir bulgur çekecekler
İnsanlar günlerce sırayı bekler
Ayrı ayrı evde kızlar erkekler
Kızlar korunacak serbest oğlanlar

Komşudan komşuya haber salınır
Bazı evlerden de kızlar alınır
Geceleri geç vakite kalınır
Tek tek dağıtılır kızı olanlar

Bir evde dört beş taş birden kurulur
Türküler söylenir muhabbet olur
Çevire çevire kollar yorulur
Gurup gurup dinlenir yorulanlar

Bulgur evi düğün gibi şenlenir
Nağralar atılır mani söylenir
Taş dönmüyor denir nevale yenir
Neler alır hali vakti olanlar

Geç vakite kadar kızlar erkekler
Bulguru çekip de bitirecekler
Horoz ötümüdür hazır yemekler
Oturur sofraya tüm bulunanlar

Bulgur pilavıdır deyip geçersin
Yanında da bir tas ayran içersin
Belki beğenmessin yemek seçersin
Bu kültürü bilmiyenler ne anlar

Bulgura benzeyen biri de yarma
Soku tahta olur yanına varma
Tokmakla dövölür onu hiç sorma
Üç kişi sırayla tokmak vuranlar

O ne tatlı günler ne güzel mazi
O günden bu güne getirdi bizi
Benim hatıramdan silinmez izi
Koç'um bunlar hafızamda kalanlar

(121)

YİNE YÜKÜN ALMIŞ KAĞNI GICILAR

Bostan zamanıdır yanaştık güze
Köyün halkı kağni hacet hazırlar
Tüm Uzunlu halkı dolar Köt'öze
Toplanırlar gayrı bostan bozarlar

Toplanmışlar hep girmişler bostana
Bezenmişler al yeşilli fistana
Herkes selam gül gönderir dostuna
Dostlara uzaktan selam yazarlar

Kimisi bostanda mısır kırıyor
Kimisi de ayaküstü duruyor
Göz altından sevgiliyi arıyor
Göz ucuyla sevgiliyi süzerler

İş bölünür kız ayrı gençler ayrı
İş mi dayanır ki coşarlar gayrı
Bir de uzaklardan görürse yâri
Yorulmak bilmeden bostan bozarlar

Biraz çalışırlar biraz beklerler
Akşamüstü kağnıları yüklerler
Önüne de top kadife eklerler
Kağnının önüne çiçek dizerler

Toplanmışlar bir gürültü velvele
Yol boyunca tutuşurlar el ele
İnsan bakıp imreniyor bu hale
Yol boyunca kudururlar azarlar

Yine yükün almış kağrı gıcılar
Depreşir ruhumda derin acılar
Kötüöz'de bostan bozan bacılar
Koç diyor değmesin size nazarlar

(122)

NE KADAR ŞEN HAC' OĞLUNUN PINARI

Ne kadar şen Hac' oğlunun pınarı
Toplanmışlar bir araya gelmişler
Orda gördüm asbap depen kızları
Depiyorlar hep başbaşa vermişler

Asbap deper bacakları sıvalı
Kimi suyu taşır eli kovalı
Kimi çul depiyor çok yorgun halı
Yorulanlar varsa biraz dursunlar

Toplanmışlar pınara kızlar gelinler
Şakalı neşeli o tatlı diller
Vurdukça depiği sıçırar killer
Kalçadan sallasın iy'ce vursunlar

Fetik bağlamışlar başın üstüne
Yığmışlar asbabı taşın üstüne
Yuyup seriyorlar yaşın üstüne
Asbaplar serilsin kuru dursunlar

Gayretle depiyor kızı gelini
Getirmiş dökmüşler asbap kilini
Sıçıramış bir görseniz halini
Gelip geçen hallerini görsünler

Kimi depikliyor kimi gülüyor
Depik sesi uzaklardan geliyor
Gelip geçen yolcuları eğliyor
Koç'um güzelleri burda görsünler

(123)

TATLI GÜNLER İDİ HİÇ UNUTULMAZ

Eşek ile ben çok azık taşıdım
O günlerin güzelliği sayılmaz
O günleri bilir benim yaşadım
Günlerce yazıdan eve gelinmez

Heybenin bir gözü pilavla ekmek
Bir gözünde ayran hepsi bu yemek
Pilava biraz da konsa mercimek
Pilav ayran tatlarına doyulmaz

Yaz boyunca başka yemek yenilmez
Pilavdan ayrandan hiç vazgeçilmez
Adettir yazıda başka şey yenmez
Başka bir şey olsa yemek sayılmaz

Sofralar açılır yufka serilir
Pilav tası yüzükoyun çevrilir
Bir ayrandan bir pilavdan yenilir
Yufkanın üzeri pilavsız olmaz

Ayranı sorarsan yayık yayılmış
Yoğurdun yayıkda yağı alınmış
Yağı alınmış da bir ayran kalmış
Yavan olur yağlı ayran bulunmaz

Gece gündüz tarla emeklerimiz
Bulgur pilav ayran yemeklerimiz
Adet böyle idi yediklerimiz
Tatlı günler idi hiç unutulmaz

(124)

BİN DOKUZ YÜZ ELLİ ÖNCESİ GELSE

Bin dokuz yüz elli öncesi gelse
Ben o günleri çok özleyorum
Gençler o kağı devrini bilse
Yine o günleri arzuluyorum

Bahar olsa gezsem yazı yabanı
Öküzlere koşsam kara sabanı
Çarığımın çitelense tabanı
İşte şimdi gönlüm bunu arzular

Öküzleri koşsam bir çalım atsam
Bir aylık herk eylesem yazıda yatsam
Gamı gasaveti gönlümden atsam
Hep şen olsa dağ bayırlar yazılar

Gece ben tarlada şafak atarken
Cümle kuşlar ses cümbüşü yaparken
Ben uyanık yâr uykuda yatarken
İşte o an yarelerim sızılar

Binsem boz eşeğe beni örseler
Tırpan dırmık kucağıma verseler
Ekin nasıl biçilirmiş görseler
Dizi dizi yere yatsın desteler

Ekin biter sap çekmenin zamanı
Kabarır yolların tozu dumanı
Çoluk çocuk temizlesin harmanı
Sap dökecek yeri temiz etseler

Ekinler biçilse sap kağı kursam
Tarlaya götürsem bir yığın vursam
Yüklesem kağıyı az geri dursam
Çelen nasıl olur onu görseler

Kağıyı yükletsem urgan bağlasam
Yara yolda şu mazıyı yağlasam
Kağı cazılasa ben de ağlasam
Gelen geçen beni teskin etseler

Pek yanık dokunur kağının sesi
Gece ise verem eder herkesi

Öküzlere uzadırsam mesesi
Mesesin ucuna nodul dürtsele

Yüklesem sapı da çelenli dursa
Görenler bu kağıdı kim diye sorsa
Sap kağıdı cazılıyor olursa
Yanmasın maziya yoğurt sürtsele

Sabah erken kalksam giysem çarığı
Bir elime alsam sabındırığı
Öküzlere koşsam boyunduruğu
Öküzlerin kulağından tutsalar

Şu sapı sivritsem yukarı versem
Öküzleri koşup düveni sürsem
Akarıp dönderip malama sersem
Malama üstünde düven örseler

Harmanda yatsam da alsam abayı
Ayırt etsem şu sap ile kabayı
Tığ savursam alsam da şu yabayı
Tane ayrı saman ayrı serseler

Yeter artık savursam şu harmanı
Çul çeteni kursam çeksem samanı
Şimdi gayrı bostan üzüm zamanı
Bostan bozan şu Köt'öz'e gelseler

Varsam Köt'öz'e de bostanı bozsam
Kağıdının önüne kadife assam
Alsam kalemi de bir şiir yazsam
Bir baksalar ne yazdığım görseler

Yüklesem kağnıyı kağnı gıcılar
Yollara dizilse ana bacılar
Türkülü neşeli tüm bostancılar
Onmaz derdimize derman olsalar

Bostan bozumu biter tohum ekilir
Yine çiftçi tüm yollara dökülür
Havalar serinler sıcak çekilir
Ekseler tohumu tez bitirseler

Hiç olur mu boz eşşeğe binmeden
Yola çıksam yağmur yağsa dinmeden
Köye varsam kızlar damdan inmeden
Bizi görüp kızlar damdan inseler

O kerpiç damlara sergi serseler
Oğlan kızı kız oğlanı görseler
Aşıkları sevdiğine verseler
Birbirini damda bulmuş deseler

Bulgurları çeksek taşlar kurulsa
Çevire çevire kollar yorulsa
Sevdalılar mani ile sorulsa
Maniler söyleyip diller dökseler

Artık sonbahardır dumanlı dağlar
Kasım ayı oldu soğuk havalar
Yapraklar sararır bozulur bağlar
Güzel kızlar üzümleri derseler

Kış gelir şenlenir ahır sekisi
Çağırsa toplasa köyün bekçisi
Savaş görmüş yaşlıların hepsi

Yemen'den Balkan'dan haber verseler

Kırk yıl ötesinden taze anılar
Şimdi parkta sergilendi kağıtlar
Yaşlılar bunları görür tanırırlar
Yolu düşüp şu müzeye gelseler

Koç'um o günleri bugünü gördüm
Parkta açık hava müzesi kurdum
Eski kültürümüz topladım derdim
Eski araçları gelip görseler

(125)

SOHBET YERİMİZDİ KÖY ODALARI

Sohbet yerimizdi köy odaları
Yaşlımız gencimiz burda toplanır
Loş ışık saçardı gaz lambaları
Davar gübresiyle ocak otlanır

Minderli yastıklı ocak başları
Oturlar ilerlemiş yaşları
Dinle artık o kanlı savaşları
Odada şenlenir ocağın başı

Kimi şehit olmuş Yemen'de kalmış
Kimi savaşlarda ağır yar'almış
Kimi esir düşmüş gayet daralmış
Bulamamış bir lokma ekmeği aşı

Kimi Suriye'de kimi Balkan'da
Kimisi boğulmuş sel gibi kanda
Anlatılır hepsi köy odasında

O kara günleri kanlı savaşı

Kimi Çanakkale kimi Kafkas'ta
Şehit kalmışlardır anası yasta
Kimisi yaralı kimisi hasta
Yirmi yıl savaşmış düşmana karşı

Köy odalarıydı sohbet yerimiz
Cephede kalmıştır şehitlerimiz
Hatıra anlatır gazilerimiz
O günü andıkça çatılır kaşı

Kimi anlatırken dönüyor gözü
Kimisi taşıyor şarapnel izi
Milletin aşkıyla besliyor bizi
Vatan için dökülmez mi gözyaşı

Büyükler anlatır küçükler dinler
Bazen de okunur dini yayınlar
Nerde kaldı nerde o güzel günler
Küçüğün saygısı büyüğe karşı

Oda kültürümüz geride kaldı
O günler bizlere bir hayal oldu
Odanın yerini kahveler aldı
İskambil kağıdı domino taşı

Koç o günleri gördün bugüne geldin
Oda kültüründen çok ilham aldın
Eskiden dem vurdun derine daldın
Boşa geçirmedi altmış dört yaşı

(126)

ŞÖYLEDİR BİZDEKİ KAHVE KÜLTÜRÜ

Şöyledir bizdeki kahve kültürü
Sigara dumanı göz gözü görmez
Çok kavgadan gürültüden ötürü
Hiç kimse kimseye metelik vermez

Kimi oyun oynar kimi çağırır
Şaka sohbet birbirine karışır
Kahveci de bu gidişe alışır
Çok çekici olur kahve kültürü

Kimi her gün oynar oynar usanmaz
Kimi oyun için kavga eder utanmaz
Geri barışmalar bir saat kalmaz
Bizim kahvelerin budur cilvesi

İskambil kağıdı mecbur karışır
Kirlı kağıt elden ele dolaşır
Her gün insanlara mikrop bulaşır
Mikropsuz olur mu kağıdın pisi

Kağıt dağıtırken yalar elini
Haberı yok mikrop kaplar dilini
Hiç düşünmez acep nolur halini
Kendisini harap eder böylesi

Kahve köşeleri sohbetin yeri
İşini bırakır gelir her biri
Gürültü çok duman dolar gözleri
Koç'um onun kahvededir hevesi

(127)

NE HAŞMETLİ ŞU MÜBAREK RAMAZAN

Müslümanlar için büyük ibadet
Bereketli şu mübarek Ramazan
Ramazan'da saçılıyor bereket
Ne haşmetli şu mübarek Ramazan

İnsanımız iyilikle bezenir
Güzelliğe doğruluğa özenir
Gece uyandıran davul seslenir
Hareketli şu mübarek Ramazan

Güzel olur Ramazan'ın gecesi
Şu sahurda ibadetin yücesi
Gece uyandıran davulun sesi
Hareketli şu mübarek Ramazan

Müslüman yemeden içmeden durur
Allah'a bağlanır sabırlı olur
Bu bir ibadettir sağlığı korur
Çok kıymetli şu mübarek Ramazan

Oruçluysa kendisini düzeltir
Güzel ahlak ile kendin bezetir
Zengin olan fakirleri gözetir
Bereketli şu mübarek Ramazan

Ne kadar sevaptır iftar beklemek
Fakir fukaraya verilen yemek
Yine oruçluyuz hamdolsun demek
Kerametli şu mübarek Ramazan

Bir ay Müslüman'a heyecan gelir

İnsan birbirinin kadrini bilir
Zenginler fakire fitire verir
Sakavetli Şu mübarek Ramazan

Bir ay sonra bayram gelir yaşanır
Küs olanlar bayram günü barışır
Fitre zekât birbiriyle yarışır
Ne güzeldir Şu mübarek Ramazan

Hazreti Kuran bu ayda indi
İnsanlık huzura nura büründü
Nurlu yollar insanlığa göründü
Ne nurludur Şu mübarek Ramazan

(128)

YEDİ YERDE KOMŞU HAKKI VAR DERLER

Yedi yerde komşu hakkı var derler
Sorulacak hesap günü mahşerde
Kapı bir komşunun hakkını yerler
Allah soracaktır hayırda Őerde

Komőunla iy' geçin incitme sakın
Hısım akrabadan sonra o yakın
Hoş geçinin dargınlığı bırakın
Yedi yerde komşu hakkı var derler

Usanmasın komşun senin yanından
Emin olsun malından hem canından
Sorumlusun namusundan canından
Yedi yerde komşu hakkı var derler

Her gün komşunladır alışverişin

Sen istemesen de düşecek işin
Sonu selamettir doğru gidişin
Yedi yerde komşu hakkı var derler

Komşunu incitme canını yakma
Merhamet şefkati elden bırakma
Onun namusuna kem gözle bakma
Yedi yerde komşu hakkı var derler

Komşun ağlarsa ağla, gülerse gül
Derdine ortak ol gözyaşını sil
İnsanlık vazifen bunu böyle bil
Yedi yerde komşu hakkı var derler

Koç'um sen de komşu hakkından söz et
Bir eksiği varsa onu gör gözet
Geçimsizlik varsa arayı düzelt
Yedi yerde komşu hakkı var derler

(129)

KOCA DÜNYA NASIL HIZLI DEĞİŞTİ

Koca dünya nasıl hızlı değişti
Dokuz yüz doksan beş atmış dört yaşı
Bir ömür içinde bak neler geçti
Nelere şahittir şu benim başım

Ya eşekle giderdik yahut da yaya
Bir günü alırdı gitmek kazaya
Bir saatda gidiliyor fezaya
Şimdi insan dolaşıyor uzayı

Radyo yok bir gazete arardık

Havadisler ondan bundan sorardık
Ne duyduksa bir hayıra yorardık
Şimdi evden seyrederez dünyayı

Çeşmenin başından kuyruk olurduk
Az ışıdır körler gibi bakardık
Üstümüz başımız isli kokardık
Şimdi nur saçıyor çevir düğmeyi

Hatıradır o geride kalanlar
Çağın değişimi bugün olanlar
Eskiye görenler bunu iy' anlar
Hızlı değişimin ne büyük payı

İsli evler değil beton tertemiz
Güzel yaşıyoruz şimdi hepimiz
Koç şükürler kalkınıyor ülkemiz
Adım adım izliyoruz dünyayı

(130)

BAĞLI OLMALIYIZ GELENEKLERE

Bağlı olmalıyız geleneklere
Böyle olur ise sağlam kalırız
Sahip çıkıyorsak göreneklere
Emin adımlarla çok yol alırız

Eski adetler ve eski töreler
Geleneğe bağlı bizim yöreler
Devam etmelidir tüm ananeler
Birleştirir tasada ve kederde

Bizi kötülükten uzaklaştırır

Gerçeklere doğru çok yaklaştırır
Can ciğer ederek kucaklaştırır
Birlik olur derman olur her derde

Gelenekler ananeler yaşarsa
Gönül insan sevgisiyle coşarsa
Birbirinin yardımına koşarsa
Birlik olur hem sevinçte kederde

Geleneklere bağlı olanlar
Beraber olmanın zevkin alanlar
Koç der törelere sadık kalanlar
Kucaklaşır birlik olur her yerde

(131)

ESKİ KÜLTÜRLERE SAHİP OLMALI

Eski kültürlere sahip olmalı
Kullandığımız o hacetler nic'oldu
Tüm evlerde aramalı bulmalı
Ben aradım fakat zaman geç oldu

Kimi hacet bir yerlere atılmış
Kimisi de eskiciye satılmış
Güzel şeyler hurdalara katılmış
Nereye taşıdı kültürümüzü

Bir orman köyünde kağınyı buldum
Para verdim sahibinden zorunan aldım
Kağınyı görünce çok duygulandım
Bana hatırlattı o günlerimizi

Hep topladım gaz lambadan çıradan

Unutulmuş yıllar geçmiş aradan
İz kalmamış o eski manzaradan
Uyarsak n'öğlurdu birbirimizi

Aramaya çıktım yazı yabana
Bir köyde rastladım kara sabana
Sağ olsun onu da verdiler bana
Çok ısrar edince kırmadı bizi

Bu költürlere bakın ne olmuş
Kimi kırmış kimi yakmış oturmuş
Kimisi de Almanya'ya götürmüş
Al kabul et demişler hediyeimizi

Koçum aramaya ben karar verdim
Pek çok büyük küçük hacet derledim
Uzunlu parkında hep sergiledim
Kıymet verilmeyen hacetimizi

(132)

DEVAM ETSİN KÜLTÜR ETKİNLİKLERİ

Devam etsin költür etkinlikleri
Birleşelim kaynaşalım coşalım
Költürün adına zenginlikleri
Yaşayalım engelleri aşalım

Kimi tiyatro sever kimi sinema
Zevklerimiz ayrı olsa da ama
Caiz değil birbirini kınama
İy'ce tanıyalım költürümüzü

Müzük sever anlamassa baleden

Hepisi de kültür ayrılık neden
Kınamak ne esasını bilmeden
Birleşip sevelim birbirimizi

Folklormz bölgelere ayrılır
Çeşitleri yurt sathına yayılır
Bunların hepisi kültür sayılır
Gezip görelim tüm illerimizi

Salonda meydanda etkinlikleri
Grlsn kültürün zenginlikleri
Coştursun kaynaştırsın bizleri
Kardeşiz sevelim birbirimizi

Tarihte müzede neler var ise
O günü bu günü bize kalırsa
Görsünler insanlar ibret alırsa
Koç diyor o zengin kltrmz

(133)

TARİHİ ESERLER KAÇIRANLAR

Tarihi eserler kaçırılıyor
Devamlı çalıyor götürüyorlar
Gemilere yüklüyorlar onları
Yazık eserleri batırıyorlar

Daha önce yabancılar çalmışlar
Sonra bizim hırsızlar uyanmış
Çalıp çalıp Avrupa'ya salmışlar
Tarih eserler kaçakçıları

Tarihi eserleri çalan hırsızlar

Yerli yabancı bütün arsızlar
Utanmak bilmeyen o hayasızlar
Tarihi eserler kaçakçıları

Eserleri yerlerinden sökerler
Birçoğunu orda kırar dökerler
Çalar çalar Avrupa'ya çekerler
Tarihi eserler kaçakçıları

Yabancılar gelmiş kazı yapmışlar
Eserleri birbirine katmışlar
İşe yarayanı çalmış satmışlar
Tarihi eserler kaçakçıları

Ne Sümer koydular ne de Hititler
Çaldıkları o heykeller lahitler
Ülkemizin tarihine şahitler
Koç diyor ki koruyalım bunları

(134)

BİZİM TÜRKÜLERİMİZ HALKIN DİLİDİR

Bizim türkülerimiz halkın dilidir
Ağıtlar ezgiler devam ediyor
Halkın eseridir tam öz malıdır
Ezelden ebede akıp gidiyor

Ya onulmaz dertle hastalanmışlar
Ya kanlar kusmuşlar verem olmuşlar
Ya da bir güzele sevdalanmışlar
Bu acı üstüne türkü yakılmış

Ya birisi düşmüş gurbet iline

Ya âşık olmuşlar kıza geline
Ya da fazla düşmüş elin diline
Bu acı üstüne türkü yakılmış

Ya biri yârine çok hasret kalmış
Ya biri yârinden bir selam almış
Ya da bir yiğit genç iken ölmüş
Bu acı üstüne türkü yakılmış

Ya birinin ömrü geçmiş havaya
Ya biri tutulmuş kara sevdaya
Ya da biri başı girmiş belaya
Bu acı üstüne türkü yakılmış

Ya birisi etkilenmiş dağlardan
Ya birisi ilham almış bağlardan
Ya da biri zulüm görmüş ağ'lardan
Bu acı üstüne türkü yakılmış

Ya birinden bir ihanet gömmüşler
Ya bahçeden gonca bir gül dermişler
Ya da bir güzeli zorla vermişler
Bu acı üstüne türkü yakılmış

Ya birisi hiç iyi gün görmemiş
Ya birine Allah murad vermemiş
Ya da biri sevdiğine varmamış
Bu acı üstüne türkü yakılmış

Ya birisi fazlasıyla haşlanmış
Ya birisi olgunlaşmış yaşlanmış
Ya da biri haksız yere taşlanmış
Bu acı üstüne türkü yakılmış

Ya birisi kahramandır şan vermiş
Ya birisi büyük heyecan vermiş
Ya da şehit olmuş gençken can vermiş
Bu acı üstüne türkü yakılmış

Ya bir güzel kızı gelin etmişler
Ya bir kızı zorla alıp gitmişler
Ya da birin sevdiğinden etmişler
Bu acı üstüne türkü yakılmış

Ya birisi büyük hükümdar olmuş
Ya birisi gayet sadık yâr olmuş
Ya birine koca dünya dar olmuş
Bu acı üstüne türkü yakılmış

Aynı duygularla bütün ülkemiz
İçimizden coşup gelen tertemiz
Ruhumuzu besler türkülerimiz
İnce duygularla türkü yakılmış

Üzüntülerimiz sevgilerimiz
Tüm ağıtlarımız ezgilerimiz
Koç'um böyle doğmuş türkülerimiz
Her olaya ayrı türkü yakılmış

1996 sonrası folklor içerikli şiirleri:

(135)

TÜRKÜLER İÇİNDE BAŞTA SÜRMELİ

Sürmelimiz Yozgat'ın her yerinde
Söyleniyor yazda kışta Sürmeli
Köy odalarında dost meclisinde

Sohbetlerde söyleyişte Sürmeli

Yozgat’ında bahar ile yaz ile
Güzel güfte ile hoş avaz ile
Nida’nın çaldığı mızrap saz ile
Ne güzel söylenir işte Sürmeli

Bozok yaylasının tüm dillerinde
Bağlar bozumunda güz günlerinde
Çalıp söylediği düğünlerinde
Türküler içinde başta Sürmeli

Omuzunda azık yün heybesiyle
Uzaktan görünen çift mesesiyle
Kağının önünde yanık sesiyle
Söyler ağlar her gelişte Sürmeli

Bir kız hanesinden gelin çıkarken
Anası kızına ağıt yakarken
Gelinlik tacını başa takarken
Söylenir ağlanır tahta Sürmeli

Sürmelim söylenir dilden dillere
Yozgat’tan yayılır ilden illere
Mızrabı vurdukça sazda tellere
Sürmelim der her vuruşta Sürmeli

Şu Sürmelim Yozgat’ımın simgesi
Uzaktan duyarsan bir yanık sesi
Gamlandırın büyük küçük herkesi
Âşık eder her bir yaşta Sürmeli

(136)

COŞAR BOZ BULANIK SELİMİZ BİZİM

Kış tükenip erken bahar gelince
Ilık ılık eser yelimiz bizim
Ilık rüzgâr soğuk karı dövünce
Coşar boz bulanık selimiz bizim

Bahar gelir yaylalara göçerler
Koyun sağar soğuk ayran içerler
Tüm obalar ince yoldan geçerler
Çimenli çiçekli yolumuz bizim

Kar eriyip yeşillenince dağlar
Oba hazır herkes yükünü bağlar
Obaya hükmeder bizde baş ağ'lar
Baş ağaya teslim malımız bizim

Bir yandan koyunlar emlik kuzular
O bir yandan türkü söyleyen kızlar
Katılır şenliğe gökte yıldızlar
Yaylada böyledir hâlımız bizim

Yüksek kayalarda şahinler öter
Koyun meler at kişner tütün tüter
Enginlerde lale sümbül gül biter
Burcu burcu kokar gülümüz bizim

(137)

KÖYLÜ NASIL YAŞAR MERAK ETTİN Mİ?

Sen sürüden koyun kuzu seçtin mi
Sarı sıcaklarda ekin biçtin mi
Çam bardakta soğuk sudan içtin mi

O buz gibi sudan içemezsin ki

Besmeleyle sığınarak Mevlâ'ya
Sen hiç yığın yükledin mi kağıya
Toz dumanlı yollar vardı hanı ya
O tozlu yollardan geçemezsin ki

Sen hiç çarık güllü çorap giydin mi
Kekilin çıkarıp şapkan eğdin mi
Al fistanlı köylü kızı sevdin mi
Köylü kızı dersin sevemezsin ki

Çayın kenarına bostan ektin mi
Bostan sulamaya cızı çektin mi
Ömründe bir tane fidan diktin mi
Sana fidan versem dikemezsin ki

Karasaban boyunduruk gördün mü
Çamur karıp kerpiç duvar ördün mü
Harmanı aktarıp düven sürdün mü
Düvene bindirsem süremezsin ki

Yazın yalın ayak öküz göttün mü
Yağmur yaşıta yazılarda yattın mı
Eşşegin sırtına seklem attın mı
Eşği getirsem binemezsin ki

Ne tırpan bilirsin ne kalıç orak
Köylü nasıl yaşar ettin mi merak
Öyleyse incelik senden çok ırak
Köylünün halini bilemezsin ki

Sen hiç ayağına çarık diktin mi

Sonbahar kırağda ekin ektin mi
Gever ağacıyla cızı çektin mi
Gever ağacını bilemezsin ki

Yaya yürüdün mü yazıda kırdı
Gelip ısındın mı harlı tandırda
Gör sıcaklığı iskenbiyi sen kur da
Sıcaktan tandıra giremezsin ki

Anan bacın tandır ocak yaktı mı
Koyun kuzu besledi mi baktı mı
Üstü başı isli tezek koktu mu
Sen ahıra girsene duramazsın ki

Bulgur kaydattın mı sergi serdin mi
Süprüntü savurdun yele verdin mi
Ekmeğin yarısını ele verdin mi
Sen köylü değilsin veremezsin ki

Yamalıklı şalvar ceket giydin mi
Her gün sabah bulgur aşısı yedin mi
Hamdolsun Yarabbi şükür dedin mi
Allah'ım çok şükür diyemezsin ki

Yazın sıcaklığıyla tozla dumanla
Rençberlik yaptın mı sapla samanla
Çok çalışıp yarıştın mı zamanla
Sen böyle yarışa giremezsin ki

Bezir çıra idareyi yaktın mı
Nazar için iğde boncuk taktın mı
Öküzleri tımar ettin baktın mı
Öküzün yanına giremezsin ki

Gece gündüz çalışıp da gayretten
Köydeki dostluktan samimiyetten
Zerre eser yok ki kötü niyetten
Sen onun sırrına eremezsin ki

Köydeki hayatı yaşadım durdum
Şimdi çok gelişti değişti yurdum
Dün ile bugünü ben biliyordum
Sen arada farkı bilemezsin ki

Seviyoruz cennet gibi ülkemiz
Köy yerinde hava temiz su temiz
Şükür mutlu yaşıyoruz hepimiz
Sen köylerde hayat süremezsin ki

Eskileri günümüze taşıyor
Şimdi köylerimiz mutlu yaşıyor
Elektrik yakıp motor koşuyor
Artık sap kağnısı kuramazsın ki

Gençtim o günleri ben çok severdim
Kağnının peşinde gençliği verdim
Koç'um ben eskiyi bugünü gördüm
Çağ değişirken sen duramazsın ki

(138)

KÖYDE YAŞIYORSAN DERT KULAÇ KULAÇ

Ne günlerim geçti bin bir hal ile
Kağnı öküz ile gider gelirim
Yırtık gömlek ile eski şal ile
Yaşarım köyümde huzur bulurum

Tarlada susuzsun bazen karnın aç
Bulsan da yediğın bulgur bulamaç
Köyde yaşıyorsan dert kulaç kulaç
Derde derman ben köyümde alırım

Ayağında çarık yamalı gömlek
Zor günün de geçse adettir gülmek
Yaşadığın köyün kadrini bilmek
Ne yaşanır ben köyümde bilirim

Tüm horanta bir çift öküz peşinde
Kadın çocuk erkek herkes işinde
Ağustos ayında yaz güneşinde
Ekin biçer ben sıcakta kalırım

Çarığın sıırımı sıkar bacağı
Ahır sekisinin yanar ocağı
Köyümden ayrılmam ana kucağı
Ayrılmam da ben köyümde ölürüm

(139)

BİZİM İLLERDE İLLERDE

Eskiye mitil derler
Bakraca sitil derler
İhmâle sintir derler
Bizim illerde illerde

Pilice ferik derler
Sıpayı kırık derler
Çapkına kırık derler
Bizim illerde illerde

Kediye pisik derler
Çukura isik derler
Yumruğa sumsuk derler
Bizim illerde illerde

Kavuna bostan derler
Antari fistan derler
Böceğe tısdan derler
Bizim illerde illerde

Ambara petek derler
Sopaya kötek derler
Direğe mertek derler
Bizim illerde illerde

Yaşlıya moruk derler
Eşeğe gölük derler
Hindiye culuk derler
Bizim illerde illerde

Şaşkına alık derler
Yanağa duluk derler
Çürüğe uluk derler
Bizim illerde illerde

Semere palan derler
Yokuşa belan derler
Tay doğar kulun derler
Bizim illerde illerde

Sahura erlik derler
Geçime dirlik derler

Takkeye terlik derler
Bizim illerde illerde

Kümese pinelik derler
Civcive bilik derler
Düğmeye ilik derler
Bizim illerde illerde

Gerdana gıdık derler
Oğlağa gidik derler
Fiskeye kintik derler
Bizim illerde illerde

Nadasa herk derler
Kazığa örk derler
Tavuğa gürk derler
Bizim illerde illerde

Kavuna kelek derler
Düz yere dölek derler
Çamura milek derler
Bizim illerde illerde

Madımak cacık derler
Biraza ıcık derler
Kısa boya gıcık derler
Bizim illerde illerde

Yemeğe aş derler
Göğüse döş derler
Sarhoşa keş derler
Bizim illerde illerde

(140)

BİZDE BİR BAŞKADIR KÖY DÜĞÜNLERİ

Bizde coşkun olur köy düğünleri
Düğüne katılır bütün köylümüz
Rengarenk giyilir düğün günleri
Beraberdır sevincimiz hüznümüz

Uzarlardan davul sesi duyulur
Halaylar çekilir sıra durulur
Yiğitler coştukça mendil savrulur
Coşar neşelenir köy düğünümüz

Sevdalılar dengi dengini bulur
Son bahar gelince toy düğün olur
Yemekler verilir kazan kurulur
Bir hafta yemekli her öğünümüz

Düğünde şenlenir bizim yöreler
Sergilenir tüm adetler töreler
Gör kültürümüzde neler var neler
Türlü türlü eğlenceli günümüz

Al yeşil giyilir çiçekler açar
Yiğitler kadehte badeler içer
Bizdeki düğünler neşeli geçer
Eskilerden kalma oyunlarımız

Köylü güreş için harmana çıkar
Soyunur pehlivan kısıbeti çeker
Cazgır salavatlar bir selam çakar
Güreşte dünyayı tuttu ünümüz

Hedayeler köylü girer yarışa

Gider damat gelin her iki başa
Gelenek bu yardımlaşa yardımlaşa
Düğüne yardımdır adetlerimiz

Düğün evi her gün yemek aş olur
Her düğüne destek iki kiş'olur
Biri sağdıç biri bölükbaş olur
Düğüne yardımdır gayretlerimiz

Düğünde keseriz koçu koyunu
Bizde adet güreş sinsin oyunu
Hele güreş şenlendirir düğünü
Güreşte ün yapmış Yozgat ilimiz

Damadın damına bayrak dikilir
Okuyuntu görür buraya gelir
Her gün misafire yemek verilir
Köylerden gelenler misafirimiz

Düğün alayımız düşer yollara
Vur davulcu tokmağı davullara
Bizim düğün destan olur dillere
Damadın evine doğru yönümüz

Önde gider donatılmış siniler
Davul vurur gümbür gümbür gümüler
Gençler nağra atar dağ taş iniler
Kol kola yürüyen şu gençlerimiz

Damat kapısına böyle varılır
Orda gelin tam eşîğe alınır
Yüzerlik dumanlı çanak kırılır
Duman tüter kutlu olur evimiz

(141)

KÖYLÜ KADININ EDEYİM METHİN

Köylü kadının edeyim methin
Güzellik yaraşır köylü kadını
Çilekeştir bilen bilir kıymetin
Sabır ile erişir köylü kadını

Uyanır bakarsın yoktur yatakta
Uğraşır didinir dimdik ayakta
Ya çamaşır yıkar ya da mutfakta
Şafakla yarışır köylü kadını

İş görür önlüğü önünde bağlı
Mübarek ağzında hayır dualı
Yorulmaz her zaman eli kovalı
Çeşmeden su taşır köylü kadını

Bostanına gider çapayı vurur
Elleri böğründe şöyle bir duru
Çalışır sıcakta terler oturur
Zorluğa alışır köylü kadını

Evi için her cefaya katlanır
Erkeğinin her sözünü hak tanır
Allah'ından korkar kuldan utanır
Cennete ulaşır köylü kadını

Bir elinde kalıç heybe dalında
Bir çocuk sırtında bir de yanında
Çıplak ayaklarla tarla yolunda
Tozlara bulaşır köylü kadını

O inanır sayar ne ise kader
Saygıda kusur etmez hürmet eder
Evde varsa kaynana kayınpeder
Onlara danışır köylü kadını

Oturmak durmak yok çilesi bitmez
Halinden kimseye şikâyet etmez
Kötünün fesadın sözüne gitmez
Fitneyle savaşıır köylü kadın

Ocağınan tandırınan aşınan
Hep uğraşıır gece gündüz işinen
Dünyadan çok ahreti düşünen
Kırklara karışıır köylü kadını

Çalışır çabalar asla yorulmaz
Sabırlıdır hiç incinmez kırılmaz
Kimselere küsmez kızmaz darılmaz
Herkesle barışıır köylü kadını

(142)

BAĞ BOZUMU BAŞKA OLURDU BİZDE

Bağ bozumu başka olurdu bizde
Şimdi gönlüm o günleri anıyor
Bir şenlik olurdu baharda güzde
Geçmişi andıkça içim yanıyor

Nerde o şenlikler bağı bozanlar
Ellerinde sepet kızlar kızanlar
Yeşillikler arasında gezenler
Ah o günler gözlerimde dönüyor

Bağ bozarken türkü söyleyen kızlar
Aydınlık geceler parlak yıldızlar
Hatırıma gelir yüreğim sızlar
Üzülsem ağlasam eller kınıyor

Pekmez kaynamıyor ocak tütmüyor
Köpek havlamıyor horoz ötmüyor
Ne çabuk yok oldu akıl yetmiyor
Bunu düşündükçe kanım donuyor

Pekmez taşıyanlar elinde güğüm
Nerde o yeşillik eski gördüğüm
Şimdi onlar içeimde kör düğüm
Hatırlasam içeim kan ağlıyor

Yeşillikti sanki cennet var gibi
O üzümler salkım salkım nar gibi
Kızarırdı sanki kehribar gibi
Şimdi bu yerlerde baykuş ötüyor

O çağlayan sular o temiz arklar
Meyve yüklü dallar yeşil yapraklar
Şimdi bu yerlerde kıraç topraklar
Bülbülün yerine karga konuyor

Bozulan bağların üzümü acı
Zannedersin şimdi çölün kıracı
Çıkarmış başından yemyeşil tacı
Yeşillik kalmadı gitti deniyor

Bir kısmı göl oldu oynuyor balık
Bir kısmı bakımsız oldu fundalık

Bir kısmı da ya pancar ya Yoncalık
Burada hayvanlar cirit oynuyor

Bağların yarısı baraja gitti
Yarısını köy halkımız terk etti
Bakmayınca çöl olmaya yüz tuttu
Ne ocak yanıyor ne pekmez kaynıyor

(143)

ÇAM BARDAKTAN SULAR İŞTİĞİM GÜNLER

Yine efkârlandım aklıma geldi
Çarıkla yollara düştüğüm günler
Her günümüz bir ömüre bedeldi
Gençlikte sevinçten uştüğüm günler

Karasaban ile hergi ederken
Geceler yazıda öküz güderken
Kuşlar ötüşürken şafakla erken
Öküzleri çifte koştüğüm günler

Çatal ile yığın yığıp kucakta
Ağustos ayında sarı sıcakta
Bazen zoğa verip bazen bacakta
Tırpan ile ekin biştığım günler

Sapı saçıp harmanı aktarıp da
Sıcak tozdan ciyerlerim yanıp da
Var gücümle şöyle bir kaldırıp da
Çam bardaktan sular iştiğim günler

Kinot pantol güllü çorap giyip de
Kekilim üstüne şapka eyip de

Âşık olup deli gibi sevip de
Yârin kapısından geşteğim günler

Taze urba giyip çalım satarak
Damların başında halay tutarak
Davulcu vurdukça nağra atarak
Mendil sallayıp da coştüğüm günler

(144)

TANDIRDA TEZEĞİN KÖZÜNÜ GÖRDÜM

Köyde hayat nasıl onu benden sor
Çileli hayatın özünü gördüm
Eskiye düşünmek o da daha zor
Değişen dünyanın hızını gördüm

Çam bardaktan sular içtim de kandım
Ekin biçer iken güneşte yandım
Kağının yanında toza boyandım
Kağısını gördüm tozunu gördüm

Soğuk kış günleri çare yok baktım
Odun yok, kömür yok ne yapacaktım
Tandırda ocakta çok tezek yaktım
Ateşini gördüm közünü gördüm

Yüksek yaylaların karlı dağların
Çağlayan suların yeşil bağları
Tandır yeni değil eski çağların
O günden bugüne izini gördüm

Güttüğüm koyunlar ve kuzuların
Bir boğaz tokluğa tüm arzuların

Köpüren çayların azgın suların
Ördeğini gördüm kazını gördüm

Namazını kılan Kuran okuyan
Kil ile sal taşta asbap yıkayan
Yün çorabı ören kilim dokuyan
Gelinini gördüm kızını gördüm

Köyde günler nasıl geçti bilmedik
Bazen kavurga bazen de hedik
Tandıra sokulduk kış boyu yedik
İskembiyi gördüm hazını gördüm

Sıcakta bostanın otunu alan
Akşamaca çapa vurup yorulan
Görmedim eşine küsüp darılan
Köylü gelin gördüm nazını gördüm

Ne bir gün gördüm ne murad aldım
Ben de eller gibi sevdaya daldım
Gençlik yıllarımda bağlama çaldım
Def dümbelek gördüm sazını gördüm

Her sene kış boyu öküze baktım
Muskalar yazdırdım boynuma taktım
Bezir çıralığı idare yaktım
İdareyi gördüm gazını gördüm

Kadın yaşar namusunan arınan
Kapalı giyinip elden korunan
Yüzünde peçeynen siyah çarınan
Peçesini gördüm yüzünü gördüm

Köyde hayat zordur nasıl edeydim
Kekili çıkarıp şapkayı eydim
Yamalı ceketini şalvarını giydim
Yamanın çoğunu azını gördüm

Herk ederken yazılarda yatarak
Kav çakmakla sigarayı yakarak
Geceleri gökyüzüne bakarak
Tan yeri gördüm yıldızını gördüm

Güllü çorap ile giydim çarığı
Terdan tozdan tabanımın yarığı
Belle belle bitmez bağın karığı
Taa ekim ayında üzümü gördüm

Ahır sekisinin köy odasının
Domates hıyarın salatasının
Haziran temmuzda turfandasının
Tadı damağımda hazını gördüm

Köy odasının ocak başları
Otururlar ilerlemiş yaşları
Hep şehit düşmüşler arkadaşları
Anlatır gaziler vaazını gördüm

Tahsil ticaret yok tüm köylü renşber
Kadın erkek çocuk hepsi beraber
Bir çift öküzünün peşine gider
Kağıyı gördüm öküzünü gördüm

Sıradan bir köydür virane yurdum
Kağı karasaban uğraştım durdum
Ne günler yaşadım ben neler gördüm

Kara kışı gördüm yazını gördüm

Çok kahrını çektim çamur yolların
Karını kürüdüm toprak damların
Beraber yaşadık bu adamların
Nice acı tatlı sözünü gördüm

Doğup büyüdüğüm ey güzel diyar
Hizmet ettim sana, benim sadık yâr
Mezarım bağrında kalsın yadigâr
Koç'um senin kara yazını gördüm

(145)

ASIRLAR BOYU VAR OLAN KERPİÇ

Köy evlerimizde ona malzeme
Köyde onsuz yuva kurulur mu hiç
Onun aslı ne ki çamurmuş deme
Asırlar boyunca var olan kerpiç

Toprak, saman suyla çamur karılır
Bu çamur iki gün karıştırılır
Kıvamlı çamur kerpiç çıkarılır
Saman toprak suyla karılır kerpiç

Ağaç keckereyle çamur çekilir
Çamur kalıplara varır dökülür
Keckere tutanda kollar sökülür
Çıkarması gayet zordur kerpiç

Taşırsın taşırsın çamur hiç bitmez
Kol yorulur eller keckere tutmaz
Yorulur yatarsın ağırlar bitmez

Çıkaran ezilir yorulur kerpiç

Bir bela bir zor ki çamur gelişi
Keckreci iki kalıp bir kişi
Kerpici çıkarmak kalıbın işi
Artık sıra sıra görülür kerpiç

Kerpiç sıra sıra kalıptan çıkar
Kızgın güneş onu kavurur yakar
Hazır kuru kerpiç duvara çıkar
Usta elleriyle örülür kerpiç

(146)

YAĞMURDA KARDA GİDER YOLCULAR

Eski günler böyle yollar yok iken
Sabahın erinde gider yolcular
Arazi yolları hepsi ot diken
Yağmurda karında gider yolcular

Evden yola çıkar deynek elinde
Ayağında çarık, heybe dalında
Bir de yanık türküsü var dilinde
Azığı yanında gider yolcular

Bazan yürüyerek bazan koşarak
Hayaller kurarak dağlar aşarak
Bir köyden öbür köye ulaşarak
Kolayda zorunda gider yolcular

Akşam olup bir köye vardığında
Ya köy odasında yatar ya bir handa
Er kalkar gecenin karanlığında

Gecenin köründe gider yolcular

Yolcu yola çıkar olur mu durak
Bazan ilden ile yolu çok ırak
Yol kaç gün sürecektir mi merak
Kuvveti yerinde gider yolcular

(147)

KAVAL ÇALAR GELİR BİRİ ÇOBANIN

Güneş ağarkken şafakla erken
Uzaktan görünen sürü çobanın
Dangırdak sesleri yankılanırken
Kaval çalar gelir biri çobanın

O sessiz ovalar dağlar yazılar
Yoldaşı koyunlar emlik kuzular
Arada sırada yârin arzular
Aklına düştükçe yâri çobanın

Onun meskenidir dağların başı
Gezer etkilemez boranı kışı
Kavalı köpeği sadık yoldaşı
Kuru ekmek yoğu varı çobanın

Gezer dağ bayırı gece köründe
Kuşlar ötüşürken şafak erinde
Öğle sıcağında akşam serinde
Sürüsünün yanı yeri çobanın

Ne okumak bilir ne bir şey yazar
Sürünün peşinde dağ bayır gezer
Ömrünü törpüler o azar azar

Belirsiz kazancı kârı çobanın

Yıldırılmaz onu ne dağlar ne taş

Onu mutlu eden sürü arkadaş

Tabiata karşı verirler savaş

Tipisi boranı karı çobanın

(148)

NE GÜZEL GÖRÜNÜR SAP KAĞNILARI

Tarladan ekini getirmek için

Her evde kurulur sap kağnıları

Getirip işleri bitirmek için

Her evde bulunur sap kağnıları

Yığın kitap gibi düzgün yüklenir

Ön tarafı çelen olur diklenir

Yola çıkıp gelen kağnı beklenir

Durunca yağlanır sap kağnıları

Yollara dizilir kağnı sırası

Birbirine yakın durur arası

Ayrı ayrı sesler gönül yarası

Sesinden tanınır sap kağnıları

Sap kağnıyı güzel kayan olursa

Hele bir de erbabını bulursa

Tavışan kulağı çelen olursa

Ne güzel görünür sap kağnıları

Çelenli yüklemek gencin muradı

Bilir ki uzaktan onu aradı

Çelenli kağnıdan tanır avradı
Çelenden bilinir sap kağnıları

(149)

UZAKTAN SES VERİR CAMIZ KAĞNISI

Her evde bulunmaz yapısı özel
İnsana haz verir camız kağnısı
Tekerler tokalı duruşu güzel
Sahibe naz verir camız kağnısı

Öküz kağnısından biraz da büyük
Gürgenden maziya kavaktan yüğrük
Taşıyan camızdır korkma yükle yük
Yüklüyken hız verir camız kağnısı

Camızlara sap kağnısı kurulur
Bir yerine iki yığın vurulur
Uzaktan pek haşmetli görünür
Bir güzel his verir camız kağnısı

Tokalı camıza tokalı teker
Yükünü alınca kağnı hû çeker
Kağnıyı çıkarır zorda diz çöker
Zor yerde diz verir camız kağnısı

Camız çok güçlüdür ağır gövdesi
Ona hiç kâr etmez dürtsen mesesi
Çok yanık duyulur kağnının sesi
Uzaktan ses verir camız kağnısı

(150)

EMEKTAR BİLİRİM BEN ÖKÜZLERİ

Öküzler olmasa hayat dururdu
Nasıl unuturum ben öküzleri
Kağnıya sabana o koşulurdu
Rüyamda görürüm ben öküzleri

Kağnıya sabana ben öküz koştum
Gençliğim boyunca peşine düştüm
Akşam sabah kardeş gibi buluştum
Özleyip dururum ben öküzleri

Kış boyu ahırda bakar besleriz
Yaza çıkar iğde boncuk süsleriz
Yaz boyunca saban kağnı yükleriz
Nasıl unuturum ben öküzleri

Tarlaya kağnıya o koşulurdu
Çalışa çalışa çok yorulurdu
Öküzler olmasa hayat dururdu
Emektar bilirim ben öküzleri

Kardeş gibi idik öküz ile biz
Aileyiz eşek öküz hepimiz
Kazancımız alın teri tertemiz
Saygıyla anarım ben öküzleri

(151)

O GÜNLERİ BEN ANLATSAM

O günleri ben anlatsam
Şimdi ikna olmazlar ki
Zor günleri hatırlatsam
Şimdi uygun bulmazlar ki

Koca öküz çifte gitmez
Meses dürtsem fayda etmez
Kıraç tarla ekin bitmez
Sürmeyenler bilmezler ki

İnat merkep deh-çu gitmez
Elem dolu günler bitmez
Bahar gelir yeygi yetmez
Vermeyenler bilmezler ki

Yavan ekmek yağsız çorba
Yoğurt konur bezden torba
Kaputdan don eski urba
Giymeyenler bilmezler ki

Beden yorgun gönül kırık
Ayağımız çatlak yarık
At gönünden kıllı çarık
Giymeyenler bilmezler ki

Yalın ayak yollarımız
O çileli yıllarımız
Koç'um nice hallerimiz
Sormayanlar bilmezler ki

(152)

TOPRAĞIN TOZLARINI ÖZLERİM

Yaşadığım yazdıklarım hepsinin
Hafızamda izlerini özlerim
Yaşadığım yazı yaban hepsinin
Bayırını düzlerini özlerim

Kötüöz mevkisi köyümün ardı
Ersiz'in Çorak'ın bentleri vardı
Köylü bu bentlerden mahsul sulardı
Sekiz bendi su hargını özlerim

Kötüöz mevki her yıl iki bölünür
Yarı ekin yarı bostan görülür
Güz gelince halk bostana derilir
Bostan bozan kızlarını özlerim

Bostan bozulurdu vermeden mola
Kağnılar yüklenir dizilir yola
Kızlar gençler ayrı ayrı kol kola
Yürürken pozlarını özlerim

Baharda kalkınca dağların karı
Mestanlı ile Boncuğun Pınarı
Barındırır sürü sürü davarı
Yaylasını yozlarını özlerim

Eski köyümün toprak damlarını
Kerpiç duvarlı dar sokaklarını
Kına gibi ince topraklarını
Yollarını tozlarını özlerim

Çarık giyip damda yürümesini
Kar yağdıkça çıkıp kürümesini
Serpneklerden erimesini
O karları buzlarını özlerim

Eski Hıdırellez hey gidi günler
Çıkardı İnkaya'ya kızlar gelinler
Def türkü sesiyle dağ bayır inler

Hıdırellez sözlerini özlerim

Yapma vurulan kerpiç duvarları
Gölgesinde toplanan davarları
Kil ile asbap yunan pınarları
Asbap depen kızlarını özlerim

Arazide vardı Altı Çardaklar
Yaylada sürüler binlerce davar
Tipide boranda çardağa dolar
Koyunu kuzularını özlerim

Saat yoktu horoz öter kalkardık
Alaca karanlık göğe bakardık
Çalışmaya evden erken çıkardık
Tan yerini yıldızlarını özlerim

Köy odasıydı eğitim yerimiz
Köşede oturur büyüklerimiz
Harpleri anlatır gâzilerimiz
Odaları gâzilerini özlerim

Sırtta heybe yollarlardı bizleri
Un gibi incecik yolun tozları
Çıplak ayakların parmak izleri
O yolları izlerini özlerim

Yazın geceleri öküz güderdik
Gündüzleri koşar hergi ederdik
Öküzler çalışır bizler de yerdik
Can dostumuz öküzleri özlerim

Gönden çarık güllü çorap giyerdik

Karasaban ile tarla sürerdik
Üstü tezek kokan güzel severdik
Tezekleri közlerini özlerim

Beş değirmen on tane taş dönerdi
Savaktan akan su çağlar inerdi
Çakıldağın taşın sesi inlerdi
Gürül gürül seslerini özlerim

Kağnılar dizilir nöbet tutardık
Sıra bekler değirmende yatardık
Un öğütür çuvallara atardık
Değirmeni tozlarını özlerim

Buğday yıkadığımız salganları
Eli kalburlu çalışan bayanları
Unluk bulgurluk yıkayan suları
Ördeğini kazlarını özlerim

Buğday kaynatılır bulgurluk hedik
Kaynayan buğdayı dama çekerdik
Kendir çuvalları döker sererdik
Sergi bekler gözlerini özlerim

Bulgur çekmek için dönen taşları
Bulgur çektiğimiz arkadaşları
Hatırlarım akar gözüm yaşları
O şenliğin sözlerini özlerim

Büyüköz boyu meyve üzüm olurdu
Güz gelince bağlar bozum olurdu
Pekmez kaynatmaya lüzum olurdu
Üzüm toplar kızlarını özlerim

Güz gelince bağlarda yatmasını
Ocak kurup pekmez kaynatmasını
Kerana ocağın duman atmasını
Dumanını közlerini özlerim

Her düğün bir hafta dama çıkardık
Mendil sallayarak halay çekerdik
Davulcu vurdukça dizler çökerdik
Yere çöken dizlerini özlerim

Tandır yanar isli duman yutardık
Tüm horanta tandırlıkta yatardık
Aydınlanır bezir çıra yakardık
Tandırlığı islerini özlerim

Yazdıklarım ne ki ben neler gördüm
Çileli günlere gençliği verdim
Eskiye yâd ettim hasret giderdim
Koç'um doğru yazdıklarım sözlerim

(153)

ŞU BOZKIR İLLERİN İNSANİYİM BEN

Gençlik yıllarımı nasıl yaşadım
O eski yılların insanıyım ben
O günden bugüne neler taşıdım
Şu bozkır illerin insanıyım ben

Asker olana dek köyümde durdum
Harmanı aktardım tığı savurdum
Geçim için her çareye başvurdum
Bakımsız köylerin insanıyım ben

Taze ekmek bulsam istemez katık
Ekmek kuru yavan yemekler artık
Ceketim yamalı gömleğim yırtık
Perişan hallerin insanıyım ben

Çamur kardım kerpiç duvarı ördüm
Karasaban ile tarlalar sürdüm
O günden bugüne ben neler gördüm
Zor geçen günlerin insanıyım ben

Bacağımda şalvar, ayakta çarık
Güneşten kavrulur dudağım yarık
Çileler dertlerse hayli kabarık
Çilenin dertlerin insanıyım ben

Gençliğim tüm gitti öküz peşinde
Ağustos ayında yaz güneşinde
Tarlanın toprağın ağır işinde
Küreğin bellerin insanıyım ben

Koç'um eski yılları düşünsene
Neler gördüm neler yetmiş üç sene
O günden bugüne geldim desene
Bu uzun yolların insanıyım ben

1996 öncesi hasret konulu şiirleri:

GURBET İLLERİNDE ON BİR YIL KALDIM

Gurbet illerinde on bir kaldım
Doğduğum yer hayalimden gitmedi
Ne bir huzur buldum ne de zevk aldım
Çektim çektim hasiretlik bitmedi

Hasiretlik bilinmezmiş görmeden
Şu genç ömrü gurbet ele vermeden
Gurbet ilde padişahlık sürmeden
Bizim köye gider çoban olurum

Gurbette koymasın Allah kulunu
Ben istemem parasını pulunu
Özledim köyümün tozlu yolunu
Tozlu yollarına kurban olurum

Gurbette hesapsız servet verseler
Kal burada sılayı terk et deseler
Ayağım altına halı serseler
Burda kalmam gider köyde dururum

Köyümün hasireti bağrımı deşti
Sılama dönerim şartlar değişti
Ömrümün baharı köyümde geçti
Giderim köyüme kazma vururum

Gurbet ilde güzel günler geçirdim
Sendikaya derneklere seçildim
Kumaş gibi şekillendim biçildim
Koç'um ben köyüme damga vururum

(154)

GURBET İLDE KEDER OLUR YAS OLUR

Gurbet ilde keder olur yas olur
Efkâr olur cefa olur gülünmez
Gurbet ilde insan ömrü kıs'olur
Günler nasıl gelir geçer bilinmez

Biter mi gurbet elin çilesi
El oğlunun yalan dolan hilesi
Gariplerin abes olur gülmesi
Ah ile gün geçer asla gülünmez

Garibin ahvalin soranı olmaz
Hasta baş ucunda duranı olmaz
Bir damla suyunu vereni olmaz
Garip garip gurbet ilde ölünmez

Garibin diner mi gözünün yaşı
Hayal eder ana baba gardaşı
Çileden efkardan kurtulmaz başı
Garip başa ne gelecek bilinmez

Ulu Tanrım esirgesin kulunu
Gurbet ile düşürmesin yolunu
Kimse sormaz gariplerin halını
Gurbet ilden kolay geri dönülmez

(155)

ALMANYA'YA GİDEN İŞÇİ KARDAŞLAR

Almanya'ya giden işçi gardaşılar
Size marklar çok da cazip gelmesin
O ülkeler size kötülük aş'lar
Cümle alem halinize gülmesin

Şerefli yaşayın Türklük adına
Bozulmayın orda kıza kadına
Aldanmayın o geçici tadına
Kendinizi haramlara bozmayın

Sizi aldatmasın marklar dövüzler
Vatan aşkı olan sılayı özler
Eşiniz dostunuz yolları gözler
Eşinizi dostunuzu üzmezin

Orda aldanmayın sarışın kıza
Siz haram katmayın kazancınıza
Sarmaş dolaş olun omuz omuza
Oralarda ayrı ayrı gezmeyin

Sakın unutmayın siz yurdunuzu
Güzel yetiştirin çocuğunuzu
Çok iyi bilsinler Türk olduğunuzu
Koç diyor sözüme sakın kızmayın

(156)

ACIDIR GURBETİN KAHRI ÇEKİLMEZ

Acıdır gurbetin kahrı çekilmez
Acep ben çekerim diyen var m'ola
Şimdi bizim eller kıştır geçilmez
Acep yollar çamur m'ola kar m'ola

Kalktı bizim ilin dumanı karı
Çiçekler açıldı geldi baharı
Ölmeden sılamı göreydim bari
Benim gönlüm sılasını arzular

Günden güne artar gönlüm yarası
Hayalimde köyün dağı deresi
Gurbet nere benim sılam neresi
Benim gönlüm sılasını arzular

Bahar geldi mor menekşe kokuyor
Kozan Özü boz bulanık akıyor
Sılamın hasreti beni yakıyor
Benim gönlüm sılasını arzular

Sıla hasireti ölümden beter
Gurbet ellerinde çektiğim yeter
Büyüdüğüm köyüm burnumda tüter
Benim gönlüm sılasını arzular

Sılamda ocağım yanar tüter mi
Bilmiyorum bu hasretlik yeter mi
Gurbet kahrı çekme ile biter mi
Koç'um gönlüm sılasını arzular

(157)

YOL VER KARLI DAĞLAR ÜSTÜNDEN AŞAM

Yol ver karlı dağlar üstünden aşam
Sılada hasret var yolumu gözler
Müsaade et ben sılama kavuşam
Benim garip gönlüm sılayı özler

Yol ver karlı dağlar sılama varam
Seher yeli esti açıldı yaram
Sılaya hasretim burda ne duram
Yol ver dağlar ben sılama varayım

Yol ver yüce dağlar dumanlı karlı
Sılaya gitmeye gönlüm kararlı
Ömrüm boşa geçti çıktım zararlı
Daha gurbet elde neye durayım

Yol ver yüce dağlar karlar erisin
Mor menekşe çayır çimen bürüsün
Türkmen kızı yaylasına yürüsün
Ben de gidip hâl hatırın sorayım

Yüce dağlar senden bir yol ararım
Tükendi kalmadı sabrım kararım
Sıla hasretiyle tüter yanarım
Koç der dağlar ben sılama varayım

(158)

YAZ GELDİ DE KABA YELLER ESİYOR

Yaz geldi de kaba yeller esiyor
Gurbet elde yufka bağrım eziyor
Sılada güzeller kol kol geziyor
Sılamın kızları güzel dildedir

Şimdi bülbül gülden güle uçuyor
Birini bırakıp birin seçiyor
Yazık ömrüm gurbet elde geçiyor
Sitem hem bendedir hem bülbüldedir

Yaz geldi sürülür de mi bağların
Kurudu otları yüce bağların
Gurbette geçerse gençlik çağlarım
Yâr sılada kendi gurbet eldedir

Şimdi yaz ayları sararır otlar
Guguk kuşu öter derdimi katlar
Sılada yârime göz koymuş yadlar
Şimdi yârim için fırsat eldedir

Şimdi yaz ayıdır sitem çektirir
Zamanı gelmeden gazel döktürür
Gurbette kalana boyun büktürür
Derdime dert kazar kahbe yaz ayı

Şimdi dağ başının gitmez dumanı
Âşıkların cefa çekme zamanı
Umudum sılada kesmem gümanı
Çalar âşıkların şimdi saz ayı

Şimdi toz dumandır dağların başı
Hayalimden gitmez kirpiği kaşı
Dinmiyor gurbette gözümün yaşı
Kime naz edeyim şimdi naz ayı

Artık güz geliyor turnalar uçar
Burayı terk eder yurduna göçer
Şu gençlik çağlarım gurbette geçer
Bakalım ne olur gelsin güz ayı

Şimdi yaz ayıdır sıcak havası
Bana mesken oldu Mardin ovası
Yüksektir kalesi kartal yuvası
Şimdi dağlar başı duman toz ayı

Abdullah Koç bu hasretlik bitecek
Gurbette dolmuştur çilem yetecek
O viran bağımda bülbül ötecek
Baharı geçirdik geldi güz ayı

BEKLERİM SILADAN BİR HABER GELMEZ

Beklerim sıladan bir haber gelmez
Yine şu günlerde şüpheyeye düştüm
Gurbette halimi kimseler bilmez
Yine ah çekerek yaremi deştim

Çok meraka düştüm yine bu işten
Gurbet illerinde kalmışım gençten
Yatamaz oluyom ben kara düşten
Sılamdan çok uzak yerlere düştüm

Geceleri uyku girmez gözüme
Hasret kaldım ateş düşer özüme
Allah'ım gurbette sen bak yüzüme
Zaten efkârlıyım dert ile piştim

Gecenin yarısı biraz kalkarım
Ağlar sızlar yüreğimi yakarım
Her sabah erkenden yola bakarım
Yine gurbet ilde çağladım coştum

Uykum gelmez olur gece yarısı
Var mı gurbet ilde böyle birisi
O cennet Uzunlu'm güzel sürüsü
Bir tek selam gelsin güzelden geçtim

Ne uzundur gurbet ilin gecesi
Var mı benim gibi derdi yücesi
Bana pek dokunur baykuşun sesi
Çünkü bir virane iline düştüm

Göz önüne gelir yüce dağlarım
Pederim aklıma düşer ağlarım

Nerde kaldı mor sümbüllü bağlarım
Nasıl ah çekmeyin gam ile piştim

Uykusuz dönerim sağa ve sola
Sılaya hasretim bakarım yola
Yârımden bir haber gelir mi ola
Gurbet ellerinde yaremi deştim

Ben döndükçe karyolam pek gıcılar
Yüreğimde vardır derin acılar
Yolumu bekliyor ana bacılar
Hasret deryasından kanarak içtim

Kalkar otururum ben şöyle biraz
Yaradan Mevla'ya ediyim niyaz
Yine gurbet ilde geçecek bu yaz
Belki mezarımı gurbete eştim

(160)

ÖLÜMDEN DE BETER İMİŞ AYRILIK

Ölümden de beter imiş ayrılık
Döndüm döndüm geri baktım ardıma
Zannetme ki biter imiş ayrılık
Hasret koydu beni güzel yurduma

Sıla hasretiyle bağrımı yaktı
Gurbet zincirini boynuma taktı
Anaya babaya hasret bıraktı
Beni ayrı koydu zalım ayrılık

Uzaklaştım nazlı yâri görmeden
Sarmaş dolaş muradıma ermeden

Hiç değilse bir hatıra vermeden
Beni hasret koydu zalım ayrılık

Efkârlıyım bir duman var başımda
Tat bulamam ekmeğimde aşımda
Yardan ayrı koydu şu genç yaşımda
Beni hasret koydu zalım ayrılık

Uzun yıllar eşi dostu özledim
Nazlı yârin yollarını gözledim
Sevdasını içirimde gizledim
Koç'ı hasret koydu zalım ayrılık

(161)

ANASIZ KALIRSA BİR KÖRPE KUZU

Anasız kalırsa bir körpe kuzu
Aç perişan olur durmadan meler
Miski amber gibi ana kokusu
Arar bulamazsa durmaz döneler

Onu hazmedemez üvey anası
Yavru ailede bir baş belası
Analığın bozuk ise mayası
Her gün ailede huzur bozulur

Anasız kuzuyu baba sevemez
Huzursuzdur helal ekmek yiyemez
Çok derdi var kimselere diyemez
Eğer söyler ise huzur bozulur

Bir kuzu babadan yetim kalırsa
Anası da bir kocaya varırsa

Babalık da bu yavruyu alırsa
İşte o evde de huzur bozulur

Her iki halde de öksüz diyorlar
El evladı ucuz olur diyorlar
Aile yavrudan aciz diyorlar
Koç'um bu evlerde huzur bozulur

1996 sonrası hasret içeren şiirler:

(162)

GURBET İLLERİNDE GENÇLİĞİ VERDİM

Gurbet illerinde gençliği verdim
Oynayıp gülemedim ben de elinen
Sıla hasretiyle artıyor derdim
Gayri iflah olmam ben bu hâlinen

Neyleyim gülmeyi neyleyim süsü
Gurbet acısının yoktur ölçüsü
Bağrımı yaralar hasret türküsü
Bir güzel sesinen tatlı dilinen

Unutulur bazen gurbet ildeki
Yanık türkü nağme nağme dildeki
Sılanın kokusu esen yeldeki
Burcu burcu kokan esen yelinen

Bahar gelip koyun kuzu melerken
Gökteki bulutlar yağmur elerken
Ayrılık türküsü bağrım delerken
Taş değildir yufka bağrım delinen

Üzülürüm bir yanık ses duyunca

Gurbet kahrı çektim ömrüm boyunca
Ben salınıp gezemedim boyunca
Kol kola girip de gonca gülünen

1996 öncesinde yazılmış ilim- irfan içerikli şiirleri:

(163)

MADEMKİ İNSANIZ OKUMALIYIZ

Mademki insanız okumalıyız
Bu zamanda cahil kalmak zor olur
Mademki biz bu toplumun malıyız
Okumayan cahil kalır kör olur

Yüce Peygambere vahiy gelmiştir
Tanrı'nın ilk emri oku olmuştur
İnsanlık aleml felah bulmuştur
İşte insan aleml okumalıdır

Mademki insanız okumak gerek
Okuyanlar karanlığı görecek
Emin olur ne yaptığın bilerek
İşte insanoğlu okumalıdır

Okuyanın sohbetinden dilinden
Kötülük yok iy'lik gelir elinden
Belli olur durumundan halinden
İşte insanoğlu okumalıdır

Kâmil olur iyi okuyan insanlar
Ne varsa Allah'ın sırrını anlar
Etkilemez onu bile yalanlar
İşte insanoğlu okumalıdır

Okumayan cahil olur kör olur
Şu toplumda hiç sevilmez hor olur
Bu devirde okumayan zor olur
İşte insanoğlu okumalıdır

Tahsil olmasa da okumak vardır
Mektep yoksa ne okursan o kârdır
İnsanları yetiştiren kitaptır
Koç'um insanoğlu okumalıdır

(164)

EĞİTİM GÖRSÜN KIZLARIMIZ OKUSUN

Eğitim görsün kızlarımız okusun
Faydalansın eğitim denen fırsattan
Kendisini kötülükten korusun
Kurtarsın kendini kör delaletten

Akıldan mantıktan gitmez uzağa
Aklını kullanır düşmez tuzağa
Böylece başına gelmez bir kaza
Kendisini korur tüm felaketten

Kız evladı okur iyi tahsil görür
Bütün kötülükten kendini korur
Zorluğu göğüsler temkinli olur
Kendisini korur kötü niyetten

Kız okursa pis işlere bulaşmaz
Akıllıdır boş hayalle uğraşmaz
Uzak durur kötülere yanaşmaz
Kendisini korur zor akıbetten

İlim irfan ile beyni yıkanır
İyi dostlar bulur çevreyi tanır
Aklı ere kötülükten utanır
Kendisini korur her cehaletten

Fiziki yapısı güçsüz diyerek
Kızlardaki bu eksikliği bilerek
Erkekten çok kızı okutmak gerek
Kendisini korur bu ihanetten

Akıllı mantıklı yuva kuracak
İffeti namusu o koruyacak
İşte onun için kız okuyacak
Okursa kız adam olur gerçekten

(165)

SEN ZAMANA UY ZAMAN SANA UYMAZ

Sen zamana uy zaman sana uymaz
Ayak uydurmayan geride kalır
Zamana uymayan uygar olamaz
Kendi cahil kalır görgüsüz olur

Ayak uydurmayan yeniliklere
Tez karar vermeli önceliklere
Yol alıp gitmeli güzelliklere
Zamana uymamız aklın işidir

Yeniliği kabullenmek zor olur
Adam cahil ise ufku dar olur
İleriye görmez gözü kör olur
Beyni çalışmayan cahil kişidir

Ahmaklıktır gerilere takılmak
Anlamsızdır yanlışlardan zevk almak
Zamana uymayıp geride kalmak
Gericilik cahilliğin eşidir

Her yeni olanın kıymeti vardır
Yeniliğin birçok külfeti vardır
Her külfetin bir de nimeti vardır
Koç'um akıl yeniliğin başıdır

(166)

YETİŞTİREN ÖĞRETMENİNİ UNUTMA

Yetiştiren öğretmeni unutma
Sen insansın dedi sana öğretti
Öğretmenlik deyip yabana atma
Sana şekil verdi seni düzeltti

Anan baban seni okula verdi
Eti senin kemiği benim dedi
Öğretmenim ele aldı ivedi
Alfabeden öğretmeye başladı

Küçükken aile dışında kaldın
İlköğrenim yerin okula daldın
Öğretmenden ilim irfan ders aldın
Çok şeyler öğretti çok şey aş'ladı

Öğretmenin akıl verdi işledi
Zihnini açtı ufkun genişledi
Beyninde ışığı o ateşledi
Yetiştiren öğretmeni unutma

Oku dedi bize ulu Yaradan
Öğretmenin okuttuğu sıradan
Sen unutma yıllar geçse aradan
Koç diyor ki öğretmeni unutma

1996 sonrası ilim ve irfana dair yazılan şiirler:

(167)

SEVGİSİ DÜNYAYA DEĞER ÖĞRETMEN

Alfabeden başlar ilim öğretir
Kim der ki çocuğu döver öğretmen
Vatan bayrak türküsünü söyler
Bizlere vatanı över öğretmen

Küçük yaşımda okula girdim
Öğretmenlerimden öğrendim gördüm
Anamı babamı nasıl severdim
Sevgiye layıkmış meğer öğretmen

Okuluma girdim elimden tuttu
Çokça emek verdi beni okuttu
Gönlüm açtı paslı zihnim durulttu
Cahildim olmasa eğer öğretmen

Öğretmenim alfabeden başladı
Ana baba yurt sevgisi aşıladı
Derslerini ta beynime işledi
Çocuğu yurdunu sever öğretmen

Okula girdiğim heyecan gibi
Beni yetiştirdi afacan gibi
Severim kendini tatlı can gibi
Sevgisi dünyaya değer öğretmen

(168)

MADEMKİ İNSANSIN ARAŞTIR DÜŞÜN

Anlamak istersen aktan karadan
Oku da cehalet çıksın aradan
Eşrefi mahlukat dedi Yaradan
Bütün mahlukattan farklıdır işin
Mademki insansın araştırd düşün

Nasıl yaratılmış dağlar denizler
Akıl fikir varsa görececek gözler
Bütün mahlukattan farklıyız bizler
Boşa değil bu dünyaya gelişin
Mademki insansın araştırd düşün

Kâinat emrinde yakın ve ırak
Senin görevin var, gafleti bırak
Başını göklere kaldır da bir bak
Görevi var ayın doğan güneşin
Mademki insansın araştırd düşün

Tahsil ilim çok önemli yarışır
Oku öğren kitap defter karıştır
Kâinatın sırlarını araştırd
Sebebini ara böyle gidişin
Mademki insansın araştırd düşün

Dünyaya gelişin ağla gül diye
Sayısız nimetler mutlu ol diye
Allah akıl vermiş ara bul diye
Yaradılışını dağların taşın
Mademki insansın araştırd düşün

Köpürüp çağlayan nehirin çayın
Sebzenin meyvenin sarı buğdayın
Yılda dört mevsimin on iki ayın
Nasıl geldiğini baharın kışın
Mademki insansın araştırd düşün

Çok hikmetler vardır görünür göze
Allah akıl izan vermiştir bize
İnsanın yapısı zaten mucize
Tüm insanlar bil ki senin kardaşın
Mademki insansın araştırd düşün

Senin Yaradan'a bağlansın özün
Her iki cihanda ak olsun yüzün
Hikmeti büyüktür her doğru sözün
Farkı vardır dürüst ile kalleşin
Mademki insansın araştırd düşün

Düşünsene görünmezi gören kim
Sonsuz nimet göz önüne seren kim
Aç koymayıp tüm rızkını veren kim
Yerdeki mahlukun göklerde kuşun
Mademki insansın araştırd düşün

Bak incele öğren tüm kâinatı
Nasıl gelmiş geçmiş evveliyatı
Öğrenmeye ada bütün hayatı
İlmin sonu yoktur geçse de yaşın
Mademki insansın araştırd düşün

(169)

OKU DA EVLADIM OLMA KULA KUL

Devam et okula feyiz alırsın
Cehalet dikendir ilim gonca gül
Okula gitmezsen cahil kalırsın
Aman cahil kalma oku adam ol

Ayak altındadır cahil kalanlar
Cahil ile farkı okuyan anlar
Âlimlerin kaleminden nur damlar
İnsanı eğiten okuldur okul

Okumayan insan sanki bakar kör
Oku da cahille sen farkını gör
Cahille arana kalın duvar ör
Gir okula oku doğru yolu bul

Oku da açılsın gönlün ve gözün
Sen doğru konuş da dinlensin sözün
Yalandan fitneden kızarsın yüzün
Toplumun içinde görürsün kabul

Oku da çevrene ışık saçarsın
İleriye görür ufku açarsın
Aklın erer kötülükten kaçarsın
Oku da evladım olma kula kul

(170)

ALLAH KONUŞMAYI İNSANA VERMİŞ

Allah konuşmayı insana vermiş
Mahlukat içinde şerefli bizler
Akıl fikir ile bezetmiş görmüş
Söylesinler diye kıymetli sözler

Allah insanlara nice hal vermiş
Akıl vermiş maharetli el vermi
Konuşacak ağız vermiş dil vermiş
Ağızdan çıkacak ibretli sözler

İleriye gören akıllı gözü var
Kötü sözden utanacak yüzü var
Anlatan öğreten tatlı sözü var
Ağızdan çıkacak pek tatlı sözler

Akılda ilimde fende buluşmaz
Geleceği için hedefe koşmaz
İnsanlardan gayrı mahluk konuşmaz
İnsanlar konuşur hikmetli sözler

Âlimin sözleri mercan incidir
Cahilin sözleri bir can incitir
Koç'um kem söz ise her can incitir
İnsana yakışan dikkatli sözler

1996 öncesinde kadere dair yazılmış şiirleri:

(171)

KADER BANA DÜŞMAN M'OLDU

Acep kader bana düşman m'oldu
Ne işler yapacak bilemez kader
Yaptı kötülüğü pişman mı oldu
Gayrı bu defteri düremez kader

Kader beni yaktın kavurdun
Toz duman eyledin göğsü savurdun
Çektin hançerini kalbimden vurdun

Seni gidi seni yaramaz kader

Bakmadın gözümde akan yaşıma
Ağustosta kar yağdırdın başıma
Durduk yerde ne karıştın işime
Bana hiçbir anlam veremez kader

Kader sen gönlümü bıraktın gamlı
Başıma yağdırdın kar namlı namlı
Zihnim çok karışık başım dumanlı
Gözlerim kimseyi göremez kader

Kader kötülere beni eş ettin
Çektin silahını sen ateş ettin
Vurdun beni bir yaralı kuş ettin
Uçup menziline varamaz kader

Beni eş eyledin yaramazlara
Eş dost hatırını soramazlara
Erişip menzile varamazlara
Perişan hâlimi göremez kader

(172)

KURTULAMAM KAHBE FELEK ELİNDEN

Kurtulamam kahbe felek elinden
Kaldır şu başımdan dumanı felek
Geçemiyor tufanından selinden
Başıma yağdırdın tufanı felek

Bir kurtulabilsem felek hele ben
Senin için düştüm dilden dile ben
Hasiret kalmışım gonca güle ben

Gayri kavuşmanın zamanı felek

Felek senden çektim nice zararı
Gönlümün kalmadı sabrı kararı
Bundan sonra yoktur sabrın yararı
Ben senden dilemem amanı felek

Senin yaptıkların insaftan ırak
Yeter çektiklerim yakamı bırak
Bunlar böyle gitmez vardır bir durak
Gayri senden kestim gümanı felek

Koç'um yıllar yılı seninle gittim
Her türlü cefana itaat ettim
Mecalim kalmadı eridim bittim
Gayri pes etmenin zamanı felek

(173)

KİME DOST DEMENİN ÖLÇÜSÜ KAÇTI

Gönlüm efkarlanır çok düşününce
Akıl baştan çıkar gönül del' olur
Gam kasavet çöker inceden ince
Gönlüm mahzunlaşır dilim lâl olur

Yine benim gönlüm çok mahzunlaştı
Bir dost bulamadı dördü alıştı
Kime dost demenin ölçüsü kaçtı
Zaman gelir yakın dostlar el olur

Küstü benim gönlüm heyecanı söndü
Aslı için yanan Kerem'e döndü
Talih kuşu gitti verana döndü

Bir gün viraneler bahçe gül olur

Hep sille yemişim kahbe felekten
Bir dost bulamadım candan yürekten
Geçti benim ömrüm ah diyerekten
Emeğim beyhude geçer yel olur

Koç muhatap oldum nankör namerde
Başımı sokmadan çaresiz derde
Namertten sakındım gördüğüm yerde
Koç'um namertlerde düzen hil' olur

(174)

KAHIR ÇEKE ÇEKE ŞİMDİ YORULDUM

Bu nasıl çileli bu nasıl kader
Kahrır çeke çeke şimdi yorgunum
Yerden yere vurdu etti derbeder
Çağladım bunaldım şimdi durgunum

Kaderin cefası tükenmez bitmez
Acıyıp hâlime merhamet etmez
Elbet düzelecek bu böyle gitmez
Zaten ben de efkarlıyım kırgınım

Kahrır çeke çeke ömrüm sökölür
İhtiyar olmadan belim bükölür
Gözlerimden kanlı yaşlar dökölür
Zalim felek ben sana çok dargınım

Felek beni yerden yerlere çaldı
Sanki kini varmış intikam aldı
Onu da al gitsin bir canım kaldı

Zalim kader ciyerimden vurgunum

Gözümden akıttım kan ile yaşı
Her zaman arkamdan attılar taşı
Allah'a sığınmak her işin başı
Kahrır çeke çeke şimdi yorgunum

Ettiklerin dert ehline danışak
Bundan sonra her ikimiz anlaşak
Tövbe edek uzun vade barışak
Koç diyor ki anlaşmaya dargınım

(175)

ŞU DÜNYAYI SEN DAR ETTİN BAŞIMA

Şu dünyayı sen başıma dar ettin
Yok mudur defterin kitabın felek
Her gün elin açtın inkisar ettin
Yok mu hiç utanman hicabın felek

Felek sen uğrattın başımı derde
Yapıştın yakama gördüğün yerde
Alacakaranlık her gün seherde
Her zaman bana mı gazabın felek

Sayende gülmedim mahcup göründüm
Her zaman üzüldüm yasa büründüm
Şu dünyada kahrır çektim süründüm
Bana mı işkencen azabın felek

Her zaman başıma yağdırdın büftan
Giydirdi sen istemem sırmalı kaftan
İstemem yapsan da Mısır'a sultan

Senin olsun şahın sultanın felek

Senin ile bir kavile varalım
İşimizi bir hâkime soralım
Danışalım sözümüzde duralım
Kapansın Koç ile hesabın felek

(176)

FELEK BENİM İLE UĞRAŞTIN DURDUN

Felek artık yeter yakamı bırak
Yeter çektiklerim artık el aman
Epeyce yüklendin dur benden ırak
Ben rahat olurum gayri bir zaman

Ne kadar kinlisin ne kadar haşın
Bana zulmetmek mi senin her işin
Benimle sürececek alışverişin
Herhal sürünürüm gayri bir zaman

Felek benim ile uğraştın durdun
Çektin hançerini bağrıma vurdun
Gamı keder ile beni yoğurdun
Herhal yoğrulurum gayri bir zaman

Benim ile senin işin dolaşık
Bir kadir bilmeze eyledin âşık
Bunun için benim zihnim karışık
Âşık görünürüm gayri bir zaman

Felek ettiklerin beni bitirir
Zamanı gelmeden vadem yetirir
İşin sonu bir kötülük getirir

Düşünür dururum gayri bir zaman

Bu nasıl kasavet bu nasıl keder
Acep ömrüm boyu böyle mi gider
En sonunda beni perişan eder
Perişan olurum gayri bir zaman

(177)

BAŞIMDAN EKSİLMEZ DUMANIN FELEK

Kahpe felek beni eyledin sersem
Yok mudur hiç dinin imanın felek
Kahr çeke çeke eğer ölürsem
Banadır kahırın gümanın felek

Bir zaman görmedim zevk ve sefayı
Ben ömrüm boyunca çektim cefayı
Başıma yağdırdın tipi tufanı
Başımdan eksilmez dumanın felek

Her zaman akıttın gözden yaşları
Attın içerime kor ateşleri
Başıma getirdin nice işleri
Yok mudur hiç senin vicdanın felek

Sen boyun eğdirdin nice erlere
Bağrımızı sürdün kuru yerlere
Cefadan benim gibi derbederlere
Hiç yok mudur dinin imanın felek

Ben yoruldum koşuşmadan telaştan
Yenik çıktım kötülerle savaştan
Hile tuzak belli idi ta baştan

Beni yenmek imiş hesabın felek

Yürü kahbe felek senden usandım
Kahrır çeke çeke ateşte yandım
Koç'um çile çektim yasa boyandım
Yok mudur defterin kitabın felek

(178)

BEN ÇOK ÇİLE ÇEKTİM KÖR TALİHİMDEN

Ben çok çile çektim kör talihimden
Bundan sonra kahrır hiç olur bana
Kimseler anlamaz oldu halimden
Haldan anlayanı seç olur bana

Küstüm talihime kahbe dünyada
El açarım yalvarırım Mevla'ya
Kötülükler gelip girer araya
Kötülükten uzak kaç olur bana

Uğraştım yoruldum halim kalmadı
Ne çare ki dileklerim olmadı
Attığım taş hiç yerini bulmadı
Bundan sonra her şey geç olur bana

Göklere yükselir benim ah vahım
Allah affeylesin kusur günahım
Doğruluk dürüstlük ist' rahatgâhım
Bir gün bu dünyadan göç olur bana

Ben bıktım usandım elin dilinden
Felek vurdu ne geldiyse elinden

Anlayanlar anlar Koç'un halinden
Feleğin vurduğu koç olur bana

(179)

HER ZAMAN GİYDİRDİN KARALAR FELEK

Başa çok iş geldi çok çile çektim
Beni parça parça paralar felek
Razıydım kadere boynumu büktüm
Bana zindan oldu buralar felek

Kurtulamadı başım dertten yaradan
Her zaman yas tuttum giydim karadan
Kurtulamam yıllar geçti aradan
Gayrı yıllarımı aralar felek

Sabahınan erken seher yelinden
Kara haber gelir dostun elinden
Kurtulamaz oldum elin dilinden
Gayrı durduramaz buralar felek

Gönlüm ileride geride kalmaz
Yüküm cevher olsa kimseler almaz
Felek ettiklerin yanına kalmaz
Her zaman giydirdin karalar felek

Kara talihimden çok sitem çektim
Başa gelenleri ne bilecektim
Zannettim ki bir gün ben gülecektim
Efkarım peş peşe sıralar felek

Kara tarihinden oldum avara
Günlerim geçtikçe açıyor yara

Getirdim başımı çarptım duvara
Koç'u bu dert ile yaralar felek

(180)

FELEK KEMENDİNİ BOYNUMA TAKTIN

Felek kemendini boynuma taktın
Yeter çektirdiğin yakamı bırak
Çok eziyet ettin darda bıraktın
Benden ne istersin yok mu bir durak

Çok cefalar çektim felek yüzünden
Namertsin çirkinin acı sözünden
Düşürmek isterler halkın gözünden
Kahpe felek benim yakamı bırak

Felek sallarsın sen beni efkare
Çok derin açarsın kalbimde yare
Yareme bulursa dost bulur çare
İstemem ülfetin dur benden ırak

Felek her işime katarsın hile
Benim emeklerim verirsin yele
Ne yapmak istersen sen yap nafile
Bu böyle gidemez elbet var durak

Felek fena taktın vermezsın huzur
Bir gün acıyıp da görmedin mazur
Haktan ayrılmadım etmedim kusur
Koç'um ahvalimiz ehline sorsam

(181)

FELEK BENİ PARMAĞINDA OYNATIR

Felek beni parmağında oynatır
Bütün işlerimi zora getirir
Ele güne oynar beni aldatır
Felek gönlümüze yara getirir

Yine gönlüm nazlı yâri arzular
Derdim artar yaralarım sızılar
Kar tipidir şimdi dağlar yazılar
Felek işi sonbahara getirir

Şu dünyadan hiçbir lezzet almadım
Benim işler nasıl oldu bilmedim
Her zaman ah çektim bir gün gülmedim
Felek işimizi zora getirir

Benim diken ellerinki gül olur
Elin sevgilisi köle kul olur
Benim kalbim yanar döner kül olur
Felek ateşimi kora getirir

Gayri kurtulamam bu ahu zardan
Dağlar hep ağardı bembeyaz kardan
Haber alamadım o nazlı yardan
Felek bizi kışa kara getirir

Acep bugün acı poyraz esti mi
Nazlı yârim bana yoksa küstü mü
Gelmez diye umudunu kesti mi
Felek işi inkisara getirir

Ellere yaz gelir bana kışınan
Eller sohbet eder yaren eşinen
Bir ben miyim kara kara düşünen

Felek işi ahu zara getirir

Felek bizden intikamın alıyor
Sıkı tutmuş yerden yere çalıyor
Ettiklerin hep yanına kalıyor
Felek işimizi zora getirir

(182)

ŞU TALİHİM BENİ YAKAR KAVURUR

Şu talihim beni yakar kavurur
Bu nasıl bir talih bu nasıl kader
Duman eder küllerimi savurur
Göklere savurur toz duman eder

Bahar gelir akan çaylar bulanır
Yağmur yağar çayır çimen sulanır
Benim gönlüm dağ bayırda dolanır
Acep benim işim böyle mi gider

Yeter çektiklerim usandım candan
Kahbe felek elin çekmez yakamdan
Ben kaçarım o yetişir arkamdan
Bu nasıl bir çile bu nasıl kader

Kahbe felek beni düşürdü dara
İşimden gücümde koydu avara
Tuttu kollarımdan vurdu duvara
Benim kör talihim başaca gider

Kahbe felek yeter senden el aman
Sitem çeke çeke halimiz yaman
Zifiri karanlık önüm toz duman

Aydınlık dünyamı karanlık eder

Deli gönlüm Mecnun eder gezdirir

Deyirmene koyar beni ezdirir

Koç sonunda tatlı candan bezdirir

İflah etmez ölümden de besbeter

(183)

NE KAHBE DÜNYA Kİ İNSANI ALDATAN

Ne kahbe dünya ki insanı aldatan

Var mı şu dünyada gamını atan

Nasıl halk etmiştir seni yaratan

Görmedim gününü ey yalan dünya

Kahbe dünya derler her işin yalan

Var mı şu dünyada muradın alan

Var Abdullah Koç'um sen de oyalan

Sürmedim demini ey yalan dünya

Dünya kahbelikte bulunmaz dengin

Kimi yerin yüksek kimisi engin

Kimisi fakirdir kimisi zengin

Böyle gelmiş böyle gidersin dünya

Kimine mal verip gurur ettirin

Kimine sürüsün dağda güttürün

Kimisini zurna gibi öttürün

Kimini perişan edersin dünya

Kimine çektirin ah ile zarı

Kiminin koynuna verirsin yârî

Kiminin canına cehennem narı

Kimini cennete götüren dünya

Kimine verirsin türlü azabı
Kiminin malı çok bilmez hesabı
Kimi Allah'ından görür gazabı
Kiminin evini batırır dünya

Kimisi durmadan ediyor gıybet
Kimisi iyiliksiz bilmiyor kıymet
Küçükten büyüğe kalmadı rağbet
Kimini zengine taptırın dünya

Kiminin ağzında zenginin malı
Kimi düşünüyor perişan halı
Kiminin durmadan söylüyor dili
Kimini geveze ettirin dünya

Yalan dünya bir iyiliğin görmedim
Fırsat elden gitti devran sürmedim
Şu alemde bir murada ermedim
Kimini ağladır güldürür dünya

Abdullah Koç devam eder sözüne
Kiminin doldurun aşkı özüne
Yana yana duman çöker gözüne
Bir gün de aşk ile öldürün dünya

1996 sonrası yazılan kader içerikli şiirleri:

(184)

BAŞTAN BAŞA KİMİ GÜLDÜRDÜ FELEK

Ömür boyu mutlu olan görmedim
Baştan başa kimi güldürdü felek

Ben de eller gibi devran sürmedim
Beni vurdu vurdu kaldırdı felek

Nice ünlü krallardan taç aldı
Nice kervan soydu nice bac aldı
Nice yavuz düşmanlardan öc aldı
Acımadı vurdu öldürdü felek

Gonca gül açılır har ile geçer
Benim ömrüm ahuzar ile geçer
Günlerim sıkıntı zor ile geçer
Gönlümü efkârla doldurdu felek

Hiç korkum kalmadı artık yarından
Yazın sıcağından kışın karından
Zemheri ayından ilkbaharından
Ömrüm son bahara döndürdü felek

Bu dünya kimseye kalır mı bâki
Bana da degecek feleğin oku
Olacak nasılsa emr-i Hak vâki
Saçımı ağarttı bildirdi felek

(185)

SEN NELER GETİRDİN BAŞIMA FELEK

Ben kaçarım belâ hep beni bulur
Sen neler çıkardın karşıma felek
Ağustos sıcağı zemheri olur
Yazımı çevirdin kışıma felek

Feleğin sitemi bağrımı ezdi
Alnımın yazısı hep kara yazdı

Talihim ağzımın tadını bozdu
Ağuları kattın aşıma felek

Beni muhtaç ettin kadir bilmeze
Kanlı kinli merhamete gelmeze
Boynumu eydirdin olur olmaza
Sen neler getirdin başıma felek

Fırsatımı verdin nice namerde
Çok mahcup gezdirdin beni her yerde
Gözlerime indi bir kara perde
Bakmadın gözümde yaşıma felek

Koç'a acımadın yaman bastırdın
Üzerime acı poyraz estirdin
Şu fâni dünyaya beni küstürdün
Bakmadın gözümde yaşıma felek

(186)

KESİLDİ SU DEĞİRMENİM DÖNMÜYOR

Kesildi su değirmenim dönmüyor
Gençlik uçtu gitti gayri konmuyor
Attığım taş hiç yerini bulmuyor
Çağladım çağladım duruldum felek

Felek taşın attı kıldı kanadım
Gayri pes eyledim bitti inadım
Talihim yok ben her zaman sınıdım
Küstüm talihime darıldım felek

Hep kötülük gördüm kahpe felekten
Bana ettikleri çıkmaz yürekten

Geçti bunca ömrüm ah diyerekten
Dost diye kalleşe sarıldım felek

Yoruldum tükendim dertten telaştan
Çok macera geçti bu garip baştan
Kurtulmadım kötülerle savaştan
Takatım kesildi yoruldum felek

Koç'um genç yıllarım ah ile geçti
Güvendiğim dostlar bağrımı deşti
Dost ile düşmanım nasıl birleşti
Divan-ı harplere verildim felek

(187)

BOŞA GEÇİRDİYSEN YAZIK BU HAYAT

Boş yaşama ömrün kıymeti vardır
Uyan sen insansın gafletten uyan
Dünyanın bir de ahireti vardır
Yalanı yoktur bu ayan beyan

Sen ölür gidersin kim kalır burda
Elveda edersin bu fâni yurda
Çok pişman olursun sen hele dur da
Fırsat elinden gider yan gayri yan

Geçer geri gelmez o gençlik çağı
Gün gelir ömrünün bozulur bağı
Bekler seni o kabirin toprağı
En yakının seni toprağa koyan

Neler ettin neler yaptın dünyada
Geçirdin ömrünü bomboş havada

Fayda vermez sana hayır dua da
Hesap veremezsen yan ateşte yan

Geçer boş günlerin kalır kasavet
Boşa geçirdiğin yazık bu hayat
Senin işlediğin kusur kabahat
Amel defterinden bulur okuyan

İster uzun yaşa isterse kısa
Şu dünyada ömrün bomboş kaldınsa
Boşa yaşamaktan bir zevk aldınsa
Böyle yaşar mı hiç insanım diyen

Boş yaşama acep halin n'olacak
Sen ölünce bir eserin kalacak
Hayır dua ile seni anacak
Seni hatırlayan ismini duyan

Bizim dinimizde büyük ibadet
Elinden gelirse insana hizmet
Bir ağaç dik kopuyorsa kıyamet
Hazreti Peygamber ağaç dik diyen

Yeteneğin varsa senden insanlar
İlminden görgünden faydalansınlar
Sen düzgün yaşa da ibret alsınlar
Hayır dua etsin seni tanıyan

En uzun yaşayan Nuh nebi oldu
Allah'ın kânunu, o bile öldü
O günden bu güne beş bin yıl doldu
Koç var mı ölüme bir karşı koyan

(188)

KİMİ ŞÖYLE YAŞAR KİMİSİ BÖYLE

Kimisi varlıklı yan gelir yatar
Keyfindedir eli işe varmıyor
Kimi bir rızık için kan tere batar
Çalışıyor gece gündüz durmuyor

Kimi keman çalar kimi tambura
Kimisi saz çalar kimisi cura
Kimi talim eder evde bulgura
Doğru dürüst karnı bile doymuyor

Kimisi aç gezer kimisi toktur
Kiminin dertleri dağlardan çoktur
Kiminin evinde geçimi yoktur
Büyük küçük birbirini saymıyor

Kimisin sözü geçer her yerde
Bu işler değişir fertlerden ferde
Kiminin gözünde bir kara perde
Bakar kördür gözü bir şey görmüyor

Akıl yaşta değil baştadır başta
İnsan birbiriyle her gün yarıшта
Herkes bir değıldir yaratılıшта
İnsan akli birbirine uymuyor

Kimi şöyle yaşar kimisi böyle
Kiminin de ömrü geçer heybeyle
Ne çare dünyanın kanunu böyle
Koç'um hayat devam eder durmuyor

1996 yılı öncesi karakter üzerine yazılan şiirleri:

(189)

BENİM BABAM VARDI SEDASIZ SESSİZ

Benim babam vardı sedasız sessiz
Allah'ına bağlı inançlı kişi
İnancına bağlı garip kimsesiz
Sabahlara kadar ibadet işi

Dünya kelimini pek konuşmazdı
Onun işi gücü namaz niyazdı
İbadet ederdi uykusu azdı
Allah'ına bağlı inançlı kişi

Doğru konuşurdu sözleri haktı
Onun kimse ile kavgası yoktu
Uzunlu içinde seveni çoktu
Allah'ına bağlı inançlı kişi

Tesbihi elinde dua ederdi
Oğlum işin gücün rasgelsin derdi
Her zaman manevi destekler verdi
Allah'ına bağlı inançlı kişi

Bir tek oğlum dersi bana kıymazdı
Hiçbir zaman zor işlere koymazdı
Hayır dua etmelere doymazdı
Allah'ına bağlı inançlı kişi

Ne kadar Müslüman Duran Koç derler
Beni sevmeyenler onu severler
Nur olsun babamın yattığı yerler
Allah'ına bağlı inançlı kişi

(190)

CENNETE LAYIKTIR KÖYLÜ KADINI

Her seher vaktinde şafakta kalkar
Uykuyu almadan köylü kadını
Besmeleyi çekip işine bakar
Böyle alır bu dünyanın tadını

Ev işini bitirir tarla yolunda
Bir elinde orak heybe dalında
Bir çocuk sırtında bir de yanında
Saygıya layıktır köylü kadını

Çalışır çabalar hiç yorulmadan
Akşam olur eve döner tarladan
Ev işine başlar soluk almadan
Eşine layıktır köylü kadını

Gününü geçirir tandır yakarak
Çoluk çocuğuna ekmek yaparak
Eşine mis gibi tezek kokarak
Sevgiye layıktır köylü kadını

Gündüz tarla gece evde yorulmaz
Eşine bağlıdır küsmez darılmaz
Zor gününde hiç yanından ayrılmaz
Zeki uyanıktır köylü kadını

Eşine saygıda etmez kusuru
Zannedersin erkeğinin esiri
Huzur-u mahşerde cennettir yeri
Cennete layıktır köylü kadını

(191)

KADIN KORUR NAMUS ŞEREF İZZETİ

Ailede kadın çok dürüst olur
Erkeğin namusu ona çıkart emanet
Ailenin şerefini o korur
Asla erkeğine etmez ihanet

Namuslu kadınlar cennetlik ancak
O bir dişi kuştur yuva yapacak
Asla erkeğini aldatmayacak
Evinde namusu korur kadınlar

Aile içinde kadın bir çiçek
Varlıkta yoklukta kahr çekecek
Namus emanettir kirlenmeyecek
Evinde namuslu durur kadınlar

Evin kadınıdır yuva kuracak
Namusu şerefi o koruyacak
Erkeğin başında dik durduracak
Böyle değerini bulur kadınlar

Kadın korur namus şeref iffeti
Altın ile ölçülür mü kıymeti
Aileye onun büyük şefkati
Koç'um merhametli olur kadınlar

(192)

NAMUSU ŞEREFİ TARİF EDELİM

Namusu şerefi tarif edelim
Şerefli namuslu yolları doğru

Buradan hedefe doğru gidelim
Bir selvi gibidir dalları doğru

Namus ile şeref önemli kavram
Bunlar eksik ise insanlık haram
İkisine birden olmayız ram
Namuslu insanın halleri doğru

Önce namusluluk dürüstlük demek
Yakışmaz iftira yalan söylemek
Başka insanların hakkını yemek
Namuslu insanın elleri doğru

Namuslu insanın sözleri haktır
Her işleri doğru korkusu yoktur
Şük'rolsun böylesi insanlar çoktur
Namuslu insanın halleri doğru

Dürüst insanlar namuslu denir
Namusluya mal can ırz güvenilir
Böylesi insana değer verilir
Namuslu insanın hedefi doğru

Şeref başarıdır yurt hizmetinde
Makamda görevde memuriyetinde
Vatan millet için iy' niyetinde
Başarıya koşar şerefli insan

Vatan hizmetinde hızlı yarışmak
Vatansever insanlara karışmak
Böylelikle başarıya ulaşmak
Başarılı yaşar şerefli insan

Vatan için her yarışta sporda
Takılmadan engellerde tüm zorda
Başarıyla hizmet etmeli yurda
Engelleri aşar şerefli insan

Şeref bunlar işte böyle bilmeli
Gerekirse vatan için ölmeli
İnsanlar şerefi böyle görmeli
Şehit olur coşar şerefli insan

Namusu şerefi tarif ederim
Namus ile şeref böyledir derim
İkisi üstüne yemin ederim
Böyle yemin eder şerefli insan

(193)

HELAL EKMEK YİYEN HAYIRLI EVLAT

Helal ekmek yiyen hayırlı evlat
Vatana millete faydası olur
Haramla büyüyen hayırsız evlat
Anaya babaya pek âsi olur

Haramla büyürse ahlak bozulur
Vatana millete hayırsız olur
Yetiştiren ana baba üzülür
Anayı babayı çok üzen evlat

Evlat haramlardan uzak kalırsa
Aileden iy' terbiye alırsa
Büyüğünü küçüğünü tanırsa
Ne kadar sevilir ne güzel evlat

Vatan millet aşkı ile büyürse
Okulunda güzel tahsil görürse
İnandığı yolda doğru yürürse
Kendisine doğru yol çizen evlat

İşte o evlat ki haramdan uzak
Çalmaz hırsızlıktan talandan uzak
Çok doğru sözlüdür yalandan uzak
Koç diyor ki işte hayırlı evlat

(194)

HER GENCİN DE BİR HEDEFİ OLMALI

Her gencin de bir hedefi olmalı
Acaba geleceğim n'olacak
Önceden sağlığını korumalı
Vücudu ve beyin zinde olacak

Azmedecek iy' öğrenim görececek
Kararını isabetli verecek
Her işinde ileriye görececek
Buna göre gelişecek yapısı

Gençliği kötüye kullanmak deyil
Sabahtan sokağa yollanmak deyil
Deli koyun gibi dolanmak deyil
Kapanmasın istikbalin kapısı

Gençlik ruhu kaynayacak coşacak
Aydınlık hedefe hızlı koşacak
Akıl ile engelleri aşacak
Aşılacak engellerin hepsi

Gencin basireti bağlanmayacak
Çağın gerisinde hiç kalmayacak
Nafile işlere aldanmayacak
Aldanırsa fena olur etkisi

(195)

YAZIK ŞU GENÇLİĞE BAŞTAN ÇIKIYOR

Yazık şu gençliğe baştan çıkıyor
Her gün akşam diskotekte dans ediyor
İş işten geçiyor ahlak çöküyor
Bilmem düzelir mi böyle mi gider

Her gün diskotekte her gün kumpanya
Bir elinde viski bir de şampanya
Onun umrunda değil ki dünya
Bataklığa doğru hızla gidiyor

Züppelik serkeşlik elden bırakmaz
Çılgınca eğlenir usanmaz bıkmaz
Anayı babayı kimseyi takmaz
Hepsi kendi alemini yaşıyor

Öyle bir müzik ki caz belli değil
Davul belli değil saz belli değil
Kot pantol giymişler kız belli değil
Hepsi aynı kıyafeti taşıyor

Kendinden geçmişler işler bulaşık
Kollar beller birbirine dolaşık
Saçlar uzun erkek kadın karışık
Kepazelik diz boyundan aşıyor

Koç'um bir alem ki koku duman var
Bunlarda ne din var ne de iman var
Burdan ne kurtuluş ne de aman var
Hayvan gibi birbirini kaşıyor

(196)

GENÇ OLUR DA HIÇ KABINA SIĞAR MI

Genç olur da hiç kabına sığar mı
Fırat Nehri gibi çağlayıp coşar
Akıl mantık bu gençliğin kınadı mı
Gençlik kaynar kükrer kabından taşar

Kan hükmüdür yaptığını bilemez
Söz dinlemez ele avuca gelmez
Gamsız yaşar hiçbir şeye üzülmaz
Her zaman taşkındır yaramaz gençlik

Yere yurda sığmaz kabından taşar
Alıcı kuş gibi çok deli yaşar
Gönlü havalarda dağları aşar
Ama menziline varamaz gençlik

Dünyası vız gelir gözünde perde
Başka bir şey demez yığidim der de
Gönül havalarda gözü her yerde
Doğru dürüst karar veremez gençlik

Genç insana ne yaptığı sorulmaz
Tuna seli gibi akar durulmaz
Arap atı gibi koşar yorulmaz
Oturup yerinde duramaz gençlik

Bilmez elin tuzağını fendini
Kontrol edemez kendi kendini
Bahar seli gibi yıkar bendini
Gözünün önünü göremez gençlik

Vaktinde kıymeti bilinmez gençlik
Gezsen aramayla bulunmaz gençlik
Parayla satın alınmaz gençlik
Artık bizden geçti olamaz gençlik

(197)

ALTIN MİSALİDİR YİĞİDİN MERDİ

Altın misalidir yiğidin merdi
Doğru olur sözüne güvenilir
Kantarla çekilmez kötünün derdi
Adı kötü ondan nefret edilir

Mert insan halinden sözünden belli
Samimi bakıştan gözünden belli
Kalbinden geçenler yüzünden belli
Raslar ise insanların merdine

İnsanın merdine paha biçilmez
İnsanoğlu eşya ile seçilmez
Adam sen de ne ki deyip geçilmez
Kötü ise dayanılmaz derdine

İnsanın merdinden ibret alınır
Ona güvenilir çok inanılır
Samimi olunur tam bağlanılır
Sormadan gidilir onun ardına

Mert insan elinden kötölük gelmez
Yıldırımlar düşer yine eğilmez
Yalanı dolanı hileyi bilmez
Koç'um feda olsun canım merdine

(198)

İNSANLARIN BAŞARISI CESARET

İnsanların başarısı cesaret
İnsan her işinde cesur olmalı
Korkaklık insana büyük eziyet
İnsan hayatında risk bulunmalı

Cesurluk rasgele dalaşmak değil
İnsanları kırmak bulaşmak değil
Zorla emeline ulaşmak değil
Çakallıkta değil işte cesaret

Başarılar cesaretli insanlar
Cesaretle güzel şeyler yaparlar
Başaramaz pısırlıklar korkarlar
Her ne kadar güzel olsa da niyet

Cesur insan tuttuğunu bırakmaz
Lafa söze tehditlere hiç bakmaz
Hedefine varır usanmaz bıkmaz
Diyecekler nasıl başardı hayret

Cesaretsiz sıkıntılar aşılmaz
Çekinerek hedefe ulaşılmaz
Cesaretsiz korkuyla can taşınmaz
Çekingen insanda olmaz dirayet

Dürüst olmayanlar cesur olamaz
Galleyliyse doğru yolu bulamaz
Bilgisiz çekinir işe yaramaz
Başarıya mâni çünkü cehalet

Ehliyetsiz çekingense bir kişi
İster halkın olsun ister kend' işi
Eh sonunda fena olur gidişi
Ne kadar çalışsa etse de gayret

Koç diyor ki işin ehli olmalı
Cesaretle doğru yolu bulmalı
Bilmiyorsan bir bilene sormalı
Zaman gelir anlaşılır nihayet

(199)

MANEVİYATI YÜKSEK OLURSA İNSAN

İnsan maneviyatı yüksek olmalı
Maneviyat ruhumuzu yüceltir
Moral ile doğruları bulmalı
Maneviyat yolumuzu düzeltir

Maneviyat ruhu olgunlaştırır
İnsan zekasını yoğunlaştırır
İnsanı hedefe tez ulaştırır
Maneviyatı yüksek olursa insan

Maneviyat varsa korkusuz yaşar
Kaynak suyu gibi köpürür taşar
Önündeki engel ne varsa aşar
Maneviyatı yüksek olursa insan

Yüksek maneviyat inançlı olur
Geleceğe dönük amaçlı olur
Her tuttuğu işte kazançlı olur
Maneviyatı yüksek olursa insan

Maneviyat yoksa korkar ezilir
Yaşamak zorlaşır candan bezilir
Koç kötülük peş peşine dizilir
Maneviyat eksik olursa insan

(200)

OLGUN KİŞİ KUSURUNU BİLMELİ

Olgun kişi kusurunu bilmeli
Kusurundan toplum görmüşse zarar
İlk fırsatta hatayı düzeltmeli
Hataya ısrarda yok ki bir yarar

Atasözü hiç dikensiz gül olmaz
Hatta olur hiç hatasız kul olmaz
Hatadan dönmeden güzel yol olmaz
İnsanoğlu hatasından dönmeli

İnsanoğlu her an hatayı yapar
Doğru yolu kor da eğriye bakar
Pişmanlık duyarsa hatayı kapar
İnsanoğlu hatasından dönmeli

İnsanoğlu hata işler zorlanır
Toplumdan uzak kalır horlanır
Hatadan dönerse yerini alır
İnsanoğlu hatasından dönmeli

El için işlense hata bilerek
Elin ateşine yanmamak gerek
Pişmanlık duyacak temizse yürek
Koç'um insan hatasından dönmeli

(201)

SABREDERSEN SELAMETİ BULURSUN

Beklenmedik bela gelir başına
Sonu ne getirir acep n'olursun
Avu katar ekmeğine aşına
Sabreyle ki seni Allah korusun

Belki biri gelir yakarı tutar
Az sabır altında keramet yatar
Sabretmek kazayı belayı atar
Sabredersen selameti bulursun

Olgun kişi olmak başka bir hüner
Az sabır kazayı belayı önler
Sabredersen olay lehine döner
Sabretmenin hikmetini görürsün

Sabırlı olmalı olgun bir kişi
Metanetle görecektir her işi
Sabır ile olur alışverişi
Sabret ki sonunda mutlu olursun

Görülmedik bela üstüne gelir
İşin sonu ne olacak kim bilir
Kaza bela sabır ile önlenir
Koç sabret ki selameti bulursun

(202)

İNSANOĞLU DOĞUŞTA ÖZGÜR DOĞAR

İnsanoğlu doğuşta özgür doğar
Bağırır çağırır çok feryad eder
Ne engel tanır ne de bir duvar
Kırar döker istediğini eld'eder

Anne baba kusurunu bağışlar
Çocukluk biter büyümeye başlar
Hırçınlıklar gider hızı yavaşlar
Artık yavaş yavaş dünyayı anlar

Büyüdükçe aklı erer uslanır
Çevreyi insanı doğayı tanır
Kötü şeyler yapmaz yüzü utanır
Topluma faydalı insandır bunlar

Dileğimiz gençler özgür olmalı
Akıl ile doğruları bulmalı
Kötüyü görünce hemen durmalı
Böyle davranacak aklı olanlar

Tüm aydınlar yazsın çizsin konuşsun
Çok özgürce güzel fikir oluşsun
Hepisi bir güzellikte buluşsun
Şu güzel ülkede özgür insanlar

Ayrı fikir ayrı kafa yapısı
Tartışsınlar aydınların hepsi
Neticede birdir aklın kapısı
Akıl ile doğruları bulanlar

Düşünce hür olsun yasak olmasın

Kim ne istiyorsa söylesin yazsın
Şairler yazarlar hepsi uğraşsın
Aydınlar yazarlar bizimdir bunlar

Özgürlük deyip de kırıp dökerek
Vatana ihanet etme bilerek
O zaman bu işin sınırı gerek
Özgürlük adına vurup kıranlar

Koç diyor ki çok özgürlük olmalı
Kırıp dökenlere sınır konmalı
Hain eller kalemler kırılmalı
Kahrolsun bizi içten vuranlar

(203)

İNSANOĞLU BİR ACAYİP HAL GİBİ

İnsanoğlu bir acayip hal gibi
Bazıları çok mert olur eğilmez
Bazıları şeker kaymak bal gibi
Bazıları ne yapacak bilinmez

Beni arayanı soranı gördüm
Erkekçe sözünde duranı gördüm
Kahbece arkadan vuranı gördüm
Benim ile bir hesabı var gibi

Can ciğer delice seveni gördüm
Gerçek inananı öveni gördüm
Kalleşçe arkadan söveni gördüm
Arkamdan gülleler top atar gibi

Beni destekleyip tutanı gördüm

Ayrılıp arkamdan atanı gördüm
Beni haraç mezat satanı gördüm
Şeref onuru mu mal satar gibi

Her zaman izimden gideni gördüm
Benim gayretimi güdeni gördüm
İyilikler inkâr edeni gördüm
İyilikler incitir çok batar gibi

Benimle ölüme geleni gördüm
Kadir kıymetimi bilen gördüm
Ayrılıp arkamdan güleni gördüm
Sanki Koç'un bir ayıbı var gibi

(204)

İNSANLARDA EDEP HAYA AR OLUR

İnsanlarda edep haya ar olur
Nazik olur insanları incitmez
Bazıları kaba olur hor olur
Kaba hareketler saymakla bitmez

Otururken ayağını uzatır
Başın açıp kekilini düzeltir
Ne büyüğü ne küçüğü gözetir
Hayasızdır işte böyle insanlar

Ağzını açarak esner gerneşir
Toplumun içinde burnunu kaşır
Ağzı bozuk sağa sola bulaşır
Böyleleri incelikten ne anlar

Oturmadan ayaküstü su içer

Biri konuşurken önüne geçer
Her şeyin iyisini kendine seçer
Kendin belli eder kaba olanlar

Kızır sinirlenir gerilir kaşlar
Önüne geleni darılır haşlar
Besmele yerine küfürle başlar
Koç diyor toplumdan ne ister bunlar

(205)

HER SÖZÜNDE YEMİN EDER İNANMA

Her sözünde yemin eder inanma
Yalan sözlerine destek ederek
Yemin ediyorsa sakın aldanma
Doğru söylüyorsa yemin ne gerek

Ağzına geleni konuşur bilmez
Yemin ediyorsa doğru söylemez
Doğru sözler zaten yemin istemez
İşi gücü yalan söyler utanmaz

Durmaz yalan söyler dilleri çözükle
Atıyor yemini ahlakı bozuk
Küfüre gidiyor kendine yazık
Ne söylersen söyle adam uslanmaz

Yemine doymayıp yalan söylüyor
Onun yalanını herkes biliyor
Kendini aldatıp boşa eyliyor
Kimse onun sözlerine inanmaz

Koç bırak konuşsun herkes görecektir

Bu dünyada hallerine gülecek
Yarın mahşer günü hesap verecek
Yalan yemin onun yanına kalmaz

(206)

MÜNAFIĞIN ALAMETİ ÜÇ DİYOR

Münafığın alameti üç diyor
Konuşurken yalan söyler
Söz verir sözünde durmaz
Emanete hıyanet eder

Her an konuşurken yalan söylerler
İnsana iftira büftan eylerler
Toplumlari ayırırlar bölerler
Bütün kötülüğün başı yalandır

Birisi de var ki sözünde durmaz
Ne söylersen söyle yüzü kızarmaz
Kendisi kalleştir adi utanmaz
Ortalığa fitne fesat salandır

Emanet edersen ihanet eder
Eline fırsatın düşerse yeter
Mayası bozuktur akrepten beter
Ya akreptir bir ya zehirli yılandır

Koç'um böylesini tanımak gerek
Yanına gelirse aman gülerek
Münafığa alet olma bilerek
İşi gücü düzenbazlık yalandır

(207)

TUT YALANCININ YAPIŞ YAKASINA

Yalancılık kötülüğün başıdır
Tut yalancının yapış yakasına
Fitne fesat yalancının işidir
Tükür sen alnının ta ortasına

Aldanıp da sakın o tafrasına
Gitme yalancının sen arkasına
Tut yalancının yapış yakasına
Tükür sen alnının ta ortasına

İster sana isterse başkasına
İftira ediyorsa arkasına
Tut yalancının yapış yakasına
Tükürsen alnının ta ortasına

Aldanma çalımına fiyakasına
Güvenme sözüne safsatasına
Tut yalancının yapış yakasına
Tükürsen alnının ta ortasında

Koç düşme yalancının oltasına
Aldanma sözünde şamatasına
Tut yalancının yapış yakasına
Tükür sen alnının ta ortasına

(208)

YALAN DOLAN İNSANLARI ALDATAN

Yalan dolan insanları aldatan
Aldatmak isterken yalan söz söyler
Asılsız sözlere palavra atan
Sonunda kendini perişan eyler

Aldatarak bir hedefe varılmaz
Varılsa da hiçbir şey kazanılmaz
Kazanılsa adı insanlık olmaz
Gören bir şey sanır poz var maşallah

Belli ki sen yine aldatacaksın
Yalan dolan ile ne yapacaksın
Aldattığın yüze sen bakacaksın
Sende de utanmaz yüz var maşallah

Elin oğlu sana her gün aldanmaz
Hey Allah'tan korkmaz kuldan utanmaz
Ettiklerin senin yanına kalmaz
Sonunda perişan edecek Allah

Yalan dolan ile Koç aldatmadı
Doğru kaldı eğri yola gitmedi
Hiçbir zaman Allah mahcup etmedi
Bundan sonralar da etmez inşaallah

(209)

SAKIN OLA YALANCIYA ALDANMA

Bilemezsin başa bir iş gelmeden
Yalancıdır inanırsın bilmeden
Dikkat eyle el hâline gülmeden
Sakın ola yalancıya aldanma

Yalandır gıdası ekmeği aş
Ne olursa olsun fark etmez yaşı
Dürüst insanlarla verir savaşı
Yalancı kaybeder kazanır sanma

Yalancının sözlerinden bellidir
Söyler neşe saçar tatlı dillidir
Kendi fesat bütün işi kirlidir
Tatlı dillerine sakın ha kanma

İffet nedir şeref nedir bilmezler
Çevresine asla huzur vermezler
Kendiler huzursuz asla gülmezler
Yalan dolan ile gülecek sanma

İşi gücü yalan usanmaz bıkmaz
Ayıbını bilmez Allah'tan korkmaz
Atar iftirayı sonuna bakmaz
Yalancı insafa gelecek sanma

Yalan onun ekmeğidir aşıdır
Doğruluk insanın melek taşıdır
Yalancılık kötülüğün başıdır
Koç'um bunlar ıslah olacak sanma

(210)

KUZUNUN POSTUNA BÜRÜNÜR RİYA

Yüce peygamber tarif ediyor
Riyaya gizli putperestlik diyor
Hadisi şerifte haber veriyor
İslam'da böylece bilinir riya

Görünmez düşmandır çok sinsi durur
Bazan uslu olur bazan kudurur
Kardeşçe insanı arkadan vurur
Kuzunun postuna bürünür riya

Kendini bildirmez namertlik işi
Dost gibi görünür gelip gidişi
Göstermez hep saklar zehirli dişi
Yılan gibi yerde sürünür riya

Çok alçalır varır isen üstüne
Belli etmez girer kuzu postuna
İlk fırsatta zarar verir dostuna
Düşmandır dost gibi görünür riya

O sinsidir olduğu gibi görünmez
İçi nedir dışı nedir bilinmez
Riya şıktır asla değer verilmez
En büyük felaket bilinir riya

(211)

HİLE YAPIP HARAM KATMA MALINA

Hile yapıp haram katma malına
Zehir etme ekmeğini aşını
O dünyada acımazlar haline
Derde sokma sakın garip başını

Hileyle kazanma sana kâr etmez
Dünya senin olsa tükenmez bitmez
Seninle birisi mezara gitmez
Kazancında hile haram varısa

Dünyada kalacak servetin malın
Mezardan dönecek eşin dostların
Seninle kalacak varsa imanın
Bu dünyada iyi amel varısa

Haydi farz edelim servetin çoktur
Hileyle kazandın zehirli oktur
Haram malın sana faydası yoktur
Kazancında haram hile varısa

Dünyada kıymetli neler varısa
Toplanıp verseler hep senin olsa
Sanki Kârun gibi hazinen olsa
Faydası yok haram hile varısa

Koç'um ben Allah'a çok inanırım
Herkesi ben gibi dürüst sanırım
Allah'tan korkarım ben utanırım
Kazancımda haram hile varısa

(212)

YAPTIĞIN HİLELER GÖRÜLÜR BİR GÜN

Toplumun içine nasıl çıkarsın
Yaptığın hileler görülür bir gün
Yalan söyler hatır gönül yıkarsın
Yalanın ortaya serilir bir gün

Eğer kötülükte fazla durduysan
Namuslu insana tuzak kurduysan
Yerden yere tutup onu vurduysan
Hakk'ın mahkemesi kurulur bir gün

İnsanlara bir iftira attıysan
Toplumları birbirine kattı aysan
Şerefleri onurları sattıysan
Bunların hesabı sorulur bir gün

Dürüst insanları karaladıysan
Onları kalbinden yaraladıysan
Yalan iftirayı sıraladıysan
İlahi bir ceza verilir bir gün

Düzgün giden işi bulaştırdıysan
Lafı ondan ona ulaştırdıysan
Toplumlari bozdun karıştırdıysan
Yaptığın yüzüne vurulur bir gün

(213)

YÜZ VERME TOPLUMDA LAF TAŞIYANA

Yüz verme toplumda söz taşıyana
Onun laf götürüp getirmek işi
Değer verme bu sefil yaşayana
Topluma zararlı böyle bir kişi

İş i laf taşımak toplama derme
Laf götürüp getireni hoş görme
Senden de götürür ona sır verme
Alıp götürecekt işte o canbaz

Senden sır alacak ağzını arar
Aklına gelmedik şeyleri sorar
Artık ne bulursa işine yarar
Lafı senden götürecekt düzenbaz

O senin ağzından laflar alacak
Çantayı doldurup uzaklaşacak
Seni sevmeyene hep aktaracak
Laf getirip götüren o utanmaz

İşte bunlar dedikodu hastası
Laf getirip götürmenin ustası
Koç'un bunlar toplumların hatası
Toplum düzgün olsa bunlar yüz bulmaz

(214)

BİR İNSAN VARDIR Kİ FAZLA GEVEZE

Bir insan vardır ki fazla geveze
Konuşurken sağa sola söz atar
Üstü kapalı ya sözleri bize
Sözleriyle bir zehirli ok atar

Her şeyin iyisini bilirim sanır
Çok konuşur zannetme ki usanır
Tahmin etmem bir gün olur uslanır
Konuşur maşallah gelmesin göze

Sözü açar peş peşine sıralar
Çirkin söyler insanları yaralar
İşi gücü başkasını karalar
Hiç durur mu alışmıştır kem söze

İnsanları eleştirir usanmaz
Söylediği sözden yüzü utanmaz
Sözleri kin dolu doğrusu olmaz
Yalan dolan söyler bir sürü herze

Nere varsa belli bir söz açıyor
Yine konuşuyor ateş saçıyor
Kimse dinlemiyor ondan kaçıyor
Koç diyor kaç aman sana yakışmaz

(215)

İNSAN ÇEKERSE DİLİNDEN ÇEKER

İnsanın çektiği dilinden olur
İnsan ne çekerse dilinden çeker
Kendine kötülük elinden olur
İnsan ne çekerse dilinden çeker

Yetersiz insanın kötü halleri
Ayıramaz diken ile gülleri
Çektikleri o sorumsuz dilleri
İnsan ne çekerse dilinden çeker

Her ağacın güzelliği dalından
İrfan olan belli olur halından
Kötü insan çektikleri dilinden
İnsan ne çekerse dilinden çeker

Ağzı bozuk uyuyamaz yatamaz
Bir sır versen saklayamaz yutamaz
Gevedir ağzın dilin tutamaz
İnsan ne çekerse dilinden çeker

Gayrimeşru servet talansız olmaz
Fazla gevezelik yalansız olmaz
Koç'um Müslümanlık imansız olmaz
İnsan ne çekerse yalandan çeker

(216)

CAHİL İLE SOHBET ETMEK ZOR OLUR

Cahil ile sohbet etmek zor olur
Dengesiz konuşur kendini över

Hiç şakaya gelmez küser darılır
İki söz konuşsa birinde söver

Âlemin sohbeti Mercan incidir
Cahilin sohbeti seni incitir
Senin üzüntün onun sevincidir
Ondan ne beklersin ki cahil birisi

Sohbet eder eder ile naz ile
Söver coşar bir acayip haz ile
İncidir insanı acı söz ile
Zehirden acıdır cahilin sözü

Konuşurken köpük gibi kabarır
Kendine has hindi gibi kubarır
Düşünmez ki bu söz nereye varır
Ah biraz düşünse kızarır yüzü

Kendi söyler başkasını dinlemez
Ne söylüyor ise kendi de bilmez
Konuştukça coşar yüzü de gülmez
Acep ne söyledi ne idi sözü

(217)

BEN BİLİRİM DİYEN EY CAHİL AHMAK

Ben bilirim diyen ey cahil ahmak
Bilir misin ilmin hiç sonu var mı
Bilirim deyip çalışmayı bırakmak
İzana mantığa akla sığar mı

Doğumdan mezara kadar öğrenmek
Cehalet örneği bilirim demek

Bilirsen boşuna verilen emek
Ben bilirim diyen ey cahil ahmak

Dünyada okuyan yetişkin çoktur
İlmin sonuna erişen yoktur
Bilirim diyenin akli bozuktur
Ben bilirim diyen ey cahil ahmak

Her gün araştırmak okumak gerek
Çağdaş gelişmeyi takip ederek
Aldanırlar ben bilirim diyerek
Ben bilirim diyen ey cahil ahmak

Gelişen dünyaya ayak uydurmak
Okuyup çalışıp doğruyu bulmak
Bilirim diyerek boşuna durmak
Koç bilirim diyen ey cahil ahmak

(218)

AÇSAM DA KALBİNİ GÖRSEM İÇİNİ

İçi başka dışı başka olanı
İki yüzlü bilemezsin suçunu
Riya ile toplumda yer bulanı
Açsam da kalbini görsem içini

Sahte gülücükle neşe saçanı
Hakikaten köşe bucak kaçanı
İçi kara dışı beyaz açanı
Açsam de kalbini görsem içini

Dürüst görünüp de pusuda yatan
Olur olmaz yere palavra atan

İçi başka dışı adam aldatan
Açsam da kalbini görsem içini

İki yüzlü olanın birkaçını
Tıraş etsem başındaki saçını
Görebilsem bu beyninin içini
Aydınlatmam kusurunu suçunu

(219)

EŞTİĞİ KUYUYA KENDİSİ DÜŞECEK

Kötü insan belasını buluyor
Kim ki birisine kuyu eşecek
Takdiri ilahi öyle oluyor
Eştiği kuyuya kendi düşecek

Dost gibi görünüp yaren eşinen
Başkasına bir kötülük düşünen
Geleceği kabullenin peşinen
Eştiği kuyuya kendi düşecek

Dost gibi geçinip ahdini bozan
İçi kin dolup da kudurup azan
Günahsız insana bir kuyu kazan
Kazdığı kuyuya kendi düşecek

Kudurup çevreye kötülük saçan
Dostunu dar yerde bırakıp kaçan
Dostun ayağına bir kuyu açan
Açtığı kuyuya kendi düşecek

Koç'um neylersin ki adam olmayan
İçi fitne kazan gibi kaynayan

Eşine dostuna oyun oynayan
Eştiği kuyuya kendi düşecek

(220)

HER GÜN BİR KILIKTA İKİ DİNLİNİN

Öyle insan var ki Allah'tan korkmaz
Sözüne inanma gözün görmeden
İşi yalan fitne usanmaz bıkmaz
Sözüne inanma gözün görmeden

Öyle insan var ki sanki bir fener
Fırıldak gibidir her yana döner
İşi yalan fitne ondaki hüner
Sözüne inanma gözün görmeden

Namuslu insana iftira atan
Ortalığı toza dumana katan
İşi yalan fitne o bir şarlatan
Sözüne inanma gözün görmeden

Olur olmaz sözü dedi diyenin
Ondan alıp buna laf getirenin
İşi yalan fitne o söyleyenin
Sözüne inanma gözün görmeden

Ağzı köpürerek deve kinlinin
Her gün bir kılıkta iki dinlinin
İşi yalan fitne fesat kendinin
Sözüne inanma gördüysen inan

(221)

HER ŞAPKA GİYENİ ERKEK SANMAYIN

Her şapka giyen erkek sanmayın
Onun bir baksanız evde hâline
Yaldızlıca sözlerine kanmayın
Sözü geçmez karısına geline

Karısının sözlerinden çıkamaz
O izinsiz pencereden bakamaz
Müsaade almadan bir iş yapamaz
Her şapka giyeni erkek sanmayın

Siz bakmayın dışarıdaki nazına
Sözü geçmez karısına kızına
Evde kilit vuruyorlar ağzına
Her şapka giyen erkek sanmayın

Zannedersin azgın idi uslanmış
Çok gün görmüş kurumuş da ıslanmış
Halbuki o evden barktan usanmış
Her şapka giyen erkek sanmayın

Dışarda efedir kesip biçiyor
Sigarayı ağızlıktan içiyor
Karısının dırdırından kaçıyor
Koç'um böyleleri erkek sanmayın

(222)

KİBİRLİ İNSANIN HASMI ALLAH'TIR

Kibirli insanın hasmı Allah'tır
Sen mi yarattın ki senin mi dünya
İnsana tepeden bakmak günahtır
Ahiret gününde kalırsın yaya

Bak eli kıcında nasıl geziyor
Bastığı yeri titretip eziyor
Şu Zaloğlu Rüstem mi benziyor
Boşuna özenme öylesi olmaz

Adımları ta kalçadan atıyor
Hareketi insanlara batıyor
Bu toprakta niceleri yatıyor
Bu dünya fanidir sana da kalmaz

Güvenme sen gençliğine malına
Allah bela verir azgın kuluna
Zaman gelir eller güler halına
Yakında görürsün belki geç olmaz

Gönlü havalarda yüksekten inmez
Kendisinden başkasını beğenmez
Yalan iman bir arada eğlenmez
İşi gücü yalan söyler utanmaz

Koç'um sen bunlara bak da ibret al
Onlar ilerlesin sen yerinde kal
Varsın seni onlar etsinler ihmal
Kibir ile hiçbir yere varılmaz

(223)

ALÇAK GÖNÜLLÜ OL YÜKSEKTEN UÇMA

Alçak gönüllü ol yüksekten uçma
Gönlüm havalardan indir engine
Sen kendini sevdirmeye uğraşma
El içinde sevilirsin sen gine

İnsanları zengin fakir ayırma
Birin atıp birisini kayırma
Fakir fukaranın kalbini kırma
Kötü bir söz ile onu acıtma

Dünya boştur insanlara iy' davran
Herkesle iyi geçin iy' olsun aran
Münafıktır insanları ayıran
Sakın ola birbirinden ayırtma

Alçak gönüllü ol kendini düzelt
Fakir fukaraya yardım et gözet
Daima onlara tatlı sözler et
Onu fakir diye yabana atma

Koç'um insan ayrı ayrı tiyette
Kimi iyi kimi kötü niyette
İnsanlara kusur etme hürmette
Allah öyle yaratmıştır unutma

(224)

BEN KALLEŞİ SANA TARİF EDEYİM

Ben kalleşi sana tarif ediyim
Ondan uzakta kal sakın kendini
Mayası bozuktur daha ne diyim
Anlamazsın tuzağını fendini

İşi düşer ise çok yakın durur
Ahlaksızdır ne kibir var ne gurur
Seni inandırır arkandan vurur
çünkü karakteri huyu kalleşin

Sana yakın olur nasıl metheder
Sende ne gam kor ne de bir keder
Fırsatını bulursa perişan eder
Kötüdür mayası soyu kalleşin

İçi başka ama senden görünür
Kedi gibi bacağına sürünür
Şeytan gibi bir kılığa bürünür
Birbirini tutmaz sözü kalleşin

Dalkavukluk eder sözünden çıkmaz
Hep seni metheder usanmaz bıkmaz
Acımaz gözünün yaşına bakmaz
Aldatır insanı nazı kalleşin

Her zaman seninle sana yakında
Fırsatın düşerse hemen arkanda
Ne eylersen eyle aman sakın da
Şerrinden kaçılmaz çoğu kalleşin

Seninle görünür başkadır özü
Fırsatı bulursa acıdır sözü
Alçaktır utanmaz kızarmaz yüzü
Bilinmez baharı yazı kalleşin

Koç'um çevresinde çok kalleş gördü
Bazıları övdü bazısı yerdü
Alını ak başı dik imtihan verdi
Ne yapsan utanmaz yüzü kalleşin

(225)

HIRSIZLIKLAR BU DEVLETİ SOYANLAR

Televizyon açılınca ilk haber
Hırsızlıklar bu devleti soyanlar
İktidarla muhalefet beraber
Koca ülke deyip doğal sayarlar

Devletimiz insan bilmiş okutmuş
Her birini bir makama oturtmuş
Makamını yiril yiril kokutmuş
Burnu koku alamayan domuzlar

Umursamaz ne söylemiş ne denmiş
Fırsat bulmuş çalmış çarpmış didinmiş
İçte dışta büyük servet edinmiş
Gözü dönmüş yine çalar doymazlar

Utanmayı sıkılmayı kaldırmış
Her birisi aç kurt gibi saldırmış
Devlet malı deniz demiş daldırmış
Kepçeyi kazana bu utanmazlar

Her birisi bir köşeye durmuşlar
Aç gözlü köpekler hep kudurmuşlar
Devlet malı ne bulduysa vurmuşlar
Helal midir haram mıdır sormazlar

Nice sahtekârlar nice yalanlar
Nice vurguncular nice talanlar
Utanmadan devlet malı çalanlar
Çalarlar çırpalar günah saymazlar

Helaline haramına bakmazlar
Günah bilmez Allah'ından korkmazlar
Fare gibi hazineden çıkmazlar

Domuz gibi yeyip yeyip doymazlar

Dünya ölümlüdür bunları etme
Doğru yol var iken eğriye gitme
El alem içinde kendin eritme
Senden nefret eder selam vermezler

Dünya fani emeklerin boşuna
Ettiklerin gitmez elin hoşuna
Sahip olsan dağlarına taşına
Bu ülkede hatırını sormazlar

Helalinden kazan harama bakma
Yazık rezil olup canını yakma
Çocuklara kötü miras bırakma
Çocukların seni hayra yormazlar

Koç'um sen bunları doğru söylersin
Kendinden mesulsün eli neylersin
Çalanların Allah belasın versin
Maya bozuk ise yerler durmazlar

(226)

KÖTÜLÜĞE BOYUN EĞME BİLEREK

Kötülüğe boyun eğme bilerek
Korkaklığı bırak doğruyu söyle
Zalimin zulmü artar giderek
Kötülüğe teslim olursan böyle

Kötülükte zalim ile birleşme
Uzakta kal sakın yanından geçme
Korkarak elinle zillete düşme

Sen kendini koru cesur ol korkma

Sokulma yanına uzakta kalsın
Dalkavuk azalsın çevre daralsın
Sen başını dik tut senden ders alsın
Kuru gürültüye pabuç bırakma

Sen boyun eydikçe zalim azacak
Her gün sana hiddetlenip kızacak
Gün gelecek mezarını kazacak
O senden korkaktır pozuna bakma

Korkma kötülüğü yüzüne haykır
Ben de varım dersin zulmü bırakır
Zalimin yüreği bomboş tamtakır
Koç der gürültüye pabuç bırakma

(227)

TEMBEL İNSAN ELİ VARMAZ İŞİNE

Tembel insan eli varmaz işine
Çalışamaz hiçbir işe yaramaz
Günün geçer hep düşüne düşüne
Yola gitse menziline varamaz

Hangi iş desen ona zor gelir
Güzel güzel işler bile hor gelir
Aç perişan olur dünya dar gelir
Geleceği yoktur tembel insanın

Boş gezer âlemin gözüne batar
Hiç aldırış etmez yan gelir yatar
Hiçbir şey beğenmez palavra atar

Palavrası çoktur tembel insanın

Derdi yok gamı yok bomboş oturur
Desen her dereden bir su getirir
Kendisi düşünür akıl yetirir
Derdi gamı yoktur tembel insanın

Kendisine sorsan hiç boyun eğmez
Çalışmada neymiş bu dünya değmez
Kendini beğenir kimseyi sevmez
Sözleri bir oktur tembel insanın

(228)

EVDE KALAN ÇOCUK KARIŞTIRACAK

Yalnız çocuk bir evde bırakılmaz
Sakın ola böyle hata yapmayın
Böyle saflık bir ihmallik yapılmaz
Elinizle canınızı yakmayın

Evde kalan çocuk karıştıracak
Belki bir kibritle tutuşturacak
Evin senin ihmalinle yanacak
Sakın ola bir ihmallik yapmayın

Evde kalan çocuk oynamaya geçecek
Eline geçirirse bir keskin bıçak
Belki de elini doğrayacak
Çocuğu yalnız hiç bırakmayın

Evde çocuk oynamaya geçecek
Evde ne var ise bir bir serecek
Bir de ilaç varsa onu içecek

Ortalarda bir ilaç bırakmayın

Evde kalan çocuk şeytana uyar
Yanlış bir şey yapar canına kıyar
Bağırsa çağırsa onu kim duyar
Evinizi elinizle yıkmayın

(229)

DÜŞER ANKARA'YA YOLU HIŞIR'IN

Hışır sizden kalan köpeğin adı
Siz gittiniz burda epey aradı
Ankara'ya gelmek ister muradı
Düşer Ankara'ya yolu Hışır'ın

Kara kış bastırdı geçit yok kardan
Sanki kimsesizim bunaldım dardan
Ali patronuna selam Hışır'dan
Halin arz edeyim deli Hışır'ın

Hışır bu günlerde pek gelişetli
Her gün mundar et yer pek de kuvvetli
Bu günlerde Ankara'ya niyetli
Fakat Uzunlu'dur ili Hışır'ın

Halka halka oldu Hışır'da gözler
Tombul tombul oldu kara baş yüzler
Her gün ah çekerek Asım'ı özler
Durmaz Asım söyler dili Hışır'ın

Çok büyüdü adam asar boyundan
Biz memnunuz cilvesinden huyundan
Çok asildir belli Kangal soyundan

Özlediği insan Ali Hışır'ın

Hışır vekiliniz inşaat gezer
Oldukça hassastır hileyi sezer
İncelik nezaket Asım'a benzer
Asım sanki gonca gülü Hışır'ın

Hışır müteahhittir pek çalım satar
Karda koşar sağa sola göt atar
Asım patronunun yerinde yatar
Sanki o somyadır malı Hışır'ın

Hışır'ı görseniz yaman kaçıyor
Asım gibi her gün akşam içiyor
Ne çare ki şantiyeye sıcıyor
Bilirim sebebi Ali Hışır'ın

şantiyeye bir tek beni bastırır
Sanki hünkar olmuş adam astırır
Çok şakaya gelmez hemen ıssırır
Düşer Ankara'ya yolu Hışır'ın

Kış bastırır her tarafı sis olmuş
şantiyenin etirafı pis olmuş
Meğer bizim Hışır mühendis olmuş
Projeye yatkın eli Hışır'ın

Maşallah Hışır'a değmesin nazar
Günden güne hırçınlaşır pek azar
Baktım şantiyede bir şeyler yazar
Hocası mühendis Ali Hışır'ın

Bizim işler baharınan yazınan

Hışır yürür edayınan nazınan
Eğlenir Orbay'dan kalma sazınan
Mahur makam söyler dili Hışır'ın

Bu yıl Kurban Bayramınız kutl'olsun
Dilerim ki Ali Asım mutl'olsun
Her gününüz bu günlerden tatlı'olsun
İşte böyle dostlar hali Hışır'ın

Bir gün gelir bahar olur yaz olur
Uzunlu'nun tüm yolları toz olur
Koç'um bunlar gayet size az olur
Neyleyim ki tebrikler kısa yazılır

(230)

KÖPEK İLE NANKÖR KEDİ TARTIŞTI

Köpek ile nankör kedi tartıştı
Biri ötekine neler söyledi
Birbiriyle kıyasıya atıştı
Kedi kusurunu ikrar eyledi

Köpek:

Sen içerde ben kapıda beklerim
Helali hoş olsun tüm emeklerim
Gözüme durmasın yiyeceklerim
Sahibimi ben kapıda beklerim

Kedi:

Sen dışarda bekle korkma seni kollarım
Ben ciyeri alır sana kemik yollarım
Ben sıcacık yerde uyur horlarım
Sen kapıda ben içerde yaşarım

Köpek:

Ben vefalı sense nankör kedisin
Ben dışarda sen sıcacık yerdesin
Utanmazsın adam sana ne desin
Sahibimi ben kapıda beklerim

Kedi:

İnsanın ben gibi nankörleri var
Ben içerde seni dışarı kovar
Bana eti sana kuru ekmek doğrar
Sen kapıda ben içerde yaşarım

Köpek:

Sahibi bekler burdan gidemem
Yediğim ekmeği inkâr edemem
Dövse de kovsa da bir şey diyemem
Sahibimi ben kapıda beklerim

Kedi:

Ben rahat olayım kapıda bekle
Sahibim bakıyor bin bir emekle
Var sen idare et kuru ekmekle
Sen kapıda ben içerde yaşarım

Köpek:

Sen nankör kedisin sana iyi baksın
Bana vursun dövsün canımı yaksın
Sen de yüz mü var ki utanacaksın
Sahibimi ben kapıda beklerim

Kedi:

Sahibimi görünce çok uslanırım
Mırıldanır hep gönlünü alırım
Sen dışarda ben içerde kalırım
Sen kapıda ben içerde yaşarım

Köpek:

Hem evi beklerim hem sürüsünü
Sahibimden başka hiç birisini
Bırakmam yüzerim tüm derisini
Sahibimi ben kapıda beklerim

Kedi:

Ehli keyfim baş köşede yatarım
Çoluğa çocuğa çelme atarım
Çok kızarsam yüzlerini yırtarım
Sen kapıda ben içerde yaşarım

Köpek:

Sahibe sadakat aslımdan gelir
Tüm insanlar bizi hep böyle bilir
Malını canını bize güvenir
Sahibimi ben kapıda beklerim

Kedi:

Bazen olur dolap terek yoklarım
Ciğer kebab benim sosyal haklarım
Vermezlerse vallahi cırnaklarım
Sen kapıda ben içerde yaşarım

Köpek:

Sahibime böyle eyleme yazık
Gözüne duracak yediğin azık
Yüzü kızarmayan mayası bozuk
Sahibimi ben kapıda beklerim

Kedi:

Benim gibi nankör pek çok insan var
Yüzleri utanmaz sanki bir duvar
Onlar ıslah olsun Allah'a yalvar
Ben de senin gibi dürüst yaşarım

Koç:

Koç biliyor bunu herkes bilecek

Kediden köpekten ibret alacak

İyilik gördüğüne sadık kalacak

Eğer istiyorsa dürüst yaşayım

1996 sonrası karakter ve mizaç üzerine yazılan şiirler:

(231)

AKLIN BAŞTAN GİTMESİDİR YAŞLILIK

Allah'ın emridir yaşlıya hizmet

Ham meyvenin yetmesidir yaşlılık

Bizim âdetimiz yaşlıya hürmet

Hayır dua etmesidir yaşlılık

Güçsüz kalır hastalıkla uğraşır

Gençler ondan hep kaçır uzaklaşır

Yazık akılsız dermansız dolaşır

Akılın baştan gitmesidir yaşlılık

Yaşlanmış uzun yıllara erişmiş

Beyin zayıflamış, akli karışmış

Emsalleri dünyasını değişmiş

Eşin dostun bitmesidir yaşlılık

Yalnız kalır topluma pek gidemez

Kimse ile gençliği yâd edemez

Yaşıtı yok hiçbir sohbet edemez

Çevrenin terk etmesidir yaşlılık

Ne hastalık belin bükülmesi

Ne saçların ağarır dökülmesi

Ne gözlerin yorulup çekilmesi

Artık ömrün yetmesidir yaşlılık

Tükenip bittiği tüm gayesinin
İlgiyi kestiği sülalesinin
Eşinin dostunun ailesinin
Onu baştan atmasıdır yaşlılık

(232)

BİZİM HALUK HAYAT DOLU BİR ADAM

Bizim Haluk espirili neşeli
Her gün kafa çeker eli şişeli
Kederi yok keyfinden dört köşeli
Anlayışlı uyum sağlar bizinen

Erken kalkıp akşam erken yatıyor
Arada bir İsmail'e çatıyor
Ortalığı birbirine katıyor
Bir geliyor gürül gürül hızınan

Bizim Haluk hayat dolu bir adam
O ağzına ne gelirse der adam
Bizim için ne söylerse hür adam
Güldürüyor şaka dolu sözünen

Herkes mutlu yaşar Haluk'a kalsa
Her şey güzel sözlerine bakılsa
Umurunda değil dünya yıkılsa
Neler söyler kafa bulur bizinen

Haluk benim çok gidiyor hoşuma
Baba diyor hürmeti var yaşıma

Ben de onu ta eyledim başıma
Karşımda duruyor güler yüzünen

(233)

NE EYLERSE AĞZINDAKİ DİL EYLER

Ellerden kendine düşman arama
Ne eylerse ağızındaki dil eyler
Kem söz edip eşı dostu karama
Kızar gücenirsin dost acı söyler

Aklın ermiyorsa inada koşma
Boşa celallenip kükreyip coşma
Sana zarar veren laflar konuşma
O dilin başına bin bir hal eyler

Susman gerekirken ortaya çıkma
Gevezelik edip insanı sıkma
Acı söz söyleyip gönüller yıkma
Dilin seni para etmez mal eyler

Mecliste kendini kontrol eyle
Aklına geleni konuşma öyle
Konuşurken iki düşün bir söyle
Dilin seni geçmez akçe pul eyler

Arif olan sözü iyice bişirir
Tatlı söyler meyvesini dişirir
Kötü sözün seni mahcup düşürür
Dilin seni ariflere kul eyler

Mecliste arif ol kendini düzelt
Saygıyı büyüğü küçüğü gözet

Lafını pişir de hikmetli söz et
Dilin seni şeker eyler bal eyler

(234)

SEN NE ARARSAN KENDİNDE ARA

Yalan iftirayla düşersin gözden
Yakışmaz insana yalan iftira
Kırılır incinir bir yalan sözden
Karşıdaki insan sokarsın zora

Namuslu insanla boşa uğraşma
Kedi gibi ayağına dolaşma
Pislik atma namusluya bulaşma
Silmek ile çıkmaz çaldığın kara

Yücedeyse ona erişemezsin
Kendi seviyene düşüremezsin
Doğru yolda ise şaşırtamazsın
Gün geçer iy' olmaz açtığın yara

Kalbin temiz olsun sakın kin gütme
Fitnenin fesadın sözüne gitme
Namuslu insana iftira etme
Huzur-u mahşerde düşersin nâra

İnsanı şerefli yaratmıştır Hak
Namuslu insanla uğraşma bırak
Kötülük arama iy' yanına bak
Sen ne ararsan kendinde ara

(235)

GÖNLÜ HAVALARDA DENSİZ BİRİSİ

Gönlü havalarda densiz birisi
Kendini beğenir, insan beğenmez
Elif'i görürse deynek sanıyor
Şair kelâmından destan beğenmez

Kafası çalışmaz gerçeği görmez
Azametli durur yüzü de gülmez
Doğuştan cahildir kendini bilmez
Edepli erkânlı irfan beğenmez

İnsanları kınar yüksekte bakar
Her gün akşamaca yüz gönül yıkar
Yunup yıkanmaz leş gibi kokar
Hamama gider de külhan beğenmez

Kibirden kasılır selam da vermez
Hayır şer nedir aklı da ermez
Yaz boyunca taze sebzeyi görmez
Bahçeye girer de bostan beğenmez

Kaba söyler taa uzaktan duyulur
Kavgacıdır nere gitse kovulur
Yüzmek bilmez suya düşse boğulur
Gemiye bindirsen kaptan beğenmez

İşi gücü yoktur boş gezer haylaz
Avare dolaşır düşünmez biraz
Kediden uysal da tilkiden kurnaz
Tavşandan ürker de aslan beğenmez

Kafayı dik tutar nasıl insansa
Nasihat edince sözüne kansa
Yazın susuzluktan ciğeri yansa

Testiden su içer tastan beğenmez

Çok hırındır insanlara bulaşır
Kavgalıdır herkes ile dalaşır
Asbap için arşı pazar dolaşır
Kendi şal giyer de fistan beğenmez

Havası tafrası dünyaya değer
Kekili çıkarır şapkayı sever
Ben gibi yamalı ceket mi giyer
Atlastan dikilmiş kaftan beğenmez

Yaradılış öyle doğuştan ezel
Kendisi havalı yapısı özel
O da biliyor ki hepisi güzel
Kendi rol icabı kasden beğenmez

(236)

BOL KESEDEN ATAR POZUNA BAKIN

Kalleştir ęüvenip teslim olunmaz
Onun düzenine nazına bakın
Zannedersin bir emsâli bulunmaz
Bol keseden atar pozuna bakın

Güzel sözler eder yüksekten uçar
Kalleştir başına çok işler açar
En yakın dostunu darda kor kaçar
Nasıl kaçışı var hızına bakın

İki yüzlü yaşar sözünde durmaz
Mayası bozuktan asla dost olmaz
Bin söz eder bir tek doğru bulunmaz

Renkten renge girer yüzüne bakın

Ne söylersen söyle kusura kalmaz
Kaypaklıkta hiç emsali bulunmaz
Tavşandan korkak da tilkiden kurnaz
Karda belli etmez izine bakın

İnsana güvenip dost olmak için
Tecrübe edin de iy'sini seçin
Yalan riya varsa hemen vazgeçin
Yalan mı gerçek mi sözüne bakın

(237)

TEMİZ YERİNİ BATIRDIN

Sen yerine pis oturdun
Sana hayır getirmez ki
Temiz yerini batırdın
Temiz insan batırmaz ki

Pis oturdun temiz posta
Belli senin kafan hasta
Güvenme hiç eşe dosta
Dostun imdada gelmez ki

Hırs bürümüş gözlerini
Hiç anlatma tezlerini
Bilmiyorsun sözlerini
Cahil olan söz bilmez ki

Hak hukuku tanımadın
Kalmadı hiç tuzun tadın
Pislenmedik yer koymadın

Makam pislik götürmez ki

Yakışmadın sen oraya
Seni koydular sıraya
Otursan tahta, saraya
Seni adam ettirmez ki

(238)

SENİN İŞİN ZOR HELE

Sonun n'olur bakmadın
Ne geçerse vur hele
Usanmadın bıkmadın
Sen görürsün dur hele

Haram helal bilmedin
Laftan sözden almadın
Bir gün namaz kılmadın
Halin n'olur sor hele

Sen ömrünü boş geçirdin
Kime yedirdin içirdin
Fırsatı elden kaçırdın
Senin işin zor hele

Azrail'in gelir bir gün
Tatlı canın alır bir gün
Malın mülkün kalır bir gün
O gün gelsin gör hele

Kibirlendin eyledin ar
Dünya kadar servetin var
Düşünmedin kabir çok dar

Karanlıktır sen gir hele

Teneşirde seni yurlar
Hayır duanı okurlar
Karanlık kabire korlar
Yaradan'dan affı dile

(239)

ÖMRÜNDE BİR TANE AĞAÇ DİKTİN Mİ

Sen bir günahkârsın çok ağaç kestİN
Neden düşman oldun ne idi kastın
Yazık kesme dendi sen surat astın
Ömründe bir tane ağaç diktİN mİ

Yeşil ağaçlara sen nasıl kıydın
Ağaçları kestİN sen düşman mıydın
Bir tane dikip de zevkin alaydın
Eller dikmiş etrafına baktın mı

Sen kime kızmıştın neyidi derdin
KestİN ağaçları yerlere serdin
YükledİN eşİne dostuna verdİN
Eşİne dostuna peşkeş çektİN mİ

Nasıl kıydın senİN bağırın taş gibi
Ağaç kestİN bu yaptığın iş gibi
Yaş kesmeye sen yemin etmiş gibi
Kesip kesip odun edip yaktın mı

Ağaç sevmez seni hissiz duygusuz
Nerden geldİN ağaç kesen uğursuz
Ağaç sevenleri ettİN huzursuz

Kesme diyenleri kırıp döktün mü

İş edinmiş ağaç keser usanmaz
Hayâ etmez el âlemden utanmaz
Geçer saltanatın sana da kalmaz
Sormazlar mı insanlıktan çıktın mı

Ağaç kesen seni orman azgını
Bir gün Allah kara yazar yazgını
Sana belâ verir keser rızgını
Ağaç kestin hiç Allah'tan korktun mu

Ağaç sevgisinden nasip almamış
Çok cahil yaşamış adam olmamış
Allah'tan izandan zerre kalmamış
Yaş kesmeyi sen kafana taktın mı

(240)

BARDAK BARDAK ZEHİR VERİR BAL GİBİ

Taa doğuştan dalkavukluk huyu var
Demesem de herkes onu tanıyor
Göze girer onda şeytan tüyü var
Yazık saflar ona pek inanıyor

Kalleşlikte kaypaklıkta en önde
Çıkarını kollar o her düzende
Utanmak yok sıkılmak yok yüzünde
Yüzüne tükürsen yağmur sanıyor

Uğursuzdur basan onmaz izine
Nasibin kesilir baksan yüzüne
Bel bağlanmaz güvenilmez sözüne

Ona kim güvenip kim inanıyor

Haram helal birbirine katıyor
Çıkar için dokuz takla atıyor
Meteliği görse hemen yatıyor
Ne sıkılıyor ne de utanıyor

Bardak bardak zehir verir bal gibi
Ne dersen de umursamaz mal gibi
Dalkavukluk köle gibi kul gibi
Çıkar için fırıl fırıl dönüyor

1996 öncesinde kötü alışkanlıklar üzerine yazılan şiirleri:

(241)

TRAFİK CANAVARI HER GÜN CAN ALIR

Trafik canavarı her gün can alır
Uymaz isen eğer tüm kurallara
Bir gün de cenazen yollarda kalır
Üzüntün kalacak yakınlarına

Basıyor gaza da hıza doymuyor
Trafik ne kaide ne uymuyor
Ne söylersen söyle o hiç duymuyor
Bir düzen içinde akar trafik

El direksiyonda gönül havada
Bakmıyor ki ne yazılı levhada
Var ise biraz da alkol kafada
Onun icabına bakar trafik

Ayağı pedalda basıyor gaza
Çılgınlık ediyor doymuyor hıza

Bilmiyor başına gelecek kaza
O tatlı canını yakar trafik

Onun gönlündeki hızı alacak
Umurunda değil kaza olacak
Bilinmez ölüsü nerde kalacak
Evini başına yıkar trafik

Sanki kendisine açık bu yollar
Acelesi vardır zamansız sollar
Ya mezara sokar ya sakat kollar
Gencecik mezara tıkar trafik

Koç diyor ki trafiğe uyalım
İşaret levhayı biz okuyalım
Kötü bir kazaya yem olmayalım
O zaman su gibi akar trafik

(242)

İNSANA DOST GÖRÜNEN DÜŞMAN SİGARA

İnsana dost görünen düşman sigara
Tiryakiye ne de güzel görünür
Sana alışanlar pişman sigara
Senden nefret eder senden iğrenir

Yeni yetişen bir genç ilk seni tanır
Seni içmek sanki erkeklik sanır
Fantezine dumanına aldanır
Ne güzel dumanın tüter sigara

İki parmak iki dudak arası
Ne güzel dumanı güzel havası

Hem sağlığı gider hem de parası
Paraları suya atar sigara

Tiryakidir artık sensiz duramaz
Nefesini doğru dürüst alamaz
Dost görünen düşman seni yaramaz
Can alır pusuda yatar sigara

Kimi keyften içer kimi kederden
Bünyede tahribat başlar her yerden
Haberı yok yapacağı kanserden
Alkolden esrardan beter sigara

Zararını yavaş yavaş bildirir
Tiryakiyi usandırır yıldırır
Ecelinden evvel onu öldürür
Koç'um canavardır yutar sigara

(243)

UYUŞTURUCU BAĞIMLISINDAN KAÇ

Uyuşturucu bağımlısından kaç
Seni kandırırlar sakın aldanma
Bağımlıya karşı sen de savaş aç
Yakayı kaptıran kurtulur sanma

Güzel yüzlü melek sana gelecek
Güzel sözler edip diller dökecek
Seni kendi dünyasına çekecek
Yavaş yavaş sen belanı bulursun

Bir defa çek deyip alıştırarak
Artık bilinmez ki sonun n'olacak

seni kötölükte kim kullanacak
Aman sakın sen perişan olursun

Alışırın senin ufkun kararır
Perişansın koca dünyanın daralır
Artık bir kukladan ne farkın kalır
Şunu vur derlerse çeker vurursun

Düşeceksin sen mafyanın eline
Kapılırsın bataklığın seline
Acımazlar o perişan haline
Az az vermeseler nasıl durursun

Mafyanın elinde bir oyuncaksın
Çal getir deseler hep çalacaksın
Silah verecekler sen vuracaksın
Kuduz köpek olur sen kudurursun

Gencecik ölüme gelince sıra
Dertli başını duvardan duvara
Ölüp gideceksin sen vura vura
Koç der siz gençleri Allah korusun

(244)

KUMAR YUVA YIKAN KÖTÜ BİR İLLET

Kumar yuva yıkan kötü bir illet
Bütün aileyi huzursuz eder
Kazansa kaybetse sonu felaket
Kumarcının sonu hep böyle gider

Kumarcı insana kötü bakılır
Toplumda dışlanır ahlak yıkılır

Ne itibar kalır ne şeref kalır
Parası serveti ayrıca gider

Kumarcı toplumda suçlu gibidir
Kazanır kaybeder borçlu gibidir
Sağlığı bozulur yaşlı gibidir
Kumarınan gelir tüm acı kader

Kumar oynar elin yüzün yıkamaz
Kaybettiği gün topluma çıkamaz
Ailenin yüzlerine bakamaz
Kumar aileyi perişan eder

En büyük musibet felaket kumar
Elin parasında bir hakkın mı var
Sendeki yüz deyil sanki bir duvar
Koç'um kumarcının derdi besbeter

(245)

ERİYİ ERİYİ BİTER KUMARCI

Kumar bir musibet öyle bir belâ
Eriyi eriyi biter kumarcı
Bir insan kumara olsa müptelâ
Ekmeğine avu katar kumarcı

Ütülünce uykusunu yitirir
Yuvasına huzursuzluk getirir
Tatlı ekmeğini kana batırır
Yüzünün üstüne yatar kumarcı

Ütülünce el içine çıkamaz
Utancından yüzlerine bakamaz

Ütölür cebinde para pul komaz
Altından yatağı satar kumarcı

Yemez içemez ne acıkır ne doyar
Kumarcı dostlar var onlara uyar
Evde karısından kötü söz duyar
Nice acı sözler yutar kumarcı

Evinin içinde huzuru olmaz
Toplumun içinde itibar kalmaz
Ne söylersen söyle nasihat almaz
Zannetmen nasihat tutar kumarcı

(246)

BİZİM İNANCIMIZ HARAMDIR İSRAF

Bizim inancımız haramdır israf
İnsanoğlu hesabını bilmeli
Yazıktır günahtır fuzuli masraf
Masrafları biraz firenlemeli

Ekmeğine saygılı ol kurutma
Olup bölüp bölüp çöplere atma
Çöpü zibillerin içine katma
Üzerinde tüm yurttaşın hakkı var

Zengin olsan bile malca paraca
Paraya sahip ol düzenli harca
Onu israf edip verme haraca
Üzerinde vatandaşın hakkı var

Çok israfa girme zenginim diye
Zengin olsam bile çılgınlık niye

Zarar veriyorsun ekonomiye
Üzerinde uçan kuşun hakkı var

Bolluk içindeysen varsa ekmeğin
Zorluk içindedir senin gardaşın
İsrafta hakkı var her vatandaşın
Bunu yazar söyler Koç'un hakkı var

1996 yılı öncesi memleket sevgisine dair yazılan şiirleri:

YÜCE ALLAH VATANIMI KORUSUN

Yüce Allah vatanımı korusun
Kimseyi vatandan etmesin cüda
Göz dikenin iki gözü kör olsun
Bizim de bu vatana canımız feda

Hepimizde neşeler ve baharlar
Baraj olsun gürül gürül nehirler
İmar olsun kasabalar şehirler
Çok da güzel olsun bu vatan bizim

Şenelsin ovalar dağların başı
Bar oynasın Erzurum'un dadaşı
Bütün yurttaş birbirinin kardaşı
Çalsın oynasınlar bu vatan bizim

Kalksın üstümüzden terör belası
Şehit anaları tutmasın yası
Kirlenmesin şehirlerin havası
Tertemiz olsun ki bu vatan bizim

Bize yakışır mı boş oturmalar
Vursun şu davullar çalsın zurnalar

Gökyüzünde dile gelsin turnalar
Ötüşüp uçsunlar bu vatan bizim

Şu vatanın baharı da yazı da
Sünnî'si de Alevî'si Laz'ı da
Hep çekeriz siteminde nazı da
Hepimiz kardeşiz bu vatan bizim

Vatanımda bozulmasın düzenler
Hep kardeştir çalışanlar gezenler
Minareden eksilmesin ezanlar
Ebedi okunsun bu vatan bizim

Koç vatanın yiğidi de merdi de
Hepimizin sevinci de derdi de
Hepimiz bir Çerkes'i de Kürd'ü de
Bizler hep kardeşiz bu vatan bizim

(247)

MİLLETTE HEYCANI GÖRDÜ ATATÜRK

Her milletin çok kötü günleri var
Yurtlarını karanlıklara boğan
Onları kurtaran liderleri var
Atatürk gibi sinesinden doğan

Koca devletimiz çöktü dağıldı
Şanlı tarihimiz geride kaldı
Anadolu hariç düşmanlar aldı
Elini dizine vurdu Atatürk

İmparatorluk çöktü parçalandı
Düşman geldi Polatlı'ya dayandı

O önderlik etti Türklük uyandı
Kızdı kaşlarını gerdi Atatürk

‘Türklük ölmez’ dedi bayrağı açtı
Bu millet inandı ona yaklaştı
Dünya ile tek başına savaştı
Savaşmaya karar verdi Atatürk

Millet ilham aldı onun sözünden
Güneyden kuzeyden Akdeniz’den
Hep inandı yürüdüler izinden
Millette heyecanı gördü Atatürk

İngilizler Fransızlar Yunanlar
Saldırmıştı daha pek çok düşmanlar
Bilmeyenler Atatürk’ten ne anlar
‘Düşmanımız pek çok’ derdi Atatürk

Hele bakın şu tarihin işine
Herkes düşman rastlanmamış eşine
Milleti inandı düştü peşine
Milleti başına derdi Atatürk

Cephelerde kağı ile öküzler
Sürdü götürdü de döktü denize
Şu cennet vatanı bıraktı bize
Düşmanları yere serdi Atatürk

Atatürk gibi bir lideri buldu
Koç der vatanımız böyle kurtuldu
Esir milletlere o örnek oldu
Onlara da mesaj verdi Atatürk

(248)

BİZİM İÇİN BAYRAK TOPRAK KUTSALDIR

Bizim için bayrak toprak kutsaldır
Gerekirse canımızı veririz
Kanlarımız bu vatana helaldir
Bu derece yurdumuzu severiz

Nasıl yaşanır ki olmadan toprak
Dalgalanmaz ise üstünde bayrak
Esir milletlerin haline bir bak
Onlar da insandır hali n'olacak

Toprak uğrunda can verenlerindir
Onun değerini bilenlerindir
Onu imar edip görenlerindir
İman et ki sana vatan olacak

Uğrunda öl ki kutsaldır toprak
İmar et ki sana vatan olacak
Üstünde bayrağın dalgalanacak
Şenlensin ki neslimize kalacak

Gayret edip geleceği görmeli
İnsan olan vatanını sevmeli
Lafta değil Koç'um emek vermeli
Gönlü vatan aşkı ile dolacak

(249)

ÇOK KUTSAL BİR YERDİR ASKER OCAĞI

Çok kutsal bir yerdir asker ocağı
Bize müjde verdi yüce Peygamber
Hadiste İstanbul feth'olacağı

Bizans'ı fetheden ne güzel asker

Askerlik adamı olgunlaştırır
Gözü pek yetiştir cesurlaştırır
Yaradan sılaya tez ulaştırır
Vatan sevgisiyle dopdolu hisler

Dini Müslüman'dır Türk'tür atamız
Aydınlık olacak bundan ötemiz
Biz şehit oluruz nur gibi temiz
Vatana fedadır canlar nefisler

Tarihler boyunca Türklüğün şanı
Çekinmez uğruna verimiz canı
Kurtarız bizler güzel vatani
Savaşlarda Allah diyen o sesler

Balkan'da Yemen'de nice can verdi
Çanakkale harbi heyecan verdi
Tüm dünyaya karşı koydu şan verdi
Kahramanlık Türk'ün ruhunu besler

Unutulmaz o Kurtuluş Savaşı
Çarık kağı ile cihana karşı
Tüm kana boyadı dağları taşı
Allah Allah diyen kahraman asker

(250)

BİZİM İÇİN YÜCE DUYGU ŞEHİTLİK

Bizim için yüce duygu şehitlik
Vatan için savaşarak ölmeli
Ecdattan kalmıştır mertlik yiğitlik

Bütün dünya bunu böyle bilmeli

Söz vatan olunca bizde analar
Askere giderken oğlan kınalar
Feda olsun der de cepheye yollar
En yüksek merteye şehit anası

Bizde düğün bayram cepheye koşmak
Kutsal görev vatan için savaşmak
Şehit olup Mevla'sına kavuşmak
Şehitlik bizlere bayram havası

Cephede düşmanla hesabı görmek
Vatan için şeref orada ölmek
Şehit olup uçup cennete girmek
Şehitlere hazırlanmış orası

Adı Mehmetçiktir yiğitlerimiz
Vatan için ölen şehitlerimiz
Onları bekliyor Peygamberimiz
Yücelerden yüce mekân orası

(251)

CENNETE BENZİYOR NE GÜZEL YURDUM

Cennete benziyor ne güzel yurdum
Gezme ile görme ile doyulmaz
Çok yerler dolaştım çok yeri gördüm
Manzaralar güzellikler sayılmaz

Yarımada üç tarafı denizler
Mavi sular birbirinden temizler
Bu güzel ülkede mutluyuz bizler

Var mı bizler gibi yurdunu sevmiş

Güneye geç Toroslardan dağlardan
Çok eserler kalmış eski çağlardan
Bozulmamış yıllar geçmiş aradan
Ta eski çağlardan bugüne gelmiş

Şu Karadeniz'in bambaşka hali
Gezip görenleri ediyor deli
Deniz mavi dağlar giymiş yeşili
Mavinin üstüne yeşiller giymiş

Doğuya gittikçe dağlar yükselir
Erzurum'dan dadaşlardan ses gelir
Gezip görenlere bir heves gelir
Mert insanlar buraları yurt bilmiş

Güney medeniyet ve tarih kokar
Dicle Fırat nehri köpürür akar
O sıcak topraklar Fırat'a bakar
Fırat Harran için dağları delmiş

Ege bölgesinin eski kültürü
Birbirinden kıymetlidir her biri
Binlerce yıl önce böyle bir yeri
İnsanoğlu ne yapmış nereden bilmiş

Anadolu'dadır tüm uygarlıklar
Dikkatle korunur bütün varlıklar
Yemyeşil ağaçlar tüm ormanlıklar
İnsanlarca ne kadar çok sevilmiş

Gezsen Anadolu'yu düşsen yollara

Bak gör her tarafı güzel manzara
Dünyada rastlanmaz böyle diyara
Yalnız bizler değil dünya beğenmiş

Gez Anadolu'yu gör dağları
Derin vadileri dik yamaçları
Azgın nehirleri coşkun suları
Nehirler baraja göllere inmiş

Gezin Anadolu'yu neler var bakın
İnsanlarımız var cana çok yakın
Turistler geliyor hep akın akın
Turistler dünyadan her yerden gelmiş

Hayran kalıyor turistler gelince
Büy'leniyor yurdumuzu gezince
Türkiye'miz tüm dünyada birinci
Koç diyor ki bu güzellik nerdeymiş

(252)

ŞU UZUNLU NE DE GÜZEL GÖRÜNÜR

Şu Uzunlu ne de güzel görünür
Bahçeleri yeşillığe bürünür
Caddelerde terlik ile yürünür
Tertemiz yolları döşte Uzunlu

Parkını gezmeye çevre koşuyor
Tatil günlerinde dolup taşıyor
Gönlünce eğlenip burda yaşıyor
Çevrede adı var başta Uzunlu

Belediye önüne canım kaynıyor

Geceleri pırıl pırıl yanıyor
Görenler paris'ten bir semt sanıyor
Güzeldir diyorlar işte Uzunlu

Parkı gezen hayran hayran bakıyor
Fıskiyeler güröl güröl akıyor
Folklor müzesi var kültür kokuyor
Seni görüyorlar düşte Uzunlu

Uzunlu'nun sefasını sürenler
Şaşıyor eski yeri görenler
Beş park olmuş yıkık dökük örenler
Böyle imar olur işte Uzunlu

Nasıl imar olmuş nasıl bakılmış
Yeşil cennet diye isim takılmış
Uzunlu adına türkü kılmış
Sen güzelsin yaz da kışta Uzunlu

Evleri var sıra sıra dizilmiş
Cennet gibi her tarafı gezilmiş
Gezen hayran kalmış şiir yazılmış
Ne de güzel dağda taşta Uzunlu

Turizmde bir de güzel cennet olacak
Herkes güzelliği burda bulacak
Uzunlu örnektir örnek kalacak
Olacak diyoruz işte Uzunlu

Virane köy idi moderin olmuş
Alt yapısıyla yeni baştan kurulmuş
Kendine çalışkan hizmetkar bulmuş
Yardım Hak'tan hizmet Koç'tan Uzunlu

(253)

ÇALIŞKAN İNSANI BOĞAZLIYAN'IN

Dört ayrı çay bir düzlükte birleşmiş
Burada çok geniş bir ova olmuş
Boğazlıyan bu düzlüğe yerleşmiş
İmarı çok güzel bir şehir olmuş

Ovası çok mümbit bereketlidir
İnsanlar çalışkan çok gayretlidir
Bunun için şehir hareketlidir
Çalışkan insanı Boğazlıyan'ın

İnsanları yiğit olur mert olur
Elleri açıktır çok cömert olur
Yedirmezse yüreğine dert olur
Çalışkan insanı Boğazlıyan'ın

Çorum ile birlikte kaza olmuş
Boğazlıyan beş ilçeye ayrılmış
İşte bunu için çok geri kalmış
Çalışkan insanı Boğazlıyan'ın

Uzunlu barajı şimdi el attı
Tüm ovayı kanaletle donattı
Burada herkesin geliri arttı
Çalışkan insanı Boğazlıyan'ın

(254)

SEVGİLİ YOZGAT'IM BOZOK YAYLASI

Sevgili Yozgat'ım Bozok yaylası
On yedinci yüzyılda çevren çok geniş

Çapanoğlu'n vardır beyler alâsı
Aslını sorarsan Halep'ten gelmiş

Bozok yaylasına bir Hızır gelmiş
Aşiret beyini burda eylemiş
'Yozuna yoz gat' diye söylemiş
İşte Yozgat adı buradan gelmiş

Yozgat'ın insanları mert olur
Deli coştur biraz suyu sert olur
Misafirperverdir çok cömert olur
Cömertlik Yozgat'ta gönüllerdedir

Yozgat Sürmeli'si ruhumu besler
Güzelce olursa söyleyen sesler
İnsan garipleşir gamlanır hisler
Hele söylenirse gurbet illerde

Çamlığında güzel kuşlar ötüşür
Çamlar uzar gökyüzünde bitişir
Yozgat'ın ünü var adam yetişir
Her zaman söylenir namı dillerde

Kimi eyitimci kimi romancı
Kimi yazar kimi araştırmacı
Kimi partilerde politikacı
Yozgatlı ön safta tüm partilerde

Başarılı olmuş hep siyaside
Devlet adamları demokraside
Yurtta her kademe bürokraside
Yozgatlı öndedir gittiği yerde

Yozgat'ımız pehlivanlar diyarı
Pek çoktur dünyada ün salanları
Hele Celal Atik Nasuh Akar'ı
Yozgatlı Kel Hasan Hasbekli nerde

Yozgatlı yiğittir adı dillerde
Kaderi yazgısı gurbet illerde
Sıla hasreti var tüm gönüllerde
Sıla hasretiyle yanar tutuşur

İnsanoğlu meyvesini geç verir
Fakir Yozgat gurbet ele göç verir
Gurbet elde birbirine güç verir
Birbirinin imdadına yetişir

Çok gelişen şehirlere göç olmuş
On bir büyük ilde dernekler kurmuş
O illerde söz sahibi güç olmuş
O illerde yönetime katışır

O yerlerde güzel gecelerimiz
Davet olur gelir yörelerimiz
Canlanır âdetler törelerimiz
Yozgatlı gecesi yanar tutuşur

Geniş yüz ölçümü ovaları var
Başı boz dumanlı Akdağları var
Gürül gürül akan ırmakları var
Vadisinde telli turna ötüşür

Akdağlar'dan çıkan biriken çaylar
Konak Kozan özü köpürür çaylar
Üç ayrı baraj var yolunu bağlar

Baraj dolar durgunlaşır yatışır

Delice Irmağı dolanır gider
Çekerek baharda bulanır gider
Ne güzel vadiler sulanır gider
Can biter burada neler yetişir

Üç ayrı baraj var Kırkpınar gölet
Topraklardan fışkıracak bereket
Yozgat'ımız kalkınacak nihayet
Gurbet uşağını sılaya taşır

Yozgat sulanacak baştan aşağı
Mutlu edecektir yeni kuşağı
Dönsünler sılaya gurbet uşağı
Artık burda geçim kolaylaşır

Çok hizmetler gördü Yozgat tarımda
Son yıllar şahlandı tüm yatırımda
Yazsam çok eserler var hatırımda
Şiir ile bu kadarı yetişir

Ben de Yozgatlıyım Abdullah Koç'um
Yozgat'ım dedikçe kaynıyor içim
Yozgatlıya muhabbetim o biçim
Bizden Yozgatlıya selam ulaşır

(255)

GÖKLERE DEĞECEK BAŞIN İSTANBUL

Edipler şairler çok ilham almış
Şaire ilhamdır işin İstanbul
Seni meth' eylemek bana mı kalmış

İlim kültür için dışın İstanbul

Süleymaniye’de bir namaz kıldım
O büyük esere hep hayran kaldım
O anda geçmiş tarihe daldım
Göklere degecek başın İstanbul

İhtişamlı şehir tarih kokuyor
Her dinden her ırktan turist akıyor
Tarihe kültüre hayran bakıyor
Çağlara dayanır yaşın İstanbul

Bütün insanlığa kucak açıyor
Milyonlarca insan konup göçüyor
Bir kültür merkezi ışık saçıyor
Dünyada bulunmaz eşin İstanbul

Tarihin kültürün ilk durağıdır
Bereketli şehir iş ocağıdır
Bütün yurdumuza rızık dağılır
Altındır toprağın taşın İstanbul

(256)

DÖRT BİN YILIN ÖNCESİNDEN MİRASLAR

Dört bin yılın öncesinde insanlar
Kapadokya’da çok iz bırakanlar
Yer altında nice şehir kazanlar
Bu günlere çok miras bırakmışlar

Dört bin yıl meyvesi şimdi veriyor
Dünyadan her yerden turist geliyor
Bölge canlanıyor payın alıyor

O günden bugüne gelen mirastan

Dört bin yıldan günümüze mal olmuş
Kapadokya çok önemli yer olmuş
Bacası yok fabrikadan bir olmuş
O günden bugüne kalan mirastan

Tam dört bin yıllıktır bu medeniyet
Kapadokya şöhret oldu nihayet
Akın akın gelen binlerce heyet
İnceleyip bilgi alan mirastan

Geçmişini kafasına takıyor
Binlerce turistler gelip bakıyor
Her gün bu bölgeye dövüz akıyor
Tüm dünyaya şöhret olan mirastan

Bu mirastan bölge payın alıyor
Turistik oteller sıralanıyor
Bölge gelişiyor zengin oluyor
Koç bu bölge dört bin yıllık mirastan

(257)

YURDUMUZA HER GÜN TURİSTLER GELSİN

Yurdumuza her gün turistler gelsin
Ülkemizi baştan başa dolaşsın
Buralarda yesin içsin eylensin
Turistik tesisler tüm dolsun taşsın

Turistlere insanımız iy' baksın
Ülkemize turist su gibi aksın
Gezsın yurdumuza dövüz bıraksın

Ünümüz dünyaya salsın turistler

Gelsinler görsünler cennet ülkemiz
Her tarafı güzel orman dağ deniz
Modern turistik tesislerimiz
Buralarda gelsin kalsın turistler

İlgilenip hallerini soralım
Malını canını biz koruyalım
Güvenli turistik tesis kuralım
Buralarda zevke dalsın turistler

Turistler bizimdir misafirimiz
Onları koruyup hoş turalım biz
Zaten misafirperver milletiz
Koç'um bizden örnek alsın turistler

(258)

VATANI TANITIR SPORLARIMIZ

Vatanı tanıtır sporlarımız
Bizi tüm dünyaya reklam ederek
Ata sporumuz aslanlarımız
Minderlerde rüzgar gibi eserek

Tüm dünyada halterde biz öndeyiz
Hamdolsun ki başarılı günde yiz
Sporda ciddi yiz disiplin de yiz
Gelsin görsünler de ibret alsınlar

Karatede cimnastikte atlette
Başarılı her dalda her sıklette
Neler göreceğiz biz gelecekte

Başarılı olmak gayretindeyiz

Futbolda Avrupa gıpta ediyor
Şimdi bize bakın dünya ne diyor
Aman Türkler başarılı gidiyor
Başarılı olmak niyetindeyiz

Spor insan için gerek her yaşta
Spor yapın gençler olalım başta
Başarılı olalım bu savaşta
Koç'um dünya gelsin görsün biz neyiz

1996 sonrası yazılmış memleket sevgisini işleyen şiirleri:

(259)

EY CANIM CİHANA BEDEL TÜRKİYE

Ey canım cihana bedel Türkiye
Senin için yanıp yanıp tüten var
Nasip olmaz dünyada bir ülkeye
Toprağına şehit kanı katan var

Ey güzel vatanım ey Anadolu
Türklerin yurdu göçlerin yolu
Her köşende âlim erenler dolu
Toprağında evliyalar yatan var

Her köşen tarihtir eskidir yaşın
Uğrak yerindesin yolcu yoldaşın
Tarihi eserler toprağın taşın
Bizde zengin kültür dolu vatan var

Canlar feda her karış toprağına
Bozkır orman her yeşil yaprağına

Dalga dalga esen al bayrağına
Sarılıp da şehit olup yatan var

Tarihin doludur şerefle şanla
Karlı dağlarına çöken dumanla
Her bölgeni seviyoruz imanla
Kalbimizde bu sevgiye iten var

(260)

BAYRAĞIMSIN ONUR ŞEREF TİMSALİM

Sen şanlısın gökyüzünde dalgalan
Bayrağımsın al üstünde hilâlim
Tarihi belgesin ecdattan kalan
Bayrağımsın indiremez bir zalim

Rengin şehit göğsündeki kan gibi
Ay yıldızın o geceki an gibi
Seviyorum göğsümde iman gibi
Bayrağımsın onur şeref timsalim

Tüm bayraklar geçse bakmam yanımdan
Senin rengin al kırmızı kanımdan
Çok severim seni tatlı canımdan
Bayrağım hürriyetim istikbalim

Muradımdır seni yüksekte görmek
Çıkarsa engeli bir bir devirmek
Gerekse uğrunda canımı vermek
Bayrağımsın namus şeref her hâlim

Senin için karlı dağlar aşarım
Sen dalgalan ben gördükçe coşarım

Şerefine şanın ile yaşarım
Bayrağımsın yaşatmaktır vebalim

(261)

VATANIMSIN CANDAN AZİZ

Öyle güzel vatansın ki
Şehit bağrında yatarım
Her bir köşen cennet sanki
Aksın uğrunda al kanım

Candan aziz kıymetlimsin
Yavrularımdan tatlısın
Edirne Kars Yozgatlısın
Can istersen ben de varım

Vatanımsın candan aziz
Nerde bu gök toprak deniz
Anadolu'msun tertemiz
Feda olsun sana canım

Gökte turna katar katar
Yiğitlerin halay tutar
Şehitler koynunda yatar
Ben de sana bir kurbanım

Mest oluyor görüp gezen
Yerde mehter gökte ezan
Savaşlarda destan yazan
Yiğitlere ben hayranım

Kurban olsun sana Koç'um
Vatan aşkı yanar içim

Sen vatansın ben de hiçim
Ben vatana sadık yârim

(262)

SENİN İZİNDEYİZ HER AN ATATÜRK

Senin çok uzağı görüşlerine
Dünya liderleri hayran Atatürk
İsabetli karar verişlerine
Yanılmadı derler bir an Atatürk

On Kasım saat dokuzu beş geçe
Kara yasa girdi o Dolmabahçe
Ülken gözyaşları döktü milletçe
Acısı ülkeyi saran Atatürk

Yeni Türk devleti senin kurduğun
Tam istiklal üzerinde durduğun
Yurtta cihanda sulh kafa yorduğun
Yurt için kafayı yoran Atatürk

Yaktın meşaleyi biz de yakarız
Yaptın devrimleri sahip çıkarız
Gösterdiğin hedeflere bakarız
Uzak hedefleri gören Atatürk

Dünyayı sarsıyor uzak görüşün
Çağımıza uygun senin her işin
Nasıl isabetli karar verişin
İsabetli karar veren Atatürk

Unutmayız Gazi Kemal Paşa'sın
Yurtta eserlerin baştan başasın

Sen öldün ya eserlerin yaşasın
Ülkeye damgasını vuran Atatürk

Her yıl On Kasım'da seni anarız
Yeni ölmüş gibi acır yanarız
Seni sevmeyeni biz de kınarız
Senin izindeyiz her an Atatürk

Her yıl On Kasım'da tören oluyor
Anıtkabir tî sesini vuruyor
Sesi duyan ülken saygı duruyor
Üzüntüsü taze duran Atatürk

(263)

ATATÜRKÜ İY'CE ANLAMAK İÇİN

Atatürk'ü iy'ce anlamak için
Neler yapmış bak savaşta Atatürk
Vidânî bir karara varmak için
Ne başarmış içte dışta Atatürk

Yurdum her taraftan işgal olmuştu
Genç nesiller cephelerde ölmüştü
Savaşmaya dul yetimler kalmıştı
Bu şartlarda bak savaşta Atatürk

Bir Atatürk çıktı kendi başına
İnanan milleti düştü peşine
Böyle savaş rastlanmamış eşine
Halkına güvendi işte Atatürk

Halk tüm yoksul ekmeği yok aş yok
İşgal olmuş kurtaracak başı yok

Savaşıyor kadın erkek yaşı yok
İşte o kahraman başta Atatürk

Dul kadınlar ayağında çarıkla
Kırık kağnı hasta öküz arıkla
Al düşmanı Akdeniz'e sürükle
Hedef Akdeniz'dir peşte Atatürk

Antep'in Şahin'i Maraş Sütçü İmam'ı
Savaştlar bu ülkenin tamamı
Böyle gayret tüm düşmanı kovma mı
Emeği var dağda taşa Atatürk

Yedi düvel dört bir yandan saldırmış
Silah üstün insaf izan kaldırmış
Yakmış yıkmış ahaliyi yıldırmış
Galip geldi bu savaşta Atatürk

İstiklal harbimiz hep vatan coştı
Tüm düşmanlar sille yedi savuştu
Milletimiz istiklâle kavuştu
Ün kazandı içte dışta Atatürk

Dünya hayran görüş davalarına
Uzak hedeflere dünden yarına
23 Nisan dünya çocuklarına
Bayram eden dünyada tek Atatürk

Yurtta sulh cihanda sulh eşliğine
Bu sözle dünyanın kardeşliğine
19 Mayıs'ı Türk gençliğine
Bayram eden dünyada tek Atatürk

Teknikte ilimde geri kalmayan
Zaferden zafere koşan yılmayan
Kendisinin malı mülkü olmayan
Fakir lider dünyada tek Atatürk

(264)

ÇANAKKALE DESTANI

Kırk beş şehitlik düzenlenmiş gördüm
Onlara ihtiram saygıya durdum
Onların kanıyla kurtulmuş yurdum
Yurdu kurtarmışlar Çanakkale’de

Gezdim Conkbayır’ı siperlerini
Gördüm o kanlı savaş yerlerini
Atmışlar bugünün temellerini
Gazi olmuşlar Çanakkale’de

Düşmanına sekiz metre sız mışlar
Oraya derince siper kaz mışlar
Çanakkale destanını yaz mışlar
Tarihi yaz mışlar Çanakkale’de

Gördüm korkunç Arıburnu yarıları
Dört günde kırk üç bin kahramanları
Yok et miş hepsi tahsilli olanları
Hep şehit ol muşlar Çanakkale’de

Bir anıt var çok güzel manzaralı
Kucağında bir düşman var yaralı
Onu tedavi Türkün ahlak kuralı
Ahlak öğret mişler Çanakkale’de

Gezdim gördüm kırk beş yerde şehitlik
Ayrı ayrı kahramanlık yiğitlik
Hem savaş var hem insanlık hem mertlik
Gör neler yazmışlar Çanakkale’de

Yılın her gününde dolup taşıyor
Şehitlikten şehitliğe koşuyor
Her şehitlikte ayrı heyecan yaşıyor
Toplanmış gelmişler Çanakkale’de

İnsanlar geziyor heyecanlanıyor
Sanki o şehitler tüm canlanıyor
Kahramanlıklara hayran kalıyor
Toplanmış gelmişler Çanakkale’de

Nasıl kahramanlık nasıl mücahit
Çanakkale destan kâinat şahit
Burada iki yüz elli üç bin şehit
Toprağa girmişler Çanakkale’de

Beraber bayram namazı kılmışlar
O gün akşama kadar vuruşmuşlar
Bir alay tamamı şehit olmuşlar
Son namaz kılmışlar Çanakkale’de

Elli yedinci alay bayramlaşanlar
Gün boyu kahramanca savaşanlar
Hepsi birden Allah’a kavuşanlar
Cennete girmişler Çanakkale’de

Onlar savaşıp ölmeye gelmişler
Geri dönmeyi hiç düşünmemişler
Seve seve canlarını vermişler

Hep Hakka ermişler Çanakkale’de

Vatanı candan aziz bilmişler
Vatan için canlarını vermişler
Şehitlik mertebesine ermişler
Hakk’a yürümüşler Çanakkale’de

Boğazı geçerken düşman gemisi
Seyit Onbaşı’nın bir tek mermisi
O gemiyi vurup da indirmesi
Zafere ermişler Çanakkale’de

Sömürgeler Hintliler ve Anzaklar
Ülkeleri ülkemize uzaklar
İngiliz Fransız bize tuzaklar
Birlikte kurmuşlar Çanakkale’de

Onlar daha çok can kaybetmişler
Bize saldırmakla ayıp etmişler
Ağır yenilgiyle cayıp gitmişler
Türk’ü tanımışlar Çanakkale’de

Kanlı savaş bizim zaferle bitmiş
Müttefik devletler dağılıp gitmiş
İslam ülkeleri tüm bayram etmiş
Zaferi duymuşlar Çanakkale’de

Üstün kuvvetleri getirmiş dize
Destanlar yazmışlar tarihimize
Kahraman Atatürk’ü ülkemize
Armağan etmişler Çanakkale’de

Çanakkale geçilmeyen boğazdır

Ne söylesem neler yazsam çok azdır
Gelin gezin her Türk için bir farzdır
Koç neler görmüşler Çanakkale'de

(265)

SEN FIRTINA TUFAN GİBİSİN ASKER

Bak işte gelmiştir askerlik çağı
Sen de bir afacan gibisin asker
Vatan görevidir asker ocağı
Sen taze bir fidan gibisin asker

Peygamber ocağı ne kutlu ocak
Günü gelen her genç asker olacak
Vatanî vazife görev alacak
Sen de görev alan gibisin asker

Gün gelir elini kınalar ana
Kurbanlık gönderir kutsal vatana
Şehitlik gazilik yakışırız sana
Sen vatana kurban gibisin asker

Savaş mehteranı vurunca marşı
Hazır ol sen cenge düşmana karşı
Sen tarih boyunca titrettin arşı
Sen bugün de atan gibisin asker

Adın Mehmetçik'tir kılıcın kanlı
Şehitlik şereftir göğsün imanlı
Tarihin geçmişin şerefli şanlı
Sen tarihe destan gibisin asker

Allah Allah dedin sefere çıktın

Nice hükümdarı kabına tıktın
Tacını tahtını başına yıktın
Sen fırtına tufan gibisin asker

Söyle mehter marşı gürlesin sesin
Sesin yankılsın dağ taş inlesin
Bizler uykudayken sen nöbettesin
Sen uyanık aslan gibisin asker

Korkar mıyız şehitlikten savaştan
Biz Türkler ki askeriz doğuştan
Biz de geçtik o kışladan koğuştan
Sen de şimdi baban gibisin asker

(266)

ÇOK MESLEKTEN YÜCE POLİS

Gece gündüz uykusu yok
Hiç kimseden korkusu yok
Şahsı için kaygısı yok
Çok meslekten yüce polis

Görev alır dağda taşta
Sıcak soğuk karda kışta
Olayları bir bakışta
Çözer gündüz gece polis

Göğsü iman dolar taşar
Hemen görevine koşar
Aileden ayrı yaşar
Yatak görmez nice polis

Sakınmaz daldan budaktan

Hiç çekinmez şer odaktan
Polislere yardım Hak'tan
Erişsin çok yüce polis

Polis gönüllü mücahit
Niceleri oldu şehit
Vatan için Allah şahit
Cennette binlerce polis

(267)

MARMARA DEPREMİ

Asrın en büyük depremi oldu
Marmara yıkıldı deprem durmadı
Şehirler yaralı cesetle doldu
Işıklar hep söndü gözler görmedi

On Yedi Ağustos gece üçünde
Bir deprem oldu ki duyuldu Çin'de
Binlerce can kaldı enkaz içinde
Kaçıp kurtulmaya fırsat vermedi

Açıklıyor tüm basını yazarı
Merkez üssü Gölcük Adapazarı
İnsanlara kazdı toplu mezarı
Dümdüz etti bir dakkaya varmadı

Marmara Bölgesi sallandı durdu
Yalova İstanbul İzmit'i vurdu
Acıya boyandı bütün Türk yurdu
Deprem vurdu bizi düşman vurmadı

Gece üçte haber kara mı kara

Yer ile bir oldu bütün Marmara
Türk'ün can evinde açtı bir yara
Tarih böyle derin yara sarmadı

Yollar çatlak çatlak yarıldı yerler
Enkazlar altında kaldı ölenler
Böyle bir depreme felâket derler
Tarih böyle felâketi görmedi

Öyle bir felâket geldi ki bize
Şiddeti tasvire ne hacet söze
Gölcükte mahalle kaydı denize
Böyle bir olaya akıl ermedi

Kıyamet mi koptu yok zelzele mi
Yıkılan binalar kağıt kule mi
Yıktı yasa boğdu dünya âlemi
Bize yas tutmayan ülke kalmadı

Deprem gece üçte derin yar aştı
Görüntüler tüm dünyaya ulaştı
Bütün dünya yardım için yarıştı
Havadan denizden yardım durmadı

Tüm insanlık bunda imtihan verdi
İmkânları Türk'ün önüne serdi
Yardım etti acımızı giderdi
Dinin nedir ırkın nedir sormadı

(268)

BURCU BURCU KOKAR GÜLÜN UZUNLU

Topraklarında doğup büyüdüğü
Methedeyim senin hâlin Uzunlu
Suyun içip ekmeğini yediğim
Burcu burcu kokar gülün Uzunlu

Allah İnkaya'nı yükseğe kurmuş
İkinci güneşi alnına vurmuş
Havada kartallar selama durmuş
İnkaya'ya vardır yolun Uzunlu

Baharda çayların coşkun akıyor
Boz bulanık selin taşıp yıkıyor
Parkın bahçelerin çiçek kokuyor
Şifadır çiçeğin balın Uzunlu

Düzgün caddelerin altyapın tamam
İmarda öndesin geride komam
Şifalar dağıtır kaplıca hamam
Dertlilere derman olan Uzunlu

Bu nasıl manzara nasıl düzenmiş
Parkların var çimen çiçek bezenmiş
Seni imar eden nasıl özenmiş
Güzel görünüyor hâlin Uzunlu

Sana âşık imar edenin kendi
Çevresinde örnek Uzunlu dendi
İlimizde yoktur misli menendi
Bir tanesin Yozgat ilin Uzunlu

Seni imar etmek ehline düşmüş
Ören viran köydü nasıl değişmiş
Küçücük moderin şehir gelişmiş

Dilde güzelliğın ünün Uzunlu

Merak eden piknik için gelsinler
Açık hava müzesini görsünler
Yalan mı gerçek mi karar versinler
Müzenle ülkeye tanın Uzunlu

Düzenli bir meydan, balkonları var
Burada yapılır milli bayramlar
Balkonlardan bayram izler insanlar
Bir benzeri yok meydanın Uzunlu

Meydanda havuzun dalgalanıyor
Işıkları pırıl pırıl yanıyor
Görenler Paris'ten bir semt sanıyor
Bu güzellik ile kalın Uzunlu

Sabahın güneşi yakmış gibidir
Bir ressam elinden çıkmış gibidir
Başına yeşil taç takmış gibidir
Yemyeşil ağacın dalın Uzunlu

Seni gezip gören hayran kalıyor
İmarı düzeni seyre dalıyor
Güzelliğın kameraya alıyor
Sanki al duvaklı gelin Uzunlu

Beldeleri bir seçime geçilmiş
Güzel Uzunlu'ya kıymet biçilmiş
İç Anadolu'da örnek seçilmiş
Dilerim en önde bulun Uzunlu

Parkların doluyor taşıyor günde

Çevrecilik manzara imar var sende
Çevreden belki de bir asır önde
Yürü açık olsun yolun Uzunlu

Koç seçilmiş imarına başlamış
Parkın bahçen nakış nakış işlemiş
Ne çare ki acımasız taşlamış
Abdullah Koç kölen kulun Uzunlu

(269)

UZUNLU GELİŞTİ DESTAN YAZILDI

Benden önce Uzunlu bir köyüdü
Uzunlu kendine hizmetçi buldu
Zamanımda imar oldu büyüdü
Moderin küçücük bir şehir oldu

Kanala gölete bak yatırıma
Kıraçlar açıldı sulu tarıma
Bunlar oldu gerek yoktur yoruma
Uzunlu'muz ekonomik güç oldu

Kıraçlar sulandı pancar ekilir
Tüm yabancı işçi yola dökülür
Yazın çapalanır güzün sökülür
Yabancı işçi de rızkını buldu

Ta Urfa'dan Adana'dan Maraş'tan
Kadın erkek işçi gelir her yaştan
İşçi ihtiyacı çözüldü baştan
Bu sebepten Uzunlu'ya göç oldu

Bütün yazı yaban çadır kurulur

Baharda pancara çapa vurulur
Sonbaharda pancar sökümü olur
Bu sebepten işçi ihtiyaç oldu

Uzunlu gelişti destan yazıldı
İşsizlik sorunu kökten çözüldü
Motor taksi kapılara dizildi
Pancar ekenlerin yüzleri güldü

Seksen işçi Avrupa'ya uzandı
Orada çalıştı para kazandı
Tasarrufta birbirine zendi
Orda doğan ocuk şimdi iş'oldu

Uzunlu kalkındı önde yer alır
Pancar eken balya balya par'alır
Mahsl gze pancar bahara kalır
Yılda iki kez ifti para aldı

Uzunlu'ya gelen hayran kalıyor
Fışkıran suları seyre dalıyor
Parkı gezip kameraya alıyor
Uzunlu'yu gören hayrette kaldı

Bunlar benim zamanımda olanlar
Kin olmayan bunu daha iy'anlar
Takdir eder kadir kıymet bilenler
Uzunlu nereden nereye geldi

Dostlar çekemedi bana kstler
Samyel'oldu üzerime estiler
Hizmeti durdurdu yolum kestiler
Olan Koç'a değil yurduma oldu

(270)

YEŞERSİN YURDUMUZ GÜZEL GÖRÜNSÜN

Ağaçlar boy atın göklere erin
Yeşersin yurdumuz güzel görünsün
Bir yandan çoğalın el ele verin
Hazinesin çok kıymetli ürünsün

Yurdumu süsleyen yeşil renginiz
Bilen bilir sizin yoktur denginiz
Kasıt için yara alsa hanginiz
Size balta vuran eller kurusun

Çıplak tepelerde yeşil taçsınız
Dermansız dertlere siz ilaçsınız
Bakıma sevgiye siz muhtaçsınız
Sizi koruyanı Allah korusun

Siz çoğalın memleketi süsleyin
Sırtınızı karlı dağa yaslayın
Ruhumuzu oksijenle besleyin
Ciğerlere ilaç gibi yürüsün

Siz olmadan benim ülkem çöl olur
Siz olunca yağmur yağış bol olur
Sizi seven köle olur kul olur
Sevmeyenler ömür boyu sürünsün

1996 öncesi ölüm üzerine yazdığı şiirler:

(271)

ÖLÜM FERMANINI ALAN GİDİYOR

Şu dünyada ne yapsan da faydasız
Ağlayan gidiyor gülen gidiyor
Yaşıyorsun eşin dostun vefasız
Ölüm fermanını alan gidiyor

Bir depdebe bir alem ve çalkantı
Dünya çok çileli kurallar katı
Beyhude serveti tüm saltanatı
Bu yalan dünyaya gelen gidiyor

Kimisi yaşıyor zevke dalıyor
Kimisi de ne bulursa alıyor
Edep yok haya yok hep alçalıyor
Dürüst de gidiyor çalan gidiyor

Yazık bazıları avcun yalıyor
Bazıları bulduğunu alıyor
Yaptıkları yanlarına kalıyor
Yaptığı yanına kalan gidiyor

Kimileri kurmuş geniş kaşâne
Hesapsız servetler çok malikâne
Vurur kırar çalar pek nazikâne
Servete samana dalan gidiyor

Bu dünyanın ne önü var ne ucu
Dünyaya gelenler elbette yolcu
Mecbur ödenecek bu ölüm borcu
Koç'um dünya boştur ölen gidiyor

(272)

BİZİ ÖĞÜTÜYOR ŞU ZAMAN DENEN ÇARK

Ömür yavaş yavaş geçip gidiyor
Acep bizim hallerimiz n'olacak
Az yaşa çok yaşa ömür bitiyor
Nasılsa emri Hak vaki olacak

Vade yeter ecel vermez ki aman
Faydasızdır senin olsa da cihan
Hep kalır dünyada öldüğün zaman
Servetin samanının burda kalacak

Bizi öğütüyor zaman denen çark
Zenginmiş fakirmiş hiç etmiyor fark
Ezip öğütüyor hep ufak ufak
Sonunda bu beden toprak olacak

Eriyip gideriz her gün her gece
İnsan ömrü zevkli tatlı bilmece
Ölüm açık gelmez gelir gizlice
Ama çare yok er geç gelecek

Git mezarlığa bak uyuyanlar
Onlardı bu dünyanın zevkin duyanlar
Malı mülkü bu dünyaya koyanlar
Var mıdır bunlardan haber alacak

Benim de yaş geldi tam altmış beşe
Düşünüp daldıkça gönlüm geçmişe
Koç'um girdim çıktım ben de her işe
İyilik yaptım ise onlar kalacak

(273)

NAS'OLSA BİTECEK ŞU BENİM ÖMRÜM

İyi kötü ne gördükse felekten
Ne kaldı seçecek şu benim ömrüm
Bir şey beklemiyoruz gelecekten
Nas'olsa bitecek şu benim ömrüm

Sonu gelmez çile bitmedi neden
Çekiyorum sebebini bilmeden
Mum gibi eriyip gidiyor beden
Eriyip gidecek şu benim ömrüm

Dikenli yollardan ben yürüyerek
Bu çileye talip oldum bilerek
Gayri gücü varsa dayansın yürek
Dayanabilecek şu benim ömrüm

Şu kahbe dünyanın çilesi bitmez
İçimde ateş var dumanı tütmez
Dayanmaz yüreğim takati yetmez
Çekebilirsen çek şu benim ömrüm

Sonbahar eriştı yapraklar düştü
Simsiyahtı saçım bak aklar düştü
Artık bize تنها sokaklar düştü
Burada geçecek Koç benim ömrüm

(274)

GEMİ YELKENLERİNİ AÇTI GİDİYOR

Ah o eski günler nerede gençlik
O gençlik ömrünü saçtı gidiyor
Bu günkü yaşımız tam altmış beşlik
Sonu belli yola düştü gidiyor

Gençliğimin kıymetini bilmedim
Çok sitemler çektim ben de gülmedim
Felekle çalıştım ıslah olmadım
Gençliğimiz böyle geçti gidiyor

Ömrümü vermişim boş bir sevdaya
Nice emeklerim gitti havaya
Layık bile görülmedim duaya
Sinemde bir yara açtı gidiyor

Emeklerim gitti boşu boşuna
Gidemedim el alemin hoşuna
Geldim artık ömrümün bu yaşına
Ömrüm son yoluna düştü gidiyor

Çokça sıkıntılı günlerim geçti
Gayri benim yaşıma kemali geçti
Kalan ömrümün de neşesi kaçtı
Ömrümün neşesi göçtü gidiyor

Yaşım ilerledi ağardı saçım
Artık son demleri yaşıyor Koç'um
Allah affeylesin kusurun suçun
Gemi yelkenini açtı gidiyor

(275)

BİR GÜN GELİR BENİM ÖMRÜM BİTECEK

Bir gün gelir benim ömrüm bitecek
Uzunlu'muz mor sümbüllü bağ olsun
İyi kötü çektiklerim yetecek
Ben ölürsem kalanlarım sağ olsun

Çok siyaset çektim ben de yorulдум
Bazen çok konuştum bazen lâl oldum
Kasabamda ben topluma mâl oldum
Çok kahırlar çektim akıla gelmez

İnkârı imkânsız ölüm var gerçek
Bir gün olur sıra bana gelecek
Bilmem ki ölümüz nerde kalacak
Ancak Allah bilir kimseler bilmez

Belki salacamdan tutanım olur
Mezarıma toprak atanım olur
Gayrı kara toprak vatanım olur
Bu dünya fanidir gidenler gelmez

Toplanırlar mezarımın başına
Adımı yazarlar hece taşına
Döner gelir herkes kendi işine
Mezarın başında hiç kimse kalmaz

İyi kötü konuşurlar ardıma
Emeklerim helal olsun yurduma
Mahşer günü eserlerim yardıma
Elbet gelecektir kim der ki gelmez

Kimi üzülecek kimi gülecek
Dünya böyle gelmiş böyle gidecek
Diktiğim ağaçlar dua edecek
Dünyalar durdukça bitmez tükenmez

Ben giderim eserlerim kalacak
Az yaşa çok yaşa ömür bitecek

Ecel şerbetini Koç da içecek
Günü Allah bilir kullar bilemez

(276)

ASLIN TOPRAKTIR TOPRAĞA GİDECEKSİN

Şöyle geriye doğru bir gidelim
Görelim nasıl nereden geldiğini
Akıl fikir ile ispat edelim
Netice aslıyın toprak olduğunu

Şimdi ihtiyarsın tutmuyor dizin
Fazlaca yaşlandın görmüyor gözün
Takadın kesildi çürüdü özün
Ağrılar yayıldı iki dizine

Bir civan genç idin yok idi derdin
Hiç gam çekmez günümü gün ederdin
Kuvvetliydin taşları un ederdin
Yalan dünya vız gelirdi gözüne

Önce bir çocuktun koşar oynardın
Dünyadan habersiz coşar kaynardın
Az önce beşikte yatar ağlardın
Uyurdun anayın yatar dizine

Karnında taşıdı anan haz ile
Bebek idin bir sarılı bez ile
Anan seni emzirirdi naz ile
Sarar kundaklardı anan bezine

Daha önce rahmindeydin ananın
Bir pıhtı kan idin olmuşsun cenin

Babandan annene geçen hücrenin
Daha açık inmiyorum özüne

Daha önce sulbundaydın babanın
Babanı yaşattı damarda kanın
Oluşundan topladığı gıdanın
Ne var ise hepsi kara toprağın

Baban tüm gıdayı topraktan aldı
Bak işin nereden nereye kaldı
Bu iş düğümlendi toprakta kaldı
Bütün gıdaların hepsi toprağın

Sana  rnek budur ne edeceksin
Aslın ne ise r c  edeceksin
Aslın toprak toprağa gideceksin
Dünyada kalacak bostanın bağın

Koç'um bu kanuna aren uymaktır
Yaşayanlar için ölmek de haktır
 nk rı imkansız aslın topraktır
Yutmadığı var mı kara toprağın

(277)

ER GEÇ ÖLÜM VARDIR SAKIN UNUTMA

Er geç ölüm vardır sakın unutma
Ne zaman gelecek asla bilinmez
şu yalan dünyada kendin avutma
Hazırlıklı ol n'olur ne olmaz

Seni yur yıkarlar suyun dökerler
Bir taraftan kefenini dikerler

Yakınların ağlar boyun büklerler
Artık ondan sonra çare bulunmaz

Götürürler musallanın taşına
Konu komşu toplanırlar başına
Eğer ömrün gitti ise boşuna
Konudan komşudan hiç fayda olmaz

Cenaze namazın orda kılınır
Ruhun için hayır dua salınır
Dört kimsenin omuzunda alınır
Sen hızlı yolcusun cenaze durmaz

Kabre koyup açacaklar kefenin
Bilmem ne olacak nazik bedenin
Toprakta çürüyüp gidecek tenin
Eşin dostun döner orda durulmaz

(278)

MİZAN TERAZİSİ KURULUR BİR GÜN

Mizan terazisi kurulur bir gün
İğneden ipliğe hesap verirsin
Dünyada ettiğin sorulur bir gün
Amelin ne ise orada görürsün

Dünyada ettiğin şerri hayır
Hesap günü hepsi sorulur gayrı
Sırayla günahlar hep ayrı ayrı
İğneden ipliğe sorulur bir gün

Fayda olmaz ana baba kardaşdan
Sel gibi gözünden boşalan yaşıdan

Bunları sen hesap etseydin başdan
Nas'olsa hesabın görölür bir gün

Fayda etmez ne kazancın ne kârın
Kurtaramaz ahbabların dostların
Yalan mı gerçek mi görürsün yarın
Mizan terazisi kurulur bir gün

Şimdiden hesap et halın n'olacak
İnsanlara iyilik ettinse ancak
Mahşer günü seni o kurtaracak
Koç senden de hesap sorulur bir gün

(279)

DÜNYAYA GELEN GİDECEK

Dünyaya gelen gidecek
Geçiyor günler geçiyor
Her şey yalan ölüm gerçek
Geçiyor günler geçiyor

Bilmiyoruz ki n'olacak
Koşuyoruz köşe bucak
Dünya bize kalmayacak
Geçiyor günler geçiyor

Kimi sağlam kimi hasta
Kimi üzgün kimi yasta
Ömür bitiyor aheste
Geçiyor günler geçiyor

Yağar yağmur akar sular
Yeşillenir tüm ovalar

Mevsim mevsimi kovalar
Geçiyor günler geçiyor

Yaşarız ağlaya güle
Çekiyoruz bitmez çile
Ne yaparsan yap nafiye
Geçiyor günler geçiyor

Acı tatlı gün geçecek
Bir tek ölüm vardır gerçek
Ecel gelir Koç ölecek
Geçiyor günler geçiyor

(280)

BİR GÜN DE BİZLERİ YUTARSIN DÜNYA

Milyonlar yıl ötesinden gelirsin
Nice canlı varlıkları erittin
Sen neler görmüşsün neler bilirsin
Nice insanları yaladın yuttun

Nice peygamberler nice insanlar
Nice saltanatı elde tutanlar
Şimdi bunlar hep bağrında yatanlar
Bir gün de bizleri yutarsın dünya

Yedin yuttun geri gelen olmadı
Nerede bunlar hiç birisi kalmadı
Zevkini doymadı murad almadı
Bir gün de bizleri yutarsın dünya

Yalan dünya derler senin adına
Hiçbir kimse doyamıyor tadına

Acımasın kıza gence kadına
Bir gün de bizleri yutarsın dünya

Yalan dünya sana gayet hoş derler
Güzel ama akıbeti boş derler
Ahir ömrü bitenlere hoş derler
Bir gün de bizleri yutarsın dünya

Yaradan Allah'ın kanunu böyle
Yaşayıp gideriz ağlaya güle
Eğer geç tükenecek ömür nafîle
Koç der ki bizi de yutarsın dünya

(281)

NE DÜŞÜNDÜM MEZARLIĞI GEZERKEN

Ne düşündüm mezarlığı gezerken
Ne hazin duruyor mezar taşları
Mezar taşlarına yazı yazarken
Yazılıyor isimleri yaşları

Emir gelmiş idi yüce Mevlâ'dan
Bunlar da göç etti yalan dünyadan
Medet umuyorlar şimdi duadan
Onlar şimdi Fatiha'ya muhtaçlar

Kimi hece taşı yeni yazılmış
Kimi mezar çok eskiden kazılmış
Kimi yeri belirsizdir bozulmuş
Başucunda yoktur hece taşları

Bunlar da dünyada oylanmışlar
Belki âşık olmuş sevdalanmışlar

Belki fakir olmuş darda kalmışlar
Yetişmemiş ekmekleri aşıları

Ölüm olduğunu bunlar da bilmiş
Kimisi ağlamış kimisi gülmüş
Dönmüş dönmüş asıl yerine gelmiş
Şu yalan dünyada bitmiş işleri

Bir zamanlar bu dünyaya uydular
Servetler üstüne servet koydular
Ne kahırlar çekti neler duydular
Nasıl idi dünyaya bakışları

Kimi ün bıraktı kimi şöhreti
Baktılar dünyanın yoktur kıymeti
Dışarda koydular mülkü serveti
Bütün gayretleri tüm savaşları

Onlar da dünyaya ömür verdiler
Vefası yok yaşadılar gördüler
Esas vatan olan kabre girdiler
Toprağa karışmış sümbül saçları

Nerde o güzeller yiğitler nerde
Nerde hasta olan tutulan derde
Gelmiş toplanmışlar şu kara yerde
Toprağa koymuşlar güzel başları

İlmi ile ileriye görenler
İnsanlara farklı hüküm verenler
Hepsi gelip şu toprağa girenler
Dökülmüştür kirpikleri kaşları

İnmiş gözümüze bir kara perde
Dünya kalmaz yiğit ile nâmerde
Hepimiz bir buluşuruz mahşerde
Koç'um bunlar Yaradan'ın işleri

1996 sonrası ölüm üzerine yazdığı tek şiiri:

(282)

HAKK'IN RAHMETİNE EREN GİDİYOR

Kahrını çekeriz yalandır dünya
Acı tatlı günler gören gidiyor
Adem'den Nuh'dan kalandır dünya
Yılların sırrına eren gidiyor

Kimler murat almış yalan dünyadan
Sen dosdoğru ol sakın riyadan
Sonunda ölüm var uyan rüyadan
Bedene kefeni saran gidiyor

Kimseye kalmamış şu koca cihan
Bizler bir yolcuyuz oysa büyük han
Ölümü aklından çıkarma bir an
Dünyada saltanat süren gidiyor

İnsanın çektiği nefsi elinden
O nefis ayıran Hakk'ın yolundan
Rahmetini kesmez Allah kulundan
Hakk'ın rahmetine eren gidiyor

Sonbaharın gelir solar yapraklar
Yaşlanıp saçına düşünce aklar
Koç'um seni bekler kara topraklar
Kara topraklara giren gidiyor

1996 öncesinde siyaset ve ideolojiye dair yazdığı şiirleri:

(283)

KILDAN İNCE ZORDUR SİYASET

Siyaset güzel de cefası çoktur
Emekler verirsin vefası yoktur
Dostlarından gelen zehirli oktur
Kıldan da incedir zordur siyaset

Siyaset güzeldir ince nakışlı
Bazen nefret dolu bazen alkışlı
Bazen olaylara tersten bakışlı
Bazen güzel bazen hordur siyaset

Hizmet güzel ama yaranamazsın
Uçan kuş olsan da aranamazsın
Yolları dikenli hiç varamazsın
Bozuk yol görmez kördür siyaset

Güvendiğin dostların var her yanda
İyi günde yanında zorda arkanda
Yürüyorsun bir belirsiz mekânda
Akıl fikir ermez yerdir siyaset

Bazen olur omuzlarda gezersin
Bazen olur rakiplerin ezersin
Bazen olur etrafını üzersin
İnişli yokuşlu zordur siyaset

Dalkavuk çok olur yanında durur
Hizmetinden asaletten dem vurur
Göklere yükselir sendeki gurur

Adamını bilmez kördür siyaset

Siyasetçi takdir olmaz emeği
Bir bayramlık bir kurbanlık gömleği
İcabında darağ'cında ölmeyi
Kimi mahkûm kimi hürdür siyaset

Bu siyaset hata kusur affetmez
Siyaset yapanın çilesi bitmez
Koç'um yara gider yeri hiç gitmez
Dikenli yolları vardır siyaset

(284)

BİR MAKAM SAHİBİ OLURSAN EĞER

Bir makam sahibi olursan eğer
Doğruluktan adaletten ayrılma
Doğruluk dürüstlük dünyaya değer
İster kayırsınlar ister kayrılma

Koltuğa otur da gör ki nicedir
Sakın ola menfaata aldanma
Kılıçtan keskindir kıldan incedir
Dünyanın geçici zevkine dalma

Koltuk mefaattır niceleştirir
Başına alırsan cüceleştirir
Altına alırsan yüceleştirir
İnsanlığın için delalet koltuk

Gözü danede olan kuşun uzaktan
Ayağı kurtulmaz derler tuzaktan
Yeter ki eğilme ayrılma Hak'tan

Sana geçicidir emanet koltuk

Koltuk insanları derler yüceltmez
Koltuk senin için bir bilmedir
Oraya oturmak bir şey fark etmez
İnsanların ki o koltuğu yüceltir

(285)

SEN KENDİNİ KORU SAHTE EVRAKTAN

Sen kendini koru sahte evraktan
Önüne gelene imza atma
İşini dürüst yap ayrılma Hak'tan
Yüz kızartıcı suç hapiste yatma

Hizmet etme şunun bunun kârına
Alet olma sahtekarlıklarına
Dikkat et devletin sen yararına
Sen dürüst ol Allah seni korusun

Menfaat alçaklık sakın aldanma
Namuslu dürüst ol kimseye kanma
Eller yanarsa yansın sakın sen yanma
İsterse eller vurgunu vursun

Kullanırlar seni kirli işine
İş açarlar o akılsız başına
Hiç bakmazlar gözleriyin yaşına
Akıbeti çok perişan olursun

Güvenme kimseye ümit bağlama
Şuna buna sakın çıkar sağlama
Hapse düşüp dertli dertli ağlama

Derler ki bize ne ağlasın dursun

Babam senden gittim doğru söyledin

Sakın sahtekarlık yapmayın dedin

Koç'um bu işlere dikkat eyledin

İster ibret alsın ister uyusun

(286)

LAYIK OLMADIĞI YERE YÜKSELEN

Riya ile yükselen çabuk düşer

Layık olmadığı bir yere gelen

Kendi kuyusunu kendisi eşer

Layık olmadığı yere yükselen

Ne yapsa bilemez hemen bunalır

Şaşırır zorlanır çaresiz kalır

Döner toplumundan intikam alır

Layık olmadığı yere yükselen

Oturduğu makamı dolduramaz

Koltuğu sivridir hiç oturamaz

Çevresine belâ olur yaramaz

Layık olmadığı yere yükselen

Aklı ermez eli varmaz işine

Dalkavuklar takılırlar peşine

Mahvolacak hep düşüne düşüne

Layık olmadığı yere yükselen

Bunalır daralır toplumdan kaçır

Neylesin çaresiz kalınca naçar

Kızır çevresine ateşler saçar

Layık olmadığı yere yükselen

Koç insanlar ileriye görmeli
Tüm işleri tam ehline vermeli
Güzelliğin sefasını sürmeli
Çünkü bu işlerin ehlidir gelen

(287)

ELİNDEN GELİRSE İNSANA HİZMET

Eser koymak ibadetin yücüsü
Elinden gelirse insana hizmet
İbadetle geçer günün gecesi
Eğer eser koymak olursa kısmet

Hizmet eyle iş gelirse elinden
Tecrübenden sanatından ilminden
Yürüsün insanlar senin yolundan
Elinden gelirse insana hizmet

Memlekete güzel eserler bırak
İster yakın olsun isterse ırak
Cennete gidersin etme hiç merak
Elinden gelirse insana hizmet

Tüm insanlar senden faydalansınlar
Görgünden bilginden aydınlansınlar
Sen eser bırak yararlansınlar
Elinden gelirse insana hizmet

İnsan için yap elinden geleni
Bilmeyen bilmesin yeter bileni
Yeter mutlu olup yüzü gülüneni

Elinden gelirse insana hizmet

Koç senden insanlar memnun kalsınlar

Güzel işlerinden örnek alsınlar

Seni hayır dua ile her dem ansınlar

Elinden gelirse insana hizmet

(288)

UZUNLU'YA DÖRT KEZ BAŞKAN SEÇİLDİM

Uzunlu'ya dört kez başkan seçildim

Hedefim yurduma çok hizmet etmek

Kumaş oldum arşın arşın biçildim

Hiç boşa gitmedi verdiğim emek

İşin üzerine yılmaz varırım

Kimse inanmasa ben inanırım

Azmederim güzel sonuç alırım

Bizim gayretimiz zorluğu yenmek

Açık konuşurum yılmam sözümü

Memleket hayrına kırpımam gözümü

Kara çıkarmadı Allah yüzümü

Bizim inancımız Hakk'a güvenmek

Memleket hayrına olan çözümden

İnanırsam asla dönmem sözümünden

Taviz vermem iradeden azimden

Bizim gayretimiz zorda azmetmek

Ne derlerse desin eller ses etmem

Kolay çözümlere hiç heves etmem

İşler zorlaşırsa da asla pes etmem

Başarının sırrı zorluğu yenmek

Normaldir hizmette kusur bulanlar

Onlar ki temelden karşı olanlar

Ancak hizmetleri ehiller anlar

Kolay değil başarıyı hazmetmek

(289)

BANA VİZ GELİR

Yalan dedikodu bana vız gelir

İğne batar çıkar çuvaldız gelir

Heyecanım artar daha hız gelir

Bizim amacımız çok hızlı gitmek

Dedikodulara güler geçerim

Ancak hizmetlere değer biçerim

Hizmet aşkı dolu benim içerim

Bizim amacımız çok gayret etmek

Dedikodulara kulak tıkarım

Hiç aldırmam ben işime bakarım

Sonucunda başarılı çıkarım

Gayemiz dediği koduyu yenmek

Güzel Uzunlu'ma ben gönül verdim

Bütün gece gündüz uğraştım durdum

Şükr'olsun Mevlâ'ya şenlendi yurdum

Bizim başarımız Hakk'a güvenmek

Ören viran köyden bu hâle geçti

Çok da güzel oldu nasıl değişti

Bizim başarıda herkes birleşti

Mümkün müdür güzelliği görmemek

Yüce Mevlâ'm hep yetişti yardıma
İyi kötü konuşsunlar ardıma
Emeklerim helâl olsun yurduma
Koç'um helâl olsun verilen emek

(290)

DÜŞENİN DOSTU YOK VURUN BAKALIM

Düşenin dostu yok vurun bakalım
Kusurumuz nedir sorun bakalım
Bu günler de geçer durun bakalım
Dün iyiydi bugün kötü demeyin

Seçimlerde omuzuna alanlar
Her zaman yanımda gölgem olanlar
Niçin iftiralar niye yalanlar
Doğruyu söyleyin yine sevmeyin

Bir zamanlar methiyeler yazdınız
Ne oldu ki şimdi niye kızdınız
Ayağım altına kuyu kazdınız
Yiğidi öldürün hakkın yemeyin

Ey can ciyer dostlar can arkadaşlar
Ne için başıma yağan bu taşlar
Eğilir sanmayın dik duran başlar
Vurun öldürün de başım eymeyin

Siz de ben de herkes toprak olacak
Bizler fani eserimiz kalacak
Mahşer günü halleriniz n'olacak

Dünya boştur hatırıma değmeyin

Senlik benlik kavgasını bırakın
Bu yere kötülük etmeyin sakın
Uzunlu ne idi ne olduk bakın
Size eser veren Koç'a sövmeyin

(291)

MECLİS OLAYINI ALET ETTİLER

Meclis olayını bakın n'ettiler
Gençleri kışkırtan o kötü eller
Kardeşi kardeşe düşman ettiler
Medeni alemde bize ne derler

Mecliste olay var size ne oldu
Derslerinize bakın akılsız gençler
Sarıldı çevreniz kızıyla doldu
Başınıza açar daha ne işler

Meclisten sana ne düştün caddeye
Yoksa mebusları sen misin seçen
Sen de bilmiyorsun gayretin neye
Yoksa belli midir aklından geçen

Milli iradeye karşı durulmaz
Senin vazifen mi neyine gerek
Bu millet sokakla idare olmaz
Sözde sen aydınsın yapma bilerek

Yine hocanızın fetvası mı var
Sizlere nasihat eylemez mi kâr
Yeter bu milletten alman inkisar

Bunlar ayıp dejenere olmayın

Bu ne yürüyüşler bu ne mitingler
Vatan aleyhine nice nutuklar
Acaba kalır mı size koltuklar
Beyhude kimseye alet olmayın

Belli nice nice hallerdesiniz
Dövüz elinizde yollardasınız
Kardeş vapurunda dillerdesiniz
Ayıp oldu daha rezil olmayın

Koç diyor ki gençlik kırıp dökmeyin
Kutsal değerleri bozup yıkmayın
Kanunların siz dışına çıkmayın
Kanun nazarında suçlu olmayın

(292)

BİR AVUÇ ÇEÇEN DESTAN YAZIYOR

Şehirleri köyleri hep yanıyor
Çeçenistan hürriyeti uğruna
Çeçenler aslan gibi dayanıyor
Dünyanın en büyük Rus ordusuna

Cani Ruslar gün geçtikçe azıyor
Evleri yıkıyor kökten kazıyor
Bir avuç Çeçenler destan yazıyor
Dünyanın en büyük Rus ordusuna

Ruslar şehirleri yakıp yıkıyor
Tüm sokaklar ceset dolmuş kokuyor
Bir avuç Çeçenler meydan okuyor

Dünyanın en büyük Rus ordusuna

Ruslar dinsiz Çeçenlerse Müslüman
Şehirler yanıyor simsiyah duman
Bu nasıl direniş bu nasıl iman
Dünyanın en büyük Rus ordusuna

Aydınlık olacaktır yarınları
Çözmek için dış ile sorunları
Direnin Şeyh Şamil'in torunları
Dünyanın en büyük Rus ordusuna

Bir avuç Çeçen'i Ruslar yakıyor
Koç'um oluk oluk kanlar akıyor
Çeçen direniyor dünya bakıyor
Dünyanın en büyük Rus ordusuna

(293)

BOSNA'DA SEL GİBİ KANLAR AKIYOR

Bosna'da sel gibi kanlar akıyor
Yirminci asırda bu nasıl vahşet
Bütün dünya seyre dalmış bakıyor
Sırpların yaptığı dehşet mi dehşet

Kadın çoluk ekin gibi biçiyor
Müslüman'ın kanlarını içiyor
Kadınların ırzlarına geçiyor
Tarihte eşi yok çok vahşi Sırplar

Kudurmuş köpekler aman vermiyor
Öldürüyor yaşlı çocuk demiyor
Birleşmiş milletler bunu görmüyor

Tarihte eşi yok çok vahşi Sırlar

Tarih şahit böyle bir zulüm görölmemiş
Hiçbir millet namusa el sürmemiş
Bosna gibi kadın çocuk ölmemiş
Tarihte eşi yok utanmaz Sırlar

Boşnaklar silahsız pek zor dövüşmüş
Yüzbinlerce insan yollara düşmüş
Sırların yurdundan yurdundan göçmüş
Tarihte eşi yok çok vahşi Sırlar

şehirleri köyleri tüm yakıyor
Camiler mabetleri yıkıyor
Tüm insanlık uzaklardan bakıyor
Tarihte eşi yok çok vahşi Sırlar

Bosna'nın içinde ölüm saçanlar
Sokaklarda çığlık atıp kaçanlar
Tarihe bir kanlı sayfa açanlar
Tarihte eşi yok çok vahşi Sırlar

Balkanlarda bir yara var kanıyor
Silahsız Boşnaklar zor dayanıyor
Yetiş din kardeşler Bosna yanıyor
Tarihte eşi yok çok vahşi Sırlar

Müslüman devletler birlik olalım
Boşnakların imdadına varalım
İnsan haklarına hesap soralım
Tarihte eşi yok çok vahşi Sırlar

Koç dua edelim Allah korusun

Şu bela def olsun musibet dursun
Kudurmuş caniler belasın bulsun
Tarihte eşi yok çok vahşi Sırplar

(294)

KOMÜNİZM ÇÖKTÜ YIKILDI RUSYA

Komünizm çöktü yıkıldı Rusya
Soğuk harp yok dünya huzuru buldu
Özgürlüğü seçti Avrupa Asya
Buralarda birçok devlet kuruldu

Dünya bir olsaydı Rus yıkılmazdı
Önce ekonomiyi rejimi bozdu
Kendi mezarını kendisi kazdı
Bütün dünya bir huzura kavuştu

Nasıl çöktü gitti haline bakın
Aç perişan oldu zeval çok yakın
Nataşa fuhuşa ediyor akın
Aç kalan insanlar fuhuşa koştu

Rusya'da zulümden kurtulan Türkler
Hepsi istiklali ilan ettiler
Ayrı ayrı kurdu yeni devletler
Aradaki utanç duvarlar uçtu

Rus zulmü yok bu devletler mertçe var
Balkanlardan Çin'e kadar Türkçe var
Aramızda fark olarak lehçe var
Çok şükür ki dil birliği oluştu

Koç törelerimiz halimiz bir

Biz Türkçe konuşuruz dilimiz bir
Hamdolsun Müslüman'ız dinimiz bir
Türklük birbiriyle kaynadı coştı

(295)

LAİKLİK VİCDANİ BİR HÜRRİYETTİR

Laiklik vicdani bir hürriyettir
Laiklik dinsizlik asla olamaz
Dinsizlik diyende kötü niyettir
Böyleleri dini vicdanı bilmez

Geçmişte ibadetler çok yasaklandı
İnananlar köşe bucak saklandı
Düzen laik oldu herkes aklandı
İnsan laik olur dinsiz olamaz

Yurtta imam hatip ilahiyatlar
Serbestçe okuyor tüm Müslümanlar
Laiklidir okulları kuranlar
İnsan laik olur dinsiz olamaz

Herkes inancında serbest olacak
İbadeti daha serbest yapacak
Bunda bir şey yok ki kuşkulananak
Düzen laik olur dinsiz olamaz

Laiklik dinsizlik değil diyorum
Laikliği böyle yorumluyorum
Tersi bir yoruma katılmıyorum
Koç'um laik olur dinsiz olamaz

1996 sonrası “siyaset ve ideoloji” üzerine yazılmış şiirler:

(296)

İNSANIN ONURUDUR CUMHURİYET

Her rejimden doğrudur ve yüce
Hak hukukun yoludur cumhuriyet
Atatürk devrimleri hece hece
Ahlak fazilet doludur cumhuriyet

Yönetimde padişah yok kral yok
Zorbalık yok hak hukuku vur al yok
İnsanlara zulmedici kural yok
İnsanın onurudur cumhuriyet

Cumhuriyet bütün yurda izi var
İnsanların yönetimde sözü var
İnsan hakkı hürriyetin özü var
İnsanın gururudur cumhuriyet

Yönetim biçimi değiştirdiği
Atatürk'ün halka devrettiği
Benim en büyük eserim dediği
Atanın göz nurudur cumhuriyet

Söz hürriyeti vicdan hürriyeti
Demokratik sosyal hukuk devleti
Böyle tanıyoruz cumhuriyeti
Her rejimden doğrudur cumhuriyet

(297)

HALKI KÖLELİĞE REVA GÖRENLER

Memleket işine talip olup da
Hizmet için seçimlere girenler
Seçimi kazanıp galip olup da

Zulüm için muradına erenler

Ağalar seçilmiş gelmiş gitmişler
Halkımı ezmişler zulüm etmişler
Memleketi uçuruma itmişler
Yoksul halkın defterini dürenler

Kimi başa geçmiş azmış kudurmuş
Halkını huzurda selam durdurmuş
Yuvaları yıkıp çadır kurdurmuş
Yakıp yıkıp ateşlere verenler

Nice desiseler hile etmişler
Kendini yıkılmaz kale etmişler
Halkı kendilerine köle etmişler
Halkı köleliğe reva görenler

Beyler hüküm sürmüş hizmet vermemiş
Belde imarına elin sürmemiş
Bir metire ileriye görmemiş
Başa geçip devri devran sürenler

Nice ağalar beyler hizmet almışlar
Yaşamış eylenmiş zevke dalmışlar
Halkımız ezilmiş geri kalmışlar
Bize kalan yıkık dökük örenler

(298)

YILMADAN YÜRÜDÜK ATILAN TAŞTAN

Halka hizmet için girdik yarışa
Yalansız hilesiz bizim sözümüz
Peşinen razıyız gelecek başa

Ne gelirse gelsin alın yazımız

Yılmadan yürüdük atılan taştan
Yılmadık rüzgârdan doludan kıştan
Her türlü cefayı göz'aldık baştan
Yılmadık belâdan pektir gözümüz

Cefaya katlanmak şereftir bizde
Biz namert değiliz dururuz sözde
Yansak kavrulsak da ateşte közde
Biz yılmayız sönmese de közümüz

Cefaya dayanır yiğidin hası
Bu çileli yolun bin bir cefası
Çekilir sürdükçe dostun vefası
Bize destek verir yiğitlerimiz

Koç'um hizmet için düştük ön safa
Yalan büftan yağdırsalar etrafa
Hizmet aşkı dolu bu kalp bu kafa
Vatana adanmış bizim özümüz

(299)

NASIL HESAP VERECEKLER

Kalbi kara vicdansızlar
Her şeye başvuracaklar
Utanmazlar imansızlar
Defterimi dürecekler

Kara gömlek giydirdiler
Başım öne eydirdiler
Çok iftira eylediler

Beni burdan sürecekler

Siyaset dedi azdılar
Çokça senaryo yazdılar
Yoluma kuyu kazdılar
O kuyuya girecekler

Çekemedi kin kustular
Nice karalar bastılar
Boynuma ferman astılar
Sanki idam edecekler

Birleştiler yalan kinde
Ne kitapta var ne dinde
Hesap var mahşer gününde
Nasıl hesap verecekler

Neler neler söylediler
Sonra ikrar eylediler
İftira ettik dediler
Koç namuslu diyecekler

(300)

YALAN BÜFTAN GELİYORLAR ÜSTÜME

Yalan büftan geliyorlar üstüme
Aslı var mı yok mu soramadılar
Sitemim var nice kalleş dostuma
Çok şükür hedefe varamadılar

Ruhum sıkılıyor içim geçiyor
Namert bana karşı savaş açıyor
Kaypak dostlar şimdi benden kaçıyor

Zor günde bir işe yaramadılar

Namerdi dost bildim sıkı sarıldım
Güvendim de hep sırtımdan vuruldum
Kalleşe değil dostuma darıldım
Zor günümde beni aramadılar

Ne nanköre ne dostlara yaradım
Karanlık gecemde ışık aradım
Herkes ile dost geçinmek muradım
Bana bu fırsatı veremediler

Dert etme sen Koç'um bu günler geçer
Kimi yeni doğar kimisi göçer
Kim ne ektiye bil onu biçer
Kalleşler muvaffak olamadılar

(301)

YETER ŞU YEDİĞİN DARBELER NEDİR

Gönül uzun yıllar uğraştın durdun
Kendine ettiğin faydalar nedir
Allah'ın izniyle şenlendi yurdun
Seninle uğraşan zorbalar nedir

Deli gönül hiç durmadın aç susuz
Hizmet için gece gündüz uykusuz
Savaş verdin kötülerle korkusuz
Beyhude ettiğin kavgalar nedir

İnsanlar gerçeği göremez olmuş
Allah selamını veremez olmuş
Dostların yanına gelememiş

Vefasız dost için vefalar nedir

Geçti artık debdebeli günlerin
Gün bugündür faydası yok dünlerin
Nerdeler o yüzüne gülenlerin
Şimdi çevrendeki kargalar nedir

Şu dünya boş imiş hepsi yalan
Verilen eserler hatıra kalan
Bundan sonra Koç'um var git oyalan
Yeter şu yediğin darbeler nedir

(302)

DAĞLAR GİBİ GÜVENDİĞİM DOSTLARIM

Dağlar gibi güvendiğim dostlarım
İçlerinde ne kötüler var imiş
İncelerim ta uzaktan taslarım
İnsanı yücelten namus ar imiş

Nerde eski dostlar yüzüme gülen
Hepsi sanat etmiş iftira yalan
Eski dostum şimdi zehirli yılan
Dostum sandım meğer yılanlar imiş

Ben dostlarım benden ayrılmaz sandım
Herkeste vefa yok buna inandım
Kötü dost elinden çok yaralandım
Kalles dost insanı yaralar imiş

Arkamdan söylerler asılsız lafı
İmanı yok kaldırmışlar insafı
Velveleye veriyorlar etrafı

Yalanlar dolanlar hep yazar imiş

Kalplerinde yoktur zerrece iman
Fitnelik fesatlık sürüyor elan
İnsandan doğmuşlar değiller insan
İnsanlığa düşman yamyamlar imiş

Eser koymak için ben adım adım
Yıllarca uğraştım ömür harcadım
Kötülere ayak uyduramadım
Meğer emeklerim bir azar imiş

Acımaz zalimler vurur ha vurur
Yalan iftiralar yakar kavurur
Yakar küllerimi göğsü savurur
Kalleşin vurduğu pek tozar imiş

Kusur aradılar her adımında
Eserlerim kambur oldu sırtımda
Her ithamdan yüz akıyla çıktım da
Koç'um çamurlardan çıkmak zor imiş

(303)

ACIMASIZ BİR SAVAŞA TUTULDUM

Bu nasıl kör talih bu nasıl kader
Kederden tasadan gülmez yüzümüz
Acep ömür boyu böyle mi gider
Ölünce de açık gider gözümüz

Nice kaptan kaba boşaldım doldum
İy'lik ettiğimden kötülük buldum
Çile çektim de yandım kül oldum

Küle döndü alev alev közümüz

Yalan büftan ile çok karalandım
Pare pare oldum ben paralandım
Çirkin sözler ile ben yaralandım
Kimseye yok bizim acı sözümüz

Eşimden dostumdan taşa tutuldum
Acımasız bir savaşa tutuldum
Ağustos ayında kışa tutuldum
Ağustosta kışa döndü yazımız

Koç'um haraç mezat sattılar beni
Ezdiler ezdiler attılar beni
Toza dumanlara kattılar beni
Savruluyor dumanımız tozumuz

(304)

SİYASETTE HİÇ ACIMA OLMAZMIŞ

Siyasette hiç acıma olmazmış
Dostlarım izime kurşun sıkıyor
Vefasızlar kadir kıymet bilmezmiş
Her birisi fitne tohum ekiyor

Size derim size yâren yoldaşlar
Dostuna ihanet böyle mi başlar
Başıma geliyor gördüğüm düşler
Rüyalarım şimdi bir bir çıkıyor

Bu dostluğa sığmaz böyle yapılmaz
Arkadaşa kem göz ile bakılmaz
Küçük hesaplarla dostluk yıkılmaz

Dostlarım mâziyi bir bir yıkıyor

İy' dediğim dostlar ne kadar kötü
Kinli yürekleri taştan da katı
Zehir etti bana tatlı hayatı
Ahbaplığı temelinden söküyor

Hısımlar hasımlar el ele verip
Üstüme geldiler koydular garip
Yalan iftirayla kanıma girip
Fitne tuzak birbirine katıyor

Dostlarımı ben çok sadık sanmışım
İki yüzlü hallerine kanmışım
Kalleşlerin ateşinde yanmışım
Cehennem ateşinden beter yakıyor

Bu dostlar eskiden çok sadık yardı
Siyasette fikirleri uyardı
Öl deseydim canlarına kıyardı
Şimdi onlar aleyhime atıyor

Estirir de deli poyraz estirir
Dostlarım incitir beni küstürür
Dur bakalım Mevla'm neler gösterir
Koç'um güneş her gün doğup batıyor

(305)

TUNA NEHRİ GİBİ ÇAĞLAR AKARIM

Durdurmasalardı o dönem çarkı
Tuna nehri gibi çağlar akarım
Çevresinde örnek Uzunlu farkı

Benzeri yok çevremize bakarım

Ne baharlar geçti ne de sert kışlar
Nice iftiralara, nice alkışlar
Her gün hizmet aşkım yeniden başlar
İmar eder alın teri dökerim

Ben çok istedim ki savaşlar bitsin
Fitneler fesatlar başımdan gitsin
Kötü huylarından feragat etsin
Ben onlar ile de başa çıkarım

Uzunlu imara karar verdiğim
Yıkık dökük idi benim gördüğüm
Oya gibi nakış nakış ördüğüm
Yeşil alan güller ağaç dikerim

Nasip olup seçilseydim bir daha
Yapacağım pek çok işim var daha
Başarırdım güvenirim Allah'a
Ben Hakk'a güvenir boyun bükürüm

(306)

YİNE KIYMET BİLİNMEZ

Sen uykunu yitirsen
Herkese iş bitirsen
Sırtında hacca götürsen
Yine kıymet bilinmez

Durmadan gayret etsen
Sınırsız hizmet etsen
Yurdunu cennet etsen

Yine kıymet bilinmez

Halk için zehir yutsan

Ağlayanı avutsan

Ağzın ile kuş tutsan

Yine kıymet bilinmez

Arkan yok ise baksan

Altın madalya taksan

Tutsan cennete soksan

Yine kıymet bilinmez

Sen uykunu yitirsen

Pek çok hizmetler etsen

Yağa bala batırsan

Yine kıymet bilinmez

Akıl fikir eyle sen

Ne söylersen söyle sen

Koç'u kurban eylesen

Yine kıymet bilinmez

1996 öncesi sosyal ilişkiler üzerine yazılan şiirleri:

(307)

GELİN DOSTLAR BİR OLALIM

Gelin dostlar bir olalım

Hak ipine sarılalım

Kötülükten ayrılalım

Bir hataya düşmeyelim

Doğru yoldan sapmayalım

İşe hile katmayalım

Bir kötölük yapmayalım
Bir hataya düşmeyelim

Kendimizi düzeltelim
Hak yolunu gözetelim
Bir doğru yol söz edelim
Bir hataya düşmeyelim

Helal haramı bilelim
Kini garazı silelim
Hakkın yoluna girelim
Bir hataya düşmeyelim

Uzak duralım yalandan
Devlet malını çalandan
Hem soygundan hem talandan
Bir hataya düşmeyelim

Yarın koparken kıyamet
Hesap sorarlar nihayet
Başa gelmeden felaket
Koç hataya düşmeyelim

(308)

BİZİ BİRLEŞTİREN BAYRAMLARIMIZ

Bizi birleştiren bayramlarımız
Toplanınız büyüklerin başına
Var ise küskünlük kırgınlıklarımız
Bayram sebep olur barışmasına

Bayramlarımız var ikisi dinî
Diğerleri bizi coşturan millî

Hepisi de bu vatanın Şenliği
Bizi birleştiren bayramlarımız

Dinî günler oruç Kurban Bayramı
 nsanda bırakmaz kederi gamı
Müslümanın birlik olma zamanı
Bizi birleştiren bayramlarımız

Bayramlarda ehli İslam gardaŐlar
Büyükler aranır ziyaret başlar
Artık barış olsun bitsin savaşlar
Bizi birleştiren bayramlarımız

Milletçe kutlanır milli bayramlar
Kurtuluş günleri hatıra onlar
Bayram eder vatan aşkı olanlar
Koç'um birleştiren bayramlarımız

(309)

SOFRAN AÇIK OLSUN EKMEĞİN YENSİN

Sofran açık olsun ekmeğin yensin
Ekmek hatırına dağlar düz olur
İster ise sana akılsız densin
Ekmeği yiyende derin iz olur

Sofran açık olsun çok iş bitirir
Bir dilim ekmeğin iy'lik getirir
Allah ekmeğine bereket verir
Cömert kullarını Allah çok sever

Yedir i ir sayılacak hatırın
 oğalıp artacak malın davarın

Yedir faydasını görürsün yarın
Cömert kullarını Allah çok sever

Sofran açık olsun bereket artar
Yüce Allah bir yerine bin katar
El âlem için de şerefın artar
Cömert kullarını Allah çok sever

Sofran açık olsun kalmazsın naçar
O nice kilitli kapılar açar
Kötülükler senin önünden kaçar
Cömert kullarını Allah çok sever

Koç diyor bu haslet cömert kulunda
Ekmek yedirenler Allah yolunda
Mutlu olacaklar onlar sonunda
Cömert kullarını Allah çok sever

(310)

KİMİN Kİ EVİNE MİSAFİR GELİR

Kimin ki evine misafir gelir
İşte o evde bereket çoğalır
Misafir eve on rızık getirir
Birini yer derler dokuzu kalır

Türk insanı misafiri çok sever
Yanında bir ekmeği olsa eğer
Onun yarısını misafirle yer
Bizim ta ejdattan geleneğimiz

Rastlar isen gurbet ilde birine
Lokantada oturmadan yerine

İkram eder hemen misafirine
Biz Türkleriz böyle geleneğimiz

Misafiri gelse sofrası hazır
İster iyi insan isterse muzır
Zanneder evine uğradı Hızır
Der ki şereflendi bugün evimiz

Koç'um misafirin apayrı yeri
Kim gelirse fakir zengin her biri
Bu adetler eski şimdi dipdiri
Taptaze duruyor adetlerimiz

(311)

DAVET EDİLEN YERE GİT ERİNME

Davet edilen yere git erinme
Çünkü gitmek bir nezaket icabı
Davet yoksa heves etme yerinme
Unutma sen at etmeyi hicabı

Davet olmadığın yerlere gitme
İlgisiz kalıp da yerin dar etme
Yüzsüz olup gururun incitme
Eğer zerre kadar var ise gurur

Davet olmadınsa zevk alamazsın
Rahat doğru dürüst oturamazsın
Gözün kaçmak ister çok kalamazsın
İnsan bu yerlerde çok garip olur

Davet edildinse her işi bırak
Dostum nerde diye ederler merak

Hemen katıl bir hediye alarak
Hediye alırsan çok makbul olur

Davet edildinse Koç'um ver karar
Davete katılmak çok işe yarar
Buralarda gönül dostunu arar
Ahababın dostların burda bulunur

(312)

BİR KAHVENİN KIRK YIL HATIRI VARDI

Bir kahvenin kırk yıl hatırı vardı
Büyüklerimizden böyle öğrendik
Eski dostlar birbirini arardı
Büyükleri saygı ile dinlerdik

Eskidendi büyükler çok sayılır
Büyük karşısında küçük eğilir
Onun için küçükler çok sevilir
Ne güzel adetti ne güzel işti

Şimdi kimse birbirini aramaz
Eşin dostun hatırını soramaz
Şimdi gençler bu işlere yaramaz
Adetler değişti töre değişti

Şimdi dostlar birbirini sormuyor
Yönünü dönüyor kasten görmüyor
Tanrı selamını bile vermiyor
Menfaat değişti para değişti

Biz eskiden güzel terbiye aldık
Şimdi ise zevk-i sefaya daldık

Edepten erkandan çok geri kaldık
Koç ölçü değışti dara değışti

(313)

YAŞLANMIŞ İNSANLAR SAYGI GÖRMELİ

Yaşlanmış insanlar saygı görmeli
Rahatça yaşasın son günlerini
Bizim toplumumuz değer vermeli
Bilelim onların kıymetlerini

Otursunlar evde köşe başında
Varsın rahat şu son yaşında
Belki de değildir aklı başında
Yaşlılıktır her şeyi hoş görmeli

Yaşlıların kıymetini bilmeli
Onun gönlü ne isterse almalı
Çocuklaşır kusura mı kalmalı
Yaşlıları çocuk gibi sevmeli

Bütün toplum ona saygı göstersin
Ona saygı duysun çok değer versin
Ömrünün sonunda iyi gün görsün
Toplum yaşlılara değer vermeli

Yaşlı darılmasın hiç gücenmesin
Bizlerden kırılıp hiç incinmesin
Baş üstüne ne isterse istesin
Yaşlıların istediğın vermeli

(314)

ANANIN BABANIN HAKKI ÖDENMEZ

Ödenmez ananın babanın hakkı
Akşam sabah sırtımızda taşısak
Onlar bizden razı olacaklar ki
Beraberce uzun yıllar yaşasak

Anamız kundağa sardı yatırdı
Bizim için uykusunu yitirdi
Babamız çalıştı rızık getirdi
Ananın babanın hakkı ödenmez

Anamız beşiğe sardı uyuttu
Geceleri uyumadı büyüttü
Hastalandık ana baba yas tuttu
Ananın babanın hakkı ödenmez

Anaya babaya çok hürmet gerek
Gönlünü alarak elin öperek
Her gün sana dua eder gülerek
Ananın babanın hakkı ödenmez

Ana baba hakkı inkâr edilmez
İnkâr ediyorsa kendini bilmez
Dua almıyorsa işi rasgelmez
Ananın babanın hakkı ödenmez

(315)

ANANIN HAKKI VAR DAĞLARDAN BÜYÜK

Ana hakkı daha büyük dağlardan
Hangi evlat saygı ile eğilmez
Anaların hakkı evlada bir yük
Ne kadar çalışsa bu hak ödenmez

Dokuz ay taşıdı anan karnında
Doğdun yine oldun her an yanında
Bazan güzel bazan kötü anında
Senin için neler çekti bilinmez

Beşiğe yatırdı beze beledi
Pudura yerine toprakeledi
Bağrına bastırdı gönlün eyledi
Hiç ana olur da nasıl sevilmez

Yarı gece kalktı uykuyu böldü
Ağlarsan ağladı güldüysen güldü
Gör ki senin için ne hale geldi
Ana sevgisi bu göze görülmez

Sen ağladı isen o da ağladı
Hastalandı isen kara bağladı
Senin için ciğerini dağladı
Evladı ağlarsa anası gülmez

Kendi uyumadı seni uyuttu
Her gece başında nöbetler tuttu
Bugüne geldin ya nasıl büyüttü
Dert etme Koç ana hakkı ödenmez

(316)

İNSAN EVLENMELİ YUVA KURMALI

İnsan evlenmeli yuva kurmalı
Aile temeli böylece başlar
Ömür boyu bir arada durmalı
Çünkü evli çiftler can arkadaşlar

Müslüman’a evlen dedi Peygamber
Hikmeti var boşa değil bu haber
İki insan ömür boyu beraber
Güzel yaşasınlar mutlu olsunlar

İki insan evlenince mutl’ olur
Evlilik iffeti namusu korur
Zinayı fuhuşu önler durdurur
İşte en azından bunu bilsinler

İki çift evlenir mutluluk başlar
İyi anlaşır can arkadaşlar
İkisi beraber ilerler yaşlar
Ayırmasın beraberce kalsınlar

Mutlu yuvalardan hisse kaparlar
Bakacak kadar da çocuk yaparlar
Onları eğitir güzel bakarlar
Koç diyor evlensin mutlu olsunlar

(317)

ERKEKLER EVİNE BAĞLI OLMALI

Erkekler evine bağlı olmalı
Tüm erkekler ailenin reisi
Her an yuvasında huzur bulmalı
Sadık olur erkeklerin iyisi

Ailenin sorumlusu erkekler
Halleriyle aileye örnekler
Tüm aile ondan sadakat bekler
Çünkü erkek ailenin reisi

Erkekke eşine saygı olmalı
Çoluk çocuğuna kaygı olmalı
Onlara merhamet duygu olmalı
Ne güzeldir ailenin sevgisi

Bir erkek düşünün hiç yüzü gülmez
Bataklıkta yaşar evine gelmez
Aile efradı ne halde bilmez
Biter mi bu ailenin çilesi

Çapkınlık diyip de rezil yaşamak
Aileyi sefaletle taşımak
Huzursuz olup da karı boşamak
Koç olur mu bu Allah'ın delisi

(318)

KADIN KÖTÜ İSE KENDİNİ KORU

Kadın kötü ise kendini koru
Başına yağdırır derdin belasın
Çekmekle biter mi hayatın zoru
Fırsatın vermez ki biraz gülesin

Değirmen dertlidir döner bildirmez
Kötü kadın düşman güler bildirmez
İt bir garip dosttur ürer bildirmez
Bu bir atasözü böyle bilesin

Kötü kadın bilemezsin fendini
Hileden tuzaktan koru kendini
Ne imanı olur ne de bir dini
Artık onun için sen bir kölesin

Sana hep görünür sureti Hak'tan
Konturol et sen kendini uzaktan
Ayağını kurtarısın tuzaktan
Hem kendini hem tuzağı bilesin

Aldanma sen güzelliğe nazına
Cilve sohbet eder ne gelirse ağzına
Hile yapar namusuna ırzına
O senin eşindir nerden bilesin

Dürüst bir kadına paha biçilmez
O anadır hazineyle ölçülmez
Dünyadan geçilir ondan geçilmez
Koç diyor dünyaya değer böylesi

(319)

AKRABAYI YAKINLARI KOLLA DER

İslamiyet insanlara emreder
Akrabayı yakınları kolla der
Darda kalmış olanına destek ver
Şu yüce dinimiz emreder bize

Hısım akrabayı unutma ara
Sahip çık yardım et düşerse dara
Derdine ortak ol kalırsa zora
Hâli hatırını sor bazı bazı

Akrabayı kolla gözet her yerde
Sevincinde üzüntüde kederde
Beraber ol ne var ise kaderde
Sana dertlerini der bazı bazı

Sahip çıkın akrabanın ferdine
Zor gününde çare ara derdine
Doyum olmaz yiğidine merdine
Taşı gediğine kor bazı bazı

(320)

TOPLUMDA VAR OLMAK İSTERSEN EĞER

Toplumda var olmak istersen eğer
Kalleşlere dost bilip de güvenme
Güvenilir bir dost dünyaya değer
Sen istersen beğen ister beğenme

Mutluluktur bir toplumda yer almak
Çok acıdır eşten dosttan yar'almak
Kolay değil buna rağmen var olmak
Kul hatasız olmaz çünkü beşersin

Bilemezsin dostunu yoldaşını
İsabetsiz atar isen taşını
Döner gelir yarar kendi başını
Bu taş nerden geldi sen de şaşarsın

Gönül ağlarını sağlam örmezsen
Eşine dostuna değer vermezsen
İhaneti nerden gelir görmezsen
Dostum dersin bir hataya düşersin

Dostu düşmanını yanlış tanırsan
Her yüze gülmeni dostun sanırsan
Cilalı sözlere sen aldanırsan
Koç mezarı elin ile eşersin

(321)

DAR MUHİTTE ZENGİN FAKİR FARKLIDIR

Dar muhitte zengin fakir farklıdır
Zenginlerin imtiyazı saklıdır
Fakir haksız zenginler hep haklıdır
Uçurumdur zengin fakir arası

Zengin ölürse ağıt yakılır
Fakirin ölüsü ortada kalır
Kaderi fakirden intikam alır
Ne yapalım dar muhittir burası

Zengin çocuk doğsa altınbaş derler
Fakir çocuk doğsa gözü şaş derler
Nerden bulacak ki ekmek aş derler
Doğurmaz olaydı çocuk anası

Zengin çuha giyse iy' olmuş derler
Parası çoktur da yen' almış derler
Fakir çul giyerse bu çalmış derler
Nerden aldı derler yoktur parası

Zengin arkalıdır gıyam ederler
Yırtık aba giyse kaftan ederler
Koç'um garibana büftan ederler
Zengini överler çoktur arkası

(322)

KÖTÜLÜK EDENE SEN İYİLİK EYLE

Kötülük edene sen iyilik eyle
Kendisi bilmezse Yaradan bilir
Ne çare dünyanın kanunu böyle

İyilik ettiğinden kötülük gelir

Bir gün zaman gelir iyilik zay'olmaz
Kötülük yapanın yanına kalmaz
İy'liğe kötülük hiç akıl almaz
Sen iyilik et de olacak bunlar

Kötülük kolaydır yapar her kişi
İyiliği yapanlar ise er kişi
Ne çare tersine dünyanın işi
Sen iyilik et de anlayan anlar

Sen iyilik et kötülüğü görsen de
İyilik yapmaya karar versen de
O feleğin çemberine girsen de
Sen iyilik et belli olmaz insanlar

Sen iyilik et seni taşa tutsalar
Yalan dolan aleyhine atsalar
Haraç mezat şerefini satsalar
Sen iyilik et varsın satsın satanlar

Sen iyilik et onlar inkâr etsinler
Senin için deve kini gütsünler
Acımadan her gün büftan etsinler
İyilik et ne derlerse desinler onlar

Koç iyilik et onlar yola gelecek
Kulu bilmez ise Allah bilecek
Fanidir bu dünya kime kalacak
Nice hanlar gitmiş nice sultanlar

(323)

YATAĞA YATINCA YAP MUHASEBENİ

Yatağa yatınca yap muhasebeni
Sen ki vîdanının sesini dinle
Kesemessin el âlemin sesini
Eller varsın uğraşsınlar seninle

İyi ve kötü ettiğini bilirsin
Hak'tan korkar doğru yola gelirsın
Varsın eller sana ne derse desin
Allah için sen doğru yap işini

İyi düşün elinden kötülük gelmez
Allah seni bilir el seni bilmez
Doğru yolda olan insan eğilmez
Doğruyu bul sen düşün düşün

Doğruyu eğriyi el oğlu bilir
Dürüst insan zaman gelir sevilir
Düşmanın da olsa vicdana gelir
O da artık bırakacak peşini

Bu dünya fanidir kimseye kalmaz
Sen hizmet eyle de emek zay' olmaz
İnsanlığın hizmetine doyulmaz
Mutlu etmeye bak sen kardeşini

Gam yeme Koç'um herkes ölecek
Bu dünyada ettiğini bulacak
Sen ölünce eserlerin kalacak
Yüce Allah rast getirsin işini

(324)

SAKIN BİR KİMSEYLE ALAY ETME

Sakın bir kimseyle sen alay etme
O da bir insandır hafife alma
Alay edip gururunu incitme
Sana yobaz derler kusura kalma

İnsana saygılı olmamız gerek
Alay etme eylenecek güler
Sen bir günah işliyorsun bilerek
Sakın insanları alaya alma

İnsanları sen alaya almaktan
Zevk mi alıyorsun utandırmaktan
Korkmaz mısın onu yaradan Hak'tan
Herkesle eylenecek günaha dalma

İnsanları küçük görmek mi işin
Nedir herkeş ile alay edişin
Doğru değil senin böyle gidişin
İnsanla eylenecek günahkâr olma

Bil ki her insanı Allah yaratmış
Senin gönlünü de sıkışmış daraltmış
Kötü hisle tüm içini karartmış
Koç'um böyle diyor kusura kalma

(325)

ZAMAN GEÇER İY' OLMAZ DİL YARASI

Bir insanın başın kolun kırarsan
Zaman gelir gider el yarasıdır
Bir acı söz ile kalbin kırarsan

Ebediyyen sürer dil yarasıdır

Eşinden dostundan uzağa gitme
Nefsine uyup da sakın kin gütme
Acı söz söyleyip kalbi incitme
Kalır unutulmaz dil yarasıdır

İyi kötü insanları ayırma
Birin atıp öbürünü kayırma
Acı söz söyleyip kalbini kırma
Zamanla iy' olmaz dil yarasıdır

Sen ne ararsan kendinde ara
Başkasına ne çamur at ne kara
Acı bir söz ile açtığın yara
Bilesin onulmaz dil yarasıdır

Sen iyilikler et tükenmez bitmez
Acı söz söylersen aklından gitmez
Gönül yarasıdır asla affetmez
Koç bil ki affolmaz dil yarasıdır

(326)

GÜVENME GÖRDÜĞÜN ARKADAŞLARA

Güvenme gördüğün arkadaşlara
Olur ya başın düşerse dara
Dostlarında şu beş hasleti ara
Oyuna gelip de perişan olma

Ahmaktan uzak dur kendini bilmez
İyilik yapayım der elinden gelmez
Sana zarar verir hiç de üzülmez

Onu dost deyip de nazara alma

Güzel ahlak er kişinin yapısı
Doğruluk dürüstlük dostluk kapısı
Beş par' etmez kötülüklerin hepsi
Sakın kötülerle arkadaş olma

Allah'tan korkandan hiç zarar gelmez
Haktan doğruluktan asla ayrılmaz
Haktan korkmayandan emin olunmaz
Sakın ha güvenme hiç emin olma

Doğru olur insanların kazağı
Sakın düşme yalancının tuzağı
Yalan söyler yakın eder uzağı
Aman dikkatli ol sakın aldanma

Kanaatkâr ise hiç uzak kalma
Çıkarıcı iseler arkadaş olma
İyisini ara kötüyü alma
Mayası kötüdür düzelir sanma

Dostunu iyi seç düşme hataya
Sen hizmet ettikçe o seni saya
Kötü hâlin varsa onu kapaya
Koç'um sen iyi düşün sonra utanma

(327)

YÜZÜNE KONUŞUR DOST ACI SÖYLER

Yüzüne konuşur dost acı söyler
Açıkça konuşur belki azarlar
Sana dost görünen ağalar beyler

Ayağın altına kuyu kazarlar

Yüzüne söylenen söze kırılma
Kusurunu söyler ise darılma
Riyakâra dostum diye sarılma
Riyakârdan dalkavuktan dost olmaz

Hataların varsa sana söylesin
Yüzüne söyleyen dosttur bilesin
Anlamazsın dalkavuğun hilesin
Ayı derisinden derler post olmaz

Senin dostun değil yüzünden seven
Ortamı buldukça arkandan söven
Gerçek dostdur seni gaybetten öven
O senin dostundur arkandan vurmaz

Her yüze gülteni dostum sanırsın
Olgunlaşır gün gelir uyanırsın
Bir gün gerçek dostlarını tanırsın
Koç diyor ki her yerde dost bulunmaz

(328)

ALLAH MUHANNETE MUHTAÇ EYLEME

Allah muhannete muhtaç eyleme
O bir kaşık suda insanı boğar
Rezil eder seni cümle âleme
Fakir fukarayı kapıdan koğar

Yaradan'ım yolumuzu şaşıрма
Bizi nice sarp dağlardan aşırma
Yolumuzu muhannete düşürme

Bizi muhannete muhtaç eyleme

İnsanlardan daralmadık gün olmaz
Cömertlerin gönlü açık kin olmaz
Muhannette iman olmaz din olmaz
İnsanı küçültür zora getirir

Muhannetin hatırını sormayın
El bağlayıp karşısında durmayın
Aç ölün de kapısına varmayın
Acımaz insanı dara getirir

Muhannetin gayretini gütmeyin
Koç diyor ki kapısına gitmeyin
Ölün muhannete minnet etmeyin
Aydınlık dünyayı kara getirir

(329)

KÖTÜ ZAMANDAYIZ YAZIK

Kötü zamandayız yazık
Büyük küçüğü sevmezler
Toplumdaki ahlak bozuk
Küçük büyüğü saymazlar

Duvara yazı yazarlar
Bir şey söylesen kızarlar
Küçük büyüğü azarlar
Büyüklerle yüz vermezler

İsyan ederler durmazlar
Hatır gönül ne sormazlar
Şimdi çılgın yaramazlar

Laftan sözden anlamazlar

Ne adet var ne de töre
Sonu belirsiz bir yere
Gidiyoruz göre göre
Gittiği yeri bilmezler

Ne haldedir dönüp bakmaz
Oğlan babasını takmaz
Oturduğu yerden kalkmaz
Babasına yer vermezler

Toplumdaki ahlak göçük
Ne büyük var ne de küçük
Yolda giderken öpücük
Yapar kimseyi görmezler

(330)

SENLİK BENLİK KAVGASINA DÜŞERSEK

Senlik benlik kavgasına düşersek
Zarar olur memlekete bizlere
İnat eder doğru yoldan şaşarsak
İşte durur geliriz kem gözlere

İçi kinle dolar doğruyu görmez
Doğru söylemeye hâli el vermez
Ne yapsan eylesen iyilik bilmez
Toplumu yaralar sen ben kavgası

Bir gâyesi vardır hep kötölemek
Umurunda değil verdiği emek
İşi karalamak yalan söylemek

Her şeyi karalar sen ben kavgası

Kâr ve zararını düşünmez bile
İşi gücü yalan dolan hep hile
Bozguncudur ne yaparsan nafile
Toplumu oyalar sen ben kavgası

Bu kavgalar kimlerin yararına
Senin benim yurdumuzun zararına
Kötü miras kalacaktır yarına
Milleti parçalar sen ben kavgası

Vatan bizim kıymetini bilmeli
Biz kardeşiz hep el ele vermeli
Birbirini anlayıp hoş görmeli
Toplumu yaralar sen ben kavgası

Koç bu kavgalardan çok acı çektin
Elin oğlu yapar ne edecektin
Mecburdun doğruyu söyleyecektin
Sinemi yaralar sen ben kavgası

(331)

ANLAŞMAK VAR İKEN ZITLAŞMAK NİYE

Anlaşmak var iken zıtlaşmak niye
Konuşarak en iyi bulmalı
Doğru değil inatlaşmak her şeye
Biraz hoş görmeli olgun olmalı

Zıtlaşmak insanı uzaklaştırır
Anlaşmak insanı kucaklaştırır
Hoş görmek doğruya çok yaklaştırır

Anlaşmak var iken zıtlaşmak niye

Doğru değildir dediğim dedik
İyi kimdir kötü kimdir bilmedik
Çok zararlar verir akla gelmedik
Anlaşmak var iken zıtlaşmak niye

İyide doğrudan vermeli karar
İddia kör inat ne işe yarar
Bir kendine değil çevreye zarar
Anlaşmak var iken zıtlaşmak niye

Hoşgörüyle her işte anlaşılır
El ele verilir dağlar aşılır
İstenen menzile tez ulaşılır
Anlaşmak var iken zıtlaşmak niye

Zıtlaşmak her işe hile getirir
Tatlı söz ahrazı dile getirir
Koç söyler insanı yola getirir
Anlaşmak var iken zıtlaşmak niye

(332)

İNSANLARIN HÂLİ ANLAŞILMIYOR

İnsanların hâli anlaşılmıyor
Ayırmak zor doğru ile kalleşi
Kötü insanlara yanaşılmıyor
Çekemez olmuştur kardeş kardeşi

Kötüler yer aldı iy'si kalmadı
Vatan için hiç isabet olmadı
Olan gayret hiç yerini bulmadı

Aldatır dururlar çok vatandaşı

İstersen gez dolaş yazı yabanda
Bir hakikat ara dağda çobanda
Güvenecek kimse yoktur insanda
İnkâr ediyorlar doğan güneşi

Birçok insan müpteladır riyâya
Fitne yalan sokuyorlar araya
İş dökülmüş menfaate paraya
Kötü insanların sen benlik işi

Geçicidir şu dünyanın sefası
Karışıyor insanların kafası
Şu gidişle şundan daha fenası
İşin bundan sonra böyle gidişi

Muhtaç eylemesin Mevla'm nâmerde
Başına iş açar durduğun yerde
Sadık dostlar bulunmuyor her yerde
Koç'um dürüst olmak her işin başı

(333)

HER İNSANDA BİR GÖNÜL VAR YANILIR

Her insanda bir gönül var yanılır
Çöplükteki küller gül olur gönül
Güzel çirkin çirkin güzel sanılır
Sonra bir kötüye mâl olur gönül

Aman gönül her güzele aldanma
Her güzel insana mâl olur sanma
Sahte gülüşlere cilveye kanma

Bir kalleşlik olur hil' olur gönül

Vefasız güzele olursun 'âşık
Herkesi aldatır işi karışık
Her gördüğü erkek ile barışık
Sana bir acayip hâl olur gönül

Yüzdeki güzellik mutlu edemez
Maya bozuk ise gayret güdemez
Senin ile doğru yola gidemez
Sonra yazık olur del' olur gönül

Sana her gün cilve eder naz eder
Her gördüğü erkeklere göz eder
Yakar seni ciyerini köz eder
Sonra yanar yanar kül olur gönül

İnsan gençliğinde su gibi akar
Güzelde yanılır çirkine bakar
Küllükteki küller gül gibi kokar
Koç'um bir kötüye kul olur gönül

(334)

KİMSEYE AÇMA SIRRINI SAKLA

Kimseye açılma sırrına sakla
Açılırsan sonra pişman olursun
El oğlu acımaz gidersin takla
Perişan ederler zorda kalırsın

İlle vereceksen sırrını ver merde
Yakayı kaptırma sakın namerde
Akılsız başını sokarlar derde

Sakın bir kalleşe verme sırrını

Sakla da sır senin esirin olsun
Saklamazsan ona esir olursun
Sonun perişandır Allah korusun
Sakın bir kalleşe verme sırrını

Ata sözlerinde hata görülmez
Derler ki ser verilir sır verilmez
Başa ne gelecek kimse bilmez
Sakın bir kalleşe verme sırrını

Birinin var ise sırrını gizle
Ona yardımcı ol yakından izle
Koç'um ne olacak sonunu gözle
Üzerini kapat görme sırrını

(335)

HADİS VAR DOSTUNU SEN ÖLÇÜLÜ SEV

Hadis var dostunu sen ölçülü sev
Zaman gelir dostla düşman olursun
Dostun olur belki yedi başlı koca dev
Eski muhabbete pişman olursun

Dost bildiğin insan seni karalar
Düşman olur ta kalbinden yaralar
Hiç acımaz açılırsa yaralar
Verdiğin kıymete pişman olursun

Her fırsat düştükçe arkandan atar
Açık yerin arar pusuda yatar
Şeref haysiyetin beş pula satar

Eskiki sohbete pişman olursun

Dostuna güvenme çok teslim olma
Sonra eyvah deyip saçını yolma
Sana ahmak derler kusura kalma
O samimiyete pişman olursun

Eğer sır vermişsen dostun merdine
Sen hiç korkma geri bakma ardına
Zor gününde ortak olur derdine
Koç eski dostuna düşman olursun

(336)

ŞU ALEMİ İBRET İLE İZLEDİM

Şu alemi ibret ile izledim
İnsanlar su gibi akıp gidiyor
Nice dert ehlinin sırrın gizledim
Allah dert vermiştir çekip gidiyor

Kimi coşmuş bir sel olmuş akıyor
Kimi birbirine kinli bakıyor
Kimi kızmış hatır gönül yıkıyor
Ona buna çelme takıp gidiyor

Kimisi takılmış kisbi kârına
Kimisi çalışır hep zararına
Bugünden umudu yoktur yarına
Yarın ne olacak bakıp gidiyor

Bazıları gece gündüz çalışır
Gayret eder emeline ulaşır
Bazıları boş boşuna dolaşır

Dünyanın kahrını çekip gidiyor

Bütün günler hay huy ile gidiyor
Her gün bir ömürden zarar ediyor
Koç'um kara toprak durma gel diyor
Zaman bir sel olmuş akıp gidiyor

(337)

HERKES BİR YOL TUTMUŞ KOŞUP GİDİYOR

Herkes bir yol tutmuş koşup gidiyor
Menfaate bağlı her işin başı
İşi yolundaysa koşup gidiyor
Altın olur tutsa toprağı taşı

Bazısı talihsiz oluyor harab
Ayaklar altına oluyor turab
Eğer şansın yoksa ne yaparsan yap
Kısmete bağlıdır her işin başı

Kimi fellah gibi anan ağladır
Seni aciz koyar elin bağladır
Kuru bir ağaçtan düdük kavladır
Yeter kuru ağaç istemez yaşı

Kimi üç kağıtçı pusuya yatar
Herkesi uyutur her işi tutar
Sarraf dükkanından samanı satar
Hemen kandıracak olsa kardaşı

Koç kimisi var sıfırdan başlar
Dikse yeşerecek kuru ağaçlar

Önüne diz çöker eğilir başlar
Menfaat eydirir dik duran başı

(338)

GELİN İLE ŞU KAYNANA

Gelin ile şu kaynana
İkisi bir geçim etmez
Gelmiyorlar hiç yan yana
Anlaşıp da barış etmez

Kaynana yaman bastırır
Geline surat astırır
Oğlan anayı küstürür
Bu evde hiç kavga bitmez

Anlaşılmaz savaş nedir
Aşk ağlatır dert söyletir
Evin içi öfkeliidir
Ne olacak akıl yetmez

Gelin kaynana duramaz
Anlaşıp sulha varamaz
İkisi de çok yaramaz
Biri çenesin' tutamaz

Her gün kavga her gün vur kır
Tükenmiyor evde hır gür
Ne ayıp var ne de bir sır
İkisi de sır kapatmaz

Kavga nızah hiç durulmaz
Her gün dolaşır yorulmaz

Bunlara çare bulunmaz
İkisi de geçim etmez

Durup dururken kızarlar
Hemen kudurur azarlar
Bir kanlı ferman yazarlar
İkisi de hiç pes etmez

Konuşurken yavaş yavaş
Biraz sonra başlar savaş
İkisi de gözleri yaş
Ağlar ağlar gözün tutmaz

Birbirine nota yazar
Yavaş yavaş kavga azar
Birbirine mezar kazar
Bunlar mezarda da yatmaz

Darmadağın köşe bucak
İşin sonu ne olacak
Oğlan evden mi kaçacak
Evden kaçmak çare olmaz

Birbirine savaş açar
Yazık oğlan kalır naçar
O da bir gün evden kaçar
Artık bunlar dikiş tutmaz

Bunların çok iyisi de
İkisi de güzel uyar
İy' anlaşırlar laf söz duyar
Koç bunların sözü batmaz

(339)

TÜM İNSANLAR İÇİN NE GÜZEL BARIŞ

Yalan iftira ile karalayanlar
Kötülükte değil iyilikte yarış
Bir acı söz ile yaralayanlar
Tüm insanlar için ne güzel barış

Bir iyilik yapıp başa kakanlar
Eşe dosta kem göz ile bakanlar
Dünya fani hatır gönül yıkanlar
Bu hareket yanlış ne güzel barış

Sağa sola yalan büftan atanlar
Şerefleri haraç mezat satanlar
İnsanlara garez ve kin tutanlar
Bu hareket yanlış ne güzel barış

Nice iftiralar nice düzenler
İnsanları gücendirip üzenler
Güçlü olup güçsüzleri ezenler
Bu hareket yanlış ne güzel barış

Koç insan ayrı olur hep bir olmaz
İnsanın iy'sine hiç yeter olmaz
Dünya boştur insan kalbi kırılmaz
Bu hareket yanlış ne güzel barış

(340)

BAKIN BENİM DELİ GÖNLÜM NE DİYOR

Bakın benim deli gönlüm ne diyor
İnsanları mutlu eden ne varsa
Güzel olan hepisini istiyor

Varsın mutlu olsun bütün insanlar

Gönül ister tüm insanlar hür olsun
Adalette zengin fakir bir olsun
Doğruların şu toplumda yer olsun
Varsın mutlu olsun bütün insanlar

Gönül ister yalan büftan olmasın
Şu topluma fitne fesat dolmasın
Aramızda kötüye yer kalmasın
Varsın mutlu olsun bütün insanlar

Gönül ister işe doğru başlasın
İsterse genç kalsın ister yaşlansın
İnkârcılar şu toplumdan dışlansın
Varsın mutlu olsun bütün insanlar

Gönül ister belli olsunlar nankörler
İyilik görür geri inkâr ederler
Hani ne oldu ki ne yaptı derler
Varsa mutlu olsun bütün insanlar

Gönül ister belli olsun nankörler
Yetim hakkı devlet malı çalanlar
Gayrimeşru yoldan zengin olanlar
Varsın mutlu olsun bizim insanlar

Gönül ister yalan iftira dursun
Tüm dengeler yerlerine otursun
Kalbimizi sevgi ile doldursun
Varsın mutlu olsun bütün insanlar

Gönül ister itsin hasetler kinler

Islah olsun yola gelsin hainler
Eskisinden tatlı olsun bu günler
Varsın mutlu olsun bütün insanlar

Gönül ister yalan hile olmasın
Toplum bundan kötü örnek almasın
Kötülükler yapanlara kalkmasın
Varsın mutlu olsun bütün insanlar

Gönül ister şu huzuru bozanlar
Vatan aleyhinde yazı yazanlar
Kaynatmasın artık cadı kazanlar
Varsın ıslah olsun bizim insanlar

Gönül ister yola doğru gidelim
Çalışana hakkı teslim edelim
Kalkınalım düğün bayram edelim
Varsın mutlu olsun bizim insanlar

Gönül der kötüler çıksın aradan
Yerleştirsın bizi ulu Yaradan
Birleşelim kalkınalım sıradan
Varsın mutlu olsun bütün insanlar

Gönül der kötüler çamur atmasın
Şerefleri onurları satmasın
Şu toplumu birbirine katmasın
Varsın mutlu olsun bütün insanlar

Gönül ister tüm insanlar barışsın
Yurdumuza hizmet için yağışsız
Güzellikler birbirine karışsın
Varsın mutlu olsun bütün insanlar

Gönül ister hizmet aşkıyla yansan
Gafletten ve cehaletten uyansan
Peygambere bir Allah’a inansan
Varsın mutlu olsun bütün insanlar

Gönül der dürüstlük her şeyin özü
İnsanlar söylesin en doğru sözü
Yalanda hilede olmasın gözü
Varsın mutlu olsun bütün insanlar

Gönül ister bolluk olsun yurdumda
Yarışalım birbirine yardımda
Kötü günler hepsi kalsın ardımda
Varsın mutlu olsun bütün insanlar

Gönül ister birlik olsun yarışta
Doğruluk dürüstlük olsun her işte
Kanaat merhamet alışverişte
Varsın mutlu olsun bütün insanlar

Gönül ister yeşil olsun çevremiz
Çimen olsun çiçek olsun tertemiz
Işık olsun aydınlansın gecemiz
Varsın mutlu olsun bütün insanlar

Koç ne diyor son sözüne bak hele
Tüm insanlar tutuşalım el ele
Yürüyelim nice güzel günlere
Tüm dünyada mutlu olsun insanlar

1996 sonrası “sosyal ilişkiler” üzerine yazılan şiirler:

(341)

KOLAYLARI ZORU PAYLAŞMALIYIZ

Bizleri Yaradan insan yaratmış
Kolayları zoru paylaşmalıyız
Akıl fikir ile bizi donatmış
Olmazı oluru paylaşmalıyız

Zenginimiz saraylarda yaşarken
Adım adım engelleri aşarken
Fakirimiz yoksulluğa düşerken
Yoksullarla varı paylaşmalıyız

Sınırsız servete zengin konarken
Lüks evlerde kalorifer yakarken
Soğuk sobalarda fakir donarken
Sıcaklığı koru paylaşmalıyız

Zenginimiz atlas kumaş giyerken
Her gün sofrasında bal börek yerken
Yoksul yufkasına soğan dürerken
Çorbayı bulguru paylaşmalıyız

Zengin fakir çok farklılık olmasın
İslam'da zekât var açlık kalmasın
Yokluktan kötüler faydalanmasın
Toplumda huzuru paylaşmalıyız

(342)

ANADAN BABADAN İNKİSAR ALMA

Anaya babaya olan hizmeti
İbadet saymıştır yüce dinimiz
Pek yüksektir ana baba kıymeti

Onlara itaat adetlerimiz

Onları razı et rasgelsin işin
Nasıl büyüttüler seni bir düşün
Sebebindir bu dünyaya gelişin
Anasız babasız olur muyduk biz

Çıplak bebek idin doğduğun anda
Baktı büyüttüler hayli zamanda
Onlara öf demek yasak Kuran'da
Hizmeti ibadet saymış dinimiz

Yanlış yapsalar da kızma darılma
Anandan babandan inkisar alma
Beddualar alıp perişan olma
Onları incitmek felâketimiz

Bunlar bizim ana babamız dersek
Gönlün alır yüzlerine gülersek
Sevip incitmeden hizmet edersek
Cenneti âlâdır bizim yerimiz

(343)

YAŞLANMIŞ İNSANLAR TAÇ OLSUN BAŞA

Aman bizler yaşlanmış insanları
Üzüp incitmeyelim kırmayalım
Başımıza taç edelim onları
Hizmetinde hiç geri durmayalım

Verelim onlara köşebaşını
Huzurla geçirsin o son yaşını
Onu üzüp ağrıtmıyak başını

Yaşlıdır kusurunu görmeyelim

Bizler sevabına nâil olalım
Hatırını sorup gönlün alalım
Kadirini kıymetini bilelim
Hizmetlerinde geri kalmayalım

İster ellerin olsun isterse bizim
Yaşlının hepsine çok hürmet lâzım
Kusur etmeyelim ne ise lüzum
Kimsin neyin necisin sormayalım

Mademki gelmiştir bu uzun yaşa
Yaşlanmış insanlar taç olsun başa
Hatıralarıyla kalsın baş başa
Onu üzmeylem yormayalım

(344)

SEN KAZANIRSIN

Herkesle dost olmak istersen eğer
Sıfır maliyetle sen kazanırsın
Herkesle dost olmak dünyaya değer
İnsanları daha yakın tanırsın

İnsanlara yaklaş hâl hatır eyle
Hırçınlığı bırak güzel söz söyle
Aranızda dostluk kurulur böyle
Arkadaş kazanır mutlu olursun

Kibirli olma sen nazik ol yaklaş
Tut elini bak yüzüne tokalaş
Sohbet eyle gül yüzüne şakalaş

İnsanların böyle gönlün alırsın

Dargın iseniz tut elini sık
Sen içinden kini at ondan üste çık
Onun gönlünü al yaşa barışı
Alçak gönüllü ol sen kazanırsın

Bunları yaparken hiç riya katma
Ezilip büzülüp sözü uzatma
Dürüst ol sözümü yabana atma
Sonunda üzülür sen utanırsın

Samimi ol riya yalan söyleme
Dostluk diye dalkavukluk eyleme
Rezil olup ondan sevgi dileme
İçin başka ise sen aldanırsın

(345)

DİNİMİZDE ALAY ETMEK YASAKTIR

Alay etme bak ne var hayatında
Dinimizde alay etmek yasaktır
Belki senden makbul Allah katında
Sen alayı bırak kendine baktır

Adamın hâlini kötüye yorma
Ayıp arayıp ortaya çıkarma
Onu mahcup etme kalbini kırma
En büyük günah da kalbi kırmaktır

Onu küçük görme yüksekte bakma
Küçük düşürücü lâkaplar takma
Toplumun içinde mahcup bırakma

Onu da yaratan Mevla'dır Hak'tır

Alay etme şerefiyle oynama
Küçük kusurları bulup kınama
Belki senden iy'dir kötü tanıma
Meziyet insanı iyi tanımaktır

Alay kalbi incitir gönül yıkar
Alay edilenin canını sıkır
Onunla aranda husumet çıkar
Vazifen herkesle dostluk kurmaktır

(346)

KÖTÜ DEME HİÇBİR KULA

Hata edip pişman olma
Sabreyle gönül sabreyle
Dostlarına düşman olma
Sabreyle gönül sabreyle

Fitne akılsızı yeller
Şom ağızlar bozuk diller
Ne derlerse desin eller
Sabreyle gönül sabreyle

İnsanlığı terk etsinler
Sana gazez kin gütsünler
Her gün gıybetin etsinler
Sabreyle gönül sabreyle

Koç sende olmasın hile
Sana zarar verse bile

Kötü deme hiçbir kula
Sabreyle gönül sabreyle

(347)

HER KÖTÜNÜN İYİ TARAFI VAR MUTLAK

Kötülük gördünse onu sen unut
İyilik gördünse sakın unutma
Bu nasihatımı sen aklında tut
Sana öğüdümdür yabana atma

Kötülük gördünse sakın kin gütme
O sana etmişse sen ona etme
Öfkene yenilip gönül incitme
Tertemiz kalbini kinle karartma

Kötülük görsen de boş ver aldırma
Hemen tahrik olup kazan kaldırma
Öfkene yenilip kalp gönül kırma
Boş yere bir gergin ortam yaratma

Unutma kin ile kavga bitmezmiş
Kavgaya dövüşe ömür yetmezmiş
Kötü sözle dil yarası gitmezmiş
Hiç kimseye engin yüksek laf atma

Her kötünün iy' tarafı var mutlak
Kötülük arama iy' yanına bak
Zor mu her kötude bir iylik bulmak
İy' tarafı olur boşa zorlatma

(348)

BUGÜN BAYRAM GELİN BAYRAMLAŞALIM

Gelin bayram yemeğini yiyelim
Bugün bayram gelin bayramlaşalım
Taze temiz elbiseler giyelim
Bugün bayram gelin bayramlaşalım

Bize böyle emir vermiş Yaradan
Dargınlığı kaldıralım aradan
Eşi dostu dolaşalım sıradan
Bugün bayram gelin bayramlaşalım

Müslümanlar şakâvette yarışır
Bayram günü dost ve düşman karışır
Küs olanlar birbiriyle barışır
Bugün bayram gelin bayramlaşalım

Bugün bayram deli esmek olur mu
Darılmak gücenmek küsmek olur mu
Allah selamını kesmek olur mu
Bugün bayram gelin bayramlaşalım

Eşi dostu arayalım soralım
Büyükleri ziyarete varalım
Elin öpüp ona saygı duralım
Bugün bayram gelin bayramlaşalım

Fakiri arayıp gönlün alalım
Derdi nedir hatırını soralım
Onu memnun edip mutlu olalım
Bugün bayram gelin bayramlaşalım

Yoksulları gözetelim görelim
Fitireyi zekâtları verelim
Böyle gelmiş bu âdeti sürelim

Bugün bayram gelin bayramlaşalım

Ben demiyom böyle emir töreler
Bayramda başkadır bizim yöreler
Bizde âdet nasıl gelip göreler
Bugün bayram gelin bayramlaşalım

Müslümanlar bayramınız kutlu olsun
Tüm insanlık felaketsiz mutlu olsun
İki binli yıllar daha tatlı olsun
Bugün bayram gelin bayramlaşalım

Ek-2. Fotoğraflar

Geçmişten günümüze Abdullah Koç...

Abdullah Koç'un belediye başkanlığı döneminde afet fonundan yararlanarak kasabaya yeni bir görünüm kazandırdığı hizmetlerden olan Afet Evleri Projesi.

Uzunlu Parkı

(Abdullah Koç'un belediye başkanlığı döneminde hizmete sunulmuştur)

1999 yılında dış mekândaki müzenin ziyaretinden bir görüntü

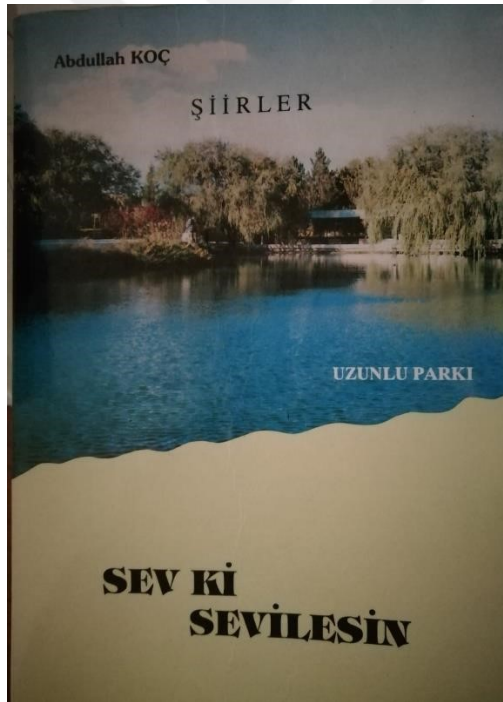

A. Koç koleksiyonundaki parçaları dönemin Yozgat Milletvekili Bekir Bozdağ'a sunarken...

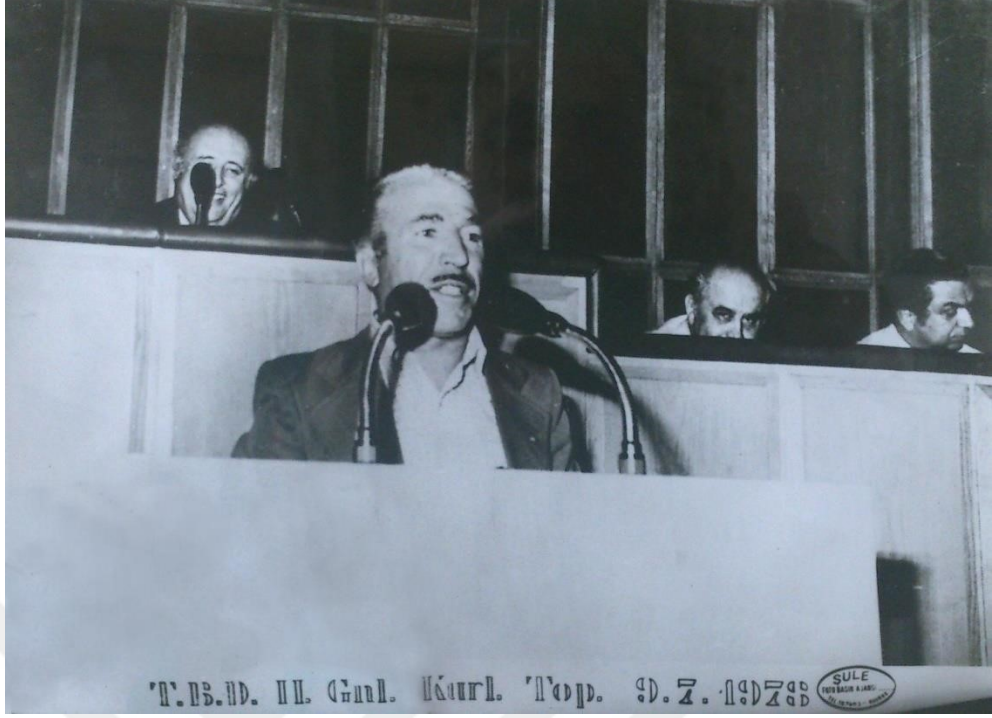
(Fotoğrafın sol üst köşesinde yer alan 'öşür mührü' daha sonra Cumhurbaşkanı R. T. Erdoğan'a hediye edilmiştir)

A. Koç'un kişisel koleksiyonundaki nesneler

Abdullah Koç'un şiir kitapları

Türkiye Belediyeler Derneği 2. Genel Kurul Toplantısı (1978) Başkanı Süleyman Demirel ve konuşmacı Abdullah Koç

Türkiye Cumhuriyeti 8. Cumhurbaşkanı Turgut Özal ve fotoğrafın sağında A. Koç

Abdullah Koç ve torunları

Abdullah Koç'un vefat etmeden önceki yıl çekilmiş bir fotoğrafı

Abdullah Koç'un vefatını duyuran yerel gazeteler

Abdullah Koç'un son yolculuğu...

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Soyadı, Adı : KARAKURT, Nigar
Uyruğu : TC

Eğitim Derecesi	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	Türk Halk Bilimi	Devam Ediyor
Lisans	Türk Dili ve Edebiyatı (Selçuk Üniversitesi)	2013

